STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 09300

DRAMEN

David Pinski

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איבֿערזעצען אָהן דער ערלויבּענעש פֿון אויטאר איז שטרענג
פֿערוועָרט.
מיט אָנפֿראַגען זיך צו ווענדען צום פֿערלעגער, פֿאַר דעם אויטאר

Copyright 1909 by J. Lidski Washington U. S. A.

ד. פינסקי

דראמען

פערלאג פראגרעס

ווארשע—נויארק

אינהאלט:

יענקעל דער שמיעד. א פיעסע אין 4 אקטען.
גאברי און די פרויען. א שפיעל אין 3 אקטען.
מיט זיענער פאהנען. א קאמעדיע אין 1 אקט.

ערשטער אקט.

פּערזאנען:

יענקעל דער שמיעד.

שמחה דער בעל־עגלה, זיין פאטער.

מאַריאַשע, זיין מוטער.

טאַמאַרע.

פרומע, איהר מומע.

ר׳ אהרן, פרומעס מאן.

רבקה.

רפאל, דער וואַכערניק, איהר מאן.

חיה פעשע, א שדכנ׳טע און א מעקלערקע.

אַ בעל־עגלה.

מיידלעך.

דער „זאַל" בײַ פֿרומען, שבת פֿאַר נאַכט בין מנחה למעריב, בעל־הבית'ש, אַלטמאָדיש און זאַט אין יאָהרען. אין דער הינטערסטער וואַנד צווײַ פֿענסטער, אויף וועלכע עס שטעהען וואַזאָנעס מיט בלומען און צווישען וועלכע עס געפינט זיך אַ גרויסע פּליושענע סאָפאַ מיט צווײַ פאַטערשטולען פון בײדע זײַטען. בײַ דער לינקער וואַנד אַ ציראַטענע קאַנאַפּע מיט אַ טיש פאָר איהר, וועלכער איז איבערגעדעקט מיט אַ רויטען טישטוך, פון בײדע זײַטען קאַנאַפּע שטולען, אין מיטען פון דער רעכטער וואַנד אַ טיר מיט אַ גרויסען ספרים־אַלמער נאָך הינטען און אַ שענער פאַטערשטול נאָך פאָרנט, די ווענד זענען בעקלעפּט מיט ברוינע אָבאָיעס, און איבער די סאָפאַס הענגען בילדער פון פערשיעדענע גרויסע אידען און איבער דעם אלמער הענגט אַ זײגער. אין מיטען צימער הענגט אַ קאַנדעליאַבר־לאָמפּ. די פּאָדלאָגע איז רײן געוואַשען, בעדעקט מיט אַ פּאָר לויפערס.

פֿרומע (זיצט בײַם לינקען פענסטער אין אַ פאַטערשטול מיט'ן טײַטש־חומש אין די הענד מיט ברילען אויף דער נאָז און לײענט שטיל פאַר זיך, באַלד קומט אַרײַן חיה פעשע מיט דער „קאַטינקע" אויף אײן אָרבעל).

חיה פעשע: אַ גוט שבת אײַך, פרומעטשקע. (פרומע מאַכט אַ בעװעגונג ווי צו דערלײענען אויף גיך ביז סוף שורה).

חיה פעשע: די טיר איז אָפען, און קײנער איז בײַ אײַך ניטאָ אין די אַנדערע חדרים. מע קאָן דאָך צוטראָגען די גאַנצע שטוב.

פ ר ו מ ע (הויבט אויף איהר אויף די אויגען, דערקענט זי עפעס ניט צוערשט, כאַפּט זיך אָבער גלייך): אַ, חיה פּעשע! אַ גוט שבת, אַ גוט יאָהר! איך האָב מיך פערלייענט, האָב איך נישט געהערט, ווי איהר זייט אריינגעקומען. (טוט אויס די ברילען און לעגט זיי אַריין אין דעם טייטש-חומש, וועלכען זי מאַכט צו).

חיה פּעשע (זעצט זיך אויף אַ שטול נעבען פרומען): וואָס מאַכט איהר עפּיס, פרומעטשקע? איך האָב אייך טאַקי שוין לאַנג נישט געזעהן, שוין טאַקי עפּיס אַ שאָק מיט יאָהרען.

פ ר ו מ ע: און אַצינד האָט איהר שוין מסתמא עפּיס פאַר יענטע דוואָשען? אייך פערדריסט, וואָס איך האָב שוין לאַנג קיין צרות נישט געהאַט מיט אַ דינסט?

חיה פּעשע: זעהט איהר... און אַז איך וואָלט געהאַט עפּיס פאַר איהר, וואָלט אויך קיין אחריות נישט געוועזען; וואָס איז, זי איז קיין אידישע טאָכטער נישט? זי איז אַ אידישע מאָכטער און מוז חתונה האָבען, און אייך וואָלט איך שוין געפונען אַן אַנדער דינסט.

פ ר ו מ ע: אַ דאַנק אייך פאַר דער טובה, זי האָט נאָך צייט, עס ברענט נאָך ביי איהר נישט אַזוי, ניש-קשה, זי איז נאָך אַ יונג מיידעל.

חיה פּעשע: און אינגערע ווילען דען נישט חתונה האָבען? אַ מיידעל, ווי זי קומט נאָר אַביסעל צום שכל, ווילל זי חתונה האָבען.

פ ר ו מ ע: ווי איהר זעהט מיך לעבען. אַז איך וועל מיך צוקריגען מיט אייך דערפאַר. וואָס איז דאָס פאַר אַן'אופן?...

חיה פּעשע: העה-העה, געזונד זאָלט איהר מיר זיין! אָבער ווי איז די מעשה, אַז איך בין גאָר נישט געקומען צו אייך וועגען יענטע דוואָשען?

פ ר ו מ ע: נישט וועגען יענטע דוואָשען?

חיה פּעשע: איך וועל זאָגען, ווי איהר זאָגט: יענטע דוואָשע האָט נאָך צייט. אַמאָל איז קיין מיידעל נישט צו יונג געוועזען, היינט איז קיין מיידעל נישט צו אַלט. ניש-קשה, זי קאָן נאָך אָבזיין ביי אייך אַ פּאָר יאָהר, אויב איהר ווילט זי נאָר האַלטען.

פ ר ו מ ע: איז אַז נישט וועגען יענטע דוואָשען...

חיה פּעשע: טאָר איך גאָר צו אייך נישט קומען אין גוטען מוט? דאַרף דאָס דוקא זיין אַ דינסט אָדער אַ שידוך פאַר דער דינסט?

פ ר ו מ ע: איך מיין... איך האָב געמיינט... איהר זייט ביי מיר אַן'אָנגעלעגטער גאַסט... אָבער געוועהנליך, אַז איהר קומט...

חיה פעשע: איז קיין אנדער כלה-מיידעל האט איהר גאר נישט אין שטוב?

פרומע (קוקט זי אן מיט פערוואונדערונג): טאמארע?! איהר מיינט מיין טאמארען?

חיה פעשע: וואונדערט איהר זיך הייסט דאס, וואס חיה פעשע די מעקלערקע, א שדכנ'טע צווישען דיענסט-מיידלעך, זאל קומען רעדען א שידוך אייער פלימעניצע? א העזה אביסעל. וואס?

פרומע: אוי, מיט אייך צו רעדען דארף מען דאך עפיס גאר...

חיה פעשע: שעמט אייך נישט, איהר מאגט עס זאגען, איך וועל מיך נישט בעליידיגען. ווארום אין ד'ר'אמת'ן וואלט מיר נישט ארויפגעקומען אויפ'ן קאפ אפילו, צו קומען צו אייך מיט א שידוך פאר אייער פלימעניצע. וואס האב איך דא וואס צו לייקענען — מיין סחורה איז נישט פאר איהר, מיין סחורה איז פון א גאנץ ביליגען סארט. איך וויים גאנץ גוט, אז וואס עס איז גוט פאר א יענטע דוואשען, איז נישט גוט פאר פרומע ר' אהרן'ס א פלימעניצע, כאטש אן ארימע יתומה.

פרומע: און יעצט האט זיך ביי אייך עפיס געמאכט פאר איהר?

חיה פעשע: ביי מיר אליין האט זיך גארנישט געמאכט. מיר אליין וואלט דאס אפילו אין חלום נישט איינגעפאלען.

פרומע: אבער איהר זייט'אך געקומען מיט א שידוך פאר איהר?

חיה פעשע: ווי זאל איך אייך זאגען? דער שידוך איז נישט מיינער, מיר איז ער נישט איינגעפאלען.

פרומע: אוי, קרוינעלעך מיינע, זעה, אז מיך ארט נישט, ווע-מען ער איז איינגעפאלען.

חיה פעשע: פערשטעהט איהר מיך. דאס טרעפט זיך מיר צום ערשטען מאל אין מיין לעבען. וואס זאל איך אייך זאגען? איך האב דאך שוין א סך זאכען איבערגעהאט אויף מיין לעבען, אז איך זאל בעמען אלץ אויסדערצעהלען, וואס איך האב איבערגעהאט אויף מיין לעבען, וואלט איך געדארפט נאך אמאל אזויפיעל לעבען, אז איך זאל גאר האבען צייט דאס איבערצודערצעהלען. אבער אזא זאך טרעפט זיך מיר צום ערשטען מאל.

פרומע: קרוינעלעך מיינע, הערצעלעך מיינע! מע וועט שוין

באַלד קומען פֿון מעריב, און איך קאָן נאָך גאָר פֿון אייך קיין טאָלק נישט דערגעהן.

חיה פעשע: וואָס איז דאָ צו דערגעהן אַ טאָלק? וועט'ן קומען פֿון מעריב, וועט'ן אָנצינדען ליכט און מי וועט ווייטער רעדען. — איז אייער פלימעניצע גאָר אין דערהיים נישטאָ?

פֿרומע: זי איז אַוועק אויפ'ן בולוואַר. נאַ, און אָהן איהר, הייסט דאָס, ווילט איהר מיר נישט זאָגען, ווער, וואָס, וועמען.

חיה פעשע: ווי הייסט, איך וויל נישט? אַ ודאי וויל איך, און איך וועל עס אייך טאַקי זאָגען.

פֿרומע (אין כעס): ווייסט איהר גאָר וואָס? טשעפּעט זיך גאָר פֿון מיר אָב! איהר נודיעט מיר דאָך עפּיס אַרויס די נשמה. ווילט איהר רעדען, טיק רעדט, אַז נישט, אַרט מיך אויך נישט. איך וועל דאָך פֿון אייך קריגען אַ קאָפּוועהטאָג.

חיה פעשע: אוי, פֿרומעטשקע, ווער עס ווינשט אייך אַ קאָפּ-וועהטאָג, זאָל איהם אַליין האָבען אויף דאָס גאַנצע לעבען. איהר דאַרפֿט אָבער אויף מיר נישט אין כעס ווערען. אַז איהר זאָלט וויסען די גאַנצע מעשה, וואָלט איהר אָסור אין כעס געוואָרען אויף מיר, וואָס איך דרעה אייך כלומר'סט אַ קאָפּ. בקיצור, אַז איהר זאָגט מיר צו, אַז איהר וועט אויף מיר נישט אין כעס ווערען, וועל איך מיט אייך רעדען אָפֿענע דיבורים.

פֿרומע: וואָס זאָל איך עפּיס אין כעס ווערען אויף אייך? מיר וועט דער שידוך נישט געפֿעלען, וועל איך זאָגען ניין, און אויס געשעפֿט. אַבי רעדט.

חיה פעשע: איהר דאַרפֿט אָבער וויסען, אַז נישט איך האָב דעם שידוך אויסגעטראַכט. מי האָט מיך געשיקט, פֿערשטעהט איהר מיך. איך וויל, איהר זאָלט דאָס וויסען: מ י ה אָ ט מ י ך ג ע ש י ק ט. מיר וואָלט קיינמאָל נישט איינגעפֿאַלען...

פֿרומע: זעהט, ווי איהר האָט מורא צו זאָגען, ווער דער חתן איז. איהר ווילט'אָך איהר נישט רעדען אַ שידוך מיט איין אַנטלאָפֿענעם אָסטראָזשניק?

חיה פעשע: זאָל גאָט אויסהיטען! וואָס מיינט איהר עפּיס, און איך קען זיך דאָס מיט אַנטלאָפֿענע אָסטראָזשניקעס? מיין סחורה איז אפילו פֿון ביליגען סאָרט, אָבער נישט קיין אַנטלאָפֿענע אָסטראָזש-

ניקעס. און איך וויל איהר בכלל גארנישט רעדען. מי האט מיך געשיקט, בין איך געגאנגען.

פרומע: טיק זאגט־זשע מיר, ווער האט אייך געשיקט! וואס דרעהט איהר מיר א קאפ, וואס?

חיה פעשע: ווער זאל דאס זיין? אט די געראטענע סחורה... דער שמיעד... יענקעל דער שמיעד...

פרומע: ווער? יענקעל דער שמיעד? אט דער...?

חיה פעשע: יא, יא, ער, ער אליין. דער פיינער חברה־מאן, איז געקומען צו לויפען צו מיר א פערסאפעטער, איך זאל שוין געהן צו אייך און רעדען דעם שידוך. איך האב איהם געוואלט אנשפייען א פולע צורה. ווי הייסט, זאג איך צו איהם, וואס ביזטו משוגע געווארען? מעהר פעהלט דיר שוין גארנישט? רב אהרנ'ס פלימעניצע דוקא, אן אנ־דערע שטעהט דיר נישט אן? — אזוי האב איך איהם געזאגט, ווי איהר זעהט מיך לעבען, וואס? איך וועל מיך עפים שעמען פאר איהם? — חי ביזטו גאר געקומען אויף דארויף? האב איהם געזאגט. דו ביזט אזא און אזא, דו וויסט'אך, וואס דו ביזט, האב איך איהם געזאגט, און זי איז אזא כשר קינד, אזא טייער קינד, אזא גאלדענער נפש?!... זאגט ער צו מיר: איהר געהט, וואס ארט אייך. אז אבזאגען, זאלען זיי מיר דארטען אבזאגען, נישט איהר. דאס איז נישט אייער געשעפט. זאג איך צו איהם: ווי הייסט, איך וועל געהן? איך זאל געהן און מי זאל מיך ארויסווארפען פון אלע טירען? מי וועט מיך דארטען דאך איך ווייס נישט וואס, און זיי וועלען זיין גערעכט. אזוי האב איך איהם געזאגט. גאנץ פשוט. וואס האב איך וואס מורא צו האבען פאר אזא שטיק גארנישט? ענטפערט ער מיר: איהר געהט נאר, איך וועל אייך גוט בעצאהלען פאר אלץ. און אז מי וועט אייך דארטען צו פלעטען דעם מוח, בין איך דאך עפים א שמיעד, וועל איך אייך שוין מאכען גאנץ. וויל איך דאך אויסגי־סען צו איהם אלע בייזע חלומות, מאכט ער קיין טענות נישט און ווארפט אויף מיר ארויף מיין „קאטינקע" און שטופט מיך ארויס פון שטוב און ברייננגט מיך אזש ביז אהער. נו, וואס זאגט איהר דערצו? ביז'ן בריקעל האט ער מיך צוגעפיהרט, און איך בין א בעלן צו וועטען, אז ער שטעהט דארטען אצינד און ווארט.

פרומע: זעהט, האט מען נישט אנגעצונדען אין בית־מדרש קיין ליכט?

חיה פעשע: אודאי האט מען דאס אנגעצונדען.

פרומע: דארף מען שוין אויך אָנצינדען. (הויבט אָן צו זאָגען „גאָט פון אברהם״.

חיה פעשע: אוי, אַז איהר האָט מיך נאָך נישט אַרויסגעטריבען, איז דאָך דאָס עפּיס אַ שטיקעל נס, אוי, איך וואָלט עפּיס איצטער אַ גאַנצען תהלים אָבגעזאָגט! (זאָגט אויך) „גאָט פון אברהם״.

פרומע (געהט אַרויס, ברענגט אַריין אַ שווענבעלע, רייבט זי אָן און צינדט אָן די הענגלאָמפּ) אַ גוטע וואָך!

חיה פעשע (ענדיגענדיג די תפלה): אַ גוטע וואָך, אַ גוט יאָהר, עס זאָל עפּיס זיין אַ מזל'דיגע וואָך, אַ פרעהליכע וואָך... איך ווייס, אפשר... אַבי איהר האָט מיך נישט אַרויסגעטריבען, איז... איך ווייס?

פרומע (עוסק'נדיג זיך מיט דער לאָמפּ, וועלכע וויל עפּיס נישט גוט ברענען): איך בין אפילו נישט קיין גוטע, אָבער אַרויסטרייבען האָב איך נאָך קיינעם נישט אַרויסגעטריבען.

חיה פעשע: אַז איך זאָג אייך, עס האָט אויף מיר געציטערט די הויט. ווען ער וואָלט מיך נישט געשטופּט אַהער מיט גוואַלט, אַז אָסור אויב איך וואָלט געגאַנגען.

פרומע: וואָס איז ער משוגע געוואָרען? וואָס האָט זיך איהם מיט אַמאָל פערוואָלט טאַמארע?

חיה פעשע: זאָל איך אַזוי וויסען פון איהם. ער האָט מיר עפּיס געזאָגט? איך האָב דאָס איהם אויך געפרעגט, האָט ער מיר דען געענטפערט? איך האָב איהם אָנגעהויבען אויסצורעכענען פערשיעדענע כלות, מיידלעך פון זיינס גלייכען, איך ווייס, ישראל דעם קצב'ס מיידעל, אפרים דעם שניידערס, מיכאל דעם שוסטערס. ענטפערט ער מיר, אַז די מיידלעך קאָן ער אַליין קריגען, צו זיי דארף ער מיך נישט האָבען. טיק קריג זיי דיר, זאָג איך איהם, וואָס האָט דיר אָנגעשפּאַרט דוקא רב אהרנ'ס פלימעניצע? האָט ער מיר דען געענטפערט? ער האָט מיך גע־שטופּט! ער האָט מיך אַזוי אַ נעם געטהון פאַר דער האַנד, איז אַז ער האָט זי מיר נישט איבערגעבראָכען, איז טאַקי אַ נס מן השמים.

פרומע: ער איז דאָכט זיך אַ גרויסער פערדיענער?

חיה פעשע: צו איז ער אַ פערדיענער? הע־הע! ווען ער וואָלט נאָר נישט געוועזען אַזאַ טאָלטיק. ווער וואָלט דען געוועזען צו איהם גלייך? יענער איז שטענדיג פערוואָרפען מיט אַרבייט. וואָלט ער נאָר אַזאַ מענש געוועזען, ווי אַ ווייב וואָלט שוין פאַר איהם געגעסען ברויט מיטן פולען מויל.

פ ר ו מ ע: אין אזא חברה־מאן וויל דאך מסתמא נדן אויך?

חיה פ ע ש ע: פון וועמען? פון אייער פלימעניצע? א קאפּקע נישט. אזוי האט ער געזאגט. ווי זי שטעהט און געהט, וויל ער זי נע־מען, אפילו קיין חתן־מתנות וויל ער נישט. דערפאר אבער וועט ער איהר אנקויפען...

פ ר ו מ ע: זיין טאטע איז, דאכט זיך... ווארט, אויב איך האב קיין טעות נישט...

חיה פ ע ש ע: וועד זאל זיין זיין טאטע? ער שטאמט נישט אב פון אזא גרויסען יחוס. זיין טאטע איז שמחה דער בעל־עגלה.

פ ר ו מ ע: א שיינער יחוס, נישטא וואס צו זאגען.

חיה פ ע ש ע: הערט, אט דאס איז דאך די מעשה, וואס דען האב איך אזוי מורא געהאט צו געהן צו אייך? איהר דארפט וויסען, אז איך בין גאר קיין שרעקעדיגע נישט, אבער מי דארף דאך וויסען, וואו דער חמור שטעהט.

פ ר ו מ ע: און וואס איז ער אזוי פאר א מענש?

חיה פ ע ש ע: וואס זאל ער זיין פאר א מענש? איהר האט'אך מסתמא געהערט? א טרינקער, א... אבער זעהט נאר, פרומעטשקע, געזונד און שטארק זאלט איהר מיר זיין, איהר פרעגט זיך פערנאנדער, אקוראט ווי איהר וואלט טאקי... זעהט נאר, איך בעט אייך, אויב אזוי, טא לא'מיר טאקי רעדען קלארע דבורים. וואס, איהר ווילט טאקי, איך זאל אייער פלימעניצע רעדען דעם שידוך?

פ ר ו מ ע: וואס הייסט, איך וויל? וואס האב איך דא וואס צו וועלען? זי איז עפּיס מיין טאכטער? איך גיב איהר עפּיס נדן? זי איז א יתומה און אויף זיך אליין א בעל־הבית'טע, און וואס זי וועט וועלען, וועט זי טהון. און אז איך וועל נישט וועלען, איז וואס? זי איז שוין קיין נפל'ע נישט...

חיה פ ע ש ע: זעהט א טשעקאוועס, האט זיך מיר גאר ווען גע־חלום'ט, אז איך זאל ביי אייך פערדינען שדכנות?

פ ר ו מ ע: ביי מיר וועט איהר סיי־ווי־סיי קיין שדכנות נישט פער־דינען. ערשטענס אוועק. שדכנות זאל ער אייך שוין בעצאהלען.

חיה פ ע ש ע: איך מיין טאקי —

פ ר ו מ ע: און צווייטענס, ווארט־זשע אוים, ביז איהר וועט הע־רען, וואס זי וועט אייך זאגען.

חיה פ ע ש ע: ווי הייסט? א נאר וועט זי זיין, ווען זי וועט זיך

נישט אנכאפען מיט ביידע הענד. וואס מיינט איהר, אזעלכע חתנים וואלגערן זיך עפּיס אין די גאסען? שיין איז ער דאך, אז מי קאן זיך אין זיין פנים נישט איינקוקען ווי אין דער זון. דאס האב איך דאך אייך נישט וואס אבצומאלען, איהר האט'אך מסתמא געזעהן. שען און געזונד, בלוט און מילך, אז א חיות אויף איהם צו קוקען. זיי ווערען דאך אלע זיין כפרה. און א גוטער איז ער — מדינות אויסצופאהרען. וואס ער פערדינט, צוטיילט ער דאך...

פרומע: היינט וואו נעמט ער אויף צו טרינקען?

חיה פעשע: צו טרינקען! איהר מיינט, ד'ר'אמת'ן, ער איז דאס דער גרויסער שכור? וואס איהם פעהלט נאך צו א גרויסען שכור. זאל דאס צוקומען אונזער פאליצמייסטער, דעם צורר. אט גלאט. א פערדינער איז ער, און קיין ווייב און קיין קינדער האט ער אויף זיך נישט, איז גיט ער זיך אמאל א לעב. אט, ער וועט חתונה האבען...

פרומע: ווארט, איז נישט עמיץ ארײַן אין שטוב? (זי געהט צו דער טיר). טאמארע, דו?

שטימע (פון א צווייטען צימער): יא.

פרומע: קום אהער ארײַן אויף א ווײַלע.

די שטימע: גלייך.

פרומע (הויבט אן אומצוגעהן איבער'ן צימער, — שווייגען).

טאמארע (קומט ארײַן, פערריבטענדיג מיט די הענד איהרע האר): גוט וואך.

פרומע: גוט יאהר.

חיה פעשע: אט איז זי טאקי אליין. א גוט וואך, א גוט יאהר אײַך, טאמארעטשקע!

טאמארע: וואס עפּיס: „אט איז זי אליין"?

חיה פעשע: מסתמא האט'ן גערעדט פון אײַך.

טאמארע: גוטס? שלעכטס?

חיה פעשע: שלעכטס. אלץ הייסט, שלעכטס. מע האט אײַך קיין איין גאנץ ביינדעל נישט געלאזען. האט אײַך גאר אין די אויערען נישט געקלונגען?

טאמארע: איך האב מיך נישט צוגעהערט.

חיה פעשע: אויפ'ן בולוואר זענען די אויגען אזוי פערנומען, אז מי פערגעסט די אויערען. אבער ווען איהר וואלט געוואוסט, וואס מיר האבען דא גערעדט, וואלט איהר זעך שוין צוגעהערט.

טאמארע: אפשר יא און אפשר נישט.

פרומע: זי איז דיר געקומען רעדען א שידוך — און ווייסט, מיט וועמען?

חיה פעשע: געזונד זאלט איהר מיר זיין, פרומעטשקע, איהר קאנט קיין שדכנ'טע נישט זיין. דאס לאזט שוין מיך. מיר וועלען רעדען, וועלען מיר זיך דערדערען, וואס גלאט נעמען און אריינפאלען ווי א יאוועז אין דער סוכה? אז מען זאגט א מיידעל: איך קום דיר רעדען א שידוך, קאן זי גאר כאפען און אנטלויפען. ווארום שייכות צו זאגען, וועלכע מיידעל וויל דאס חתונה האבען? זיי שעמען זיך גאר צו הערען וועגען אזעלכע זאכען.

טאמארע: נו, אז איך בין נישט אנטלאפען, מאגט איהר דאך מאכען אביסעל בקיצור.

חיה פעשע: בקיצור! שיך, בקיצור? מיר שטעהען דאך נישט אויפ'ן פראסט. אט, לא'מיר עס מאכען, ווי צווישען אונז יודענעם פיהרט זיך — טאקע מיט נייען מאס רעד.

טאמארע: ווען איך וואלט געוואוסט, וואלט איך שוין בעסער געבליבען אביסעל לענגער אויפ'ן בולוואר.

פרומע: לענגער נאך? וועניג זיך אנגעשפאציערט? דער פעטער קומט גלייך פון מעריב און מע דארף אויפשטעלען דעם סאמאוואר. יענטע דוואשע פערגעסט'אך אויך, אז זי דארף קומען אהיים.

טאמארע: וועל איך געהן אויפשטעלען דעם סאמאוואר.

חיה פעשע: ניין, איהר הערט זיך שוין אוים. דער סאמאוואר וועט נישט אנטלויפען, און דארטין קאן זיין שטעהט א מענש אוןווארט. ווארום איהר דארפט וויסען, אז מי האט מיך געשיקט אהער, מיט געוואלט גענומען און ארויסגעשטופט מיך אהער — אזוי האט עס יענעם אנגעשפארט צו האבען אייך פאר א כלה.

פרומע: בקיצור, דאס איז יענקעל דער שמיעד...

טאמארע: ווער?!

פרומע: יענקעל דער שמיעד, און זאל זיין א מעשה מיט א סוף. קענסט'אך איהם, האסט'אך מסתמא וועגען איהם געהערט, איז געפעלט ער דיר, זאג יא, און זאל זיין מיט מזל; געפעלט ער דיר נישט, טא זאג ניין, און געה און שטעל אויף דעם סאמאוואר.

חיה פעשע: אבער פרומעטשקע, טייערינקע, הארצינקע, איהר קאנט'אך מיר אזוי קאליע מאכען דעם גאנצען שידוך.

פרומע: איך האָב פֿײַנט, אַז מי באַלאַקעט גלאַט אַזוי. וואָס איז דאָ פֿאַראַן צו רעדען מיט קונצען? זי איז קיין קינד נישט, זי ווייס גאַנץ גוט, אַז חיים סימען'ס זוהן וועט זיך צו איהר נישט שדכנען, און פּאָליאַקאָוואָ אויך נישט, און אַ ראָטשילד אַוודאי נישט. איז ניטאָ וואָס צו רעדען. אַ יתומה אָהן נדן האָט זיך נישט וואָס איבערצונעמען. און אַז מיך אַרט נישט דער יחוס...

טאַמאַרע (וועלכע איז געשטאַנען די גאַנצע צייט ווי פֿערגליווערט, רעדט קוים אַרויס): יאָ, דער עיקר זייט איהר. דאָס ווייס איך.

פרומע: וואָס הייסט, דער עיקר בין איך? וואָס ווייסטו? וואָס? — דו זאָג נאָר מיר, וואָס וועט זיין דער סוף פֿון דיין זיצען ביי מיר? וואָס וועט זיין דער תכלית? וואָס וועסטו אויסזיצען? איך האָב עפּיס פֿון וואַנען דיך אויסצוהאַלטען?

טאַמאַרע: אַז איך האָב צו אייך קיין טענות נישט.

פרומע: אַ דאַנק דיר דערפֿאַר! האָסט נאָך געדאַרפֿט צו מיר טענות האָבען! איך פֿרעג דיך מעהר נישט, ווי לאַנג וועסטו נאָך זיצען אַזוי ביי מיר אויפֿ'ן קאַרק? איז אַז עס קומט איינער און וויל דיך נעמען ווי דו שטעהסט און געהסט, איז ניטאָ וואָס איבערצוטראַכטען.

חיה פעשע: ווי איהר שטעהט און געהט. וויל ער אייך נעמען, ווי איהר זעהט מיך לעבען. און מתנות האָט ער צוגעזאָגט און וואָס ווילט איהר נישט. עס האָט איהם אַזוי אָנגעכאַפּט, אַז ער האָט מיך מיט גוואַלט געשלעפּט אַהער. אַקוראַט ווי איהר וואָלט איהם עפּיס אונטערגעגעבען ליובּיזניק. ביז'ן בריקעל האָט ער מיך דאָך צוגעפֿיהרט, און איז געבליבען שטעהן און היטען, צו וועל איך אַריין צו אייך. ער שטעהט דאָרטען נאָך אַוודאי און וואַרט, ביז איך וועל אַרויסקומען צוריק.

טאַמאַרע (געהט צו מאַשינעל צום לינקען פֿענסטער און קוקט אַרויס אין גאַס).

חיה פעשע: וואָס, מע זעהט איהם דאָרטען? ס'איז פֿינסטער, אַז נישט, וואָלט איהר איהם שוין מסתמא דאָרטען געזעהן.

טאַמאַרע (קערט זיך אָב פֿון פֿענסטער): געהט, זאָגט איהם, אַז...

חיה פעשע: אַז—אַז—אַז?...

טאַמאַרע (שטיל): אַז — — גוט.

חיה פעשע (איבערראַשט, גיט אַ פּאַטש מיט די הענד): גאָטוניו, טאַטעלעך, זעהט נור, אוי, איך גלויב דאָך גאָר מיינע אויערען נישט!

פרומע: איך מיין, דו דאַרפֿסט דיר גוט איבערלעגען. נויטען

נויט איך דיך דאָך נישט. דו ווייסט'אָך אַודאי, וואָס פאַר אַ מענש ער איז?

טאַמאַרע: וואָס מאַכט עס אויס. מומע. וואָס האָט איין אָרימע יתומה וואָס איבערצוזאָגען?

פרומע: זעה, טו נאָר אַ קוק, וואָס בין איך אויסען געוועזען מיט די ווערטער?

טאַמאַרע: איך האָב צו אייך גאָרנישט, מומע.

פרומע: און אַז דו האָסט יאָ צו מיר עפּיס, מיינסטו, אַרט מיך אַ סך?

טאַמאַרע: איז אַודאי נישטאָ וואָס צו רעדען.

פרומע: די גרויסע רעות, וואָס דו האָסט געהאַט פון מיר! ווייניג דיך נאָך אויסגעהאַלטען!

טאַמאַרע: ווער האָט אייך ווען עס איז וואָס געזאָגט?

חיה פּעשע: אוי, קרוינעלעך מיינע, זעהט נור, איך בין דאָך עפּיס געבליבען זיצען ווי אַ ליימענער גולם! וואָס זיץ איך, וואָס? איך דאַרף דאָך לויפען צו איהם. איז זאָל איך איהם טאַקע זאָגען?

טאַמאַרע: איהר'ט'אָך געהערט וואָס.

חיה פּעשע: אוי, ער ווער'ט'אָך מיר אָנטון אַ גאָלדענע קרוין! איז הייסט עס קאָן ער קומען נאָך היינט, זאָגען מיר, צו אַ קנין?

פרומע: וואָס איז די איילענים? איילען זיך איז נישטאָ וואָס.

חיה פּעשע: וואָס איז דאָ פאַראַן וואָס אָבצוגלייכען? אַז אויב יאָ, פאַר וואָס טאַקי נישט גלייך אַ קנין? אוי, רבונו של עולם, אוי, וואָס אַלץ קאָן זיך מאַכען! אוי, איך וועל דאָך לויפען צו איהם, ווי שדים וואָלטען מיך געטריבען. אוי... אַ גוטע וואָך אייך דערווייליע! (איילט אַוועק).

פרומע: וואָס איז דאָ טאַקע געוועזען פאַר אַן איילענים?

טאַמאַרע: איך געה אויפשטעלען דעם סאַמאָוואַר.

פרומע: וואָס ביזטו מיר אַזוי אָנגעבלאָזען? אַקוראַט אין ד'ר' אמת'ן, ווי איך וואָלט דיך עפּיס געצוואונגען.

טאַמאַרע (געהט צו דער טיר).

ר' אַהרן (קומט אריין): גוט וואָך. וואָס איז עפּיס פינסטער אין סטאַלאָוויע? און ווער איז דאָס אַרויסגעלאָפען פון שטוב ווי אַ משוגענע?

פרומע: חיה פּעשע די מעקלערקע. (צו טאמארען) געה ברייניג אַריין צו מאַכען הבדלה.

טאמארע (געהט ארוים).

פרומע (רעקט אויף א ברעג טיש): קאנסט שוין אבגעבען טאמא־רען א מזל טוב. חיה פעשע איז דא געוועזען א שידוך רעדען איהר — דער חתן האט זי אליין געשיקט, און אונזערע איז מוסכם געווארען.

רב אהרן: נו, זאל זיין מיט מזל. ווער איז דער חתן?

פרומע: דער חתן איז אפילו נישט אזא אנטיקעל, נור מילא, אבי זי וויל איהם.

טאמארע (קומט ארײן מיט א פלעשעל רויטען וויין, א בעכער, א הדס'ל און דער הבדלה).

רב אהרן: ווער איז ער?

פרומע: אט מאך אב אפריער הבדלה.

רב אהרן: וואס האסטו מורא אנצורופען מיר דעם חתן?

טאמארע: יענקעל דער שמיעד.

רב אהרן: ווער? ווער, האסטו געזאגט? יענקעל?!

טאמארע: איז וואס האט איהר אײך אזוי דערשראקען, פעטער? אײך שטעהט אפשר דער יחוס נישט אן?

רב אהרן: אט מיט דעם?... מיט איהם?... ער איז דאך... מסתמא לצנות! (קוקט אויף פרומען).

פרומע (בײז): נישט קײן לצנות! נישט קײן לצנות! מאך הבדלה, מאך! ווי לאנג וועל איך נאך ווארטען?

רב אהרן (גיעסט אן וויין אין בעכער): איך וועל אײך נישט גלויבען, אז איהר וועט מיר אפילו איך וויים נישט וואס.

טאמארע: איהר וועט שוין גלויבען, פעטער, אז ער וועט באלד קומען אהער. וואס איז, ער געפעלט אײך אפשר נישט? מיר גע־פעלט ער זעהר שטארק, און דער מומען אויך.

רב אהרן: ער איז דאך... נו, אה... איהר האט דאך געמאגט אפריער פרעגען בײ מיר אויך. וואס איז דאס געוועזען פאר אן אײלעניש?

פרומע: מאך שוין הבדלה, מאך. דו וועסט שוין דערדערען שפעטער. האב מיך בײ איהר נישט געפרעגט, וואס איז די אײלעניס?

רב אהרן: אה, נו... ווי טוט מען עפיס אב אזא זאך? ער איז דאך... וועה, אה... הנה אל ישועתי... (מאכט הבדלה, אונטערברעכענדיג זיך אפט מיט אונצופריעדענהײטס־און פערוואונדערונגס־אויסרופען. נאך דער הבדלה ווינשען זיי זיך אלע צו א „גוט־וואך”).

רב אהרן: אה... ד'מיין... האסט געהערט א חתן? יענקעל דער שמיעד!

טאמארע (נעמט צו די הבדלה-זאכען און געהט ארויס).

רב אהרן: טאקע, וואס איז די מעשה — איז דאס טאקע אמת?

פרומע: ווער זאגט דיר ליגען, ווער?

רב אהרן: איז וואס איז דאס פאר אן אופן?

פרומע: וואס זאל דאס זיין פאר אן אופן? עס האט איהר אנגעשפארט און פארטיג.

רב אהרן: ווי הייסט, עס האט איהר אנגעשפארט? ווי מאגען מיר גאר דערלאזען אזא זאך?

פרומע: וואס דערלאזען, וואס? זי פרעגט עפים ביי דיר עצות? זי איז א יתומה און מאג טון מיט זיך וואס זי וויל.

רב אהרן: ווי הייסט? און אז זי וועט וועלען נעמען א שטריק און אויפהייננגען זיך, מאגען מיר עס אויך דערלאזען? האסט געהערט א חתן פאר איהר? יענקעל דער שמיעד! אזא מנוול, אזא שטיק גאר נישט... א—א — איך בעט דיך איבער פאר די רעד — אזא מיידעלניק, אזא שיכור...

פרומע: זי וויים עס דען נישט? וואס האסטו זיך צושריען, וואס, משוגענער! האסט פאר איהר עפים אן אנדער חתן? קאנסט איהר געבען נדן? און ער וויל זי נעמען, ווי זי שטעהט און געהט!

רב אהרן: דארפען מיר זי דערפאר, הייסט עס, אוועקגעבען א איך וויים נישט וועמען, אן אויסוואורף, א...

פרומע: טו נור אויף איהם א קוק: מיר געבען זי שוין אוועק! ווי הייסט, מיר געבען זי אוועק? זי האט זיך דאך אליין אנגעכאפט אן איהם! דו ווייסט'אך שוין נישט, וואס דו רעדסט.

רב אהרן: ווי הייסט, זי האט זיך אנגעכאפט? ווי האט זי זיך גאר געקאנט אנכאפען?

פרומע: „ווי האט זי זיך גאר געקאנט אנכאפען?" „ווי האט זי זיך גאר געקאנט אנכאפען?" וואס איז זי עפים א קליין מיידעלע? א פיטשינקע איז זי, וואס? זי איז שוין, אהן עין הרע, א מויד אין די יאהרען און פערשטעהט, אז איינער איז בעסער ווי קיינער. וואס וועט זי אויסזיצען, וואס? אויף וואס וועט זי ווארטען, אויף וואס? און ווידער גערעדט, וואס מאכסטו דא פאר א רעש? א פערדינער איז ער? געלט

האָט ער? אַי, וואָס ער איז דאָרטין נישט אזא גרויסער צדיק, ווערט זי דאָך זיין ווייב, טאָ זאָל זי איהם איבערמאַכען. און זי איז אַ סחורה, נישקשה. זי ווערט איהם אַרומוויקלען אַרום פינגער אָט ווי ער איז דאָרטין איך ווייס וואָס.

רב אַהרן: דעם שיכור, דעם מיידעלניק, דעם...

פרומע: אַז ער וויל חתונה האָבען, איז אַ סימן, אַז ער וויל אויפהערען צו זיין דאָס, וואָס ער איז געוועזען.

רב אַהרן: איז ביי דיר, הייסט עס, איז עס אַ גלייבער שידוך? איז ביי דיר, הייסט עס...

פרומע: וואָס ביי מיר, וואָס? אוי — אוי — אוי! וואָס רעד איך דאָ מיט דיר, וואָס?

רב אַהרן: מילא, זי איז דאָך דיין פלימעניצע, איך מיין, דיין ברודערס טאָכטער. נאָר זאָגען זאָג איך דיר, אַז ווען זי וואָלט נישט געהאַט דיך פאַר אַ מומען...

פרומע: אוי, אַ מגפה זאָל אויף דיר קומען! וואָס בין איך שוין דאָ, וואָס? וואָס האָסט זעך צוגעטשעפעט צו מיר? יענע האָט זיך אָנגעכאַפט, בין איך דאָ שולדיג! איך צווינג זי עפּים? האָט זי געזאָלט נעמען דעם אויסגעווייקטען ישיבה בחור, ווען זי איז געוועזען ביי איהר טאַטען.

רב אַהרן: הערסט, איז וואָס האָסטו אויסגעפיהרט? דאָס זאָג איך דאָך, אַז ווען זי וואָלט דיך נישט געהאַט פאַר אַ מומען און וואָלט נישט געדאַרפט אָנקומען צו דיין לאַסקע, וואָלט זי... אַז איך רעד שוין נישט וועגען יחוס, מיך אַרט שוין נישט, וואָס ער איז אַ שמידער, מיך אַרט שוין נישט זיין טאַטע דער בעל עגלה — איך וועל שוין זאָגען, ווי דו זאָגסט: אַ יתומה, אָהן נדן, אַן אָרים מיידעל, מילא! אָבער גלאַט, ווי קומט אַזאַ עהרליך און כשר קינד צו אַזאַ מין אויסוואורף? ווי קאָן זי איהם גאָר ווערען? אַז... אַז... אַז ער איז גאָר קיין איד נישט! ווילסטו מיך איינשמועסן, אַז זי האָט זיך אָנגעכאַפט אָן איהם מיט'ן גוטען ווילען? אַז... נאַ!

טאַמאַרע (קומט אַריין. זי האָט פערוויינטע אויגען).

פרומע: ווי שטעהט'ס מיט'ן טיי.

טאַמאַרע: יענטע דוואָשע איז געקומען.

פרומע: וואָס האָט שוין דאָרטין ביי דיר גערעגענט פון די אויגען, וואָס?

ר ב א ה ר ן: האסט געהערט א שידוך? יענקעל דער שמיד! אבער גארנישט, האסט נישט וואס צו וויינען. ער'ט קומען, וועט ער אוועקגעהן. איך וואלט וועלען גלאט וויסען, ווי קומט ער גאר אויף דעם געדאנק, צו שדכענען זיך צו דיר? אזא העזה פון אזא שטיק מנוול!

ט א מ א ר ע: פעטער, זידעלט איהם נישט, ווארום ער וועט ווע־רען מיין חתן.

ר ב א ה ר ן: וואס איז דאס פאר א ווערטער? דו ווייסט, וואס דו רעדסט? ווי הייסט, ער וועט ווערען דיין חתן? ער וועט עס ווערען מיט געוואלט?

ט א מ א ר ע: מיט געוואלט נישט, אבער...

פ ר ו מ ע: איז וואס האסטו דארטין געוויינט, וואס?

ר ב א ה ר ן (נעמענדיג דעם סידור פון אלמער צו זאגען „ויתן לך"): זעהסט, מיין טאכטער, איך זאג עס דער מומען אין די אויגען, זי איז טאקי א שלעכטע, אבער...

פ ר ו מ ע: איך געפעל דיר נישט, איז טאמער ווערסטו זיך מיט מיר צו'גט'ן? א שלעכטע בין איך! די גרויסע שלעכטס, וואס איך האב איהר דא אנגעטאן! איך האב איהר עסען נישט געגעבען! אליין האב איך גע־געסען און געטרונקען פון פויגעל־מילך, און זי האט נעביך ביי מיר געהונגערט!

ר ב א ה ר ן (צו טאמארען): אבער, פערשטעהסט, דאס וויל איך דיר טאקע זאגען — אזוי שלעכט, אז דו זאלסט דארפען אנטלויפען פון אונז צו יענקעל דעם שמיד, איז נאך דיר ביי אונז נישט.

ט א מ א ר ע: איך וויל נישט אנטלויפען און איך האב נישט גע־זאגט, אז מיר איז ביי אייך שלעכט.

ר' א ה ר ן: ניין, איך מיין אין ד'ר'אמת'ן. פערשטעהסט, איז גאר־נישט. איז נישטא וואס צו אנטלויפען, איז נישטא וואס ארויסצוכאפען זיך ווי פון א פייער. דו ביזט נאך נישט אזוי אלט, דו קאנסט נאך ביי אונז זיצען, ביז עס וועט קומען דיין אמת'ער בעשערטער, עפים א ליי־טישער מענש.

ט א א ר ע: אז מיך ארט נישט יענקעל.

פ ר ו מ ע: נו, איז האסטו וואס צו רעדען מיט איהר?

ר ב א ה ר ן: ווי הייסט, דיך ארט נישט יענקעל? דו ווייסט, וואס דו זאגסט? דו ווייסט דען, וואס פאר א מענש ער איז? ער איז... הם!

מע מאר דאך איהם אין א אידישע שטוב נישט אריינלאזען! ווייסטו דאס באטש?

טאמארע: איך ווייס.

רב אהרן: איז נו?

טאמארע: איך ווייס אלץ וועגען יענקלען. איך ווייס נאך אפשר מעהר ווי איהר, און דאך...

פרומע (איראניש): ער איז דאך אזא שיינער.

טאמארע: וואס מיינט איהר, מומע, דאס איז שוין גראד קיין חסרון נישט.

פרומע (צו רב אהרנ׳ען): זעהסטו, הא? וואס ווילסטו נאך מעהר?

רב אהרן: זיין שיינקייט קוילעט דאך איהם אוועק. דערפאר איז ער דאך אזוי אויסגעלאסען... איך זאג דיר, איך בין שוין מוחל אלץ, וואס ער איז געוועזען, איך האב אבער מורא, אז ער וועט נישט בעסער ווערען, אז ער וועט בלייבען דערזעלבער שאלטיק נאך דער חתונה ווי פאר דער חתונה. אז... אז ער איז דאך עפים גאר קיין מענש נישט.

טאמארע (זיפצט אויף): פאר דאס האב איך דאס אויך מורא. איך האב זיבער נישט געוויינט איבער דאס, וואס ער איז געוועזען ביז אהער; איך האב אויך נישט געוויינט, וואס ער איז א שמיד, וואס ער שטאמט נישט פון גרויסען יחוס. ער איז מיר טויזענד מאל ליבער, ווי דער אויסגעוויקטער ישיבה בחור...

פרומע (צו רב אהרנ׳ען): נו, הא?

טאמארע: וואס זאל איך דא לייקענען? איך ווייס, אז ער האט א סך גוטע מעלות אין זיך, אז אלע, ווער עס פערקערט נאר מיט איהם, האבען איהם ליעב. אבער איך וואלט נישט געוואלט דערלעבען צו זעהן איהם קומען א שיכורער אהיים, און איך וואלט נישט געוואלט זעהן נאך א סך זאכען.

רב אהרן: איז וואס דארפסטו קריכען? מיט א געזונדטען קאפ אין א קראנקען בעט?

טאמארע (מיט א זיפץ): מילא, וועל איך ריזיקירען. יעדער שידוך איז דאך אן איינשטעלענים. (מיט נצחון.) אבער ווי געפעלט אייך, וואס פון אלע מיידלעך האט ער מיך אויסגעקליבען?

רב אהרן: א נאר איז ער, וואס? ער ווייס שוין, וואס א מיידעל איז. און אזא מיידעל ווי דו...

פ ר ו מ ע: זעה נאר, זעה נאר... קוק נאר אן דעם אלטען אידען! סליונקעס רינען איהם שוין באלד פון מויל.

ט א מ א ר ע: איז וואס ארט אייך, פעטער. עס וועט שוין זיין גוט, איך וועל שוין... איך וועל שוין מאכען פון איהם א מענש! איהר וועט זעהן, פעטער...

פ ר ו מ ע: שא, עפענט נישט עמיצער די טיר? (מען הערט חיה פעשעס שטימע און נאך אנדערע שטימען).

פ ר ו מ ע: דאס קומען זיי שוין.

ט א מ א ר ע (ווערט שטארק אויפגערעגט, סטארעט זיך אבער אנצוזעמען א רוהיג געזיכט).

ר ב א ה ר ן: זעה, און איך האב נאך מיינע „זמרות" נישט געזאגט (עס קומט אריין חיה פעשע, נאך איהר יענקעל, און נאך איהם שמחה מיט מאריאשען. מע בעגריסט זיך): גוט וואך! גוט יאהר!

ח י ה פ ע ש ע: אט איז דא אי דער חתן, אי די מחותנים. מיר האבען דאס געמאכט אויף גיך.

פ ר ו מ ע: זעצט זיך, נעמט פלאץ.

י ע נ ק ע ל (זעצט זיך אויף דעם פאטערשטול פארנט ביי דער רעכטער וואנד, בעטראכט דאס צימער און ווארפט פארבייגעהענדיג בליקען אויף טאמארען).

מ א ר י א ש ע (זעצט זיך מיט א זיפץ אויף א שטול ביי דער לינקער וואנד און שפארט אונטער דעם קאפ מיט דער רעכטער האנד).

ש מ ח ה (זעצט זיך נישט ווייט פון מאריאשען, מעלה־גרה'דיג מיט זיין צאהנלאזען מויל און ארויסגעבענדיג פון זיך פערלעגענהייטס־טענער): הם, הם, כע.

ח י ה פ ע ש ע (זעטצענדיג זיך אויף א פאטערשטול אין הינטערגרונד): זעהט איהר איהם, הא? אט קאן גאר ער גאר קיין צוויי נישט צעהלען, האט זיך אוועקגעזעצט ווי א ס ט א ט י ק.

מ א ר י א ש ע (מיט א זיפץ): יא, א סטאטיק! אויף שונאי ציון געזאגט געווארען.

י ע נ ק ע ל (לאכט פערלעגען): א גוטע רעקאמאנדאציע.

ר ב א ה ר ן (קומט צו צו שמחה'ן): אזוי, רב שמחה, ווילט איהר דאס ווערען מיט מיר א מחותן?

ש מ ח ה (מעלה־גרה'נדיג): הם, הם, כע! ד'וויל! וואס שייך? ער וויל, ער טוט.

מ א ר י א ש ע: אז ער איז אריינגעלאפען ווי א פער'סם'טער —

ווי א פערֿ'סס'טער איז ער דאך אריינגעלאפען — מיר זאלען געהן מיט איהם אהער, האב איך דאך געמיינט, אז ער רעדט אויס'ן וועג, שונאי ישראל. ווען חיה פעשע וואלט מיט איהם נישט געוועזען און וואלט אונז נישט דערצעהלט, וואלט איך אויסגעבייטעלט צו איהם אלע חלומות און וואלט מיך פון ארט נישט געריהרט. איך וואלט עס אנגענומען פאר איינעם פון זיינע גלייכווערטעלעך און אויסנארעניסען. און איך וועל אייך זאגען דעם אמת, מיר גלויבט זיך דאס נאך אצינד אויך נישט.

פרומע: יא, אז מי איז ארים, זיינען אלע פון גלייכען יחוס.

מאריאשע: אז מיך וואונדערט גאר, וואס ס'ט'צעך געפונען איינע, וואס זאל איהם ווען.

טאמארע (לאכט נערוועז אויף).

חיה פעשע: שא, שא, מאכט מיר דעם שידוך נישט קאליע.

שמחה: שא! שא! צעך צורעדט! בהמה, פערד!

חיה פעשע (צו יענקלען): נו, וואס האסט צעך אוועקגעזעצט און שווייגסט ווי א חתן-בחור.

יענקעל: דאס בין איך דאך טאקע.

מאריאשע: מיט אמאל איז ער געווארען א שעמעוודיגער.

חיה פעשע: איהר ווייסט, לא'מיר גאר לאזען חתן-כלה אליין, זיי זאלען זיך דורכרעדען.

פרומע: קומט טאקע אלע אין סטאלאווע. זאלען זיי זיך דא דורכרעדען.

רב אהרן: וואס איז זיי דא צו לאזען אליין? זיי קאנען זיך זיצען דא, און מיר וועלען זיך זיצען דא, אדער מיר קאנען אלע געהן אין סטאלאווע. זיי וועלען זיך רעדען זייערס, און מיר וועלען אונז רעדען אונזערס. איך דארף נאך זאגען „ויתן לך".

חיה פעשע: זעהט נור, זאל איך אזוי געזונד זיין, ווי רב אהרן האט מורא צו לאזען זיי אליין.

רב אהרן: איך האב מורא! ווי הייסט, איך האב מורא!

מאריאשע: ער איז באלד געוועכט, אויף מיינע נאמנות.

פרומע: לא'מיר, נישט-קשה, מאכט איהם נישט פאר אזא איך ווייס נישט וואס. וואס געוועזען, איז געוועזען. אצינד וועט ער ווערען א חתן, חתונה האבען און וועט בעסער ווערען.

מאריאשע: בעסער ווערען! ער וועט בעסער ווערען! געפונען, ווער זאל בעסער ווערען!

ח י ה פ ע ש ע: קומט, קומט. (צו מאַריאשען): הערט איהר, איהר האָט געמאָגט גאָר בלײַבען אין דער היים.

ש מ ח ה (צו מאַריאשען): דו שוויַיג! שוויַיג! בהמה! פערד! גײה אַ היים!

ר ב אַ ה ר ן (קרעכצט): אָך—אָך... נאָ, מילא... ויתן לך אלהים מטל השמים ומשמני הארץ... (געהט אַרויס).

מ אַ ר י אַ ש ע (קרעכצענדיג): שוויַיג, שוויַיג... דאָס אַלץ. (געהט אַרויס).

ש מ ח ה: בהמה... בהמה... פערד... (אָב).

ח י ה פ ע ש ע: האָסט געהערט, אַן אײגענע מאַמע זאָל אַזוי רעדען! (אָב).

פ ר ו מ ע (געהט אַרויס די לעצטע און לאָזט אָפען די טיר).

ח י ה פ ע ש ע (קומט צו און מאַכט זי צו).

י ע נ ק ע ל (אין פערלעגענהײט, ווײס נישט וואָס צו טון מיט די הענד, נעמט זיך אַראָב דאָס היטעל, דרעהט עס אַ ווײלע אַרום, און שמײכעלט אַ פּאָר מאָל אָב מיט אַ גאַנץ פערלעגענעם שמײכעל, ווען ער טרעפט זיך מיט טאַמאַרעס בליקען).

ט אַ מ אַ ר ע (איז גאַנץ רוהיג, זיצט אויפ'ן סאָפאַ אָנגעשפּאַרט־העכערהײט, בעגעגענט זײנע בליקען גאַנץ פעסט און וואַרט, ער זאָל עפּיס זאָגען).

י ע נ ק ע ל (שמײכעלט אָב): עך, איך קאָן דאָך פערדרויבערן אַ פּאַפּיראָס? וועל איך עפּיס בעקומען דעם לשון. (וואַרט נישט אָב אויף איהן ענטפער, נעמט אַרויס אַ פּאָרטמאַנאַק און הײבט אָן צו דרעהען אַ פּאַפּיראָס).

ט אַ מ אַ ר ע (נאָך אַ קלײנעם שוויַיגען): איך האָב גאָרנישט געוואוסט, אַז איהר זײַט פון די שרעקעדיגע.

י ע נ ק ע ל (בענעצט דאָס פּאַפּיראָסען־פּאַפּיער מיט דער צונג): אָט אַזוי, אָ, זאָגט אויך אַ וואָרט.

ט אַ מ אַ ר ע: איך דאַרף דערצו נישט פערדרויבערן קײן פּאַפּיראָס.

י ע נ ק ע ל (רײַבט אָן אַ שוועבעלע אָן די הויזען און פערדרויכערט. האַרט הינטער דער טיר דערהערט זיך רב אַהרנ'ס „זמרות".

י ע נ ק ע ל: דער פעטער הערט זיך טאַקי צו, וואָס מיר רעדען.

ט אַ מ אַ ר ע: ער וועט נישט אַ סך אָנהערען.

י ע נ ק ע ל (לאַכט; רויכערט).

(שוויַיגען).

יענקעל: איהר... איהר... איהר'ט טאַקע באַלד מיינען, אַז איך קאָן קיין צוויי נישט צעהלען.

טאַמאַרע: און אין ד'ר'אמת'ן?

יענקעל: קאָן איך שוין צעהלען איבער צוויי אויך. אין אל'די רוחות. ווייס איך, די צונג געהט עפּיס נישט אַצינדערט.

טאַמאַרע: דער פּאַפּיראָס האָט אייך גישט געהאָלפען?

(שווייגען).

טאַמאַרע (מיט אַ דורכדרינגענדיגען בליק, רוהיג): זאָגט מיר, פאַר וואָס איז אייך עפּעס איינגעפאַלען צו שדכ'נען זיך צו מיר, און נאָך געטריבען חיה פעשען, זי זאָל געהן, וואָס גיכער?

יענקעל: אַט אַזוי... אַט אַזוי... אַצינד וועל איך קאָנען רעדען. (פערלעשט דעם פּאַפּיראָס, שטעהט אויף, וואַרפט איהם אַרײן אין שפּײ-קעסטעל בײ דער טיר, און הײבט אָן צו רעדען אין אויפרעגונג, שטאַרק וואַרפענדיג מיט די הענד). איהר הערט'אך, טאַמאַרע, איך... ווי זאָל איך אייך זאָגען?... הע, איך'ל מיך נישט קאָנען גוט אויסדרעהען. אַ בוואַראַבע, איך ווייס עפּיס נישט ווי צו רעדען, אַז ס'זאָל עפּיס זיין... אָבער איהר'ט מיך שוין פערשטעהן. איהר הערט'אך... איהר זאָגט מיר, פאַר וואָס האָב איך אוועקגעוואָרפען די לעצטע צייט אַלע מיינע פּאַסקודנע שטיק?

טאַמאַרע: איך ווייס גאָרנישט, אַז איהר האָט זיי אוועקגעוואָרפען.

יענקעל: ווי איהר זעהט מיך אַ אידען, אַז איך האָב זיי אוועקגעוואָרפען.

טאַמאַרע: מסתמא האָט איהר געפונען, אַז ס'איז אייך שוין גענוג אויפצופיהרען זיך, ווי איהר'ט זיך אויפגעפיהרט.

יענקעל: ניין, נישט דאָס. איך... איך... ווי זאָל איך אייך זאָגען? איך האָב מיך פער... פער... פערבייינקט נאָך אייך.

טאַמאַרע: פערבייינקט נאָך מיר? ווי קומט איהר דערצו?

יענקעל: זעהט איהר דאָך. אַט ווייסט איהר, אַט פון זינד איך האָב אייך געטראָפען ביי לאה די נייטאַרקע, אַט פון דאַמאָלס אָן איז — ווי זאָל איך אייך זאָגען?... איהר זייט מיר עפּיס. ווי איינגעבאַקען אין האַרצען. איהר'ט מיר גלויבען, האַ? ווי איהר זעהט מיך לעבען, אייער קול איז מיר געשטאַנען אין מיינע אויערען. איך האָב געקלאַפּט מיט מיין האַמער און געהערט אייער קול — ט'איהר מיר גלויבען?

טאַמאַרע: איך האָב נישט געוואוסט, אַז איך האָב אַזאַ שטאַרקען קול.

יענקעל: ניין, דוקא ווײַל איהר האָט אַזאַ שטילען, עפּעס אַזאַ שטילען און פֿרעהליבֿען קול. ער איז מיר עפּיס אַרײַן אין... אין... אַ צרה, אַז מי קאָן נישט רעדען!... ווי זאָל איך אײַך זאָגען, מיר איז געוואָרען אַזוי וואַרים פֿון איהם בײַם האַרצען. איהר דאַרפֿט'אָך וויסען, טאַמאַרע, אַז איך קען מיך מיט מײדלעך, אַזוי — איך האָב שוין אַ סך איבערגעקאָנט... איהר ווייסט'אָך, איך דאַרף דאָך אײַך נישט דערצעהלען. און צו קיין מײדעל האָב איך נישט איבערגעפּיהלט, וואָס צו אײַך. יעדע מײדעל איז בײַ מיר געוועזען אַ שפּיעלבֿעל, אַ צאַצקע, אַזוי אַ שטיפּעריי. ווי זאָל איך אײַך זאָגען? איך בין אַ מענש פֿול מיט פֿײַער... אַ... אַ מענש פֿול מיט פּולווער, און יעדע מײדעל איז פֿאַר מיר געוועזען אַ שוועבעלע. די פּולווער פֿלעגט זיך אָנבֿאַפּען, אויפֿרײַסען און אויס — און מעהר נישטאָ. דערפֿאַר האָב איך דאָס נאָך ביז יעצט נישט חתונה געהאַט, כאָטש מיר איז שוין צווישען אונז גערעדט באַלד צוויי און דרײַסיג יאָהר. איהר האָט עפּיס אויף מיר גאַנץ אַנדערס... גאַנץ אַנדערס גע... געווירקט. איך בין עפּיס בטל ומבוטל געוואָרען. ווי איהר זעהט מיך לעבען. איך האָב מיך עפּיס דערפֿיהלט אַזוי מאָדנע... ווי זאָל איך אײַך זאָגען? עפּיס ווי עמיצער וואָלט מיר געגאָסען בוימעל אויפֿ'ן האַרצען. עפּיס אַזוי פּוטערדיג ווייך, עפּיס אַזוי געשטילט. וואָס זאָל איך אײַך אַ סך ברײַען, זינד איך האָב אײַך געטראָפֿען, האָב איך מיך אָנגעהויבען צו שעמען פֿאַר זיך אַליין.

טאַמאַרע: דאָס איז געוועזען די בעסטע זאַך, וועלבֿע איהר האָט געקאָנט טון. און איהר האָט אַוועקגעוואָרפֿען אײַערע מעשים־טובים?

יענקעל: אַוועקגעוואָרפֿען! ווי איהר זעהט מיך לעבען. איך האָב מיר געזאָגט: דו טראָגסט דיך אַרום אין קאָפּ מיט איהר — איך האָב דאָס געמיינט, מיט אײַך — טיק זײַ־זשע נישט מעהר קיין חזיר, און אויס, באַסטאָ, ווי קײנמאָל גאָרנישט געשאַרלאַטאַנעוועט.

טאַמאַרע: דאָס איז זעהר גוט.

יענקעל: אַלץ הייסט גוט! איהר ווייסט נישט, ווי גוט דאָס איז. איך פֿיהל מיך גאָר ווי אַ נײַער מענש. און איהר'ט'אָך לאַבֿען, האַ? איך האָב נישט אויפֿגעהערט צו טראַבֿטען וועגען אײַך. די גאַנצע צײַט נישט אויפֿגעהערט. ווי אַ שאָטען זײַט איהר מיר נאָבֿגעגאַנגען. און

היינט, ווען איך האָב אייך געזעהן אַרומגעהן אַזוי אויפ'ן בולוואַר, ווי אַ מלכה, דאָס געזיכט האָט געלויכטען און די אויגען האָבען אַזוי חיות'דיג געקוקט...

טאַמאַרע: זעה, וואָס פאַר אַ קאָמפּלימענטען איהר קאָנט מאַכען!

יענקעל: ניין, דאָס זיינען נישט קיין קאָמפּלימענטען. קאָמפּלימענטען טראַכט מען אויס, דאָס האָב איך אָבער געזעהן און געפיהלט. איך האָב געקוקט אויף אייך און... און מיין האַרץ האָט מיר שטאַרק געקלאַפּט. האָב איך מיר אַ זאָג געטאָן: עה, וואָס וועט זיין, וועט זיין — איך געה און שיק חיה פעשען צו איהר. און געטראַכט און געטאָן. אוי, ווער האָט זיך געקאָנט ריכטען, אַז איהר וועט זי נישט אַרויסטרייבען פון שטוב, אַז איהר וועט גאָר... אוי, אוי... עס פּאַטופּעט זיך מיר גאַרנישט אין מיין מוח. (פלוצלונג מיט צווייפעל) דאָס איז דאָך אמת? חיה פעשע האָט'אָך מיך נישט גענאַרט?

טאַמאַרע: געוויס נישט. אַז נישט וואָלט איהר דאָ איצטער מיט מיר נישט גערעדט.

יענקעל: איהר ווייסט נישט. ווי... ווי... ווי זאָל איך אייך זאָגען?... ווי איך בין גליקליך! אוי, טאַמאַרע, וואָס אַרט אייך, איהר וועט קיין חרטה נישט האָבען!

טאַמאַרע: הלואי.

יענקעל: וואָס אַרט אייך, איהר וועט זעהן. אַ, אָבער עס פּאַטופּעט זיך מיר נישט אין מח, ווי גיך דאָס איז צוגעגאַנגען. איהר האָט'אָך געוואוסט, וואָס פאַר אַ סחורה איך בין געוועזען, ווי אַזוי האָט איהר טאַקע נישט אַרויסגעטריבען חיה פעשען?

טאַמאַרע: איהר ווילט עס וויסען?

יענקעל: איך ווייס? העהע...

טאַמאַרע: איך וועל אייך נישט קאָנען זאָגען, וואָס איהר האָט מיר געזאָגט.

יענקעל: אַודאי נישט, דאָס ווייס איך אַליין.

טאַמאַרע: איהר זייט אַ שיינער, אַ קלוגער און אַ גוטער. דאָס האָב איך געוואוסט. און איך האָב אַ טראַכט געטאָן, אַז עס קאָן געמאָלט זיין, אַז ווען איהר זאָלט אַריינפאַלען אין גוטע, רעכטע הענד, וואָלטען אייערע גוטע מדות גובר זיין די שלעכטע. נו, און איך לעב ביי אַ מומען...

יענקעל: אוהום!

טאמארע: אליין עפּיס דערשלאָגען זיך צו עפּיס האָב איך נישט געקאָנט, ווייל ביז פאר אנדערטהאלבען יאָהרען האָב איך געמוזט פיה־רען די ווירטשאַפט ביי מיין קראַנקען טאַטען...

יענקעל: יאָ, איך פערשטעה, איך פערשטעה.

טאמארע: און דאָס לעבען ביי דער מומען איז נישט אַזוי זיס.

יענקעל: יאָ, דאָס ווייס איך. אויף דאָס האָב איך טאַקע אָב־געזעהן.

טאמארע: און איהר האָט געטראָפען.

יענקעל (מיט היץ): און איהר וועט זעהן, אַז איהר וועט קיין חרטה נישט האָבען. טאַמאַרע, איהר קאָנט מיך נאָך נישט! איהר האָט שטענדיג געהערט, אַז איך בין אַ שאַרלאַטאַן, אַ איך ווייס נישט וואָס. און איך לייקען עס גאָרנישט, איך בין עס געוועזען. עפּיס ווי אַ שד וואָלט געזעסען אין מיר, אַ מין דבוק, און וואָלט געשטופּט מיך, איך זאָל שאַרלאַטאַנעווען. אָבער ווי דער שד פלעגט אָבלאָזען, פלעג איך ווערען גאָר איין אַנדער מענש. אַז דער שד פלעגט אָבלאָזען, פלעג איך געהן אפילו אין בית מדרש צו הערען אַ פרק משניות אָדער עין יעקב, אָדער נעמען אַליין אַ ספר אָדער אַ בוך אין די האַנד.

טאמארע: אַזוי אפילו? דאָס האָב איך נישט געוואוסט.

יענקעל: זעהט איהר, איך האָב אייך געזאָגט, אַז איהר קענט מיך נאָך נישט.

טאמארע: אָבער דער שד האָט אייך זעלטען אָבגעלאָזען? ווי?

יענקעל (פּאַטש): ליידער, יאָ. זעלטען, זעהר זעלטען. אָבער די לעצטע וואָכען האָב איך איהם אין גאַנצען אַרויסגעטריבען פון מיר.

טאמארע: און ווי, אַז ער וועט זיך צוריק אומקעהרען.

יענקעל: זאָל גאָט אויסהיטען! זיין אָרט האָט פערנומען אַ... אַ מלאך! (שעמעוודיג): איך מיין, איהר.

טאמארע: אַ שד איז שטאַרקער פאַר אַ מלאך.

יענקעל (מיט היץ): ניין, קיינמאָל נישט. אפילו אין עין יעקב איז אַ מלאך שטאַרקער.

טאמארע: אָבער טאַקע נישט מעהר ווי אין עין יעקב.

יענקעל: ניין, רעדט עס נישט, זאָגט עס נישט. איך וויל זיין אַן אַנדער מענש און וועל עס זיין. נישטאָ מעהר קיין דיבוק אין מיר. און איהר וועט זיין מיין כשר'ע מזוזה. מיין שיר המעלות, און אַלע

שדים, אַלע מלאכי חבלים ווען אַנטלויפען פון מיר... העהעהע..

טאַמאַרע: איך וועל מיך סטאַרען.

יאַנקעל: דאָס וועט איהר גאָרנישט דאַרפען.

טאַמאַרע: איז נאָך בעסער.

יאַנקעל: איז אָבגעמאַכט?

טאַמאַרע (קוקט איהם אַ ווײַלע שאַרף אָן): אָבגעמאַכט.

יאַנקעל: איז — אַ האַנד?

טאַמאַרע (געבענדיג איהם די האַנד): נאַט אײַך די האַנד.

יאַנקעל (שאָקעלט איהר קרעפטיג די האַנד): אַה, איז גוט!

טאַמאַרע (מיט אַ געלעכטער): או, דריקט נישט נור אַזוי!

יאַנקעל: אַך, טאַמאַרע, איהר ווייסט נישט, וואָס איך פיהל! אַה!... איהר הערט'אָך, איך וועל אײַך עפּיס דערצעהלען, איהר זאָלט זיך נאָר נישט בעליידיגען, איהר הערט'אָך... אײַנמאָל איז די פולוועס געגאַנגען מיט אַ שוועבעלע... העהעהע... איך מיין, איך בין אײַנמאָל געגאַנגען מיט אַ מיידעל — אָט פון מיינע אַמאָליגע מיידלעך. געגאַנגען זיינען מיר צום וואַלד — איהר קאָנט שוין פערשטעהן, העהעהע...

טאַמאַרע (שווידערט אויף).

יאַנקעל: זי איז געוועזען אַ שיין מיידעל און בלומרסט אַן אַנ־שטענדיגע און האָט אַ לאַנגע צײַט נישט געוואָלט געהן מיט מיר אַליין שפאַצירען אין וואַלד. דאָס האָט מיך שרעקליך גערייצט, און שטענדיג ווען איך פלעג מיך מיט איהר צונויפטרעפען, פלעג איך מיך פיהלען ווי אַ ווילדע חיה. ביז ענדליך האָט זי אָבגעלאָזען איהר עקשנות און איז אַוועק מיט מיר אין וואַלד. אויפ'ן גאַנצען וועג האָט אין מיר אַזוי מאָדנע געקאָכט דאָס בלוט, און אַז מיר זיינען צונעקומען צום וואַלד, האָט מיר עפּיס אַ שלאָג געטאָן אין קאָפּ, און איך האָב זי אויפגעהויבען אויף מיינע הענד און אײַנגעגעסען זיך אין איהר קלייד מיט מיינע ציינער, און האָב אַזוי געשריען און געבראַפּעט ווי אַ ווילדער חזיר און בין אַרײַנגעלאָפען אין וואַלד...

טאַמאַרע (ציטערנדיג אין גאַנצען קערפּער): פוי, פוי! צו וואָס דערצעהלט איהר מיר דאָס? צו וואָס דערצעהלט איהר מיר דאָס?

יאַנקעל: צו וואָס דערצעהל איך אײַך דאָס? (מיט אַ פערכאַפּטען אָטעם). צו וואָס דערצעהל איך אײַך דאָס? ווײַל איך פיהל, אַז איך וואָלט אײַך אויפגעהויבען אַציגד און וואָלט צושריען זיך... אוי, אַזוי צו־שריען זיך!

טאמארע: וואס?! וואס?!

יענקעל: ווייל איך פיהל, אז איך בין יעצט אן אנדער מענש געווארען. אי, איהר פערשטעהט, איך וואלט זיך יעצט צושריען, אקוראט... אקוראט ווי איך וואלט עפּיס אראבגעווארפען פון מיר א גאנצע משא, עפּיס א זאך, וועלכע האט אזוי געדריקט אויף מיר. אוי, טאמארע, ווען איהר וואלט געוואוסט... (רב אהרן עפענט אויף די טיר).

רב אהרן: וואס, איהר האט נאך אלץ נישט אבגערעדט?

יענקעל: אבגערעדט! אבגערעדט!

רב אהרן (צו די איבריגע אין סטאלאווע): נא, איהר קאנט אלע אריינקומען. (צו טאמארען): מיר האבען דארטען דערוואיילע נאך געסט. רפאל איז דא מיט רבקה'ן. (חיה פעשע, מאריאשע, שמחה, פרומע, רבקה און רפאל קומען אריין).

רבקה: גוט וואך און מזל טוב!

רב אהרן: ווארט, צוערשט וועלען זיי מקבל קנין זיין, ווי ביי אידען פיהרט זיך, דערנאך וועלען מיר זיי אבגעבען „מזל טוב" און מאכען א „לחיים"... (צו פרומען): וואו איז מיין רויט טיכעל?

פרומע (געהט ארויס נאך דעם רויטען טיכעל).

רב אהרן (נאך איהר).

חיה פעשע: נו, וואס זאגט מען דערצו? האט זיך מיר דאס גאר געחלומט, אז איך וועל היינט גאר זיין אויף א קבלת קנין, און איך וועל זיין די שדכנטע, און וואו און ביי וועמען?!

שמחה (צו יענקלען): דו... דו... טו אן ס'היטעל!.. גוי! גוי! אהן א היטעל גאר!

מאריאשע: קיין גרעסערע עבֵרות האט ער ביי איהם נישט געפונען, קיין גרעסערע.

יענקעל (געהט צו זיין פריערדיגען זיץ, נעמט דארטען דאס היטעל און טוט עס אן מיט א פערלעגענעם שמייכעל).

רבקה (צו יענקלען): איז וואס, איז געהט איהר טאקע ווערען א חתן?

יענקעל: אט ווי איהר זעהט.

רפאל (שטעלט זיך צווישען יענקלען און רבקה'ן): אט אזוי, הא, רב יענקעל — איצטער דאך, רב יענקעל, ווי? — איצטער וועט איהר ווערען א סטאטיק, העהעהע...

רבקה: געה, מי פרעגט ביי דיר נישט. וואס ער וועט ווערען:

מאריאשע: א סטאטיק. ער — א סטאטיק. געפונען, ווער ס'זאל ווערען א סטאטיק.

רפאל (לאכט).

שמחה: שווייג, שווייג! בהמה, פערד! ער'ט ווערען! פאר וואס זאל ער עפּיס נישט ווערען? דו נאר רעדען!

רבקה (צו רפאל'ן): וואס'ט'צעך אוועקגעשטעלט פאר די אויגען מיט דיין ציגענעם בערדעל און הירושעסט ווי א פערד. געה אוועק פון מיר.

יענקעל (וויל צוגעהן צו טאמארען).

רבקה (פערשטעלט איהם דעם וועג): עפּיס אזוי פּלוצלונג. נאר פון העלער הויט, וואס עפּיס מיט אמאל?

יענקעל: די בעשערטע איז געקומען, איז געווארען מיט אמאל.

רפאל (שטעלט זיך ווידער צווישען רבקה'ן און יענקלען): די בעשערטע, העהע... העלפען קיין טענות נישט. איז אלע מיידלעך און ווייבלעך אן א זייט און — פארטיג, העהעהע...

יענקעל (געהט צו צו טאמארען).

רבקה (צו רפאל'ן): וועסטו אבטרעטען פון מיינע אויגען?

רב אהרן און פרומע (קומען אריין).

רב אהרן (מיט א רויטען טוך אין האנד): אצינד וועלען זיי מקבל קנין זיין און נאכדעם וועלען מיר זיי אבגעבען איין אמת'ן „מזל טוב" און מאכען „לחיים" און פערבייסען, און זאל זיין טאקע מיט מזל און ווי גאט וויל. (וויקעלט ארום דאס טוך ארום האנד און לאזט צוויי ברעגען. איין ברעג נעמט יענקעל, דעם צווייטען טאמארע). זייט וויסען, אז יעצט זייט איהר חתן-כלה פאר גאט און פאר לייטען און זאל זיין מיט מזל און מיט גליק.

אלע: מזל טוב! מזל טוב! (בעגריסען זיך איינע די אנדערע).

פרומע: אצינד קומט אין סטאלאווע, קומט, מחותנים! (געהט ארויס. נאך איהר רב אהרן).

שמחה (צו יענקלען): אצינד ביזטו א חתן... א חתן... (מיט טרערען). זיי א מענש, מיין זוהן... סטארע זעך... ווארף אוועק דיינע שלעכטע שטיק... ווארף אוועק... אז נישט, 'עט זיין א ביטערער רחמנות אויף איהר... אויף טאטע-מאמען האסטו קיין רחמנות נישט געהאט, האסט געוואלט בעגראבען טאטע-מאמען, פטור ווערען פון טאטע-מאמען... אז וואס האב'ך געקאנט מאכען?... אבער אויף איהר ז'א רחמנות... ווארף אוועק דיינע שטיק... ווארף אוועק...

הערסט׳ע?... זי׳ז א טײַער קינד... אויסגעריסען וועסטו בײַ מיר ווערען... פאַר איהר וועל׳ך דיר נישט שווײַגען... וועל׳ך דיר נישט שווײַגען...

מאַריאַשע: וואָס׳ט׳צעך צו׳דרשנ׳ט? פאַר איהם האַלט ער דרשות! (וויינט). ער וועט נאָך...

שמחה: שווײַג! שווײַג! בהמה!

יענקעל (גערייהרט): עס׳ט שוין זײַן גוט, טאַטע! עס׳ט שוין זײַן גוט.

חיה פעשע: אַט ער׳ט אויף זיך נעמען אַ יאָך, וועט איהם פערגעהן דאָס שפּיעלינקען.

שמחה (צו טאַמאַרען): דו אַ כשר קינד, מײַן טאָכטער. איך — מיט דיר. איך שטענדיג האַלטען מיט דיר...

פּרומע (בעוויזט זיך אין טיר): קומט שוין, מהותנים, קומט שוין. (מאַריאַשע, חיה פעשע און שמחה געהען אַרויס).

רפאל (געהט אויך צו דער טיר; דערזעהענדיג, אַז רבקה געהט נישט, בלײַבט ער אויך, צו רבקה׳ן): נו, קום דאָך, וואָס שטעהסטו דאָ, רבקה? אפשר ווילען חתן־כלה בלײַבען אַליין?

רבקה: וואָס זאָגט איהר צום פרומאַקס קאָפּ? האַהאַהאַ...

רפאל: אָבער דו זעהסט׳אָך, אַז זיי ווילען בלײַבען אַליין.

רבקה: האַהאַהאַ... ווייסט איהר וואָס, טאַמאַרע? לאָ׳מיר אונז גאָר בײַטען...

רפאל: אַ, וואָס! דאָס רעדט זי בלויז אַזוי. זי וועט׳אָך פאַר מיר קיין צעהן זעק ציבעלע נישט נעמען.

רבקה: נאָך ווי! אפילו אומזיסט גיב איך דיך אַוועק. אַבי נור פּטור ווערען פון דיר.

רפאל: אַה, געה שוין, געה! ווילסט גאָר נישט פּטור ווערען פון מיר, העהעהע... מיר וועלען זיך שוין עלטערען, העהעהע...

רבקה: דאָס וועלען מיר שוין אַ סימן האָבען. אוי, דו מיט דײַן זיסינקען געלעכטערל און מיט דײַנע ליעבהאַרציגע פּאָה׳קעלעך און חיות׳דיגען בערדעלע..

רפאל (ערנסט): וועגען מײַנע פּאות טאָרסטו אַזוי נישט רעדען. וואָס ביזטו אַ גויה, וואָס?

רבקה: וועסט מיך נאָך אַרײַנטרײַבען אין שמד, וואַרט!

ר פ א ל: אוי, וואס איז דאס פאר א ווערטער! אוי, זאל גאט דיך נישט שטראפען פאר די רעד!

פ ר ו מ ע (אין טיר): נו, וואס קומט איהר נישט?

ר ב ק ה (געהט צו דער טיר): איז נו וואס? טאמארע, וועט איהר זיך בייטען? האהאהא... (געהט ארויס).

ר פ א ל (נאכגעהענדיג נאך איהר): וואס זי קאן אמאל א זאג טון, א! (געהט ארויס און מאכט צו די טיר).

י ע נ ק ע ל, (וועלכער איז געשטאנען די גאנצע צייט אונגעדולדיג): איך זעה, אז איהר האט זיך דערשראקען פאר דאס, וואס איך האב אייך פריער דערצעהלט. אפשר האב איך טאקע געטאן א נארישקייט, האב נישט געדארפט גאר דערצעהלען, איז וועל איך דאס טאקע מעהר נישט טאן.

ט א מ א ר ע (מיט זידען): איך בעט אייך טאקע, דערצעהלט מיר גארנישט פון די זאכען, איך וויל פון גארנישט וויסען. איך וויל דאס נישט הערען, איך קאן דאס נישט הערען.

י ע נ ק ע ל (ווארם): מעהר נישט, מעהר קיינמאל נישט, מעהר וועט איהר נישט בעקומען צו הערען פון מיינע אלטע זאכעניסען.

ט א מ א ר ע: איז גוט. איך בעט אייך זעהר.

י ע נ ק ע ל: און זעהן א ודאי נישט. איך פיהל, אז איך בין אצינד גאר אן אנדער מענש.

ט א מ א ר ע: איז א ודאי גוט. מעהר וויל איך גארנישט.

י ע נ ק ע ל: זייט איהר נישט מעהר ברגז?

ט א מ א ר ע: איך בין'ס נישט געוועזען, אבער עס האט מיך...

י ע נ ק ע ל (נעמט זי אן פאר דער האנד): טיק גיט א שמייכעל.

ט א מ א ר ע (לוסטיג): אפילו א לאך.

ח י ה פ ע ש ע (פון הינטער דער טיר): חתן=כלה! חתן=כלה!

י ע נ ק ע ל: מיר קומען, מיר קומען!

ט א מ א ר ע (לוסטיג): עפענט אויף די טיר, מאכט א ווארע!

ח י ה פ ע ש ע (עפענט אויף די טיר, העבט אן צו פאטשען אין די הענד און טאנצט אונטער): מאכט א ווארע, מזל טוב! מאכט א ווארע, מזל טוב! (זי טאנצט אריין אין צימער און בעגלייט ארויס טאמארען מיט יענקלען, אונטער דעם טאקט פון די ווערטער): מאכט א ווארע, מזל טוב!

צווייטער אקט.

אין אַ יאָהר אַרום.

דאָס עסצימער בײַ יענקלען אין הויז. אין דער הינטערוואַנד אַ טיר, װעלכע פֿיהרט צו דער גאַס און דער קיך און צום לעדיגען צימער; אין דער לינקער וואַנד די טיר צום שלאָפֿצימער, אין דער רעכטער וואַנד צוויי פֿענסטער מיט וואַזאָנעס אויף זיי. צווישען די פֿענסטער אַ ציראַטענע קאַנאַפּע, פֿאַר וועלכער עס שטעהט אַ קײַלעכדיגער פֿליגעלטיש, איבערגעדעקט מיט אַ טישטוך. פֿון בײדע זײַטען פֿון דער קאַנאַפּע צו צוויי שטולען, און צו איין שטול פֿון בײדע זײַטען טיש. רעכטס פֿון דער אַרויסגאַנגס-טיר אַ גלעזערשראַנק מיט אַ גלאָזטיר, וועלכע איז פֿערפּוצט פֿון אינווענדיג מיט פֿאָרהאַנגלעך, פֿון הינטער וועלכע עס קוקען אַרויס אויף די אויבערסטע פּאָליצעס דאָס גלאָזוואַרג און אויף די אונטערסטע עטליכע ספרים און ביכער. לינקס פֿון דערזועלבער טיר אַ גרויסער וואַנדזייגער. אין דער לינקער וואַנד האַרט בײַ דער הינטערוואַנד אַ גרויסער קאַכעלנער קאַמין, פֿאָרנט בײַ דערזעלבער וואַנד שטעהט אַ קאָמאָד, איבערגעדעקט מיט אַ טישטיכעל. איבער דער קאָמאָד הײַנגט אַ שפּיגעל. אויף דער קאָמאָד ליעגט אַ בוך און שטעהען צוויי אויסגעפּוצטע מעשענע לײַכטער. איבער'ן טיש הײַנגט אַ שײנע פּאָרצעלײַענע הײַנגלאָמפּ. — אין צימער הערשט אַ גרויסע רײנקײַט און אָרדנונג. דאָס מעבעל איז פֿונקלענדיג-נײַ. די פּאָדלאָגע איז פֿריש געוואַשען. אין די פֿענסטער לײַכט אַרײַן אַ העלער זומערטאָג.

טאַמאַרעֶ (ליעגט אויף דעֶר קאַנאַפּעֶ און שלאָפט).

יעֶנקעֶל (מיט דעֶם אַרבייט-פאַרטוך אַרום זיך, עֶפענט פאָרזיכטיג אויף די טיר און קומט אַריין. זיין פעֶררוסעֶרט געֶזיכט שיינט פון אַ גליקליכעֶן שמייכעֶל. עֶר שטעֶהט אַ ווײַלעֶ און בעֶוואונדעֶרט די שלאָפעֶנדיגעֶ מיט גרויסעֶר ליעבעֶ, מאַכעֶנדיג צו איהר גרימאַסעֶן מיט די ליפּעֶן, ווי עֶר וואָלט זי געֶוואָלט קושעֶן. דעֶרנאָך געֶהט עֶר צו אויף די שפּיץ פינגעֶר צו דעֶר קאַמאָד, נעֶמט דאָס דאָרטיגע ליעגעֶנדיגעֶ ביכעֶל, געֶהט צו צוריק צו דעֶר קאַנאַפּעֶ, לאָזט זיך אַראָב אויף ד'ר'עֶרד נעֶבעֶן טאַמאַרעֶס צוקאָפּעֶן, עֶפעֶנט אויף דאָס ביכעֶל און לייעֶנט).

טאַמאַרעֶ (שטרעֶקט אויס די האַנד און גלעֶט איהם איבעֶר דאָס האָר).

יעֶנקעֶל (שפּרינגט אויף אויף די קניעֶ): האַרצוניו, דו שלאָפסט גאָר נישט?

טאַמאַרעֶ: האָסט מיך אויפגעֶוועֶקט.

יעֶנקעֶל: אַזאַ בעֶר, ווי איך בין! איך האָב דאַכט זיך אַלץ געֶמאַכט אַזוי שטיל.

טאַמאַרעֶ: אַז דו האָסט זיך אַראָבגעֶלאָזעֶן אויף ד'ר'עֶרד, האָב איך דיך דעֶרפיהלט.

יעֶנקעֶל: פעֶרשטעֶהסט, קיין אַרבייט איז גראָד נישטאָ, מאַג איך דאָך אַריין צו מיין ווייבעֶל.

טאַמאַרעֶ: האָב איך לאַנג געֶשלאָפעֶן?

יעֶנקעֶל: אַן אַנדעֶרטהאַלבעֶן שעה. אַצינד שוין דריי אַ זייגעֶר.

טאַמאַרעֶ: אַזוי לאַנג בין איך געֶשלאָפעֶן!

יעֶנקעֶל: וואויל בעֶקום'ס דיר. דו דאַרפסט'אָך שלאָפעֶן פאַר צווייעֶן — פאַר זיך און פאַר דאָס נפש'ל אָט אָ דאָ אָ. (בעֶווייזט אויף איהר בויך). העֶהעֶהעֶ... באַלד וועֶט עֶס אַרויסקומעֶן און מאַכעֶן: „קאַניאַאו, קאַניאַאו, קאַניאַאו..." (מאַכט נאָך אַ קליין קינד'ס וויינעֶן).

טאַמאַרעֶ (געֶהניצט): אַ, איך בין נאָך שלעֶפעֶריג.

יעֶנקעֶל: איז וואָס וועֶט עֶס זיין: אַ אינגעֶל אָדעֶר אַ מיידעֶל?

טאַמאַרעֶ: וואָס עֶס וועֶט קומעֶן, וועֶלכעֶ מוזעֶן אַננעֶמעֶן פאַר אַ גוטעֶן גאַסט.

יעֶנקעֶל: נאָך וואָס פאַר אַ טייעֶרעֶן גאַסט! אַלעֶ קאַכלעֶן וועֶל איך אויסברעֶכעֶן. אָבעֶר גלאַט וואָלט איך געֶוואָלט וויסעֶן...

טאַמאַרעֶ: וועֶסט שוין וויסעֶן.

יענקעל: פערשטעהסט, טאַקע וואָס עס וועט קומען, וועט זיין אַ טייערער גאַסט, אָבער וועלען וואָלט איך געוואָלט — אַ אינגעל! עפּיס, פערשטעהסט, אַ אינגעל איז גאָר איין אנדער זאַך.

טאַמאַרע: איך ווייס שוין, איך ווייס שוין, איך האָב עס שוין געהערט.

יענקעל: עפּיס אַ אינגעל — אַ יונג מיט ביינער. פערשטעהסט, אַ מיידעל איז אויך חם ושלום קיין שפּאָרעוודיגע סחורה נישט, אָבער אַ אינגעל איז דאָך גאָר עפּיס אַנדערע ווערטער. עפּיס אַיאַטל, אַיאָלד, אַיונגאַטשל ... העהע...

טאַמאַרע: איז דאָ געוועזען חיה פּעשע?

יענקעל: ניין, זי איז נאָך נישט געוועזען.

טאַמאַרע: זי זאָל מיר עפּיס ברענגען אַ גוטע דיענסט.

יענקעל: יעדע דיענסט וועט שוין זיין אַ גוטע ביי דיר אין די הענד.

טאַמאַרע (מיט לאַסקע): דו האַלסט אָבער פון דיין ווייב אַ היבש ביסעל.

יענקעל: און ווער האַלט נישט פון מיין ווייב? מי זאָל אויס־פאָהרען מדינות...

טאַמאַרע: איך וועל מיך אַזוי אָנהעבען איבערנעמען.

יענקעל: דאָס מאָגסטו גאַנץ רוהיג.

טאַמאַרע: און איך וועל וועלען אַ טעלערל פון הימעל.

יענקעל: וועל איך שמידען אַ גרויסע, גרויסע לייטער, פון דער ערד ביז צום הימעל, און וועל דיר קריגען דאָס טעלערל.

טאַמאַרע (גלעט איהם איבער'ן קאָפּ, בויגט זיך צו איהם צו און גיט איהם אַ קוש אויף די ליפּען).

יענקעל (כאַפּט זי אַרום מיט ביידע הענד און קוסט זי שטאַרק און ליידענשאַפטליך).

טאַמאַרע (לעגט זיך צוריק אַוועק און קוקט איהם אָן אַ ווײַלע מיט לאַסקע): ווייסט, איך וואָלט גאָר געוועזען אַ בעלן אויף אַ גלעזעל וואַרמס.

יענקעל (שפּרינגט אויף): איז הערסט, איז וואָס שווייגסטו! איז איינס, צוויי, דריי און עס ווערט! (לאָזט זיך צו דער טיר).

מאַריאַשע (קומט אַריין, מאַכענדיג אַ זאַק).

יענקעל: אט איז די מאמע אויך. זי האט דערשמעקט, אז איך געה שטעלען דעם סאמאוואר.

מאריאשע (אנגערוקט): א ודאי האב איך דערשמעקט. איך דארף טאקע נויטיג דיין טיי.

יענקעל: טאמארעטשקע, קאנסטו מיר נישט זאגען, ווען וועט זיך די מאמע אויפהערען צו דויען?

מאריאשע: געה שוין, געה שוין. שטעל שוין דעם סאמאוואר.

יענקעל (לאכט): אי, א בייזע מאמע! (געהט ארויס).

מאריאשע (זעצט זיך אויפ'ן שטול צוקאפענס ביי טאמארען): וואס מאכסטו?

טאמארע: איך נעם מיך איבער ביי מיין מאן.

מאריאשע: ביי איהם איבערנעמען זיך! ביי איהם און ביי זיין טאטען קאן מען זיך טאקע א סך איבערנעמען.

טאמארע: וואס קאנט איהר זיי אלץ נישט מוחל זיין, שוויגער?

מאריאשע: אויך מיר מענשען! זיי זיינען דען מענשען? דער טאטע וואלט אוועקגעגעבען זיין נשמה דער גאנצער וועלט און אויף זיין ווייב קאן ער נישט מעהר ווי בלאזען זיך און שרייען. און דער זוהן...

טאמארע: וואס איז דער זוהן?

מאריאשע (מאכט אוועק מיט דער האנד): מילא, נישטא וואס צו רעדען.

טאמארע: וואס האט איהר איצטער וואס אויסצוזעצען אין אייער זוהן?

מאריאשע: וואס דארף איך האבען אויסצוזעצען אויף איהם? ער ליעגט מיר גאנץ גוט אין די עצמות. עס איז מעהר נישט א — רחמנות אויף דיר.

טאמארע: דאס איז נישט שיין פון אייך, שוויגער. אן אייגענע מאמע זאל נישט קאנען פערגעסען איהר זוהן דאס, וואס ער איז אמאל געוועזען.

מאריאשע: אך, וואס האב איך וואס צו רעדען! מילא.

טאמארע: ס'איז ווירקליך נישט שיין פון אייך. אן אייגענע מאמע...

מאריאשע: און אז אן אייגענע מאמע, איז וואס? איך קען מיין צרה. ער איז געראטען אין זיין טאטען. היינט איז ער אזוי און מארגען איז ער אזוי און איבערמארגען איז ער ווידער אזוי.

טאַמאַרע: שוין באַלד אַ יאָהר נאָך אונזער קנין און אַכט חדשים נאָך אונזער חתונה און וואָס האָט איהר געזעהן אין איהם שלעכטס?

מאַריאַשע: מילא, הלואי זאָלסטו זיין געראַכט.

טאַמאַרע: ניין, ד'מיין דער'אמת'ן?

מאַריאַשע: איך קען מיין צרה, האָב איך דיר געזאָגט. וואָס איז מיט איהם געוועזען, איידער דער קנין? פֿלעגט איהם אָנקומען אַ טירוף, פֿלעגט ער מיט אַמאָל ווערען אַ צדיק אין פעלץ און אַוועקגעהן אין בית מדרש, און דערנאָך פֿלעגט איהם ווידער פֿערדרעהען דער טירוף, פֿלעגט ער ווידער ווערען אַן אויסוואורף שבאויסוואורף.

טאַמאַרע: ווילט איהר דערמיט זאָגען, אַז...

מאַריאַשע: אָט גאָרנישט וויל איך דערמיט זאָגען.

טאַמאַרע (זעצט זיך אויף): טיק וויל איך אייך זאָגען, שוויגער, אַז איהר קאָנט אייך בערוהיגען. איהר מאָגט אייך אַרויסשלאָגען פֿון קאָפּ אַלע אַזעלכע געדאַנקען. וואַרט נאָך, איהר וועט נאָך אַ סך הנאה האָבען פֿון אייער זוהן. ער וועט אייך נאָך אָבצאָ'ען פֿאַר אַלע יסורים און עגמת נפש, וואָס ער האָט אייך אָנגעטאָן.

מאַריאַשע (קראַצט זיך מיט אַ פֿרענטעל): יאָ, יאָ, ער וועט מיר נאָך אָבצאָלען.

טאַמאַרע: אַז איך האָב קיין מורא ניט, דאַרפֿט איהר אַוודאי קיין מורא נישט האָבען.

מאַריאַשע: איך האָב מורא? וואָס האָב איך, וואָס מורא צו האָבען? עס איז מיר טאַקע מעהר נישט ווי אַ רחמנות אויף דיר.

טאַמאַרע: אַי, געהט, שוויגער, איהר זייט אַ מרה שחורה'ניצע, איהר האָט אייך גאָר געדאַרפֿט קורירען. נו, וואָס רעדט איהר דאָרטין פֿאַר אַ זאַכענישען! (פֿערשעמט). איהר וועט באַלד ווערען אַ באָבע, דאַרפֿט איהר עפּיס אויסזעהן פֿרעהליכער, לעבעדיגער.

מאַריאַשע: מילא, איך וועל שוין מסתמא שטאַרבען אַזאַ.

טאַמאַרע: וואָס אַרט אייך, איהר פֿערלאָזט זיך נאָר אויף מיר. אייער יענקעל איז שוין נישט דאָס. וואָס געוועזען און וועט דאָס שוין מעהר נישט זיין. דאָס בין איך אייך ערב.

מאַריאַשע (קראַצט זיך ווידער דעם קאָפּ מיט אַ פֿרענטעל): מיר וועלען שוין זעהן. הלואי זאָלסטו זיין געראַכט און איך זאָל בלייבען אַ ליגנערטע.

מ אַ מ אַ ר עֶ: אַך, וואָס רעֶדט איהר דאָרטין!

י עֶ נ ק עֶ ל (קומט אַריין מיט'ן סאַמאָוואַר): אַ וועֶג! אַ וועֶג! איך האָב איהם אָנגעֶזאָגט, עֶר זאָל עֶם מאַכעֶן וואָס גיכעֶר, ווייל טאַמאַרעֶ וויל טיי, איז אין איין מינוט אַ פיף־פּאַף־סססס, און אָט האָסטו איהם שוין.

ט אַ מ אַ ר עֶ: זעֶהט איהר, שוויגעֶר, אפילו דעֶר סאַמאָוואַר האָט פאַר מיר אָבשיי.

י עֶ נ ק עֶ ל (נעֶמט אַרויס דעֶם טשייניק, פּעֶרקאָכט טיי): נאָך ווי, אין איין מינוט — פיף־פּאַף, פאַרטיג.

ט אַ מ אַ ר עֶ (וויל אַרויסנעֶמעֶן די גלעֶזעֶר פון שראַנק).

י עֶ נ ק עֶ ל: נאַ דו, טאַמאַרוק, העֶלף מיר נישט, איך בעֶט דיך נישט, זעֶץ דיך ווי אַ פּריצה און לאָז דיך בעֶדיענעֶן.

ט אַ מ אַ ר עֶ (זעֶצט זיך אַוועֶק מיט אַ ווילכטיגעֶר פּאָזעֶ): מיין העֶרר דיענעֶר, צובּרעֶכט נור נישט די גלעֶזעֶר.

י עֶ נ ק עֶ ל (מיט די בּעֶוועֶגונגעֶן פון אַ קעֶלנעֶר, גיעסט אָן דריי גלאָז טיי און צושטעֶלט זיי אויף דריי זייטעֶן טיש. צו טאַמאַרעֶן): וואָס זיצטו אַזוי, וואָס?

מ אַ ר י אַ ש עֶ (הויבט זיך אויף און געֶהט צום טיש, קרעֶכצט): אָ – אָך!

י עֶ נ ק עֶ ל: ווערסט זעֶהן, וואָס ווערט זיין. אַז עֶס ווערט געֶבּאָרעֶן ווערעֶן דאָס פּיסקליאַניקעֶל, וועֶל איך דיך נישט צו לאָזעֶן צו איהם מיט אַזאַ צורה. דאָס קאָן זיך נאָך דעֶרשרעֶקעֶן און קריגעֶן אַ שוואַך מעֶגעֶלעֶ.

ט אַ מ אַ ר עֶ: רעֶד נישט קיין נאַרישקייט און לאָז די מאַמעֶ צו רוה. אַ שטעֶרן, וועֶלכעֶר איז געֶלעֶגעֶן צעֶהנדליגעֶ יאָהרעֶן אין קנויטשעֶן, קאָן זיך נישט אויסגלעֶטעֶן אין אַ יאָהר.

מ אַ ר י אַ ש עֶ: אָ—אָך, עֶר ווערט זיך שוין קיינמאָל נישט אויסגלעֶטעֶן. אַז מי האָט אַזאַ מאַן מיט אַזאַ זוהן...

י עֶ נ ק עֶ ל (אויפגעֶבּראַכט): וואָס אַזאַ זוהן, וואָס?

ט אַ מ אַ ר עֶ: ששש, ששש, נישט געֶשריעֶן. אַ רוהיג געֶזיכט. אָט אַזוי אָ...

ש מ ח ה (קומט אַריין אין זיינעֶ בעל עגלה'שעֶ קליידעֶר).

ט אַ מ אַ ר עֶ: און אָט איז דעֶר שוועֶר אויך.

מ אַ ר י אַ ש עֶ: אָט האָסטו איהם! מעֶ דאַרף איהם דאָ נויטיג האָבּעֶן.

י ע נ ק ע ל: איך דערשמעקט טײ, ווי? קום זעץ זעך. איך ניב הײנט טײ. (שפּרינגט אויף נאָך אַ גלאָז).

ש מ ח ה (נעמט אַרויס פון בוזים אַ פּאָר אַפּעלסינעס און גיט זיי טאַמאַרען). דאָ, טאָכטערקע... האָסטע... צוויי אַפּעלסינעס.

ט אַ מ אַ ר ע: אַ גרויסען דאַנק אײך, שווער.

ש מ ח ה: עס געזונדערהײט. איך האָב געפיהרט הײנט אַפּעלסינעס...

י ע נ ק ע ל: האָסטו אַראָבגענומען... און נאָר צוויי...

ש מ ח ה: פערד! פערד! אַראָבגענומען! אַ גנב, וואָס? עפּיס אַ גנב? פערד! אוי!

ט אַ מ אַ ר ע: פע, יענקעל, קענסט נישט דײן טאַטען?

ש מ ח ה: זיי האָבען מיר אַלײן גענעבען, ווי זעהסט מיך לעבען... ווי זעהסט מיך לעבען, מיר אַלײן געגעבען. „אַראָבגענומען!" פערד! אוי! איך נאָך געזאָגט: פאַר מײן שנור... הע...

מ אַ ר י אַ ש ע: „פאַר מײן שנור"... אָט אַזוי אָ שטענדיג. אַז מע האָט אַ ווײב, פערגעסט מען.

ש מ ח ה: נאָך וואָס, האַ? נאָך וואָס? בהמה!

מ אַ ר י אַ ש ע: אָט אַזוי אָ, מיך קען ער נאָר רופען „בהמה".

י ע נ ק ע ל: די מאַמע ווערט דאַכט זיך „פעפערזיכטיג".

ט אַ מ אַ ר ע: וואָס אַרט אײך, שוויגער, מיר וועלען זיך צוטײלען. אָט האָט איהר אײנעם און איך אײנעם.

ש מ ח ה: וואָס! וואָס! דיר געבראַכט... בײדע דיר געבראַכט. זײ נישט קײן נאַר.

מ אַ ר י אַ ש ע: איך דאַרף דען האָבען דעם אַפּעלסין? אַז ער וואָלט מיר געבראַכט, וואָלט איך דיר אויך אַוועקגעגעבען. איך רעד מעהר נישט גלאַט אַזוי... די ווײב ליגט איהם אַ האָר נישט אין זינען.

י ע נ ק ע ל: ער איז דאָך עפּיס מײן טאַטע, אַלטע אידענעם ליגען איהם נישט אין זינען.

ט אַ מ אַ ר ע: יענקעל, איך האָב פײנט אַזעלכע חכמות.

מ אַ ר י אַ ש ע: אָט האָסטו איהם, נאַ דיר.

ש מ ח ה: פערד! פערד!

י ע נ ק ע ל (שלאָגט זיך אין האַרצען). חטאתי, חטאתי, חטאתי. אַמאָל כאַפּט זיך אַרוים. אַי, די צונג, אָבראַרען זאָל זי מיר!

מ אַ ר י אַ ש ע: ווי זאָגט דער גוי? אַ נאָל אין זאַק קאָן מען נישט

בעהאַלטען, זי קריכט אַ דורך, אַך—אַך—אַך. (זיי טרינקען דעם טיי שווייגענדיגערהייט).

יענקעל (צו טאַמאַרען). ווילסט נאָך אַ גלאָז?

טאַמאַרע: ניין, אַ דאַנק.

יענקעל: ביזט ברגז, טאַמאַרוק?

טאַמאַרע: ברגז? אויף וואָס?

יענקעל: אָט, אויף מיין צונג.

טאַמאַרע: איך האָב שוין פערגעסען, וואָס דו האָסט געזאָגט.

מאַריאַשע: אַלטע אידענעס ליעגען איהם נישט אין קאָפּ, די מאַמע זיינע ליעגט איהם נישט אין קאָפּ. אָבער יונגע ווייבלעך דערפאַר, יונגע מיידלעך, אַ...

טאַמאַרע: וואָס רעדט איהר, וואָס, שוויגער? איהר דאַרפט נישט איבערחזרן. ער האָט גאָרנישט דערביי געמיינט.

שמחה: זי רעדט... זי רעדט... וויים, וואָס זי רעדט! בהמה!

יענקעל: טאַמאַריק, דו ביזט אַ גאָלד! טאַמטע, מאָג איך זי אַ קוש טון? (וויל זי אַרומנעמען).

טאַמאַרע (שטופּט איהם אָב לאַכענדיג).

מאַריאַשע (קרעכצט).

חיה פּעשע (קומט אַריין). אָט דאָס איז אַ פּאָרל! שטענדיג וואָלטען זיי זיך געקוסט. און דאָס אַנדער פּאָרל — איז זאָל נישט צוגעקומען ווערען. אַ גוטען טאָג אייך אַלעמען. (מען ענטפערט איהר): אַ גוט יאָהר.

יענקעל (שפּרינגט אויף): איהר קריעגט גלייך אַ גלאָז טיי — איך בין היינט דער טייגיעסער — און דערצעהלט, ווער איז דאָס דאָס אַנדער פּאָרל.

חיה פּעשע (נעמט אַ שטול און זעצט זיך ביים טיש). ווער זאָל דאָס זיין? רפאל דער וואָכערניק מיט זיין רבקה'ן.

מאַריאַשע: וואָס איז? וואָס איז שוין ווידער?

חיה פּעשע (גיעסט אַריין איהר טיי אין בליודקע און בלאָזט אויף איהם). וואָס איז שוין ווידער? ווען האָט עס דען אויפגעהערט? אָבער היינט איז שוין דאָרטין דערגאַנגען גאָר־גאָר וויים. גראָד מאַכט זיך מיר, אַז איך דאַרף זיין ביי זיי אין הויז און — וואָס זאָל איך אייך זאָגען? וואָס איך האָב דאָרטין געזעהן, זאָל נישט צוגעקומען ווערען אין קיין אידישען הויז.

טאמארע: זי האָט איהם ווידער געשלאָגען.

חיה פּעשע: ווי הייסט, געשלאָגען! ווי הייסט, געשלאָגען! שלאָגען צו שלאָגען איז נישט גלייך. אז ער איז אַרוים אַ לעבעדיגער פון איהרע הענד, איז ער שטאַרקער פאַר אייזען. מי האָט איהם פּשוט געמוזט אָבראַטעווען פון איהר. זי האָט איהם אַ וואָרף געטאָן אויף דר'ערד און געטראָטען מיט די פיס און... און... און וואָס האָט זי נישט געטאָן מיט איהם?

יענקל (לאַכט): אַ כוואַט אַ ווייבעל.

חיה פּעשע: „קום צום רב און גיב מיר גט!" האָט זי געשריען. „קום צום רב און גיב מיר גט!" און ער — גאָרנישט. עפּיס אַ קליפּה אין איהם. איין אַנדערער וואָלט איהר צעהן גט'ן געגעבען, אַבי פּטור צו ווערען פון איהר, און ער מאַכט זיך גאָרנישט ווימענדיג. נעמט אָן די קלעפּ, ווישט זיך אָפּ די ליפּען, און ווי עס וואָלט גאָרנישט געוועזען, ווי נישט איהם מיינט מען גאָר.

שמחה: אַ חמור! אַ חמור!

חיה פּעשע: און דער סוף וועט זיין, אַז ער וועט נאָך אַמאָל בלייבען אונטער איהרע הענד.

טאַמאַרע: אַה, ווי שעמט זי זיך גאָרנישט!

יענקעל: זי איז גאָרנישט פון די שעמעוודיגע.

חיה פּעשע: אָי, איז זי אַ סחורה! אָי, איז זי אַ סחורה!

מאַריאַשע: און וואָס איז די אחריות? אַ מאַן אַ ווייב מ... שלאָגען? איז נישקשה, ווען עס געפינט זיך אַ ווייב, וואָס שלאָגט אַמאָל אַ מאַן, הלואי וואָלטען אַלע ווייבער האָבען איהר שכל.

טאַמאַרע: שוויגער! שוויגער!

שמחה: שווייג! שווייג! בהמה! צעך צורעדט! מאַריאַשקע... מאַריאַשקע צעך צורעדט!

יענקעל: נאַ, נאַ, לאָ'מיר רעדען עפּיס וועגען פרעהליכערע זאַכען.

טאַמאַרע: טאַקע. וואָס הערט זיך עפּיס וועגען אַ דיענסט?

חיה פּעשע: זעהט, קרוינעלעך, דעם עיקר האָב איך גאָר פערגעסען. ער האָט געקראָגען די קלעפּ, און מיר האָט זי פערשלאָגען דעם קאָפּ. און איך האָב דאָך גאָר קיין צייט נישט. איך האָב מיך אַוועקגעזעצט רעדען, אַקוראַט... ווי גאָרנישט און גאָר. איז הערט־זשע, טאַמאַרעלע, איך בין געקומען צו אייך מיט לעדיגע הענד. נישט קיין

דינענסט און נישט קיין שכן און... און... און... (שטעהט אויף). נאַ, אַ דאַנק, אַ דאַנק אייך פאַר טיי און האָט מיר אַ גוטען תמיד. איך דאַרף נאָך זיין ביי גוטקע נחום׳ס און ביי חאַסיע דעם רב׳ס און דאַרף נאָך זיין, און דאַרף נאָך זיין... חיה פעשע, פערנעם דיך!

טאַמאַרע: איז וואָס וועט אָבער זיין דער סוף?

חיה פעשע: עס וועט שוין זיין, עס וועט שוין זיין. אַ גוטען טאָג אייך. (געהט אַוועק).

מאַריאַשע: עפּיס קאָן מען זיך שוין מעהר אויף איהר גאַרנישט פערלאָזען. קיין דינענסט נישטאָ, קיין שכן נישטאָ. דערמאָנט זיך, ווי לאַנג זי פיהרט אייך שוין מיט אַ שכן. און איהר פערלאָזט זיך אַלץ אויף איהר, און דאָס צימער שטעהט דערווייל לעדיג.

טאַמאַרע: דאָס אַרט מיך גאַנץ ווענינ.

מאַריאַשע: די פאָר רובעל דערווייל געהען פון דעסטוועגען נישט באַרפיס.

שמחה: אַן עבירה... אַודאי, אַן עבירה.

מאַריאַשע: מאַגט איהר זיך ווענדען צו אַן אַנדער מעקלערקע. נישקשה, אויף מיין אחריות. דבורה איז...

רבקה (קומט אַריין, אויפגערעגט, פערפלאָמט): גוט מאָרגען!

מאַריאַשע (איבערראַשט): נאַ דיר, אָט האָסטו זי דאָ!

רבקה: וואָס עפּיס: „נאַ דיר, אָט האָסטו זי דאָ"?

יאַנקעל: מיר האָבען ערשט געהערט, אַז איהר׳ט עפּיס געהאַלטען מלחמה, האַהאַ.

רבקה: איהר׳ט׳אָס שוין געהערט? האַ, נו, וואָס זאָגט איהר דערצו? (שרייט אויף): אוי, איך קאָן שוין דאָס מעהר נישט אַריבערטראָגען! איך קאָן שוין דאָס מעהר נישט אַריבערטראָגען!

מאַריאַשע: נאַ דיר, אָט האָסטו זי! זי קאָן נאָך נישט אַריבערטראָגען.

רבקה: וואָס ווייסט איהר. וואָס איך שטעה מיך אויס. איך קאָן דאָך מיר גאָר קיין אָרט נישט געפינען דורך איהם. אַז ווי איך טו נאָר אַ קוק אויף איהם, פיהל איך, אַז ס׳עקען זיך מיר מיינע יאָהרען. און עס איז גאָרנישט פטור צו ווערען פון איהם!

טאַמאַרע: דאַרף מען זיך אַזוי אויפפיהרען?

רבקה: אי, אַז עס כאַפּט מיך אָן דער עקעל, ווייס איך דען,

וואָס איך טו? איך פיהל, אַז איך וואָלט זיך געקאָנט מאַכען אַ טויט אָדער איהם אַ טויט.

יענקעל: איהם נאַטירליך צוערשט.

רבקה: איך קאָן מיך נישט איינהאַלטען. איך פיהל, אַז ס'העבט זיך מיר דער מח.

טאַמאַרע: פון דעסטוועגען.

רבקה: פון דעסטוועגען! אייך איז גוט צו רעדען. אָבער יעצט — אוים! זיין פרצוף וויל איך נישט מעהר אָנקוקען, זאָל ער מיך נישט גט'ן, אָבער איך וועל מיט איהם מעהר נישט וואוינען.

יענקעל: אין „פראַטשקעס”, הייסט עס.

רבקה: רופט עס „אין פראַטשקעס”, רופט עס, ווי איהר ווילט. איך האָב שוין מעהר קיין כח נישט צו איהם.

יענקעל: מיר געוואָרען שלאָגענדיג, ווי?

רבקה: איך וועל מיר דינגען אַ דירה און וואוינען בעזונדער. מיר וועלען זעהן, וואָס וועט זיין דער סוף, מיר וועלען זעהן. ער וועט מיך שוין דאַכט זיך אָב'גט'ן.

טאַמאַרע: איהר מיינט עס טאַקי ערנסט, אָט — מיט אייער פראַטשקעס?

רבקה: אַודאי מיין איך דאָס ערנסט. וואָס דען צוריק וועל איך צו איהם געהן. גיכער וועט ער מיר אין ד'ר'ערד געהן, איידער איך וועל געהן צו איהם צוריק. קענען וויל איך איהם נישט. איך בין איהם נישט מעהר זיין ווייב.

טאַמאַרע: איז וואָס וועט זיין פאַר אַן אופן.

רבקה: איז וואָס זאָל דאָס זיין פאַר אַן אופן? איך וועל מיר דינגען ערגיץ־וואו אַ צימער און וועל מיר וואוינען בעזונדער. און וועגען דעם בין איך טאַקע געקומען צו אייך.

טאַמאַרע: צו אונז?

רבקה: איהר האָט'אָך צו פערדינגען אַ צימער, וואָלט איך גע־וואָלט איהם ביי אייך דינגען.

שמחה (שועסט בייז אַרוים): ניטאָ קיין צימער, ניטאָ!

רבקה (צו טאַמאַרען): וואָס איהר האָט שוין אייער צימער פער־דונגען?

שמחה: מי דאַרף נישט! אויסקוטען אָהן אַועלכע שבנות! אין פראַטשקעס גאָר!

רבקה: וואָס גייט דאָס אײַך אָן, רב שמחה? איז אַז איך קאָן נישט לעבּען מיט מײַן מאַן, דאַרף מען מיר קיין דירות נישט פֿערדינגען? דאַרף איך זיך וואַלגערן אין גאַס אָדער גייען אין טײַך?

שמחה: אין „פּראַקטשקעס"! אין „פּראַקטשקעס"! מ׳ גייט נישט אַוועק פֿון אַ מאַן אין פּראַקטשקעס.

רבקה: מ׳ גייט נישט אַוועק! ווער עס גייט נישט אַוועק, גייט נישט אַוועק, און ווער עס דאַרף יאָ אַוועקגייען, גייט יאָ אַוועק. איך בין נישט די ערשטע און נישט די לעצטע. ס׳וועט זיך, וואָס פֿאַר אַ מאַן מ׳ האָט.

מאַריאַשע: איז אַז אײַך האָט שוין אַזוי אָנגעשפּאַרט אַוועקצוגייען אין פּראַקטשקעס, וואָלט איהר דאָך שוין בעסער אַוועקגעפֿאָהרען צו אײַערע עלטערן אין דאָרף.

יאַנקעל: טאַקע, די מאַמע איז געראַכט. זי וועט נאָך אַמאָל ווערען אַ מיניסטער. פֿאַר וואָס זאָלט איהר טאַקע שוין נישט אַוועקפֿאָהרען אין דאָרף?

רבקה: יעדער טוט, ווי ער פֿערשטעהט. אַז איך פֿאָהר נישט, וויל איך דאָך נישט אָדער קאָן איך דאָך מסתמא נישט. איך האָב מיך שוין אָבגעוועהנט פֿון דאָרף און וועל דאָרטין איבּערהויפּט נישט קאָנען לעבען.

טאַמאַרע: אָבער דאָס וואָלט געוועזען די גלײַכסטע זאַך.

רבקה: וואָס האָט איהר אַזוי מורא צו פֿערדינגען מיר דאָס צימער? איך וויל איהם דאָך נישט אומזיסט.

טאַמאַרע: מורא?

יאַנקעל (לאַכט געצוואונגען): מורא? וואָס עפּיס מורא?

מאַריאַשע: און אַז מורא, איז וואָס? פֿאַר אַן אָקס ווייזט מען נישט קיין רויטע פֿאַטשײַלע. און ער דאַרף טאַקע האָבען אַ צו נאָהנטע שכנה!

טאַמאַרע (צולאַכט זיך): אויף וואָס די שוויגער קאָן פֿאַלען!

רבקה (לאַכט אויך): גאָר אַזוי? וואָס זאָגט איהר, יאַנקעל? (קוקט אויף איהם מיט אַ נישט-כּשר׳ן בליק).

יאַנקעל (פֿערלעגען): אָבער, מאַמע, עה... וואָס... וואָס רעדסטו עפּיס?

שמחה: געראַכט! געראַכט! די מאַמע געראַכט! מע דאַרף נישט!

מאריאשע: זאָל טאַקע זיין מורא. מיר קענען אונזער צרה.

טאַמאַרע: אָבער, שוויגער, וואָס רעדט איהר עפּיס? וואָס ויינען דאָס פֿאַר אַ ווערטער?

מאַריאשע: וואָס מאַכסטו פֿאַר אַן אָנשטעל, וואָס מאַכסטו? דו ווייסט דען נישט, אז איך בין געדעכט?

יענקעל (מיט כעס): זאָלסט עס אויפהערען צו רעדען, הערסטו? איך וויל דאָס נישט הערען, פֿערשטעהסטו מיך!

שמחה: האַדיע! וואָס'ט צעך צושריען? אויף ווען שרייסטע? שריי אויף די ציינער! אויף דער מאַמען שרייט ער!

מאַריאשע: און איך וועל ביי דיר פֿרעגען, וואָס איך זאָל רעדען! פֿאַר וואָס'ט צעך נישט אָנגעכאַפּט אַן איהר, אַן דער טייערער מציאה?...

רבקה: זעה, זעה נאַר...

מאַריאשע: וויל דו האָסט אַליין מורא, וויל דו ווייסט אַליין בעסער, וואָס פֿאַר אַ דיבוק עס זיצט אין דיר, און פֿאַר וואָס האָט זי זיך נישט אָנגעכאַפּט?

טאַמאַרע: אָבער, שוויגער, וואָס איז דאָ יאָ אָנצוכאַפּען זיך אָדער נישט אָנצוכאַפּען זיך?

מאַריאשע: דו זוכסט'אך אַ שכן, איז וואָס...

טאַמאַרע: אָט גאָרנישט... חיה פּעשע...

מאַריאשע: גאָרנישט, חיה פּעשע!... חיה פּעשע האָט דיר קיין שכן נישט געבראַכט. נאָר דו האָסט פֿראָסט מורא, און דו ביזט טאַקע געדעכט. דו זאָלסט טאַקע מורא האָבען, וועסטו קיין חרטה נישט האָבען.

רבקה: פֿע, עס איז אַ בושה און אַ חרפּה! וואָס האָט איהר דאָ מורא, אַז איך וועל אַראָבפֿיהרען יענקלען פֿון וועג?

יענקעל: איך וויל נישט, מ'זאָל וועגען מיר אַזוי רעדען און באַסטאַ! וואָס איז דאָס עפּיס פֿאַר אַ רעד וועגען מיר? וואָס בין איך עפּיס, וואָס?

רבקה: און וואָס בין איך עפּיס, וואָס?

יענקעל: קאָנסט זיך עפּיס בעקלאָגען אויף מיר, טאַמאַרע? וואָס האָט איהר אצינד אויסצוזעצען אין מיר? וואָס ווילט איהר, וואָס?

טאַמאַרע: דאַרפֿסט אַזוי נישט שרייען און אָבעסען זיך דאָס הארץ. דו ווייסט גוט, וואָס איך טראַכט וועגען דיר. און אָט זאָל זאָגען

די מאַמע אַליין, וואָס האָב איך מיט איהר פריער גערעדט. דאָס קאָן זי דיר אַלץ נישט פערגעסען.

יענקעל: איז נישטאָ וואָס צו רעדען. איז נישטאָ וואָס מורא צו האָבען פאַר מיר. איז מאָג זיך דאָרטין בעזעצען אפילו דער יצר הרע אַליין.

טאַמאַרע: איז גוט! (צו רבקה'ן): טאָ קומט אָנקוקען דאָס צימער.

יענקעל (אָבגעקיהלט און פערלעגען): נאָר אויב דו ווילסט נישט, אויב דו האָסט מורא, פילייכט, איך ווייס... מאָגסטו נישט פערדינגען אויך.

טאַמאַרע: איך האָב פאַר קיינעם און פאַר גאָרנישט נישט מורא. האָב דו נאָר נישט מורא פאַר זיך אַליין.

שמחה (מיט אַ קלאַפּ איבער'ן טיש): און איך זאָג, דאָס צימער איהר נישט פערדינגען, זאָג איך.

מאַריאַשע: האָב נישט מורא פאַר'ן יצר הרע, האָב מורא פאַר דער יצר הרע'טע!

רבקה: און וואָס מיינט איהר עפּיס, איך וועל אויסהערען אַלץ, וואָס איהר וועט רעדען און גאָרנישט?

טאַמאַרע: אַך, מאַלע וואָס מי רעדט? קומט בעסער אָנקוקען דאָס צימער. (שלעפּט זי צו דער אַרויסגאַנג-טיר).

רבקה: וואָס בין איך דאָס עפּיס? אַ פּובליטשנע פרוי בין איך עפּיס? וואָס רעדט איהר עפּיס אַזוי וועגען מיר?... (זי ווערט אַרויסגעשלעפּט דורך טאַמאַרען, וועלכע מאַכט צו הינטער זיך די טיר).

שמחה (שפּרינגט אויף): איהר ווילט איהר דוקא פערדינגען דאָס צימער, טאַטע-מאַמע אויף צו-להכעיס?! גוט, פערדינגט איהר! מיין פוס וועט דאָ מעהר נישט זיין. ד'זעה, וואָס'ס שוין קומען. כאַמוליע, גוי, בהמה! ער דאַרף זי דאָ נויטיג. אָהן דעם מאַן וועט זי דאָ וואוינען! אין פראָטשקעס!... די געראָטענע סחורה!... שוין לאַנג שטיל געוועזען מיט דיר... מיין פוס וועט דאָ נישט זיין... טפו!... כאַמוליע!... חם!...

מאַריאַשע: וואָס, ער איז נישט גערעכט, וואָס?

יענקעל: אַט דערפאַר, וואָס איהר האָט אַזוי מורא, אַט דוקא! איך קאָן שוין מעהר נישט אַריבערטראָגען אייער מורא פאַר מיר. עס קערהט מיר זיך שוין אָן די גרינגע גאַל. ווען וועט עס שוין נעמען אַ סוף?

גוט, איך בין געוועזען... איך בין געוועזען אַלץ, וואָס אין אַ קאָרט. אָבער איך בין עס דאָך שוין נישט מעהר! וואָס ווילט איהר פון מיר האָבען. אייגענע טאַטע-מאַמע — די ערגסטע שונאים! אַלע האָבען מיר דאָכט זיך פערגעסען, וואָס איך בין געוועזען, און נאָר איהר נישט. דאָס איז דאָך נישט אריבערצוטראָגען! אייגענע טאַטע-מאַמע...

מאַריאַשע: אייגענע טאַטע-מאַמע! און דו אַליין האָסט דיר פערגעסען, וואָס דו ביזט געוועזען? איך האָב דען נישט געזעהן, אז דו אַליין האָסט זי נישט געוואָלט. וואָס'טו עפּיס געמאַכט פאַר אַ חן'דלעך, וואָס?

יענקעל: ווען אפילו? איז איך מאָג, און איהר טאָרט נישט. איך מאָג מורא האָבען פאַר זיך אַליין, אָבער איהר נישט. קיינער נישט, פערשטעהט איהר מיך! ווען אַ פרעמדער וואָלט עס מיר געזאָגט, וואָלט איך איהם צוקוואַשעט די מאַרדע. און איך וויל עס פון אייך אויך נישט הערען, פערשטעהט איהר מיך. איך אַליין מאָג, איהר נישט. און אצינד האָב איך אויך קיין מורא נישט. מאָג דאָרטין וואוינען דער יצר הרע מיט דער יצר-הרע'טע צוזאַמען. מיט אַ נאַקעטע יצר הרע'טע אפילו...

שמחה: ווערטער! ווערטער! רעדעלעך שיינע! מיין פוס וועט דאָ נישט זיין...

יענקעל: זאָל נישט זיין... קום נישט... וועסט זיך איבערבעטען... ניש'-קשה...

שמחה: שיין... גוט... זאָל נישט זיין, זאָגט ער... קום נישט... אַ פגירה זאָל אויף דיר קומען!... באַמוליע!... איך וואָלט געהאַט מיין ביימש מיט זיך. וואָלט איך... וועסט זעהן, ווארט. וועסט זעהן... גוי! מיין פוס וועט דאָ נישט זיין... (געהט אוועק, אַ שטאַרקען קלאַפּ טוענדיג מיט דער טיר).

יענקעל: ט'צעך איבערבעטען, ניש'-קשה.

מאַריאַשע: „ט'צעך איבערבעטען, ניש'-קשה"! דו ווילסט שוין פּטור ווערען פון טאַטע-מאַמען, אַבי זי האָבען פאַר אַ שכנה. טרייב, טרייב, וועסט זיך שוין דערטרייבען... אָבער דאָס זאָג איך דיר, לאָ'מיך דערזעהן, אז דו העבסט אָן צו מאַכען דיינע אַמאָליגע קונצען, און טאַמארע וועט אָנהעבען וויינען נאָך איהרע יאָהרען און טעג...

יענקעל: דו זאָלסט שווייגען, הערסטו! איך וויל דאָס נישט הערען! זאָלסט מיך לאָזען צורוה! מאַך מיך נישט משוגע, מאַך מיך נישט!

טאמארע (איילט אריין): וואס'ט'צעך אזוי צושריען? וואס טוט זיך דא? וואו איז דער שווער?

מאריאשע: ט'צעך צושריען! אויף די ציינער זאל ער שרייען. ער קאן נישט הערען, אז מי זאגט איהם דעם אמת.

טאמארע: דער שווער איז אוועקגעגאנגען? דאס'ט ער דאס אזא קלאפ געטאן מיט דער טיר?

מאריאשע: וואס דען? זיין פוס וועט שוין דא מעהר נישט זיין, האט ער געזאגט.

טאמארע: וועה מיר נישט. וואס איז דאס פאר א ווערטער?

מאריאשע: ער איז נישט גערעכט, וואס? איהר וועט שוין זעהן, צו וואס ס'וועט קומען ביי אייך מיט דער שטיק דא...

יענקעל: זאל דאס זיין גענוג, האב איך דיר געזאגט, זאל דאס זיין גענוג!

טאמארע: וועה מיר נישט, ווען איך וואלט דאס אפריער געוואוסט... אבער עס איז גוט אזוי.

מאריאשע: וואס איז דאס גוט אזוי, וואס? וואס דער שווער וועט מעהר נישט קומען?

טאמארע: ניין, זאל גאט אויסהיטען, נישט דאס, נישט דאס. אבער — עס איז גוט אזוי... וואס'ט'צעך אזוי געמאכט... איהר וועט...

מאריאשע: טאכטערקע, איך זאג דיר, דו דארפסט זי דא נישט האבען.

טאמארע: זי איז שוין אוועק נאך איהרע זאכען.

מאריאשע: וועט זי זיי אוועקנעמען צוריק.

טאמארע: דאס געהט נישט, שוויגער.

מאריאשע: נו, אויב אזוי, טא לא'מיך כאטש נישט זיין אין שטוב, ווען דאס שטיק אומגליק וועט זיך אהער אריינקלייבען.

יענקעל: עס איז משוגע צו ווערען! וואס האבען זיי זיך אריינגענומען אין קאפ? משוגעים, פראים, וואס האט איהר זיך אריינגענומען אין קאפ?

מאריאשע (צושויפּעגעדיג די זאק): אט אזוי א, רוף נאך טאטע־מאמע משוגעים און פראים, אט אזוי א, לא'מיר פון דיר האבען אביסעל כבוד. — מיר וועלען שוין פון דיר האבען כבוד. ווארט מיר וועלען שוין האבען.

טאמארע: שוויגער, ווירקליך, דאס איז דאך עפּיס א קינדעריי. וואס האט איהר זיך דארטין אריינגענומען אין קאפּ?

מאריאשע: זאָל זיין, זאָל זיין...

טאמארע: איהר דארפט'אך נישט אזוי אנטלויפען.

מאריאשע: ווי פון פייער דארף מען צו אנטלויפען. איך ווייס, וואס דאס איז, איך ווייס. א גוטען טאָג!

טאמארע: אָבער, שוויגער...

מאריאשע (איילט ארויס).

יענקעל: ס'איז משוגע צו ווערען! ס'איז משוגע צו ווערען! זיי קאָנען איינעם טאקע אויפ'ן פייער ארויפברייננגען.

טאמארע: דו האסט זיי גוט אנגעשראָקען פאר אלע דיינע יאָהרען.

יענקעל: עס מוז דאך אָבער שוין נעמען א סוף. טאמער וואָלט איך שוין גאָר פערגעסען, וואס איך בין א מאָל געוועזען, איז הערען זיי נישט אויף צו דערמאנען מיך, ווי אויף צו להכעים! ווי אויף צו להכעים!

טאמארע: וואס ארט דיך? אבי דו ביזט שוין נישט דאס, וואס געוועזען. אבי דו ווייסט, אז דו ביזט שוין אן אנדער מענש.

יענקעל: אבי איך ווייס! און דו ווייסט עס נישט?

טאמארע: דו ווייסט, וואס איך ווייס, און בערוהיג זיך.

יענקעל: דאס בלוט האבען זיי אויפגעקאכט אין מיר. איך פיהל, אז איך וואָלט איך ווייס נישט וואס. שרייען וואָלט איך א צינד, אויף וואס די וועלט שטעהט. טשארט פאָבערי, איך מוז געהן און קלאפען מיט'ן האמער אויף דער נאקאוואלנע!... עפּיס... (ווארפט אום מיט די הענד, ווי ער וואָלט געקלאפּט מיט'ן האמער).

טאמארע (גלעט איהם): בערוהיג דיך, יענקעלע, בערוהיג דיך. קום, איך וועל מיך לעגען אויפ'ן דיוואן. און דו זעץ זיך צו מיר צו און דערצעהל מיר עפּעס. (זי זעצט זיך).

יענקעל (אויפגערעגט זעצט זי צו צו איהר): זיי קענען דיך נישט, דאס איז די גאנצע צרה, און זיי קאָנען מיך נישט. זיי מיינען, אז זיי קאָנען מיך. אסור, אויב זיי הייבען מיך אָן צו קאָנען.

טאמארע: און דו קאָנסט דיך?

יענקעל: איך-ווייס? צו איך קאָן מיך? וואס איז דאס פאר א שאלה? און ווער קען זיך דאס נישט? אודאי קען איך מיך.

טאמארע: איז גוט, אז דו מיינסט אזוי.

י ע נ ק ע ל: וואס הייסט, אז איך מיין אזוי? און דו מיינסט אנדערש?

ט א מ א ר ע. איך מיין, אז א מענש קען זיך אזוי וועניג, ווי די אנדערע קענען איהם. אפשר נאך ווענינער.

י ע נ ק ע ל. דאס איז פאר מיר סתרי תורה. וועלכע איך האב אפילו פון רבי'ן אין בית מדרש נישט געהערט.

ט א מ א ר ע: אבער דאס איז אזוי. קיין מענש קען פאר זיך דער־פאר נישט ערוב זיין.

י ע נ ק ע ל (בעליידיגט, שפרינגט אויף): ווילסטו זאגען, אז איך קען פאר מיר נישט ערוב זיין, אז איך וועל נישט אויסהאלטען, וואס איך האב פארגענומען? דאס ווילסטו זאגען, הא?

ט א מ א ר ע: ווער דא רעדט וועגען דיר, שוטה'לע? דו האסט בעוויזען, אז דו קאנסט אויספיהרען מיט זיך, וואס דו ווילסט, דער עיקר, מע דארף נאר קאנען וועלען, און דו האסט דאס געקאנט. קום, זעץ דיך ווידער לעבען מיר.

י ע נ ק ע ל (געהט ארום אויפגערעגט).

ט א מ א ר ע, נו, ווילסטו נישט קומען צו מיר?

י ע נ ק ע ל (אומגעהענדיג): ווארט... האסט פריער געזאגט, אז ס'איז גוט אזוי, וואס זי וועט וואוינען ביי אונז, וואס האסטו געמיינט דערמיט? פאר וואס איז דאס אזוי גוט?

ט א מ א ר ע (פארזיכטיג): וואס האב איך דערמיט געמיינט? — נו, אודאי איז דאס גוט אזוי, אזוי ציטערן זיי אלץ פאר דיר, אז ס'איז גאר א סכנה, דו זאלסט א קוק טון אויף א מיידעלש קליידעל, זאלען זיי איצ־טער זעהן, אז ס'איז קיין סכנה נישט. איז עס נישט אזוי?

י ע נ ק ע ל: איך האב חושד געווען עפים אנדערש.

ט א מ א ר ע: וואס האסטו געקאנט חושד זיין, קינדעניו?

י ע נ ק ע ל (זעצט זיך צו איהר): אט גאר נישט. איך מיין, אז דו האסט געמיינט, אז דו אליין ווילסט מיך אויספרובירען.

ט א מ א ר ע (פערלעגען): וואס דיר קאן איינפאלען!

י ע נ ק ע ל: האב איך נישט געטראפען, הא?

ט א מ א ר א, אי, געה!

י ע נ ק ע ל: ווען דאס וואלט געווען אזוי, וואלסטו מיך שטארק בעליידיגט.

ט א מ א ר ע: טיק דארפסטו גאר אזוי נישט טראכטען.

י ע נ ק ע ל. איז אז דו האסט אזוי נישט געמיינט, וועל איך אזוי

ניִשט טראַכטען, פֿאַר וואָס ביזטו אָבער אַזוי רויט געוואָרען?

טאַמאַרע: אי, געה, זעה, יענקעל, עפּיס איז דאָך יעצט גאָר ניִשט אַריבערצוטראָגען פֿון דיר.

יענקעל: האַהאַהאַ, איך בין אַ פּראָסטער חי וקים. וואָס אויף דער לונג, דאָס אויף דער צונג.

טאַמארע: געה, דו ביזט אַציִנדערט אַ שלעכטער מענש. דו שרעקסט מיך איצט.

יענקעל: איז ניין, ניין, ניין... איז, שאַ, טיק גיב מיר אַ גוטען קוש... אָט אַזוי אָ. און אויס! ניִשט מעהר רעדען. מיך פֿערדריִסט שוין אויפֿ'ן גאַנצען עסק. טאָמער זאָלען מיר איהר טאַקע ניִשט פֿערדינגען?

טאַמאַרע: זי איז אַוועק נאָך איהרע זאַכען.

יענקעל. צו וואָס דאַרפֿען מיר זי דאָ טאַקע האָבען? אַ פֿרוי אין פּראָטשקעס! איך האָב פֿײַנד אַ אידענע אין פּראָטשקעס.

טאַמאַרע: אַציִנד איז שוין צו שפּעט, מען קאָן זי דאָך אַזוי ניִשט מבייש זײַן.

יענקעל: פּטור נו, פֿראַן דאָ פֿאַר וועמען צו שעמען זיך.

טאַמאַרע: זאָג דו איהר אָב, אויב דו ווילסט. איך וועל דאָס ניִשט קאָנען.

יענקעל: דו מײַנסט'אָך ניִשט, אַז איך האָב מורא, זי זאָל בײַ אונז וואוינען?

טאַמאַרע: הערבט זיך ניִשט אָן.

יענקעל: די עלטערן וועלען אָבער מײַנען, אַז דו האָסט זיך דערשראָקען און משלח געוועזען זי.

טאַמאַרע: דו וועסט זי דאָך משלח זײַן.

יענקעל: איך מײן, אַז זײ וועלען מײַנען, אַז מיר האָבען זיך פֿאָרט דערשראָקען און אַז זײ זײַנען גערעכט, וואָס זײ זײַנען ניִשט זיכער אין מיר.

טאַמאַרע: וואָס גערט עס דיך אָן? די עלטערן וועלען זײַן צופֿריעדען און זאָלען זײ מײַנען, וואָס זײ ווילען.

יענקעל: דאָס וויל איך ניִשט. איך וויל, אַז קײנער זאָל וועגען מיר ניִשט טראַכטען, ווי וועגען דעם אַמאָליגען שאָלטיק.

טאַמאַרע: איז וואָס ווילסטו?

יענקעל: זאָל בלײַבען בײַם אַלטען — האַ? ווי? זאָל זי זיך וואוינען דאָרטען בײַ אונז. וואָס אַרט אונז. ווער זי איז? מיר וועלען דאָך

סײַ ווי סײַ אפשר האָבען אַ שכנה, וואָס אַרט אונז, ווער עס וואוינט דאָרטען? נישט אַזוי, וואָס?

טאַמאַרע: פערשטעהט זיך.

יאַנקעל: וואָס רעדסטו מיר עפּעס אַזוי קורץ, אַקוראַט... אַקוראַט ווי דו וואָלסט עפּיס געטראַכט אַנדערס?!

טאַמאַרע: האַהאַהאַ, ביזטו אָבער אַ מאָדנער מענש. אַז מיך אַרט אין גאַנצען נישט. ווילסט זי משלח זײַן, זײַ זי משלח; ווילסט, זי זאָל בלײַבען, זאָל זי בלײַבען.

יאַנקעל: ניין, עפּיס אין גאַנצען ווי דו רעדסט.

טאַמאַרע: ווילסט קלאָרע דיבורים?

יאַנקעל: אַודאי קלאָרע דיבורים; נאָר קלאָרע דיבורים.

טאַמאַרע: דאַרפען מיר זי דאָ נישט האָבען. אַז צוליעב איהר זאָל דער טאַטע צו אונז נישט קומען, לוינט זיך אַודאי נישט.

יאַנקעל: איז דאָס בײַ דיר אַן אויסרעד?

טאַמאַרע: אַ וואָס?

יאַנקעל: איך מײן, דו האָסטו דאָך נישט מורא.

טאַמאַרע: האָדיע רעדען! מעהר רעד איך שוין נישט מיט דיר וועגען דעם, זי וועט קומען, זאָל זי בלײַבען.

יאַנקעל: דו דאַרפסט זיך נישט בעלײדיגען.

טאַמאַרע: האָדיע רעדען! דו האָסט אַלײן מורא פאַר זיך און דו זוכסט זיך און ווײסט נישט, וואָס דו ווילסט.

יאַנקעל: איך האָב פאַר מיר קײן מורא נישט, טאַמאַרע, אָבער איך וויל, אַז איהר אַלע זאָלט נישט מורא האָבען.

טאַמאַרע: מיר האָבען עס שוין געהערט.

יאַנקעל: איז דאָס אַן עולה?

טאַמאַרע: איז גוט, איז גוט, עמיצער געהט דאַכט זיך צו אונז.

רפאל (קומט אַרײַן): גוטען טאָג. (זײן געזיכט איז צושלאָגען און צודראַפּעט).

יאַנקעל (און טאַמאַרע): גוטען טאָג.

רפאל: איז רבקה דאָ נישט געוועזען?

טאַמאַרע: געוועזען.

רפאל (זעצט זיך): האַהאַהאַ, ווי דאָס האַרץ האָט מיר געזאָגט. וועגען אײַער צימער, וואָס?

טאַמאַרע: יאָ.

ר פ א ל: העהעהע, אין פראַטשקעס וויל זי פון מיר.

י ע נ ק ע ל: זי האָט דאַכט זיך איַיך אָנגעבראָכען די ביינער אויך, ווי? דאָס האָט זי איַיך געמאַכט דעם סיניאַק.

ר פ א ל: העהעהע, זי, זי אַליין, העהעהע...

י ע נ ק ע ל: אַי, רב רפאל, רב רפאל, איהר זייט דאָך עפּיס גאָר קיין מאַנסביל נישט.

ר פ א ל: העהעהע, ווי הייסט, איך בין קיין מאַנסביל נישט? וואָס דען בין איך עפּיס? אַ אידענע בין איך, וואָס? העהעהע.

ט אַ מ אַ ר ע: ווי קאָן זיך אַ מאַן לאָזען אַזוי טרעטען מיט די פיס?

ר פ א ל: אַז מי האָט ליעב די ווייב, לאָזט מען זיך טרעטען מיט די פיס, העהעהע.

י ע נ ק ע ל: איהר זייט אַ גרויסער שוטה, זאָלט איהר מיר מוחל זיין. איידער צו ליידען פון אַזאַ אידענע, נעמט מען און מי שלאָגט מיט איהר כפרות און מי שיקט זי אַוועק צו אַלדי שווארץ יאָהר. אויף דארויף איז דאָך עפּיס פאַראַן ביי אידען אַ גט. פאַר וואָס גט איהר זי נישט אָפּ? וואָס האָט איהר פון איהר?

ר פ א ל: העהעהע... איז, הייסט עס, וויל זי זיך אַריינקלייבען צו איַיך אין שכנות? העהעהע... און איהר וועט זי אַריינלאָזען? העהעהע...

י ע נ ק ע ל: פאַר וואָס זאָלען מיר זי נישט אַריינלאָזען? ווייל איהר ווילט זי נישט גט'ן?

ט אַ מ אַ ר ע: עס איז אַ רחמנות אויף איהר אויך. זי וויל פאָרט מיט איַיך נישט לעבען.

ר פ א ל: העהעהע... פאַר רחמנות האָט איהר גאָר נישט געדאַרפט חתונה האָבען מיט רב יענקלען. ווארום העהעהע, זי האָט אויף איהם נאָך פריער געהאַט אַן אויג, העהע.

י ע נ ק ע ל: וואָס רעדט איהר דאָרטין, וואָס?

ר פ א ל: העהע... אָט איהר געדיינקט'אָך, אַז זי האָט זיך געוואָלט ביַיטען.

ט אַ מ אַ ר ע: זי האָט דאָך דאָס נישט געמיינט ערנסט.

י ע נ ק ע ל (אויפגעבראַכט): אַזעלכע וויצען מאַכט מען נישט, פערשטעהט איהר מיך. פאַר אַזעלכע וויצען קאָנט איהר נאָך קריגען פון מיר אַ חלק.

ר פ א ל: וואָס האָב איך געזאָגט? איך האָב דאָך גאָר נישט געזאָגט. האָב איך דען געזאָגט, אַז איהר'ט געהאַט אַן אויג אויף איהר?

יענקעל: וואס אויג? ווען אויג?

רפאל: העהעהע... ביידע אויגען... ביידע אויגען האט זי געהאט אויף אייך. די צרות האט זי מיר אָנגעהויבען אָנצוטון, ווי זי האט זיך נאר בעקאנט מיט אייך, ווי איהר זעהט מיך לעבען. העהעהע. גלייך ווי איהר האט מיט איהר צום ערשטען מאל א רעד געטאן אדער א שפיעל געטאן, העהעהע...

יענקעל: רעדט נישט קיין נארישקייט!

רפאל: העהעהע... אט גלייך פון דעם ערשטען מאל האט זי שוין אָנגעהויבען שרייען, איך זאל זי גט'ן. גלייך האט זיך איהר פערוואלט פטור צו ווערען פון מיר און אריינכאפען אייך, העהעהע...

יענקעל: איהר ווייסט, וואס מיר ווילט זיך יעצט?

רפאל: העהע, פון וואנען זאל איך וויסען. וואס אייך ווילט זיך?

יענקעל: מיר ווילט זיך צוקוואשען אייך די צורה.

טאמארע: אבער, יענקעל, שעם דיך!

רפאל (שפרינגט אויף): העהע... וואס עפיס? וואס האב איך דא אזוי געזאגט?

יענקעל: געהט אין אלדי רוחות מיט אייער ווייב צוזאמען! געהט זאגט איהר, זי זאל זיך נישט דערוועגען צו קומען אהער, געהט שנעל, זי איז געגאנגען נאך איהרע זאכען. זאגט איהר, אז איך וועל זי ארויסווארפען מיט די זאכען צוזאמען.

טאמארע: אבער, יענקעל!

רפאל: העהע, איך וועל עס איהר זאגען, אוודאי וועל איך עס איהר זאגען, נאך ווי וועל איך עס איהר זאגען. איך לויף, און ווי נאך לויף איך. — נאך די זאכען איז זי שוין געגאנגען? הערסטו! (געהט אוועק).

טאמארע: אבער, יענקעל, ווי אזוי האסטו געקאנט...?

יענקעל: זיין נס, וואס ער האט זיך אבגעטראגען. איך האב געפיהלט...

טאמארע: וואס'טו געהאט צו איהם נעבעך?

יענקעל: אזעלכע פאסקודסטוועס! פון שטוב וועל איך זי ארויס-טרייבען, אז זי וועט זיך דערוועגען צו קומען. דו פערשטעהסט א גאנג פון א פרוי?

טאמארע: איך פערשטעה גוט איהר גאנג. איך האב פער-שטאנען פון אנהויב אן.

יענקעל: דו האסט פערשטאנען? וואס האסטו פערשטאנען?

טאמארע: אז נישט אומזיסט וויל זי זיך בעזעצען דוקא ביי אונז.
יענקעל: און דאך האסטו זי געוואלט ארײַנלאזען.
טאמארע: איך האב פאר איהר קיין מורא נישט. דיך וועט שוין קיינער ביי מיר נישט אוועקנעמען.
יענקעל: דאך. דאס זאגסטו אצינדערט אזוי. אין אנהייב האסטו זיך דערשראקען.
טאמארע: האב איך?
יענקעל: נאך ווי! מיין מאמע איז א קלוגע. זי האט עס גלייך ארויסגעלייענט ביי דיר ווי פון סידור.
טאמארע: האסטו זיך דאך אויך דערשראקען.
יענקעל: אבער דו האסטו זיך נישט געדארפט דערשרעקען.
טאמארע: שרעק איך מיך טאקע נישט.
יענקעל: אצינד, ווייל דו ווייסט, אז זי וועט דא מעהר נישט וואוינען.
טאמארע: איך האב דיר נישט געזאגט, דו זאלסט זי נישט ארײַנלאזען.
יענקעל: מילא, דו ביזט גערעכט.
טאמארע: יענקעל, איך וויל איבערהויפט נישט, דו זאלסט מיט מיר אזוי רעדען.
יענקעל: וועל איך שווייגען. איך געה אין קוזשנע.
טאמארע: און אזוי וועסטו פון מיר נישט אוועקגעהן. גיב מיר דיין האנד און...
רב אהרן און פרומע (קומען ארײַן): גוטען טאג.
טאמארע: זעה גאר, דער פעטער מיט דער מוהמען, אין א מיטען מיטוואך. גוטען טאג אייך. וואס עפּיס ביידע אוועק פון קראם?
פרומע: טאר מען זיך נישט מאכען יום-טוב אמאל? מע דארף דאס זיין שטענדיג צוגעבונדען צו דער קראם? לאזט מען די מיידעל אין קראם און אליין מאכט מען זיך א שטיקעל יום-טוב.
טאמארע: טאקע, וואס עפּיס?
פרומע: זעה, טו נאר א קוק. מע טאר גאר שוין צו דיר נישט קומען?
טאמארע: די אנגעלעגנסטע געסט. יענקעל, נעם זיך ווידער צום סאמאוואר.
רב אהרן: ניין מיר ווילען קיין טיי נישט, מיר זיינען געקומען אויף א מינוט.

טאמאַרע: הייסט דאָס, דאָך עפּיס זעהר וויכטיג.

רב אהרן: דו ביזט גערעכט, מיר ווילען מיט אייך עפּיס איבער־רעדען. דער שווער איז ביי אונז געוועזען אין קראָם...

יענקעל (ברעכט אויס אין אַ געלעכטער).

טאמארע: נאַ, יעצט ווייסען מיר, אום וואָס עס דאַנדעלט זיך.

פרומע: ווי איז אייך גאָר איינגעפאַלען אַריינצולאָזען אַזאַ פּאַס־קודסטווע צו אייך אין שטוב?

טאמארע: איז דאָס אַזוי וויכטיג, אַז איהר זייט אוועק פון קראָם?

פרומע: וויכטיג צו נישט וויכטיג, דער לויזונג איז סיי ווי סיי נישט אַזוי גרויס, ווען די געשעפטען ברענען נישט, און דער שווער איז צוגעשטאַנען, מיר מוזען ביידע געהן, זיינען מיר געגאַנגען.

רבי אהרן: און עס איז טאַקע וויכטיג אויך. איך וועל דיר זאָגען דעם אמת, אַז איך בין אַ פערצאַפּעלטער געוואָרען, אַז איך האָב דערהערט, אַז איהר ווילט איהר אָבגעבען דאָס צימער. וואָרום ווערליג רפאל האָט מיר דערצעהלט...

טאמארע: אַך, מאַלע וואָס דער פּרא אָדם דערצעהלט!

פרומע: אין זיין געשעפט איז ער שוין דוקא קיין פּרא אדם נישט.

רב אהרן: און אַז צוואַנציג מאָל אַ פּרא אדם, קיין ליגנער איז ער דאָך נישט.

טאמארע: און וועמען אַרט עס, וואָס זי האָט דאָרטין אַ מאָל געטראַכט און געפּלאַנעוועט.

רב אהרן: ווי הייסט? וואָס רעדסטו, קינד? אַזאַ פרוי האָבען מיט זיך אונטער איין דאַך, איז גאָט ווייס, צו וואָס דאָס קאָן קומען.

יענקעל: צו וואָס קאָן דאָס קומען, צו וואָס?

רב אהרן: צו וואָס קאָן דאָס קומען, צו וואָס? דאַרף איך דיר זאָגען, צו וואָס דאָס קאָן קומען?

יענקעל: צו גאָרנישט קאָן דאָס קומען, צו גאָר נישט!

פרומע: אַ נייער צדיק אין פּעלץ!

טאמארע: איהר דאַרפט נישט אַזוי טראַכטען וועגען איהם.

רב אהרן: אַז איהר ביידע זייט אַזוי זיכער, פריים עס מיך זעהר שטאַרק, אָבער וואָס גלייכער, איז גלייכער, דערווייטערט זיך פון אַ זאַך, וואָס קאָן ברייגנען צו אַן עבירה, האָבען אונזערע חכמים געזאָגט.

יענקעל: ווי איהר זעהט מיך לעבען, אַז... אַז... איידער איהר

זײט געקומען האָב איך געװען בעשלאָסען, נישט אַרײַנצולאָזען זי צו מיר אין שטוב. דאָ איז געװעזען רפאל און איך האָב איהם אַרױסגעטריבען און אָנגעזאָגט, ער זאָל איהר זאָגען, אַז זי זאָל זיך נישט דערװעגען צו קומען. און אַ צינד, װי איהר זעהט מיך לעבען, רײַצט איהר מיך, איך זאָל איהר דוקא פֿערדינגען דאָס צימער.

ר ב אַ ה ר ן: רײַצען מיר דיך? װי הײַסט, רײַצען מיר דיך?

פֿ ר ו מ ע: אַט האָסטו דיר גאָר! מיר רײַצען איהם? װאָס האָבען מיר דיר דאָ אַזױ פּוגע בכבוד געװעזען? װאָס איז? מע טאָר דיך חס ושלום נישט חושד זײַן? װי לאַנג ביזטו דאָס געװעזען אַזאַ צדיק, אַז דער יצר הרע קאָן שוין אויף דיר קײַן שליטה נישט האָבען?

י ע נ ק ע ל (קרעכצט בייז אַרױס): הע!

ט אַ מ אַ ר ע (בייז): שטעלט אײַך פֿאָר, מומע, אַז ער איז געװאָרען אַזאַ צדיק!

פֿ ר ו מ ע: װאױל דיר, אַז דו גלױבסט איהם.

ט אַ מ אַ ר ע: איך גלױב איהם! איך גלױב איהם!

פֿ ר ו מ ע: שאַ, דאַרפֿסט'אָך אויף מיר אַזױ נישט שרײַען.

ר ב אַ ה ר ן: טאַקע, דו דאַרפֿסט אַזױ נישט שרײַען. װאָס זײַנען מיר דען אױסען? מיר זײַנען דאָך אױסען בלױז דײַן טובה.

פֿ ר ו מ ע: אָבער װי דאָס האַרץ האָט מיר געזאָגט, אַז מיר זאָלען נישט געהן און נישט אַרײַנמישען זיך, און זאָלען זײ טון, װאָס זײ װילען, אַז זי איז אַזאַ נאַר און װיל זיך שפּילען מיט פֿײַער, טאָ זאָל זי זיך שלאָגען קאָפּ אָן װאַנד.

ר ב אַ ה ר ן: ששש, אָהן קללות, אָהן קללות, מיר װעלען בעסער מיט גוטען איבערערעדען...

ר ב ק ה (קומט אַרײַן, שטופּענדיג פֿאַר זיך רפאל'ן, װעלכער טראָגט אַ גרױסען פּאַק קלײדער, אײַנגעבונדען אין אַ דעקע).

ר פ א ל! העהעהע... אַט איז דאָ זי אַלײן. זאָגט איהר, װאָס איהר האָט מיר געהײסען איהר זאָגען, מיר גלױבט זי נישט, העהעהע...

ר ב ק ה: פּקח מײַנער, אויף אַ שײנער המציאה איז ער געפֿאַלען, איך זאָל אַהער נישט געהן. ער האָט געפֿונען, װעמען צו נאַרען, האָט ער טאַקע געדאַרפֿט מיר שלעפּען אַהער דעם פּאַק.

ר פ א ל. איך האָב איהם געשלעפּט אַהער און װעל איהם שלעפּען צוריק, העהעהע...

פֿ ר ו מ ע: און מאַך עס טאַקע װאָס גיכער.

ר ב א ה ר ן: זי וועט דאָ נישט וואוינען און נעם טאַקע צוריק דעם פּאַק.

ר פ א ל: העהעהע... זעהסטו. האַ? העבּט דעם פּאַק.

ר ב ק ה (רײַסט בײַ איהם אַרויס דעם פּאַק): וואַרט, האָב נאָך צײַט. עפּיס אַזוי פיעל בעלי־בתים דאָ. ווענדט זיך צו יענקלען און טאַמאַ־רען. וואָס וועט איהר עפּיס זאָגען, האַ?

ר ב א ה ר ן: ערשטענס, וואָס איז דאָס פאַר אַן אופן איבּערהויפּט אַנטלויפען פון מאַן, אַוועקגעהן אין פּראַטשקעס? וואו האָסטו דאָס גע־זעהן? האָט זיך דײַן מאַמע אויך אַזוי אויפגעפיהרט?

פ ר ו מ ע: איהר וויל ער זאָגען מוסר, די פערשטאָבענע אויגען!

ר ב ק ה (צו פרומען): און איך וויל טאַקע נישט מע זאָל מיר זאָגען מוסר! איך קאָן אויסקומען אָהן מוסר־זאָגען אויך. ווען איהר וואָלט גע־פּרובּט לעבּען מיט אַזאַ מין שלאַג...

ר פ א ל: העהעהע...

ר ב ק ה: וואָלט איהר געוואוסט, ווי מען אַנטלויפט אין פּראַטש־קעס, וואָלט איהר געוואוסט אַלץ, וואָלט איהר זיך געוואונדערט, וואָס מע וואַרפט זיך נישט אַרײַן אין טײַך.

פ ר ו מ ע: דער בעסטער אָרט פאַר דיר.

ר ב ק ה: ווער עס וויל אין טײַך, מאַג אַהינצו געהן.

ר ב א ה ר ן: ששש... און צווייטענס, אַז דו ווילסט שוין אַוועק אין פּראַטשקעס, טיק האָב דיך אַכטציג שווארצע יאָהר און געה, אָבּער וואָס דאַרפסטו דוקא דאָ וועלען דינגען אַ צימער? דו חצופה דו, דיך פערדריעסט, וואָס ער לעבּט דאָ רוהיג? אַ אשת־אישניצע ווילסטו ווע־רען? וואָס מיינסט זיך דיר, וואָס?

ר ב ק ה: ווי?!.. וואָס?!...

י ע נ ק ע ל (קרעכצט ווידער בייז אַרויס): העֶ! (צו רבקה'ן). איהר האָט בײַ מיר געדונגען דאָס צימער? טיק נעמט אײַער פּאַק און פער־נעמט זיך אַהין! געהט! שנעל! שנעל! (גיט אַ שטויס דעם פּאַק מיט'ן פוס צו דער טיר).

ר ב ק ה: וואָס איז דאָס פאַר אַן אופן, וואָס? וואָס טוט זיך דאָ, וואָס? איהר מיינט, איך וועל מיך עפּיס לאָזען?!

י ע נ ק ע ל (גאַנץ אויסער זיך): געהט! געהט! איהר וועט זיך אויס־טענען שפּעטער. געהט! (שטופּט זי). געהט, אַז נישט, וועל איך אײַך טאַקע אַרויסוואַרפען אין גאַנצען. געהט! (שטופּט זי אַרויס מיט'ן פּאַק).

רפאל: וואס איז דאס? וואס איז דאס? וואס מיינט ער זיך עפיס?

יענקעל (לאפט איהם אויך אן): און איהר אויך! און איהר אויך! געהט צו איהר! געהט אין דר'ערד! טראגט אייך אב פון מיינע אויגען! (שטויסט איהם ארויס און מאכט צו די טיר מיט א קלאפ, רפאל שרייט דארטען נאך עפיס הינטער דער טיר).

טאמארע: אבער, יענקעל! אבער, יענקעל, קום דאך צו זיך!

פרומע: ער איז דאך גאר פשוט משוגע געווארען!

רב אהרן: וועה מיר נישט! וועה מיר נישט, דער גיהנום וועט זיך דאך דא אויפעפענען!

יענקעל: נישט אייער באבעס דאגה!

טאמארע: ששש, בערוהיג דיך, בערוהיג דיך.

פרומע (צו רב אהרן'ען): איך האב דיר אבער געזאגט, אז מיר זאלען נישט געהן, אז מיר דארפען זיך נישט אריינמישען. איך האב געוואוסט, מיט וועמען מיר האבען דא צו טון. (נעמט איהם אן פאר דער האנד). אצינד קום, מען זאל נאך אונז אויך נישט ארויסווארפען. (פיהרט איהם צו דער טיר).

רב אהרן: וועה מיר נישט, דער גיהינום, דער גיהינום!

יענקעל: נישט אייער באבעס דאגה!

טאמארע (פערשטאפט איהם דאס מויל מיט דער האנד).

יענקעל (נעמט אראב איהר האנד פון זיין מויל און שרייט נאך די אוועקגעהענדיגע): איך בין אזא צדיק ווי איהר!

טאמארע: בערוהיג דיך! בערוהיג דיך! האסט גוט אזוי געטאן. (היסטעריש). ס'איז גוט אזוי! (הינטער דער טיר א גערויש פון קולות).

דריטער אקט.

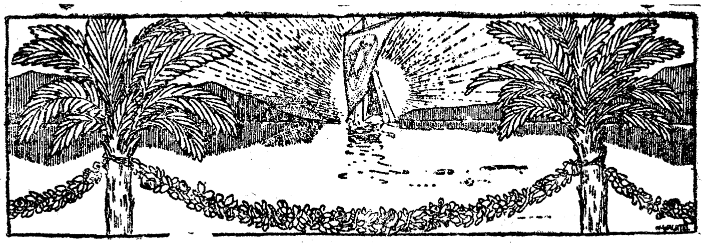

אין אַ חודש אַרום.

אין דער קוזניע, פאַרנט לינקס אַ טויער, וואָס פיהרט צו דער גאַס, רעכטס אַ טיר, וועלכע פיהרט צום הויף, אין דער הינטער־וואַנד צוויי קליינע פענסטער מיט פערראָסטע שויבען, דורך וועלכע עס דרינגט קוים דורך די שיין, דער אויווען שטעהט אין מיטען, מעהר צו דער הינטערוואַנד צו, דער בלאָזזאַק און די נאַקאָ. וואַלגען מיט די האַמערס געפינען זיך ביים אויווען נאָך פאָרנט צו. לינקס אין ווינקעל ביי דער הינטערוואַנד שטעהען אַ גרויסער שלייפשטיין און אַ צעבער וואַסער. די פאָדלאָגע איז אָנגעוואָרפען מיט שטיקלעך אייזען, ביי די וואַנד ליעגען אַלטע האָבליעס, צעבראָכענע אַקסען, דוגעס א. ז. וו.; אַלטע רעדער שטעהען אָנגעשפּאַרט אָן די וואַנד און אויף די וואַנד הייִנגען פערשיעדענע געצייג. — אין קוזניע הערשט אַ האַלב דונקעל, פון הויף הערט זיך געזאַנג: מען זינגט אַ פרעהליכען אידישען ניגון. —

אַ בעל עגלה (שטעהט אין טיר, אונרוהיג, איטליכע ווײַלע אַרויסקוקענדיג דורך דאָס טויער, שרייט אַרויס אין הויף): נאָ, ווען ער שוין אַ מאָל קומען? ווי לאַנג דאַרף מען אויף איהם וואַרטען?

רבקה: פון הויף. ער קומט גלייך! ער קומט גלייך!

דער בעל עגלה: אַז שוין נאָכ'ן ברית און נאָך דער סעודה, איז וואָס געדויערט דאָס ביי איהם אַזוי?

רבקה: ער געהט שוין! ער געהט שוין!

דער בעל עגלה: אַ שיינער „ער געהט שוין”, אַ שעה, אַז איך וואַרט אויף איהם. (ער לויפט צום טויער און שרייט אַרויס). אַוועק פון וואַ-

גען, אַוועק! איך כאַפּ גלייך די בייטש, (לאָזט זיך לויפען, מען הערט איהם שרייען). אַ חלי־רע זאָל אויף אייך קומען! ווי די היישעריקען זיינען זיי בעפאַלען! (מען הערט אַ געלעכטער פון אַנטלויפענדיגע קינדער). דער בעל־עגלה קומט צוריק. און ער געהט נאָך אַלץ נישט. (קוקט אַרויס אין טיר).
נאַ, דאָ קומט ער, דער מאַכער, קוים מיט צרות!

יענקעל (אין הויף): נאַ, וואָס האָט אייך דאַרטען אַזוי אָנגעשפּאַרט? היינט אַרבייט איך נישט. ניטאָ היינט קיין אַרבייטען. (קומט אַריין שטאַרק אויפגעלעבט און אַ ביסעל בעטרונקען און ברומט אונטער דעם פרעהליכען ניגון, וועלכע האָט אויפגעהערט אין הויף).

דער בעל עגלה: איך וועל אייך געבען נישט קיין אַרבייטען ביי מיר האָט זיך די אַקס צובראָכען.

יענקעל: די אַקס צובראָכען? נו, איז מילא, איז זי צובראָכען. קומט בעסער אַריין און מיר'ן מאַכען לחיים. די אַקס וועט געזונד ווערען מאָרגען.

דער בעל עגלה: מאָרגען, איך וועל אייך געבען אַ „מאָרגען"! (ווייזט איהם אויף די גאַס). קומט זעהט, וואָס עס טוט זיך: אַ פולער וואָגען מיט עפּעל. זאָל איך איהם אפשר לאָזען נעכטיגען דאָ אויפ'ן גאַס און אויף זיין ביי איהם און היטען איהם?

יענקעל: היינט ווערט ביי מיר נישט געאַרבייט, דעם אַרבייטער האָב איך געגעבען היינט פריי, היינט איז ביי מיר אַ גרויסער יום־טוב, פערשטעהט איהר מיך „אַ ברית". איהר פערשטעהט, אַ ברית! אַ בכור נאָך דער צו, ווערט נישט געאַרבייט, מיר שלעפּען אַריין דעם וואָגען אין הויף און איך בין אייך ערוב פאַר די עפּעל.

דער בעל עגלה: דרעהט מיר קיין קאָפּ נישט, די עפּעל מוז איך אָבפיהרען נאָך היינט. ס'איז דאָך שוין נאָך דעם ברית און נאָך דער סעודה, איז וואָס ווילט איהר נאָך ווייטער?

יענקעל. היינט ווערט נישט געאַרבייט און באַסטאַ, נישט גערעדט. קומט, מיר וועלען אַריינשלעפּען דעם וואָגען אין הויף, נאָכדעם וועט איהר אַריינגעהן מיט מיר אין שטוב און מיר'ן מאַכען לחיים.

דער בעל עגלה: אָסור זאָל מיר זיין, אויב איך וועל אייך אָבלאָזען. די עפּעל מוז איך נאָך היינט צופיהרען צו דער לייווע, די לייווע געהט היינט ביי דער נאַכט אַוועק.

יענקעל: אין אַלדי רוחות, פאַר וואָס זייט איהר נישט פערפאַהרען צו ברוך'ן? ביי מיר איז היינט יום־טוב.

דער בעל עגלה: פאָלג מיך אגאנג, אז די אַקס האָט זיך דאָ צובראָכען, האָב איך מיך געוואָלט שלעפען צו ברוך'ן! ווי וואָלט איך אהין דערפאָהרען?

יענקעל: קאָן נישט העלפען. וועט נישט געארבייט. זאָל דוכּ-טען שבת.

דער בעל עגלה: חכם, שבת וואָלט זיך דאָך דאָס ביי מיר נישט געמאַכט, שבת וואָלט דער וואָגען געשטאַנען ביי מיר אין הויף.

יענקעל (אויפגעבראַכט): איז וואָס ווילט איהר? זאָל איך מיר צוליעב אייך פערשטערען מיין שמחה?

דער בעל עגלה: איז וואָס ווילט איהר, אז צוליעב אייער שמחה זאָל איך נעמען און ווערגען זיך מיט די עפעל?!

יענקעל: איז דאָס אפשר מיין באָבעס דאגה?

דער בעל עגלה: איהר זייט דאָך אָבער אַ מענש מיט אַ האַרץ, דאַרפט איהר דאָך עפּיס רחמנות האָבען אויף.

יענקעל (אָבגעקיהלט): אז אויסער דעם וועל איך גאָרנישט קאָ-נען ארבייטען. איך האָב היינט, פערשטעהט איהר מיך, געמאַכט אַ קנאַק פאַר אַלע טעג פון אַ גאַנץ יאָהר.

דער בעל עגלה: פּטור, נו, אויך אַ זאַך.

יענקעל! און ווי וועל איך דאָס קאָנען מאַכען, אַז איך האָב נישט רחמיאל'ן ביי מיר?

דער בעל עגלה. איהר וועט אייך שוין אַן עצה געבען.

יענקעל: און אַלדי קאַרק זאָלט איהר געהן! וואָס'ט צעך דאַרטין ביי אייך צובראָכען?

דער בעל עגלה: איהר'טאָך געהערט. די אַקס!

יענקעל: נאַ, אַ שיין שטיקעל ארבייט. נאַ, געהט מאַכט נאָר לייכטער דעם וואָגען, איך וועל געהן אראָבנעמען פון מיר דעם יום טוב און פערנאַנדערבלאָזען אַ פייער. — הם, אַזוי נעמען און פערשטערען די שמחה (געהט אַרויס אין הויף; דער בעל עגלה געהט אַרויס אין גאַס).

רבקה'ס (שטימע אין הויף נאָך אַ לייַנגערע פויזע): פּטור, נאָר, איהר וועט זעהן, ווי איך וועל עס קאָנען. (קומט אַריין אָנגעטאָן מיט אַ גרויסען פאַרטוך איבער זיך און נעמט זיך פערנאַנדערצובלאָזען אַ פייער, אונטערזינ-געַנדיג שטיל פאַר זיך).

יענקעל (קומט אַריין אין אַ ווייסע אַרוּם, איבערגעטאָן אין זיינע אַר-בייטסקליידער און אַ פלאַש בראָנפען אין האַנד): טאַקע, וואָס דאַרפט איהר

אייך עוסק'ן? דאָס איז נישט פאַר אייך קיין מלאָכה, און איהר האָט זיך היינט שוין גוט אָנגעהאָרעוועט.

רבקה: פטור, נו, אויך מיר האָרעוואַניע. געסאַרווערט אַ ביסעל.

יענקעל: איהר וועט אייך אָבער מאַכען גאַנץ שוואַרץ.

רבקה: וועל איך ווערען אַ שוואַרץ־חנ'עווידיגע. רויטע באַקען מיט שוואַרצע פלעקען — גאָר אַ קראַסאַוויצע. (דריקט דעם בלאָזזאַק און זינגט).

יענקעל: גיה איך דערווייל צום שלאַק דאָרטין, וועל איהם העלפען אַראָבנעמען פון וואָגען און אַרויסנעמען די אַקס (געהט אַרויס אין גאַס). נו, שלום מזל איינער, וואו האַלט איהר?

דער בעל עגלה: אָט, ווי איהר זעהט. קומט העלפט, אין צווייען וועט זיין שנעלער.

יענקעל: אַ בעלנות צו פערשטערען אַ שמחה. נאַ, צוערשט לאָ'מיר כאָטש מאַכען לחיים. (מען הערט ווי צוויישען זיך לחיים).

רפאל (קוקט אַריין אין טיר, ציעהט זיך צוריק און בעוויזט זיך ווידער; בלייבט אַזוי שטעהן מיט'ן קאָפּ אין טיר). העהעהע, ווערסט טאַקע אַ שמיעד?

רבקה (ווי דערשראָקען פון זיין שטימע): טפוי, אַלע בייזע חלומות צו דיין קאָפּ! וואָס ווילסטו דאָ? וואָס ביזטו געקומען? טרעט אָפּ מיט גוטען, וואָרום איך וועל דיר געבען מיט אַן אייזען אין קאָפּ.

רפאל: העהעדע, גלייך ווערסטו אין כעס. איך בין געקומען אַ קוק טון, ווי דו אַרבייטסט, איך טאָר נישט קומען אַ קוק טון?

רבקה: אָבער טראָג זיך גלייך אָפּ, הערסטו! האָסט נישט, וואָס צו קומען נאָכקוקען מיר.

רפאל (קומט אַריין אין קוזשנע): היינט בין איך אַ גאַסט ביי יענקלען. היינט בין איך ביי איהם אויף אַ ברית, מאָג איך דאָך זיין, וואו איך וויל. מאָג איך דאָך אַריינקומען אין קוזשנע אויך. אַ פשיטא שוין, אַז אין קוזשנע געפינט זיך מיין ווייבעל.

רבקה: דיין ווייבעל? איך בין נישט דיין ווייבעל! האָסטו געהערט?

רפאל: נישט מיין ווייבעל? פטור, נו! אַז דו ביזט שוין אין פראַטשקעס, ביזטו שוין נישט מיין ווייבעל? גיה, קינד, ווער האָט דאָס דיר געזאָגט? כל זמן איך האָב דיך נישט אָבגעגט, ביזטו נאָך אַלץ מיין ווייבעל.

רבקה: זאָלסט בעסער מיט גוטען אַוועקגעהן.

רפאל: העהעהע, וואס שרייסטו אזוי, נארעלע? דאך נישט דיין קושנע. מילא, דו לאזט מיך נישט אריין אין דיין חדר, איז, נו... דיין חדר, שליעסט איהם צו און פארטיג. אבער די קושנע איז דאך נישט דיינע.

רבקה: הערסטו, אויב איך וועל אצינד...

רפאל: אך, רבקה, רבקה, דו האסט גארנישט גאט אין האר־צען. ווי קאן דאס א מענש נישט האבען גאט אין הארצען?..

רבקה: געהסטו נישט אוועק?!

רפאל: ששש... מילא... אך... העהעהע, הערסט'אך, דו ווייסט' אך די פערל, וועלכע מאלקיניכע האט ביי מיר פערזעצט, היינטיגע וואך איז געוועזען דער סראק און זי האט זיי נישט אויסגעקויפט, האב איך מיר א טראכט געטאן, אז ווען מיין ווייבעל וואלט געוועזען אין דערהיים, וואלט זי יעצט געהאט א שנירעל פערל.

רבקה: ווערג זיך מיט זיי! גיב זיי דיין צווייטער ווייב...

רפאל: מיין צווייטער ווייב? העהעהע, איך וויל זיך גאר מיט דיר עלטערן! (פון דרויסען הערט זיך; ווי מען העבט דעם וואגען, קרעכצענדיג סאפענדיג).

יענקעל (אין גאס): העבער א ביסעל... נאך א ביסעל העבער... אט אזוי א... אוף!...

רפאל: העהעהע, ווילסטו אפשר זעהן די פערל?

רבקה (ווארפט זיך צו איהם מיט די קולאקעס): זאלסט גלייך ארויס־געהן פון דאנען! זאלסטו גלייך ארויס!

רפאל: געה איך, געה איך. נאר אהן כעס. (געהט ארויס).

רבקה: דיין וואניע זאל דא נישט זיין! (געהט צוריק צום בלאזזאק).

יענקעל (דרויסען): נא, און יעצט נאך א „לחיים". — לחיים! אט אזוי א. (גלייך קומט ער אריין מיט דער אקס, נאך איהם דער בעל עגלה, וועלכער בלייבט שטעהן אין טויער).

דער בעל עגלה: אין מאכט עס א ביסעל גיכער, יענקעל, מאכט עס א ביסעל גיכער.

יענקעל: איך וועל עס שוין מאכען גיך, איך וועל עס שוין מאכען.

דער בעל עגלה: איך וועל דערווייל כאפען א דרימעל ביי די עפעל. (געהט אוועק):

י ע נ ק ע ל: עס ווילט זיך מיר אַזוי אַרבּייטען, ווי עס ווילט זיך מיר...

ר ב ק ה: גיהן טאַנצען.

י ע נ ק ע ל: הע—ע, טאַנצען וואָלט איך שוין גראָד געוואָלט. עס בייסט מיר אין די פּיס. אַך, וואָלט איך דאָס אַ טאַנץ געטאָן! (הייבּט אָן צו זינגען דאָס פרעהליכע רעדעל און טאַנצט).

ר ב ק ה (דריקט דעם בּלאָזזאַק, כאַפּט אונטער דעם ניגון און טענצעלט אונטער אויף איהר אָרט).

י ע נ ק ע ל: עה, אַזוי נעמען און פערשטערען די גאַנצע שמחה. (לייגט אַריין אַן אייזען אין פייער).

ר ב ק ה: איהר'ט אָבּאַרבּייטען וועלען מיר נאָך גיהן אַ טענצעל.

י ע נ ק ע ל: און נאָך ווי! און אַ „לחיים" אויך נאָך מאַכען, און טאַקע גלייך. (ער טרינקט).

ר ב ק ה: איהר האָט שוין היינט גענוג געטרונקען.

י ע נ ק ע ל: פּטור, נו! היינט איז מיין טאָג. ווי געפעלט אייך עפּיס מיין זוהנעניוק, האַ? (נעמט אַ האַק און האַקט אַרום עפּיס אויף דער אַקס).

ר ב ק ה: דער טאַטע מיט די ביינער.

י ע נ ק ע ל: אַ יאַטעל, האַ? העהעהע, אַ חברה־מאַן, האַ? אַ געזונד איהם אין אַלע גליעדער. ווי ער האָט עס נעבּעך געשריען, אַ געמבּע אַ ביסעל, העהעהע... אויסגעקושט וואָלט איך איהם אַלע גליעדערלעך, אַ־אַ־אַ פּוטשע—מוטשע—רוטשע... העהעהע. (זינגט און טענצעלט),

ש מ ח ה (קומט אַריין פון הויף אָנגעטאָן שבת'דיג): דאָס אַרבּייטסטו דאָ אַזוי? טאַנצט גאָר.

י ע נ ק ע ל: טאַטע, עס הייבּט די פּיס! אַז דו וועסט היינט נישט טאַנצען, וועסטו זיין ערגער ווי איך ווייס נישט וואָס. האָסט זיך געריבּט אויף אַזאַ אייניקעל? זאָג אַליין. אַזאַ יונג מיט ביינער, אַזאַ גראָבּאַטש, אַזאַ — (בּלאָזט אָן די באַקען —) אַזאַ פפו... העהעהע, טיק קום אַ טענצעל? (פערלייגט מיט איהם די הענד אויפ'ן אַקסעל, זינגט).

ש מ ח ה (נעמט אַוועק זיין האַנד): אַרבּייט און קום אין שטוב, אין שטוב טאַנצען.

י ע נ ק ע ל: העהעהע, אין שטוב, אין קוזשניע. ד'וועל היינט אומעדום טאַנצען, העהעהע... דו ביזט נאָר אַזאַ... העהעהע, זעהסט אָבּער, איך האָב געזאָגט, אַז דו וועסט זיך איבּערבּעטען. איך האָב געוואוסט, ווער עס וועט קומען. מיט אַ מאָל נעמסטו און ווערסט מיר ברוגז. ער

טאַטוליע, אַז אָט—אָט האָט געדאַרפט אָנקומען אַזאַ גאַסט, וועסטו ברגז.

שמחה: דו שווייַג שוין בעסער, שווייַג, שווייַג, בהמה.

יענקעל: זיי דאָך אַמאָל מודה, אַז דו ביזט אַריבערגעפאַלען? וואָס ביזטו מיט אַמאָל ברגז געוואָרען, וואָס? וואָס׳ט צעך דערשראָקען, דער יצר הרע אין שטוב! העהעהע... אָט איז זי שוין אַ חדש אין שטוב.. און וואָס? איז זי, ווער קוקט זיך אויף איהר אום.. (די לעצטע ווערטער רעדט ער אַרויס, ווי ער וואָלט זיך דערכאַפּט און ענדיגט זיי אונטער דער נאָז).

רבקה: רב יענקעל, די אייזענס זיינען שוין רויט ווי צונטער.

יענקעל: זאָל נאָך ליגען. — זעהסטו, הא, טאַטוליע? ברגז געוואָרען.

שמחה: וואָס׳ט׳צעך צורעדט? וואָס׳ט׳צעך צערעדט? אַרבייט! אַרבייט!

יענקעל (נעמט ווידער די האַק): איך וועל שוין אַרבייטען.

שמחה: מאַך פאַרטיג און קום אַריין אין שטוב.

יענקעל: דאָס וויל איך טאַקע. וואָס ביזטו אַוועק פון שטוב?

שמחה (מיט אַ בייזען בליק אין רבקה׳ס זייט): איך האָב מיך פער־בייַנקט נאָך דיר.

יענקעל (איז שטעהן געבליבען אין זיין אַרבייט און האַלט אָנגע־שטעלט אויף איהם זיין בליק): אַהאַ, האָסט מורא געהאַט צו לאָזען מיך אַליין מיט איהר? הא, דאָס האָסטו מורא געהאַט? טיק גיעה גלייַך אַריין אין שטוב, אָבער גלייַך! (שטופט איהם צו דער טיר).

שמחה: דו דו!... דו נישט שטופ זיך, פערד! ד׳ווּעל ווּעלען, וועל איך אַרייַנגעהן, ד׳ווּעל ווּעלען, וועל איך דאָ שטעהן.

יענקעל: געה, געה, אָבער שנעל. — אַ־ער וואַרט, איך האָב פאַר דיר אַ גאַנג, געה און רוף מיר רחמיאל׳ן, איך דאַרף איהם האָבען, איך וועל אַליין נישט קאָנען עס מאַכען, געה, געה! געה אויף גיך!

שמחה: דו טרייַב מיך נישט, בין נישט דייַן טאַטענס משרת.

יענקעל: געה, געה, טו אַ טובה, אַז נישט וועל איך נישט פאַרטיג ווערען. אונגעדולדיג. געה, האָב פאַר גאָר נישט מורא!

שמחה: מייַן טייַערער קדיש, דו! כאַמוליע! פערד! (געהט אַוועק נישט ווילענדיגערהייט, מיט חשד־אויגען בעטראַכטענדיג די ביידע).

רבקה (דריקט דעם בלאָזזאַק, לאַנגזאַם, מיט איין האַנד, קוקט אין פייַער מיט איין ערנסטען געזיכט, גאַנץ פערפלאַמט).

יענקעל (לאָזט אַראָב מיט כעס דעם האַק אויף די נאַקאָוואַלנע און קרעכצט וויטהענד אָב): די גריגע גאַל געהט זיך אָן!

רבקה: דאַרף מען נאָך בלאָזען? די אייזענס זיינען שוין אַזוי רויט.

יענקעל (בלאָזט אָב פון זיך): פוי!

רבקה: וואָס'ט איהר געדאַרפט אַזוי אויפגעקאָכט ווערען? פון אַלץ ווערט איהר נתפעל! זיי וועלען מורא האָבען, און וועלען אויפהערען. איך וועל מסתמא באַלד גאָר אַוועקפאָהרען אין דאָרף.

יענקעל (דורכלאָזענדיג איהרע ווערטער מיט בייזקייט): העע!

רבקה: איהר דאַרפט שוין אַוודאי אַרויסנעמען די אייזענס.

יענקעל (קומט צום אויווען): ניין, בלאָזט נאָך, (לעגט אַרויף זיין האַנד אויף איהרע און העלפט דריקען דעם בלאָזזאַק).

רבקה (לעגט אַרויף איהר אַנדער האַנד אויף זיינע און דריקט, אָנלעגענדיג זיך מיט'ן גאַנצען קערפער): זייט איהר נאָך אַלץ אין כעס, הום?

יענקעל (לאַכט גוטמוטיג שפורלעך): זיי האָבען מורא! מורא האָבען זיי!

רבקה: אַבי איהר האָט נישט מורא, מאַכט נישט אויס.

יענקעל: העהע... און ווער זאָגט אייך, אַז איך האָב נישט מורא?

רבקה: ווי הייסט, ווער זאָגט מיר? וואָס דען? מורא האָט איהר?

יענקעל (פאַטשט איהר מיט דער אַנדער האַנד אויף די באַק): אַי, אַ וויבעל זייט איהר! (כאַפט זיך גלייך, נעמט אַוועק אויך די אַנדער האַנד און געהט אָב פון איהר).

רבקה: איהר האָט אָבגעברענט די האַנד, וואָס?

יענקעל (מאַכט זיך צו שאַרען מיט עפּיס): ווייסט איהר נישט, וואָס קומט שוין נישט רחמיאל? דעם טאַטען אַז מע שיקט.

רבקה (רחמיאל וואוינט אַ מהלך רב): איהר דאַרפט האָבען אַ שומר? איך קאָן אַריינרופען רפאל'ן.

יענקעל (פערלעגען): העהע... ניין, ס'איז שוין צייט אַרויסצונעמען די אייזענס... העהע... רעכענט איהר באַלד אַוועקצופאָהרען אין דאָרף?

רבקה: איך ווייס, איך רעכען, וואָס איז, איהר וואָלט וועלען פטור ווערען פון מיר?

יענקעל (פערלעגען): גאָר עפּיס... פאַר וואָס זאָל איך דאָס וועלען?

רבקה: איך ווייס, אַבי נישט האָבען אַ יצר הרע'טע אין שטוב.

יענקעל: העהע, אַ יצר הרע'טע זײַט איהר שוין.

רבקה: בין איך? טאַקע? וואָס איהר קאָנט זאָגען: איהר קוקט'אָך גאָר נישט אין מײַן זײַט?

יענקעל: העהע... הלואי וואָלט דאָס געווען אמת.

רבקה: גאָר אַזוי? איהר האָט יאָ געקוקט אין מײַן זײַט? און איך האָב דאָס גאָרנישט געוואוסט.

יענקעל: איהר זײַט שוין איינמאָל אַ יצר-הרע'טע מי מאָר אײַך נישט אַרײַנלאָזען אין אַ אידישע שטוב, און פֿאָהרט מאַקע אַוועק זין דאָרף, פֿאָהרט, און וואָס שנעלער, אַלץ בעסער, און אַצינד קאָנט איהר געהן אין שטוב, געהט.

רבקה: זעהט, וואָס עפּיס מיט אַ מאָל? וואָס טרײַבט איהר מיך?

יענקעל: ס'איז געזינטער, אַז מ'זעהט אײַך נישט, אַז מי האָט אײַך נישט לעבען זיך. איך—איך בין נאָך נישט אין גאַנצען אויס-געהײלט.

רבקה: אָרמער **יענקעל!** נישט אויסגעהײלט? איך האָב גאָר-נישט געוואוסט, אַז איהר האָט געהאַט עפּיס אַ קראַנקהײַט. איז דאָס עפּיס געוועזען אַ שלעכטע קרײַנק?

יענקעל: אַך, איהר פֿערשטעהט מיך שוין גוט, מאַכט זיך נישט, ווי איהר פֿערשטעהט מיך נישט.

רבקה: וואָס פֿערשטעה איך? אָסור, אויב איך העב אָן צו וויסען.

יענקעל: איהר פֿערשטעהט שוין גוט און טראָגט אײַך אַוועק.

רבקה: איך פֿערשטעה גאָרנישט און האָב מיך נישט אַוועקצו-טראָגען.

יענקעל: (אויפגערעגט): פֿערשטעהט איהר מיך, איך האָב טרפה'ניע דמים אין מיר, אָט וואָס! איך האָב געמיינט, אַז זיי זיינען שוין ריין, אַז איך האָב זיי שוין מעהר נישט. און אַ ליגען! איך האָב אַ טעות גע-האַט, זיי קאָכען נאָך אין מיר — אויסגערונען זאָלען זיי ווערען!

רבקה: וואָלט איך כאָטש עפּיס אָנהעבען צו פֿערשטעהן!

יענקעל: וואָס מאַכט איהר אײַך, אַז איהר פֿערשטעהט נישט, וואָס? ער ליעגט נאָך אין מיר דער אַלטער **יענקעל**, דער הונט ליעגט נאָך אין מיר, אָט וואָס! די מאַמע האָט דאָס געוואוסט. דער טאַטע האָט דאָס געוואוסט. נאָר איך און טאַמאַרעלע האָבען דאָס נישט געוואוסט. אַ צינד ווייס איך דאָס אָבער גענוי, דער הונט ליעגט נאָך אין מיר. דער מיידעלניק...

רבקה (ווי איבערראשט): וואָס איהר רעדט! איך וואָלט דאַכט זיך געשוואָרען ביי אַ תורה, אַז איהר טראַכט גאָר אַפילו נישט וועגען די זאַכען.

יענקעל: פוי, איך האָב אַליין נישט געוואוסט, אַז אַזאַ חיה זיצט אין מיר, אַזאַ מיאוסע חיה, פערשטעהט איהר מיך, איך האָב אַ פּאָר מאָל געזעהן אייך אַ ביסעל — אָט אַזוי, נישט גאַנץ אָנגעטאָן — אָט אַ באָרפוסען פוס, אַ הוילען אַרם און נאָך אַזוי...

רבקה (אונשולדיג): אין איין שטוב, מי קאָן זיך נישט אײַנהיטען. און די לעצטע וואָך האָב איך געמוזט זיין אַזוי פיעל אַרום טאַמאַרען טאָג און נאַכט.

יענקעל: פוי. איך וואָלט מיר דאַכט זיך געקאָנט געבען מיט'ן האַק אין קאָפּ!

רבקה: שאַ, אָבער אַזוי נעמען זיך דאָס צום האַרצען דאַרפט איהר פון דעסטוועגען נישט.

יענקעל: די טרפה'נע דמים! עפּים אַ שד, אַ מחבל זיצט דאָרטען אין מיר. און היינט האָב איך נאָך געטרונקען.

רבקה: נו, עפּים אַזאַ שמחה.

יענקעל: העהע, נישט צוליעב דער שמחה אַליין. איך האָב געוואָלט טרינקען, פערשטעהט איהר מיך, איך האָב געוואָלט!... דער דיבוק אין מיר, פערשטעהט איהר מיך... איך האָב'ן געוואָלט פערטרינקען...

רבקה: אוי, איז מיר אָבער אַזוי היים געוואָרען, אַז מי שטעהט אַזוי לאַנג ביים פייער, (קנעפּט זיך אויף די בלוזע, פערבויגט זיך טיעף און דעקט אויף אַ שטיק פון איהר ברוסט).

יענקעל: איך האָב געוואָלט מיט קעראַסין פערלעשען אַ שרפה. העהעהע... אַי, בין איך... מיט'ן האַק אין קאָפּ. די טרפה'נע דמים, אויסגערונען זאָלען זיי ווערען!

רבקה: דאַרף איך נאָך בלאָזען?

יענקעל (געהט צו צום אויווען): יאָ, מע קאָן שוין אַרויסנעמען.

רבקה (קאָקעט): נאַ, האָב איך עפּים גוט געטאָן מיין אַרבייט?

יענקעל (העבט אויף איהר אויף די אויגען, אַ ווײַלע שטעהען זיי אײַנקוקענדיג איינס דאָס אַנדערע. פּלוצלינג גיט ער זי אַ כאַפּ אַרום, העבט זי אויף אין דער הייך און עסט זיך איין מיט די ליפּען אין דער אָבגעדעקטער ברוסט אַרויסגעבענדיג מגושם'דיגע טענער).

דער בעל עגלה (דרויסען): וועה, ער איז נאָך נישט פֿאַרטיג.

רבקה: דער בעל־עגלה קומט:

יענקעל (לאָזט זיך אָפּ און בלייבט שטעהן ווי בעטרונקען, ווי אין הינ־הער־פלעט):

דער בעל עגלה (אין טויער): ווי אַזוי זייט איהר נאָך עפּיס נישט פֿאַרטיג?

רבקה: די אייזענס זיינען נאָך אין פֿייער.

דער בעל עגלה: אַ פֿיינער שכל! וואָס שטעהט איהר, וואָס, אַזוי ווי אַ בענומענער? מאַכט די אַרבייט און לאָזט מיך פֿאָהרען.

יענקעל (ווי אויפגעוואַכט): איך האָב אייך געזאָגט, אַז איך קאָן היינט נישט אַרבייטען.

דער בעל עגלה: וואָס, די הענד האָבען אייך היינט אָבגענו־מען? ס'ט'געהערט אַ קלייניגקייט! אַ ברית!

יענקעל (ווי ווילד): אַ ברית! אַ ברית! איך בין איינער אַליין, מיין אַרבייטער איז ניטאָ!

דער בעל עגלה: נו, איז וואָס זאָל איך טון? זאָל איך דאָ, הייסט עס, בלייבען נעכטיגען?

רבקה (צו יענקלען): ווייסט איהר גאָר וואָס? איך וועל אייך העלפֿען.

יענקעל (פֿינסטער): ער וועט מיר העלפֿען, (צום בעל עגלה). איהר וועט האַלטען די צוואַנג.

דער בעל עגלה: יאָ, און ווער וועט מיר היטען די עפּעל?

רבקה: וואָס אַרט אייך, איך וועל עס מאַכען אַזוי גוט ווי ער, (הייבט אויף דעם גרויסען האַמער).

יענקעל: איהר וועט האַלטען די צוואַנג.

רבקה: ניין, איך מיט'ן האַמער. איך וועל קלאַפּען. איהר מיינט, איך האָב קיין כח נישט? (זי פֿערקאַסערט די אַרבעל אויפֿדעקענדיג, איהרע אַרעמס, שפּייט אָן אין די הענד און הייבט אָן צו קלאַפּען איבער דער נאַקאָוואַלנע). זעהט איהר, האַ? איינס. און נאָך אַ מאָל. און נאָך אַ מאָל.

דער בעל עגלה (אין טויער): חברה איז שוין ווידער אַרום די עפּעל. מאַכט עס שוין אויף גיך. (געהט אַרויס מיט קולות). אַוועק, אַ חלירע...

יענקעל (הייבט אויף די שנאַפּס־פֿלאַש און טרינקט אויס שנעל צוויי גלעזלעך איינס נאָך דאָס אַנדערע).

רבקה: העי, העי, איהר טרינקט שוין צופיעל.

יענקעל (געהט מיט דער צוואַנג צום אויוועז און נעמט אַרוים אײן אײזען און לײגט עס אויף דער נאַקאָוואַלניע).

רבקה (העבט אָן צו קלאַפּען): ה—האַ! ה-האַ! (זינגט). עי, דו־בינושקאַ דאַ אוכניעם!

יענקעל: איהר קאָנט נאָך אָבברענען די האַנד.

רבקה: איך ברען מיך נישט אָפּ.

יענקעל: לאָזט בעסער אַראָפּ די אַרבעל.

רבקה: וואָס איז, איהר האָט מורא צו קוקען אויף מײן נאַקטען אָרם?

יענקעל: איך — איך — איך —

רבקה (זינגט): עי, דובינושקאַ דאַ אוכניעם! עי, דובינושקאַ סאַמאַ פּאָידיאָט!...

יענקעל! אין קאָפּ דער שנאַפּס, אין הארצען אַשר...

רבקה: און ביי דער זייט די יצר הרע'טע.

יענקעל: דאָס איז דער ריינער אמת. (עטעמט שווער אויף).

רבקה (קלאַפּט): ה—האַ! ה—האַ! ה—האַ!

יענקעל (בויגט זיך אײן, העבט אויף מיט דער לינקער האַנד די פלאַש, טראָגט זי צו צו די ליפּען און טרינקט).

רבקה: טרינקט נישט! טרינקט נישט!

יענקעל (טרינקט נאָך, שטעלט אוועק די פלאַש און זאָגט גאַנץ אָנגערוקט): איך וויל אַקוס אָט אָ דאָ אָ, וואו די פלאַש איז געשטאַנען. (ציינט אויף די ליפּען).

רבקה: איך כאַפּ און גיב. איהר האָט, ווער ס'זאָל אייך קוסען.

יענקעל (גראָב)! און אָהן טענות.

רבקה (קלאַפּט). עי, דובינושקאַ דאַ אוכניעם!

יענקעל (נאָך שטאַרקער): מאַכט נישט קיין שטיק, אויף גיך. אָט אָ דאָ אָ אַשטאַרקען קוס. (שפּאַרט איהר זיינע ליפּען).

רבקה: היט אייך, איהר קריעגט מיט'ן האַמער.

יענקעל (גיט זיך אַוואָרף צו איהרע ליפּען).

רבקה (רוקט זיך אָב): טיר און טויער זיינען אָפען.

יענקעל (נעמט ווידער אָן זײן אַרבײטענדיגע לאַגע): איהר וועט שוין מיך קוסען, וואַרט.

רבקה: דאָס וועלען מיר אַסימן האָבען.

יענקעל (הייבט ווידער אויף די פלאַש מיט דער לינקער האַנד, און טרינקט).

רבקה (קלאַפּט): עי, דובינושקאַ דאַ אוכניעם! עי, דובינושקאַ סאַמאָ פּאַידיאָט...

אַמיידעל (אין הויף): זעהט נאָר, זעהט נאָר, רבקה אַרבייט אין קוישנע מיט'ן האַמער, (עס הערט זיך אַ געלעכטער, עטליכע מיידלעך קומען אַריין, שיסען אוים אין אַ נייעם געלעכטער און שרייען). ווי געפעלט אייך די שמידאַרקע, זעה נאָר, זעה נאָר, ווי זי הייבט דאָס דעם האַמער! (נייער געלעכטער).

יענקעל (לייגט אַוועק דאָס ערשטע שטיקעל אייזען און ווענדט זיך צום אוווען. ער איז שוין נישט גאַנץ זיכער אויף די פיס. ער וואַרפט אַ בליק אויף די מיידלעך און רעדט אַרוים מיט אַ זעליגער מינע). העע, נקבות!

איין מיידעל: זעה, ער איז גאָר שיכור, אויף מיינע נאמנות!

יענקעל (נעמט אַרוים דאָס אַנדער שטיקעל אייזען און לייגט עס אַריין אויף די נאַקאַוואַלניע). יאָ, איך בין שיכור. העהעהע... איך בין שיכור... איך וויל אַ קוס, איך וויל אַ קוס פון אַ מיידעל, קומט, נקבות...

רבקה (קלאַפּט): עי, דובינושקאַ דאַ אוכניעם!

איין אַנדער מיידעל: איך וועל אייך שיקען אייער ווייב, וועט איהר האָבען אַ קוס.

יענקעל: וואָס מיין ווייב! — לאָז! — קום דו אַהער. (לאָזט פלוצלינג די צוואַנג און לאָזט זיך צו דער מיידעל, כאַפּט זי און קושט זי. איך לאָזט זיך צו די אַנדערע מיט אַ געשריי). נקבות! נקבות. (די מיידלעך צולאָזען זיך איבער דער קוישנע מיט אַ געשעלטער, איינינגע לויפען אַוועק צוריק אין הויף).

רבקה: יענקעל, די אַרבייט, די אַרבייט!

יענקעל: אַך, וואָס, די אַרבייט! איך וויל נישט אַרבייטען! אַוועק מיט דער אַרבייט! שיכורען וויל איך און... און... העי, אַצינד בין איך אָבער לוסטיג! אַצינד וויל איך טאַנצען... אַך—אַך—אַך—אַך—אַך—אַך, טי קאַמאַרינסקי מוזשיק!...

רבקה: איז, אַז איהר וועט נישט אַרבייטען, האָב איך דאָ מעהר נישט וואָס צו זיין, געה איך אַוועק. (לאָזט אַראָב די אַרבעל און קנעפּט זיך צו די בלוזע).

יענקעל (שלינגט זי איין מיט די אויגען, מאַכענדיג מיט די הענד אין דער לופטען און אונטערטאַנצענדיג. ווען זי איז ביי דער טיר, גיט ער זי אַ רוף): רבקה!

רבקה: וואָס?

יאַנקעל: הע, אַט גאָרנישט.

רבקה: דאָס איז אַלץ?

יאַנקעל: וועל זאָגען אַן אַנדערס מאָל.

רבקה: אַז איך וועל וועלען הערען.

יאַנקעל: ר׳וועסט שוין.

רבקה (וויל אַרויס).

יאַנקעל: רבקה!

רבקה: גערט אין שטוב און שלאָפט זיך אויס.

יאַנקעל (געהט צו איהר צו און כאַפּט זי אָן פאַר די האַנד): קומט אַ טענצעל.

רבקה: איך כאַפּ און טאַנץ מיט אייך.

יאַנקעל: קומט אַ טענצעל.

רבקה: דריקט מיר נישט אַזוי די האַנד, איהר וועט זי מיר באַלד איבערברעכען.

יאַנקעל: קומט אַ טענצעל.

די מיידלעך: אֵי, טאַנצט מיט איהם, רבקה! טאַנצט מיט איהם, רבקה!

רבקה (צו יאַנקלען): טאַנצט נו, טאַנצט, לאָזט מיך אָבער אָפּ, אַזוי קאָן איך דאָך נישט טאַנצען.

יאַנקעל (לאָזט זי אָב, וואַרפט אום מיט די הענד און טאַנצט אונטער): אַך—אַך—אַך ... זינגט, נקבות!...

די מיידלעך (הייבען אָן צו זינגען די קאַמאַרינסקע).

רבקה (שטעלט זיך פאַר איהם מיט די האַנד אין די זייטען, וואַרפענדיג מיט די פּלייצע אין דעם בוזעם).

יאַנקעל (הייבט אָן צו טאַנצען און דרעהען זיך אַרום רבקה׳ן).

רבקה (טאַנצט צו צו דער טיר און לויפט פון איהר אַרויס מיט אַ געלעכטער).

יאַנקעל (כאַפּט אַן אַנדער מיידעל, טאַנצט מיט איהר, זינגענדיג און קוויטשענדיג).

די מיידעל (רייסט זיך פון איהם, לאַכט און קווימשערט. די איבריגע זינגען און לאַכען): **מאַריאַשע.** (קומט אַריין, הינטער איהר רפאל און די פריער אַנטלאָפענע מיידלעך).

מאריאשע: אי, אבראך צו מײַנע יאָהרען! ער איז דאָך טאַקע שיכּור.

יענקעל (לאָזט אָב דאָס מײדעל): שיכּור מאַמע, שיכּור, וואָס זאָל איך טון, אַז דו האָסט געהאַט אַ שיכּור'ען זוהן.

מאַריאַשע: און דער טאַטע זיצט דאָס דאָ... (קוקט זיך אַרום).

רפאל: זעה, רב שמחה איז דאָ גאָר ניטאָ.

יענקעל: אַהאַ, רב רפאל! קומט אַ טענצעל, רב רפאל, קומט! רב שמחה איז דאָ ניטאָ, ניטאָ דאָ רב שמחה, איך האָב'ן אַוועקגעשיקט, דעם עדות, העהעהע... און איך בין דאָ געוועזען מיט איהר אַליין, העהעהע... אָהן עדות, העהעהע... האָב צוגעמאַכט די טיר און די טויער, העהעהע...

מאַריאשע: וועה מיר נישט, דער שד איז אין איהם אַרײַן!

יענקעל: העהע, דער שד...

רפאל: העהע, איהר זאָגט אַ ליגען, רב יענקעל, איהר האָט גאָר נישט צוגעמאַכט... העהע... איך האָב שוין געקוקט, העהע...

יענקעל (כאַפּט אָן רפאל'ן פאַר די לאַצען און טרײסעלט איהם). פאַר וואָס זײַט איהר אַזאַ פּאַסקודניק, האַ? פאַר וואָס זײַט איהר עפּיס גאָר קיין מאַנסביל נישט, האַ? פאַר וואָס האָט אײַער ווײַב געדאַרפט אַנטלויפען פון אײַך און אַרײַנקלויבען זיך צו מיר, האַ?

רפאל (צאַפּעלט זיך אין זײַנע הענד): לאָזט מיך אָפּ, לאָזט מיך אָפּ בעסער מיט גוטען!

מאַריאַשע (רײַסט איהם פון רפאל'ן): וועסט איהם אָבלאָזען צו נישט?

יענקעל (נישט אָבלאָזענדיג): פאַר וואָס האָט איהר נישט געקאָנט אײַנהאַלטען אײַער ווײַב נעבען זיך, האַ? פאַר וואָס האָט זי געדאַרפט אַרײַנקלויבען זיך צו מיר, האַ?

טאַמאַרע (אָנגעטאָן אין ווײַסע קליידער, קומט אַרײַן בײַ די לעצטע ווערטער): יענקעל, אוי!

יענקעל (לאָזט אָב רפאל'ן, אָבהענדיג). טאַמאַרע, העהע...

די מיידלעך (רוקען זיך אָב אָן אַ זײַט און בלײַבען שטיל די גאַנצע צײַט).

רפאל! גאָרנישט, האָט מיך אָנגעכאַפּט און טרײסעלט, אַקוראַט ווי איך וואָלט איהם געהייסען, ער זאָל זי אַרײַנלאָזען צו זיך אין שכנות...

יענקעל: העהע...

מ אַ ר י אַ ש ע (ווינקט רפאל'ן ער זאָל אַוועקגעהן).

ר פ א ל: גאָרנישט, ער טרייסעלט!... אז טרייסלען זאָל איהם!... וואָרט, עס וועט איהם שוין טרייסלען דעם בעל־תּאוה'ניק!... זאָל ער נור אָנהעבען פערפיהרען מיט איהר...

י ע נ ק ע ל (גיט זיך צו איהם א ריס).

ר פ א ל (געהט אַוועק).

מ אַ ר י אַ ש ע: טאַמאַרע! גזלנטע! ווי אַזוי ביזטו געגאַנגען אהער? ערשט היינט אַראָפּ פון בעט.

ט אַ מ אַ ר ע (קעמפּפענדיג מיט טרערען): איך האָב אויך געוואָלט זעהן, ווי מיין מאַן איז לוסטיג.

י ע נ ק ע ל: העהע... יאָ, לוסטיג... נישט אַלע טאָג מאַכט מען דאָך אַ ברית, ווי? בין איך טאַקע לוסטיג... ווילסט אפשר אַ טענצעל, טאַמאַרע? קום אַ טענצעל.

מ אַ ר י אַ ש ע. נו, וואָס זאָגט מען צו זיין קאָפּ, נו?

ט אַ מ אַ ר ע: וואָלט איך נאָר געקאָנט, וואָלט איך שוין געטאַנצט, וואָס, איך בין עפּיס קיין בעל שמחה ניט?

י ע נ ק ע ל: העהע... דו, דו ביזט...

ט אַ מ אַ ר ע: אצינד אָבער וואָלט געווען גוט פאַר דיר אַריינצו־געהן אין שטוב און אַוועקלעגען זיך שלאָפען.

י ע נ ק ע ל: וואָס איז, מיינסט, אַז איך בין שיכּור? איך האָב טאַקע אַ סך געטרונקען, אָבער... (טענצעלט). זעהסט, איך קאָן נאָך טאַנצען... קום, מיר וועלען ביידע טאַנצען... האָבען מיר נישט אַ טייע־רען זוהנעניוק?.. אַ יאַטעל... אַ יונג מיט ביינער... קאַניאַאו... קאַניאַאו! (מאַכט נאָך אַ קינדיש געוויין).

מ אַ ר י אַ ש ע: געה און שלאָף דיך אויס. געה! מיין ביטער האַרץ וועל איך באַלד אויסלאָזען צו דיין קאָפּ.

ט אַ מ אַ ר ע (געהט צו און נעמט אַרום יענקל'ען): בייזערט זיך נישט, שוויגער, ער וועט שוין געהן. אז ער וועט פיהלען, אַז ער דאַרף געהן, וועט ער שוין געהן...

י ע נ ק ע ל: דו ביזט אַ גוטע, טאַמאַרע, אַ קלוגע און אַ גוטע... איך'ל געהן. איז יענע אין שטוב? יענע דאָרט?... האַ?... דו... דו... העָ... פאַר וואָס שילסטו מיך נישט? האַ?.. איך בין אַ הונט, טאַמאַרע, איך בין אַ גרויסער הונט... דו טאָרסט מיט מיר נישט לעבען... איך בין אַ גאָרנישט, בין איך... בין נישט ווערט דיין פּאַדמיאָטקע, בין איך נישט

ווערט... אל דאָס בייז איז אין מיר... אַ פערפאַלענער בין איך, טאַמאַ־רע.. אַ חזיר בין איך... אַ ח ז י ר ש ע ר ע ק...

ט אַ מ אַ ר ע: פוי, יענקעל, רעד דאָך נישט אַזוי.

י ע נ ק ע ל: ניין, איך ווייס, וואָס איך רעד... פון אַ חזירשען עק קאָן מען קיין שטריימעל נישט מאַכען, און פון מיר וועט שוין קיין לייט נישט אַרויס.

מ אַ ר י אַ ש ע: וועה מיר נישט, וועה מיר נישט, האָב איך דאָס דען די גאַנצע צייט נישט געוואוסט?

ט אַ מ אַ ר ע: אַך, איהר האָט גאָרנישט געוואוסט. און ווייסט גאָרנישט, שוויגער...

מ אַ ר י אַ ש ע: וואָס האָב איך מיט דיר די גאַנצע צייט גערעדט?

י ע נ ק ע ל: די מאַמע איז געווען גערעכט, טאַמאַרע... פער־שטעהסט, איך רעד דאָ מיט דיר און ווייס, אַז דער הונט איז אין מיר, דער דיבוק איז אין מיר. עס ציעהט מיך, פערשטעהסט.. עס ציעהט מיך צו שדים ווייכען וואָס. איך בין שיכור, זעהסט, אָבער איך ווייס... איך [illegible]ס...

ט אַ מ אַ ר ע: אַך, מאַלע וואָס דו רעדסט!

י ע נ ק ע ל: דו ביזט אַ קלוגע... אַ גוטע... דו האַלסט זיך בלויז איין נישט צו וויינען... דו...

ט אַ מ אַ ר ע (צוויינט זיך היסטעריש, האַלט זיך אָבער איין).

מ אַ ר י אַ ש ע: נאַ, אָט האָסטו אויסגעפיהרט, נאַ! אָי, אַ מגפה האָט געמאָגט אויף דיר קומען! אויסגעשוואומען און אויסגערונען האָסטו געמעגט ווערען, איידער איך האָב דיך געהאַט.

ט אַ מ אַ ר ע (היסטעריש): שילט זיך נישט, שוויגער, טוט מיר אַ טובה, שילט זיך נישט.

מ אַ ר י אַ ש ע: וואָס דען זאָל איך מיט איהם טון! וואָס דען זאָל איך מיט איהם טון? (וויינט). איך וועל אריינגעהן אין שטוב און וועל אַרויסוואַרפען די צויג, אַז ברעכען וועט זי איהר קאָפּ.

ט אַ מ אַ ר ע: ניין, ניין, שוויגער, מאַכט נישט קיין סקאַנדאַלען.

י ע נ ק ע ל: וואַרף מיך אַרויס... מיך וואַרף אַרויס... איך... איך... איך בין דער הונט...

ט אַ מ אַ ר ע. קום אין שטוב, וועסט דיך אויסשלאָפען, וועסט דיך בערוהיגען...

י ע נ ק ע ל: יאָ, קום אין שטוב... האַ... וועסט מיך דאַכט זיך דאַרפֿען פֿיהרען...

ט אַ מ אַ ר ע: נו, איז וואָס, וועלען מיר דיך פֿיהרען, איך פֿון איין זייט, די מאַמע פֿון דער אַנדער זייט, עס טרעפֿט זיך אַ מאָל, אויף דאַרויף איז מען דאָך אַ מענש...

י ע נ ק ע ל: ניין, איך ווייס שוין מיך.

ט אַ מ אַ ר ע: דו ווייסט דיך גאָר נישט, קום, קום, (זי נעמט איהם אָן).

י ע נ ק ע ל (לאָזט זיך פּלוצלונג אַראָב אויף דער נאַקאָוואַלנע). העהעהע... אַ פֿייער ברענט אין מיר... אַ גיהינום אַ גאַנצער... העהע... הע... טאַמאַרע, פֿאַר וואָס ביזטו נישט צעהן פֿרויען? פֿאַר וואָס ביזטו נישט די גאַנצע וועלט פֿרויען אויף אַמאָל?...

ט אַ מ אַ ר ע (היסטעריש): רעד דאָך נישט... רעד דאָך נישט אַזוי...

מ אַ ר י אַ ש ע: איך וועל איהם גלייך צופּלאַשקענען די צורה, אַז אַ חליִרע האָט געמאָגט אויף איהם קומען קליינערהייט!

ט אַ מ אַ ר ע: דו וואָלסט דאָך בעסער אַרויסגעשלאָגען אַזעלכע געדאַנקען פֿון קאָפּ.

י ע נ ק ע ל: זעהסט, דערפֿאַר האָב איך דאָך געטרונקען... איך וועל דיר שוין אַלץ דערצעהלען, דו וועסט שוין אַלץ וויסען...

ט אַ מ אַ ר ע: יאָ, יאָ, אָבער יעצט קום. (העבט איהם פֿון דער נאַקאָוואַלנע).

י ע נ ק ע ל (שטעהט אויף): יאָ, יעצט אין שטוב, צום זוהנעניוק. און דו נישט וויין, ביזט אַריינגעפֿאַלען, פֿערפֿאַלען.

מ אַ ר י אַ ש ע: איך וועל דיר געבען „אַריינגעפֿאַלען", וואַרט!

י ע נ ק ע ל: הע... נאָר קיין קלאָגמוטער נישט ווערען, ווי זי אָ, ווי מיין אַלטע.

מ אַ ר י אַ ש ע: מי קאָן שוין פֿון דיר ווערען אַלץ: אי אַלט אי אַ קלאָגמוטער.

ט אַ מ אַ ר ע: קום, קום, אויף מיר וועסט זיך נישט האָבען צו בעקלאָגען.

י ע נ ק ע ל: נאַ, דו ביזט אַ מאַלאָדיעץ... לוסטיג זיין!... קום צום זוהנעניונע... אַך—אַך—אַך—אַך—אַך—אַך, טו קאַמאַרינסקי מוזשיק... (טענצעלט). טאַנץ, טאַמאַרע... ווילסט זעהן, ווי יענע האָט זיך אוועקגעשטעלט טאַנצען?...

מ אַ ר י אַ ש ע (שטויסט איהם אַרויס פֿון טיר): איך וועל דיר געבען

אַ בעוויַיזען! זאָלסט אויפהערען צו רעדען פון יענער, מ נ ו ו ל! (געהט אַרוים נאָך איהם).

טאַ מ אַ ר ע (בלייַבט שטעהן, פערברעכט די הענד, לעגט זיי אַרײַן אין קאָפּ און צופּט זיך די האָר, דריקט זיך די ברוסט, און פערדעקט זיך דאָס מויל, אַרויסגעבענדיג איינגעהאַלטענע הערצרייסענדע היסטערישע טענער).

ד ע ר ב ע ל ע ג ל ה (דרויסען): וועט שוין זיין אַ מאָל די אַקס?

טאַ מ אַ ר ע (שלעפּט זיך קוים אַוועק).

פיערטער אקט.

אויף מאָרגען אין דער פריה.

בײַ יענקלען אין עסצימער. אין צימער געפינט זיך יעצט א ווינ-געלע, אויפ'ן טיש שטעהט דער קאָכעדיגער סאַמאָוואר. פון קוזשנע הערט זיך דאָס קלאַפּען.

טאַמאַרע (שטעהט בײַם הינטערסטען פענסטער און רופט אַרויס).

יענקעל, דער טײ איז שוין אָנגעגאָסען. (דאָס קלאַפען הערט נישט אויף).

יענקעל, קום דאָך אַרײַן! דער טײ וועט קאַלט ווערען... די אַרבײַט וועט'אָך נישט אַנטלויפען! — יענקעל, איך קאָן נישט שרײַען, איך וועל נאָך אויפוועקען דאָס קינד. (דאָס קלאַפען הערט אויף, זי געהט אָב פון פענס-טער. זי זעהט פיעל בלײַכער אויס, מיט רענדער אונטער די אויגען, ווי פון א דורכגעוואַכטער נאַכט. זי געהט צו צום טיש, וואו זי בלײַבט א ווײַלע שטעהן, פערזונקען אין געדאַנקען).

יענקעל (קומט אַרײַן. ער איז גאַנץ אָנגערוקט און חשד'דיג אין געזיכט).

טאַמאַרע (ווי אויפגעוואַכט): קום, זעץ זיך טײ טרינקען. (זי זעצט זיך און קוקט איהם פאַרשענד אָן).

יענקעל (זעצט זיך אויך, נישט א קוק טוענדיג אויף איהר און אויס-מײַדענדיג איהר בליק).

טאַמאַרע: וואָס עפּיס אַזוי פריה שוין אַרבײַטען? — איך האָב גאָרנישט געהערט, ווען דו ביזט אויפגעשטאַנען, און ווי דו ביזט אַוועק-געגאַנגען.

יענקעל (ברומט אַרויס): דו האָסט שטאַרק געשלאָפען.

טאַמאַרע: איך בין טאַקע שפעט אײַנגעשלאָפען. איציקעל איז געוועזען אַזוי אונרוהיג.

שווייגען.

טאמארע: האסט שוין אבגעדאווענט?

יענקעל: יא.

טאמארע (פארזיכטיג): טוט דיר דער קאפ וועה?

יענקעל: ניין, וואס איז?

טאמארע: איך מיין גלאט אזוי. — דו וואלסט אפשר גענומען א שנאפס?

יענקעל (שווייגט).

טאמארע: יענקעל. זיי דאך נישט אזוי... נעם א שנאפס, וועט דיר לייכטער ווערען.

יענקעל: ווי אלע שיכורים, וואס?

טאמארע: איך מיין דאס גאר נישט אזוי, יענקעל, אבער דו האסט'אך נעכטען געטרונקען, וואלט יעצט גוט געוועזען א שנאפס, ווילסטו?

יענקעל: איך וויל גארנישט. (ער טרינקט אוים זיין טיי).

טאמארע (גיסט איהם אן נאך א גלאז): ווען האסטו זיך שוין איינגעקערט אבצודאווענען? ביזט הפנים זעהר פריה אויפגעשטאנען? ווען ביזטו אויפגעשטאנען?

יענקעל, וואס מאכט דיר דאס אוים? איך האב דעם דאווענען נישט איינגעדרעהט.

טאמארע: און אז דו האסט יא איינגעדרעהט, וועל איך מיר דאס אויך נישט נעמען שטארק צום הארצען. אבער איך האב מורא, אז דו האסט מיר עפים אנדערש איינגעדרעהט?

יענקעל: איך ווייס נישט, וואס.

טאמארע (קרימט איהם נאך), „איך ווייס נישט וואס”. זאג דעם אמת, האסט מיך א קוס געטאן?

יענקעל (לאנגזאם): ניין.

טאמארע. זעהסטו, הא, טיק טו עם יעצט, (שטעלט איהם אונטער די באק).

יענקעל (בעריהרט זי קוים מיט די ליפען).

טאמארע: אוי, ווי קאלט!

יענקעל (שפרינגט אויף און געהט צו דער טיר).

טאמארע: זעה, וואס אנטלויפסטו עפים?

יענקעל (געהט ארוים).

טאַמאַרע (געהט צו צום פֿענסטער און קוקט נאָך דעם אוועקגעגאַנגענעם, באַלד שפּאַרט זי זיך אָן מיט׳ן הינטער קאָפּ אָן וואַנד און שטעהט אַזוי פֿערגליווערט אין געדאַנק. זי טריקענט זיך אַ טרער. — דאָס קינד שרייט אויף, טאַמאַרע ערוואַכט פֿון איהרע געדאַנקען, איילט צו צום וויעגעלע און בויגט זיך איבער איבער דאָס קינד, בעקוקט עס, אין געדאַנקען, און בעטאַפּט עס, דאָס קינד איז שטיל, זי שטעהט אַ ווײַלע איבער איהם און פּלוצלונג ברעכט זי אויס אין אַ יאָמער). קינדעניו מיינס, זוהנעניו מיינס, וואָס וועט עס זיין? וואָס וועט עס זיין? וואָס קאָן נאָך מיט אונז געשעהן? (זי וויינט ביטער, נאָכגעבענדיג זיך דאָס האַרץ, בעפֿרייענדיג זיך פֿון די טרערען, וועלכע זי האָט איינגעהאַלטען אין זיך, באַלד אָבער שטאַרקט זי זיך און האַלט זיך ווידער איין). נײן, נישטוויינען, קינדעניו! דײן מאַמע וועט נישט וויינען. זי טאָר נישט פֿערסם׳ען דײן מילך, דו מוזט זײן געזונדעניו. דו מוזט זײן מאַמעס טרייסטעניו... (ווישט זיך די אויגען און בײסט דאָס טיכעל, אַרונטערדריקענדיג די טרערען). נײן, נישט וויינען, נישט וויינען... אוף! (זי עטעמט שווער אָב און געהט צו צום אָפֿענעם פֿענסטער, אַרײנצונעמען אין זיך לופֿט).

מאַריאַשע (קומט שנעל אַרײן): גוט מאָרגען! נו, האַ?!

טאַמאַרע (געבראָכען): גוטען טאָג, שוויגער, וואָס „נו, האַ"?

מאַריאַשע: איך האָב׳ן דאָך ערשט געזעהן אַרויסגעהן פֿון חײַקעס שײַנק!

טאַמאַרע (שרײַט אויף): פֿון שײַנק?!

מאַריאַשע: פֿון שײַנק, אַוודאי פֿון שײַנק! מיט מײַנע אײגענע אויגען האָב איך געזעהן! אוי, רבונו של עולם, עס העבען זיך שוין אָן מיט איהם די גוטע צײַטען!

טאַמאַרע (קרעכצט אַרויס, אוי! זי כאַפּט אַרײַן די פֿויסט אין מויל צו בײַסען און עטעמט שווער און רוישיג).

מאַריאַשע (דערשראָקען): אוי, איך האָב עס דיר גאָר נישט געדאַרפֿט דערצעהלען! איך האָב דיר דאָס גאָרנישט געטאָרט דערצעהלען! אוי, וועה איז מיר! וואָס טוט מען? וואָס העבט מען אָן צו טון?

טאַמאַרע (מיט פֿערשטיקטען געוויין): אין שײַנק איז ער שוין געוועזען! (פֿאַסט זיך). נאַ, מילא, מיר וועלען שוין זעהן... מיר וועלען שוין זעהן...

מאַריאַשע: אַז אָך און וועה, וואָס ס׳וועט שוין זײַן וואָס צו זעהן. וועה מיר נישט, וועה מיר נישט! וואָס טוט מען? וואָס טוט מען?

האסטו שוין כאטש יענער, דער שטיק פאסקודסטווא, געזאגט, אז זי זאל זיך אריינקלייבען?

טאמארע: איך האב זי נאך נישט געזעהן פון נעכטען ביי טאג אן. זי איז ערגיץ אוועק און איז געקומען שפעט א היים. — און וואס וועט זיין די פעולה? וואס וועט עס העלפען?

מאריאשע: ווי הייסט, וואס וועט עס העלפען?

טאמארע: אז עס העבען זיך שוין אן די גוטע צייטען, ווי איהר זאגט אליין, איז וואס מאכט עס אוים, צו זי איז אין שטוב, צו זי איז נישטא אין שטוב? און וואס מאכט עס איבערהויפט אוים, צו זי צו אן אנדערע? דער עיקר איז, וואס דער אלטער יענקעל איז איהם אנגעקומען. (זי העבט אן ארומצוגעהן איבער׳ן צימער, די הענד פערלעגט אויפ׳ן רוקען, די אויגען אראבגעלאזען צו דער פאדלאגע, גאנץ אויפגערעגט). עפים מוז געשעהן, עפים מוז געשעהן.

מאריאשע: וואס זאל געשעהן, וואס?

טאמארע: דאס ווייס איך נישט, דאס ווייס איך נישט.

מאריאשע: אז ארויסטרייבען זי איז נאך ביי דיר אויך א ספקות.

טאמארע: עפים אזוינס מוז געשעהן, וואס זאל איהם...

מאריאשע: וואס „וואס זאל איהם"?

טאמארע: איך קאן דאס אייך נישט דערקלערען, אבער איך פיהל דאס, איך פיהל, מיין הארץ זאגט מיר... עפים אזוינס, וואס זאל איהם ווידער ברייננגען צו זיך, וואס זאל איהם עפים אבהאלטען, עפים אויסהיילען פון זיינע שלעכטע מדות אויף אייביג.

מאריאשע: דער טויט... דער טויט וועט איהם אויסהיילען.

טאמארע (שוידערט אויף): אוי, וועה מיר נישט!

מאריאשע: איך קאן מיין אומגליק. זעהסט'אך, דוקא ווען ער איז געווארען א טאטע, ווען ער האט דאך געוויס געדארפט אוועקווארפען זיינע אלטע שטיק...

טאמארע! וועט מיר אויסקומען אנטון זיך א מיתה.

מאריאשע: וואס? ביים דיר בעסער אפ דעם צינג! טפו! א מאמע רעדט עס נאך אזוי.

טאמארע (ברעכט אוים אין טרערען, פערדעקט זיך דאס געזיכט). מיין זוהנעניו! מיין קינדעלע!

מאריאשע: דו טרייב זי קודם כל ארוים און דערנאך נעם זיך צו איהם, פערשטעהסט? זי די ערשטע זאך — און אז דו וועסט זי נישט

אַרויסטרײַבען וועל איך זי דיר אַרויסטרײַבען, וועסט זעהן, שאַ. אַט געהט אהער דער שווער.

טאַמאַרע (טריקענט זיך די אויגען אויף גיך): שוויגער, זאָגט איהם גאָרנישט וועגען שײַנק.

מאַריאַשע: עס'ט טאַקע אַסך קאָנען אָבהאַלטען...

טאַמאַרע (מיט געבעט): עס מאַכט נישט אויס, זאגט איהם נישט, זאָגט איהם נישט.

שמחה (קוממ אַרײַן): גוט מאָרגען, נו?

מאַריאַשע: וואָס „נו"? בײַ איהר וועסטו עפּיס אויספיהרען? זי וויל זי נאָך האַלטען.

שמחה (מעלה-גרה'ט בײַז): הם! הם! ווי הײַסט נאָך האַלטען? ווי הײַסט? ווי הײַסט? ווענינ צרות?

טאַמאַרע: איך ווײַס גאָרנישט... איך ווײַס גאָרנישט... איך דאַרף אַלץ בעקלערען און מײַן קאָפּ איז מיר... איהר קומט פון דאַווענען? וועט איהר מאַכען ברכה? שווער, וועט איהר מאַכען ברכה? ווילט איהר, לאָמיר אַלע עסען פריהשטיק. האַ? (זי שטעלט אַרויף ווײַן און טאָרט. אין פאָרצימער אַ געוויש, ווי עמיץ וואָלט אומגעוואָרפען געוואָרען).

רבקה (אין פאָרצימער, אײַנגעהאַלטענערהײַט די שטימע). זאָלסט שוין פערשווינדען, הערסטו!

רפאל (אַ פערשלאָפענער, די קליידער פערשמיערט, דאָס געזיכט פער־בלוטיגט, פאַלט צו צו דער טיר און קײַקעלט זיך אַרײַן אין צימער).

טאַמאַרע (דערשראָקען, אוי, וועה מיר נישט, וואָס איז דאָס?

רבקה (אין נאַכט קליידער בעוויזט זיך אין טיר): זאָלסט מיר שוין פערשווינדען.

אַלע: וואָס איז דאָס? וואָס איז דאָס?

רבקה: אָבער גלײַך זאָלסטו מיר פערשווינדען.

טאַמאַרע: וואָס איז געשעהן? פון וואַנען נעמט ער זיך אַזוי פריה?

רבקה: איהר ווײַסט, וואו ער איז געוועזען? ער איז דאָך גע־לעגען אויפ'ן אויוועז! איך כאַפּ זיך אויף, איך עפען נאָר פערנאַנדער די אויגען, טו איך אַ קוק, אַ האַנד הײַנגט אַראָב פון אויוועז! אַ פערטרײַ־סעלטע בין איך געוואָרען, אויף טויט האָב איך מיך דערשראָקען, איך האָב געמײַנט, גאָט ווײַס וואָס האָב איך מיך נעהנטער צוגעקוקט — ערשט דאָס איז ער!

מאַריאַשע: ער אויפ'ן אויוועז — מנאַ, קרוינעלעך!

רבקה: אַלע בייזע חלומות! וואָס האָט געוואָלט אויסגעהן אויסגעהן צו מיר,
זאָל אויסגעהן צו איהם, צו זיין קאָפּ! — איך האָב'ן געגעבען אַ שלײַדער
אַראָפּ, אַז ער האָט דאַכט זיך געדאַרפט קלייבען אַלע ציינער.

רפאל (טריקענט זיך דאָס בלוט פון געזיכט מיט זיין טאַשענטיכעל און
קראַצט זיך דעם רוקען און די פּיס און טאַפּט זיך דעם קאָפּ).

רבקה: וואָס, עס טוט וועה, האַ? וואָלסט מיר גלייך פערשווינ־
דען, זאָלסט מיר!

טאַמאַרע: לאָזט איהם קומען צו זיך.

מאַריאַשע: וואָס איז דאָס געוועזען פאַר אַ גאַנג, פאַר אַ קריי־
בען אויפ'ן אויוועז?

שמחה: אין מיין לעבען... אין מיין לעבען...

רפאל: וואָס פערשטעהט איהר נישט. וואָס?

רבקה: וואָס זאָל מען פערשטעהן, וואָס? טראָג זיך בעסער אָפּ
מיט גוטען.

טאַמאַרע: ששש, איהר וועט מיר נאָך אויפוועקען דאָס קינד
(געהט צום וויגעל, בויגט זיך איין, אום אַרויסצונעמען דאָס קינד).

מאַריאַשע: ס'איז משוגע צו ווערען!

רפאל: האָב איך זי גאַר געטאָרט דאָ לאָזען אַליין נאָך דאָכ
נעכטיגע.

רבקה (שיעסט אוים אין אַ געלעכטער).

טאַמאַרע (לאָכט זיך אויס פון איבער'ן וויעגעל און קוקט איהר שטרענג אָן).
פוי, שעמען זאָלט איהר אייך.

רבקה (לאַכענדיג): וואָס זאָגט איהר צו זיין קאָפּ, האַ? ער האָט
מיך געהיט!

טאַמאַרע: דאָס איז זעהר נידריג פון אייער זייט!

רפאל: אַז איהר זאָלט דאָס זאָגען, פערשטעה איך נישט. ווי
הייסט? זאָל נור גאָט משמר ומציל זיין, צו וואָס עס קאָן דאָ קומען.

טאַמאַרע: זייט אַזוי גוט און הערט דאָס אויף צו רעדען!

מאַריאַשע: אוי, ער איז גערעכט! אוי, דאָס איז דאָך געוועזען...

שמחה: אַ פרומער איד... אַ פרומער איד...

רפאל: זי איז מיין ווייב, פערשטעהט איהר מיך.

רבקה: טראָג דיך אַוועק, הערסטו, טראָג דיך אַוועק!

ר פ א ל: זי איז מײַן װײַב, און אַז ס'זאָל חם ושלום קומען דאָ צו־עפּיס...

ר ב ק ה (װאַרפט זיך צום טיש): אױ, אַ מעסער גיט מיר! אױ, איך װעל כאַפּען אַ מעסער... אַ שומר װעט ער מיר זײַן!...

ט אַ מ אַ ר ע (אין פערצװײפלונג): איהר זאָלט מיר בײדע גלײַך אַרױס פון דאַנען! אײַער פּוס זאָל דאָ נישט זײַן! איך װיל אײַך דאָ בײדען נישט זעהן! אַרױס! אַרױס!

ר ב ק ה: זעה, װאָס איז דאָס? אַז דער פרא אדם װעט פערטראַכ־טען שדים װײסען װאָס, בין איך שולדיג?

ר פ א ל: װאָס טרײַבט איהר מיך, װאָס? טרײַבט זי, זי טרײַבט אַרױס, זי האָט אַ הײם — זאָל זי װאױנען בײַ זיך אין דער הײם, נישט װעלען אָברעדען אַ פרעמדען מאַן. װאָס טרײַבט איהר עפּיס מיך? האָב איך געמײנט עפּיס אײַער רעה? אַז איך האָב געהיט...

ט אַ מ אַ ר ע: לאָזט מיך צורוה! לאָז—ט מיך צו—רוה! איך װיל נישט װיסען פון אַזעלכע זאַכען! געהט אײַך געזונטערהײט!

מ אַ ר י אַ ש ע (צו רבקה'ן): מאַכט טאַקע, אַז איהר זאָלט זיך אַרױס־קלײַבען פון דאַנען, פּאַקט אײַן אײַערע זאַכען און פערנעמט זיך.

ש מ ח ה: הולטײַקע! הולטײַקע! אַרױס! אַרױס!

מ אַ ר י אַ ש ע: פערשטאָכענע אױגען װאָס זי האָט נאָך! ער האָט פערטראַכט אױף איהר שדים װײסען װאָס, גלײַך זאָלט איהר אַרױסקלײַ־בען זיך פון דאַנען! און אַהין נישט דערגעהן און צוריק נישט קומען און אין מיטען װעג נישט בלײַבען!

ר ב ק ה: זעה נאָר, זעה נאָר, װי אַלע אױף מיר, זײ מײנען ד'ר'־אמת'ן... אַז איך װעל װעלען, װעל איך מיך אַרױסקלײַבען, אַז נישט, װעל איך נישט, זעה נאָר, זעה נאָר... טפו! (געהט אַרױס און קלאַפּט צו די־טיר מיט רעש).

מ אַ ר י אַ ש ע. אַז קלאַפּען זאָל זי זיך קאָפּ אָן װאַנד, רבונו של עולם! סאַר' אַ קלאַפּ! זי האָט נאָך געקאָנט אױפװעקען דאָס קינד!

ר פ א ל: טרײַבט זי נאָר אַרױס...

מ אַ ר י אַ ש ע: זי װעט שױן, זי װעט שױן.

ר פ א ל: זאָל זי בײַ אײַך נישט זײַן, איז מעהר װיל איך נישט. מיך אַרט נישט, אַז מיר װעלען זײַן גוטע פרײַנט פון װײַטען. איהר דאַרפט מיך גאָרנישט טרײַבען, אַז איהר װעט אַפילו װעלען, איך זאָל קומען, װעל איך אױך נישט קומען. װאָרום בײַ מיר װעט זײַן דער גרעסטער־

יום־טוב, אז איך וועל וויסען, אז איך דאַרף מיך נישט בעגעגענען מיט יעַנקלען.

טאַמאַרע: טיק געהט! טיק געהט!

רפאל: איז געה איך. — איך האָב אַפילו געוואָלט געגעל־וואַסער אָבגיעסען, — אָבער איך ווייס גאָרנישט, צו האָב איך געשלאָפען, אַ גאַנצע נאַכט בין איך אָבגעלעגען אויפ'ן אויוועין ווי אַ הונט. זי איז געווען געזען נעכטען ביז אַ שטיק אין דער נאַכט ביי עלקע שעיה'ס, האָב איך מיך אַריינגעמאַכט צו איהר אין צימער, אַרויפגעכאַפט זיך אויפ'ן אויוועין, און בין אָבגעלעגען אַזוי צונויפגעדרעהטערהייט ווי אַ הונט און האָב מיט אַן אויג נישט צונויפגעפיהרט, מיר האָט זיך אַלץ אויסגעדוכט, אַז אָט־אָט קומט ער אַריין.

טאַמאַרע: רעדט נישט! געהט! איך קאָן אייך נישט זעהן! איך קאָן אייך נישט הערען!

שמחה: געהט, געהט! (שטופּט איהם צו דער טיר).

רפאל: וואָס איז זי אויף מיר אין כעס? וואָס בין איך דאָ עפּיס אויסען געווען?... האַ! (ער ווערט פּלוצלונג אַרויסגעשטופּט).

מאַריאשע: נאַ ברוך שפּטרנו! זעהסטו שוין, וואָס וואָלט געקאָנט אַרויסקומען? ער קאָן זיין סחורה.

שמחה: אוּאַ... אוּאַ... אַ! פּעַ... האַלטען זי אין שטוב... אין שטוב האַלטען זי...

מאַריאשע: און יעצט זעה, אַז זי זאָל נאָך היינט אויסקלייבען זיך.

שמחה: היינט... היינט...

מאַריאשע: אויסרויבערן די שטוב וועט מען גאָר דאַרפען.

שמחה: לאַנג פּאָלגען געדאַרפט, טאַכטערקע. לאַנג פּאָלגען, מילא... אַבי...

מאַריאשע: און זי האָט זיך נאָך פריהער געשפּאַרט מיט מיר.

שמחה: נוט... גוט... געהערט...

מאַריאשע: און טאַמער וועט ער עפּיס אָנהעבען מאַכען שטיק, פאַר וואָס דו האָסט זי אַרויסגעטריבען, זיינען מיר נאָך נישט געשטאָרבען.

שמחה: זאָל ער נאַר... זאָל ער נאַר... (שטעלט זיך איבער'ן וויגעל, שטעהט אַ ווייל און קוקט אין באַלד העבט ער אָן צו רעדען צום קינד).

האָדזשי דזשי, האָדזשי דזשי דזשי... העֶ... הם... שלאָפט... האָטשו טשו... העהע...

מאַריאשע: ביים וויגעל, געה, זעה, ווי ער האָט פערשטעלט

דאָס גאַנצע וויגעל, דו דאַרפסט דאָך שוין פאָהרען. (שטופּט איהם אָב).

שמחה (מיט אַ גליקליכען אויסדרוק אויף זיין געזיכט): העֶ... הם... הם... שלאָפט.

מאַריאַשע: אוי, מיר פאַר זיין קעפּעלע, ער שיינט'אָך ווי די זון. (קוקט די דעקע, מיט וועלכער דאָס קינד איז צו געדעקט און ווישט זיך אָב אַ טרער). וועט זיך נאָך אויסשטעהן צרות אויף זיין לעבען פון אַזאַ טאַטען.

שמחה: שוויַיג! שוויַיג! פערד! בהמה! דאַרף רעדען! דאַרף רעדען! געה, דאַרפסט דאָך שוין געהן צום מאַרק.

מאַריאַשע (קרעכצט): יאָ, יאָ...

שמחה: נאַ, אַ גוטען טאָג דיר, טאַכטערקע, נישט געזאָרגט... נישט געזאָרגט... בערוהיג דיך... (געהט אַרויס).

מאַריאַשע (רעדט שטיל צו טאַמאַרע): טאָמער וועט ער קומען — פערשטעהסט'אָך ווי, זאָלסט קיין נאַר נישט זיין און מאַכען איהם פינס־טער און ביטער, אָך—אָך—אָך. אַ גוטען טאָג דיר! (געהט אַרויס).

טאַמאַרע (וועלכע איז די גאַנצע צייט געוועזען אין אויפרעגונג, נישט געפינענדיג זיך קיין אָרט, לאָזט זיך ווידער איבער'ן צימער, ברעכט זיך די הענד און קרעכצט). וועה מיר נישט, וועה מיר נישט!

רבקה (קומט אַריין): הערט נאָר, איהר האָט דאָס פריער גע־מיינט, איך זאָל מיך אַרויס[לייבען פון צימער?

טאַמאַרע: און אַז דאָס, איז וואָס?

רבקה: איז וואָס זאָל זיין? איך האָב אייך בעצאָלט פאַר דריי חדשים דירה־געלט.

טאַמאַרע: וועל איך אייך אָוועקגעבען פאַר די גאַנצע דריי חדשים.

רבקה: איך דאַרף אייער נדבה נישט און חרטה איז נישט מעשה סוחר, איך האָב בעצאָלט פאַר דריי חדשים, וועל איך אָפּוואוינען די דריי חדשים. אַ וואָרט איז אַ וואָרט.

טאַמאַרע: מיט רפאל'ן האָט איהר אי תנאים געהאַט אי אַ חופה געשטעלט און פון דעסטוועגען זייט איהר פון איהם אַוועק,

רבקה פון איהם האָב איך געוואָלט אַוועק און פון דאַנען וויל איך נישט אַוועק.

טאַמאַרע: אַזוי גאָר, וועט מען אייך מאַכען אַוועקגעהן.

רבקה: מאַכען? ווער וועט מאַכען?

טאמארע: איהר וועט שוין א סימן האבען. און איך וואלט אייך געבעטען, איהר זאלט מיך גלייך לאזען צורוה.

רבקה: שא, שא, קאכט זיך נאר נישט אזוי. איך האב פאר אייך גאר ווענינ וואס מורא. איך ווייס נאך גארנישט, ווער וועט זיך דארפען אוועקקלייבען פון דאנען.

טאמארע: וואס האט איהר געמיינט מיט דעם? וואס ווילט איהר דערמיט זאגען?

רבקה: איך מיין אז יענקעל איז דא דער בעל הבית.

טאמארע: ער איז!.. ער איז!... נו, איז וואס?

רבקה: איז ווען ער וועט וועלען, יענער וועט דא בלייבען.

טאמארע: יועט ער אייך וועלען, הייסט עס?! וועט איהר דא בלייבען?!

רבקה: אפשר, יא. ווער קאן וויסען? נאך זיינע נעכטיגע קוסען נאך...

טאמארע: נאך זיינע נעכטיגע קוסען?!...

רבקה: אודאי האט ער מיך נעכטען געקוסט! נאך ווי נאך!..

טאמארע: אוי, אוי, אוי!

רבקה: און אז ער האט מיך נעכטען געקוסט, רעכען איך, אז ער וועט מיך היינט נישט ארויסטרייבען.

טאמארע: איהר זייט גערעכט. איהר וועט דא בלייבען. איך וועל מיך ארויסקלייבען. (שרייט אויף). אזוי ווייט איז דאס שוין דער־גאנגען!

רבקה! און אז איך וואלט געוואלט, וואלט דאס נאך ווייטער דערגאנגען.

טאמארע: אוי, אוי! ארויס, צויג! ארויס, אשת־אישניצע! ארויס פון דאנען!.. אוי, אוי, אוי!.. ניין, בלייבט, בלייבט! איהר זייט דא די בעל הבית'טע, (רייסט זיך דאס האר). איך טאר דא מעהר נישט זיין! איך נעם צו מיין קינד און אנטלויף פון דאנען. אוי, אוי, אוי!

יענקעל (בעוועגט זיך אין טיר און בלייבט שטעהן גאנץ נשתומם).

טאמארע (זעהט נישט יענקלען, כאפט ארויס דאס קינד פון וויעגעלע און געהט מיט איהם צום צווייטען צימער). איך טאר דא מעהר נישט זיין! וועה מיר נישט! וועה מיר נישט! (געהט אריין אין דאס צווייטע צימער).

יענקעל וואס איז דא אזוינס? וואס האט זי געשריען?

רבקה: איך ווייס, אט גארנישט.

יעַנקעֶל: וואָס'ט זי געזאָגט, אַז זי טאָר דאָ מעהר ניט זיין? וואָס האָט זי זיך געריסען דאָס האָר?

רבקה: איך ווייס, זי איז משוגע, היסטעריקע...

יעַנקעֶל (וויל געהן צום צווייטען צימער, דרעהט זיך אום און בעטראַכט רבקה'ן).

רבקה (האַלט נישט אויס זיין בליק, קנעפּט זיך אויף די בלוזע אויף דער ברוסט און פאָכעט זיך מיט איהר טאַשעֶנטיכעֶל).

יעַנקעֶל (געהט צו איהר צו): איהר האָט איהר עפּיס געזאָגט? וואָס האָט איהר איהר געזאָגט?

רבקה: איך האָב איהר גאָרנישט געזאָגט. וואָס האָב איך איהר געזאָלט זאָגען? זי האָט מיר גאָר געזאָגט. זי האָט מיך אָנגערופען צויג און אשת אישניצע...

יעַנקעֶל: וואָס האָט איהר איהר געזאָגט? דאָס וויל איך וויסען.

רבקה: וואָס ווילט איהר פון מיר? וואָס מאַכט איהר אַזאַ גזלניש געזיכט? נעכטען, מיין איך, האָט איהר נישט געמאַכט צו מיר אַזאַ געזיכט.

יעַנקעֶל: האָט איהר איהר עפּיס געזאָגט וועגען נעכטען?

רבקה: וואָס געזאָגט? וועֶן געזאָגט? רפאל איז אָבגעלעגען אַ גאַנצע נאַכט אויפ'ן אויווען — זאָל איך אַזוי וויסען פון איהם, ווי איך ווייס, ווען און ווי ער האָט זיך אַהינצו אַרויפגעכאַפּט — און האָט געהיט, איהר זאָלט חס ושלום נישט פערבלאָנזשען צו מיר, כאַכאַכאַ...

יעַנקעֶל (קרעֶכצט ווילד אָב).

רבקה: האָב איך איהם דאָך מסתמא פערגעבען אַזוי, אַז ער וועט האָבען צו געדענקען: האָט דאָס טאַמאַרע נישט געקאָנט פערטראָגען און אָנגעהויבען טרייבען מיך. איז אַ וואָרט פאַר אַ וואָרט... וואָס איז, איך וועל מיך עפּיס לאָזען רופען מיט אַזעלכע נעמען?

יעַנקעֶל: האָט איהר איהר געזאָגט פון נעכטען?

רבקה. און אַז געזאָגט, איז וואָס? קיין ליגען האָב איך דאָך נישט געזאָגט! איך רעכען, אַז איהר האָט מיך געקוסט, האָט איהר געוואוסט, פאַר וואָס איהר טוט עס. האָב איך איהר דאָך געמאָגט זאָגען, זי זאָל נישט מאַכען אַזאַ קוראַזש, מע ווייס נאָך נישט, ווער וועט דאָ זיין די בעל הבית'טע.

יעַנקעֶל: דאָס האָט איהר איהר געזאָגט?! דאָס האָט איהר געזאָגט? צויג! צויג! אַרויס! אַרויס!

טאַמאַרע: אײַן אָנגעטאָנענע. (מיט'ן קינד אויפ'ן אָרם, אײַלט אַרײַן אין צימער).

רבקה (כאַפּט זיך פאַר'ן האַרצען, שפּאַרט זיך אָן אָן גלעזערשראַנק און מאַכט זיך היסטעריש).

יענקעל (שטעהט איבער איהר מיט צונויפגעדריקטע קולאַקעס און שיפּעט שווער). אַרויס! אַרויס!

טאַמאַרע (לעגט אַרײַן דאָס קינד אין וויעגעל, רעדענדיג, ווי פאַר זיך, עס איז געשעהן, עס איז געשעהן! און אײַלט צו צו יענקלען. זי שטופּט איהם אָב פון רבקה'ן). זײַ נישט אַזוי ווילד.

יענקעל: זאָל זי גלײַך אַרויס! נעם זי אַוועק פון מײַנע אויגען!...

רפאל (שטעקט אַרײַן דעם קאָפּ אין טיר): איז רבקה דאָ?... אוי וועה איז מיר? וואָס איז איהר? וואָס טוט איהר דאָ מיט איהר? אוי, רבקהניו! וואָס איז דיר? זעה, ווי ער שטעהט מיט די קולאַקעס, אוי וועה איז מיר! אוי, וואו איז אַ ביסעל וואַסער? געוואַלט, אַ ביסעל וואַסער! (כאַפּט אַ ביסעל ווײַן). אוי, העלפט! העלפט! איך וועל צונויפרופען מענשען... איך וועל צונויפרופען די גאַנצע גאַס! (פאַררײַבט איהר דאָס טיבעל אויפ'ן קאָפּ). רבקהניו, וואָס איז דיר? וואָס וויל ער פון דיר?

רבקה (קרעכצט אַרויס): ער האָט מיך געוואַלט... ער האָט מיך געוואַלט...

רפאל: וואָס האָט ער געוואָלט? געוואָלט האָט ער! וואָס האָט ער געוואָלט?

יענקעל: נעמט זי גלײַך אַוועק! איך גאַראַנטיר מעהר נישט פאַר זיך.

טאַמאַרע (האַלט איהם צו): בערוהיג דיך דאָך. קום דאָך צו זיך.

יענקעל: נעמט זי אַוועק גיכער! די צוִיג!..

רפאל: איהר זײַט אַליין! איך וועל זי שוין אַוועקנעמען! איהר וועט נאָך זעהן! איהר וועט נאָך בײַ מיר פערפוילט ווערען אין אָסטראָג! אוי וואָס'ט ער געוואָלט? וואָס'ט ער געוואָלט?

רבקה (קרעכצט אַרויס): ער'ט מיך געוואָלט שלאָגען. נעכטען האָט ער מיך מיט געוואַלט געקוסט, הײַנט האָט ער מיך געוואָלט שלאָגען.

יענקעל: זאָל זי אַוועק! זאָל זי אַוועק!

רפאל: זי וועט שוין! זי וועט שוין! אשת-איש'ניק! טרײַפניאַק! בל-בויניק! אַרעסטאַנט! קוסען וועט איהר זי! מײַן ווײַב וועט איהר קוסען!

יענקעל (רײַסט זיך צו איהם.

טאַמאַרע (האַלט איהם): דו שטעה נאָר רוהיג און נעם אָן פאַר גוט, וואָס דו'סט פערדינט, (צו רפאלין). און איהר טראָגט אייך אָבער גלייך אַרויס. אָבער גלייך, הערט איהר!

רפאל: מיר וועלען שוין! מיר וועלען שוין! וואַרט, איהר'ט שוין זעהן! אַזאַ אשת־אישניק! אַזאַ טרייפניאַק, ער'ט שוין, וואַרט! — ווי פיהלסטו דיך, רבקהניו? ווּעסט'אָך געהן מיט מיר אַ היים? אַ יאָ? שטעל דיר פאָר, איך האָב טאַקע געבראַכט אַ פוהר אויף צו נעמען דיינע זאַכען, העהע.. ווי מיין האַרץ האָט מיר געזאָגט... זעהסט, האַ, די בעסטע זאַך איז אַן אייגענע היים און אַן אייגענער מאַן... קאָנסטו געהן?... אַזאַ אשת־איש'ניק! אַזאַ טרייפניאַק! אַזאַ רוצח!.. אָבער זעהר רעכט אויף דיר, בּיזט אַנטלאָפען פון מיר, איז אָט האָסטו דיר. (זי טרינקט פון דעם ווײַן, וואָס ער גיט איהר). טרינק נאָך אַ ביסעלע... טרינק נאָך אַ ביסעלע... ווי פיהלסטו דיך? איז דיר לייכטער? קאָנסטו געהן? ווּעסטו געהן מיט מיר? אַ היים ווּעכט'אָך געהן? אַ יאָ? העהעהע... אָט קענסטו זעהן, אַז מיר האָבען אַ גאָט אויף דער וועלט, אַז נישט, וואָס יעדער וויל, קאָן ער טון, וואַרט. ווּעסט זעהן, אויף איהם ווּעט נאָך אויך קומען אַ מפלה! אַזאַ רוצח!.. אַזאַ גזלן!... אַז דו ווּעסט עפּים אַרויסקומען פון דאַנען בשלום, וועלען מיר ביידע דאַרפען גומל בענשען. (ער פיהרט זי צו דער טיר) העהע... אַ היים... רבקה'ניו אַ היים... צוריק צו איהר מאַן... העהעהע... ווי דו קומסט, טוסטו גלייך אָן מלקיניבעס פערל... העהעהע... (געהען אַרויס).

יענקעל (וועלכען טאַמאַרע האָט די גאַנצע צייט געהאַלטען און נישט געלאָזען אַפילו רעדען, קרעכצט טיעף אָב): אַ—אַ—אַ! פּטור געוואָרען! פּטור געוואָרען! (לאָזט זיך קראַפטלאָז אַראָב אויף אַ שטול).

טאַמאַרע (געהט און מאַכט צו די טיר הינטער די אַוועקגעגאַנגענע. זי קערט זיך אום און בעטראַכט שאַרף יענקלען).

יענקעל (קאָן איהר נישט קוקען גלייך אין די אויגען — און רעדט קוים אַרויס). און דו... האָסט געוואָלט אַוועקגעהן?

טאַמאַרע: יאָ.

יענקעל: וועה מיר נישט! וועה מיר נישט!

טאַמאַרע: אייגענטליך האָב איך געהאַלטען דעם פּלאַן פון אַוועקצוגעהן פון דיר פאַר דער קרוסטטער זאַך פון דער וועלט. דאָס מוז איך דיר זאָגען דעם אמת. אָבער אַז זי האָט מיר דערצעהלט, אַז די

האָסט זי געקוסט. האָט מיך אָנגעכאַפּט עפּיס אַזאַ עקעל, אַז איך האָב געוואָלט אַנטלויפען.

י ע נ ק ע ל: אָבער אַצינד וועסטו דאָך נישט אַוועקגעהן.

ט אָ ט אַ ר ע: אַצינד? דאַרף איך מיר גוט איבערלעגען. נעכטען האָסטו זי געקוסט, היינט ביזטו געוועזען אין שיינק.

י ע נ ק ע ל: פון וואַנען ווייסטו, אַז איך בין געוועזען אין שיינק?

ט אָ מ אַ ר ע: די מאַמע האָט דיך געזעהן אַרויסגעהן.

י ע נ ק ע ל: האָט זי מיך? זי האָט אָבער נישט געזעהן, וואָס איך האָב געטאָן אין שיינק, צו האָב איך געטרונקען צו נישט. איז אויב דו ווילסט, טיק הער מיך אויס. אָבער צוערשט נעם פון דיר אַראָב די גאַס, אָדער ניין, וואַרט אויס, דו וועסט אַליין זעהן... דו וועסט אַליין... טאַמאַרעניו, ווייסט, וואָס מיט מיר איז היינט געוועזען? דו ביזט'אָך אַ קלוגע און דו האָסט דאָס נישט איינגעזעהן...

ט אַ מ אַ ר ע: מסתמא בין איך נישט גענוג קלוג.

י ע נ ק ע ל: ווען דו וואָלסט געוואוסט, וואָס ביי מיר האָט זיך געטהון אָט דאָ אָ, אַז איך האָב מיך אויסגעשלאָפען און אויסגעניכטערט! דו פערשטעהסט, איך אַליין האָב געגלויבט, אַז איך בין שוין אין גאַנצען אַ נייער מענש. פערשטעהסט, איך אַליין האָב גערעכענט, אַז איך בין שוין איינמאָל פאַר אַלעמאָל אויסגעהיילט געוואָרען פון אַלע מיינע צרות, תאוות, פאַסקודסטווע און אַלע בוואָראָבעס. און מיט אַמאָל — אויס, אַלץ פערשוואונדען, דער אַלטער יענקעל וויעדער דאָ. איך האָב מיך געשעמט צו קוקען דיר אין די אויגען. אָט דאָ אָ האָט עס געדריקט ווי מיט צוואַנגען, ווי מיין האַרץ וואָלט געלעגען אויף דער קאָוואַדלע און עמיצער וואָלט זי געקלאַפּט מיט'ן גרויסען האַמער, פערשטעהסט?... איך האָב דיך געוואָלט אויפוועקען און אויסוויינען זיך פאַר דיר — אָט אַזוי אָ האָב איך געפיהלט, איך דאַרף דאָך דיר נישט זאָגען, דו ווייסט'אָך אַליין, איך האָב דיך ליעב ווי מיין לעבען...

ט אַ מ אַ ר ע: אַזוי האָב איך אַמאָל געמיינט.

י ע נ ק ע ל: און דאָס מאָגסטו ווייטער אויך וויסען. מאָגסטו מיר דאָס גלויבען... דערפאַר האָב איך דאָס מיר גענומען אַזוי צום האַרצען... דו פאַסקודניק, דו, דו, אויסוואורף, דו!... אַזוי האָב איך מיר אַליין געזאָגט, ווי דו זעהסט מיך לעבען. דו בעל תאוה'ניק, דו. דו טרייפניאַק, האָסט זיך שוין וויעדער צווישעט? און איך האָב געוואָלט מיך אויסוויינען פאַר דיר און בעטען ביי דיר מחילה, אָבער דאָ האָט מיר געזאָגט

מײַן הארץ, אז וואָס... אז וואָס װעל איך װײנען און בעטען מחילה, און אז איך מוז שוין בלײַבען אַ מײַדעלניק און אַ בעל תאוה׳ניק. און װײַסט, איך האָב הײַנט געדאַװענט מיט אַזאַ הארץ און מיט אַזאַ כונה, װי נאָך קײן יום כפור נישט אפילו. איך האָב עפּיס געװאָלט, אז גאָט זאָל מיר העלפען. װי דו זעהסט מיך לעבען. און בין אַװעק אַרבײַטען אין דער קוזשנע, װײַל אז איך אַרבײַט, טראַכט זיך מיר בעסער. און איך האָב געאַרבײַט און גערעדט צו זיך אַלײן. װי דו זעהסט מיך לעבען. איך האָב געװאָלט עפּיס אין מיר אַלײן קלאָר װערען... דו פערשטעהסט׳אָך...

טאַמאַרע: פאַר װאָס האָסטו מיר דאָס פריער, בײַם טײ, נישט דערצעהלט? (נעמט פון זיך אַראָב דאָס היטעלע, געהט צום װיעגעלע און העבט אָן בעפרײַען דאָס קינד פון זײַנע גאַסינגע זאַכען, װאָס זי האָט אויף איהם אָנגעטאָן).

יענקעל: אָט דאָס איז דאָך, איך האָב געװאָלט אַלײן אין מיר קלאָר װערען. בין איך אַן אויסװאָרף און װעל איך בלײַבען אַן אויסװאָרף אָדער איך װײס, מאַלע װאָס׳ט זיך געמאַכט. דו פערשטעהסט?

טאַמאַרע (צוגעהענדיג צו איהם): און אז דו װאָלסט דאָס מיר פריער דערצעהלט, װאָלט איך דיר געזאָגט: יענקעל, נאַ דיר מײַן האַנט, אז דו ביזט אַ כשר׳ער איד.

יענקעל (שרײַט אויס װי בעפרײַט, אָנכאַפּענדיג איהר האַנד): אַך! (העבט אָן אַרומצוגעהן איבער׳ן שטוב שטאַרק אויפגערעגט און אויפגעלעבט און שטאַרק װאַרפענדיג מיט די הענד). אָבער איך האָב דאָס געװאָלט אין מיר אַלײן. און װײַסט, איך האָב בעקומען דאָס געפיהל, אז גאָרנישט... גאָר נישט װעט פון מיר זײַן. און עס האָט אָנגעהויבען רעדען אין מיר דער אַלטער יענקעל, דער שיכור און הולטײַ. און װײַסטו, אז דו האָסט מיר אונטערגעטראָגען די באַק אַ קוס צו טון, האָב איך דערפיהלט, אז איך װעל מיך אײַנשיכורען פאַר האַרצװעהטאָג. אז איך מוז מיך אײַנשיכורען, װי געפעלט עס דיר, האַ?

טאַמאַרע: װען איך װאָלט געװאוסט, אז מײַן באַק קאָן אַרויסרופען אַזעלכע געפיהלען....

יענקעל: און איך בין אַװעק אין שײַנק, דו הערסט? איך בין אַװעק אין שײַנק, האָב מיר געהײסען דערלאַנגען אַ סאָראָקאָװאָשקע, האָב אָנגעגאָסען אַ גלעזעל, און... און... און אז איך האָב געװאָלט צוטראָגען צום מויל, האָב איך צוריק אַװעקגעשטעלט דאָס גלעזעל און בין אַװעק פון שײַנק. האַ? װי?

טאמארע (אָנגעטענדיג איהם פאר ביידע באקען, ענטצוקט): דאָס האָסטו?! דאָס האָסטו ווירקליך?!

יענקעל: ווי דו זעהסט מיך לעבען, אז איך זאָג דיר קיין ליגען נישט. ווענסט קאָנען נאָכפרעגען ביי חייקען.

טאמארע: איך גלויב דיר דאָך, יענקעלע, איך גלויב דיר מעהר ווי אלע חייקעס. (זי נעמט איהם ארום און דריקט זיך צו איהם שטארק צו).

יענקעל: ניין, דו הער נאָר ווייטער, פון שיינק בין איך אוועק באָדען זיך, עפּיס אָפּפרישען זיך און קאָנען אליץ בעסער בעטראַכטען.

טאמארע: זעה, ערשט זעה איך טאַקע, אז דו האָסט נאַסע האָר און דיין געזיכט שיינט גאָר.

יענקעל: און דאָרטין איז מיר אַ מאָמענט איינגעפאלען, אז איך דארף מיך גאָר דערטרינקען.

טאמארע (דערשראָקען): וועה מיר נישט!

יענקעל: ניין, הערסט'אָך, אַ מאָמענט נאָר. אז איך האָב דאָס אַ טראַכט געטאָן, האָב איך מיך שטארק פערביינקט נאָך דיר און נאָך אונזער זוהנעניו, און ס'האָט מיר אַזוי פערכאַפּט ביים הארצען, אז איך בין אויף גיך ארויס פון וואסער, אויף גיך זיך אָנגעטאָן און געלאָפען אַ היים.

טאמארע (אומארמט איהם): און אצינד ביזטו דאָ! (קושט איהם אויפ'ן מויל). מיינער! מיינער! מיינער!

(פון קוזשנע דערהערט זיך אַ שטילער געזאַנג פון איין אנגעגעהמער מע-נער שטימע).

יענקעל: העהע.. איז אָט ווייסטו אליץ. איז אַ צינד וואָס קלערסטו וועגען מיר?

טאמארע: דאָס בעסטע און דאָס שענסטע.

יענקעל: דאָס בע...?

טאמארע: דאָס בעסטע און דאָס שענסטע, אז אזא מאן ווי מיינער איז גאָר אַ זעלטענהייט.

יענקעל: דאָס מיינסטו ווירקליך? דו לאַכסט נישט?

טאמארע: דאָס קאָן איך איבערחזרן פאר גאָט און פאר לייט.

יענקעל: מיינסטו נישט, אז מיט מיר קאָן זיך עס ווייטער איבערחזר'ן? אָט דאָס... אָט דו ווייסט'אָך...

טאמארע: ניין, ניין!

יענקעל: דאָס האמערט מיר אין מח. איך האָב מורא. מיט אַ

חדש צוריק האָב איך לגמרי נישט מורא געהאַט, און אַ ציינד האָב איך מורא. דער שד זאָל מיך וויסען. ווייסט, מיר וועלען מעהר קיין שכנות נישט אַריינגעמען.

טאַמאַרע: נאַרישקייט, נאַרישקייט! רעד נישט אַזוי, טראַכט נישט אַזוי. שלאָג דיר אַלץ אַרויס פון קאָפּ.

יענקעל: ווייסט, איך וועל אַלע טאָג אַזוי דאַוונען, ווי איך האָב היינט געדאַוונט, און וועל נאָך אַלע טאָג אָבזאָגען פופציג — דרייסיג קאַפּיטלעך תהלים.

טאַמאַרע: אָדער מיט מיר מעהר זיצען, אַז דו'סט האָבען פרייע צייט, צוזאַמען פערברייינגען מיט מיר און אונזער זוהנעניו...

יענקעל: דאָס אַ ודאי! דאָס אַ ודאי! (דער געזאַנג ווערט איבערגעריסען).

שטימע פון קוזשנע: רב יענקעל. אויף גיך, קומט שוין אַרויס אַרבייטען! די אַרבייט וואַרט! (דער געזאַנג הייבט ווידער אָן).

יענקעל: איך קום גלייך! (פערקאַסערט די אַרבעל). אַזוי אַ...אָך, וועל איך יעצט אַרבייטען! פון היינט אָן און ווייטער, אַרבייטען! אַרבייטען! (כאַפּט זי אַרום און שעפּטשעט אַרויס ווי אַ סוד). און דיך ליבען — שטאַרק ליבען!

טאַמאַרע (ענטציקט אין זיינע אַרמס): יאָ, ליבען, שטאַרק ליבען! (דער געזאַנג ווערט הארציגער. פאָרהאַנג פאַלט לאַנגזאַם).

דוד פינסקי.

גאברי און די פרויען.

א שפיעל אין דריי אקטען און פיער סצענען

פערזאנען:

גאברי.
גאאיל.
די קליינע.
רעם.
דער פאטער
די מוטער

ערשטער אקט.

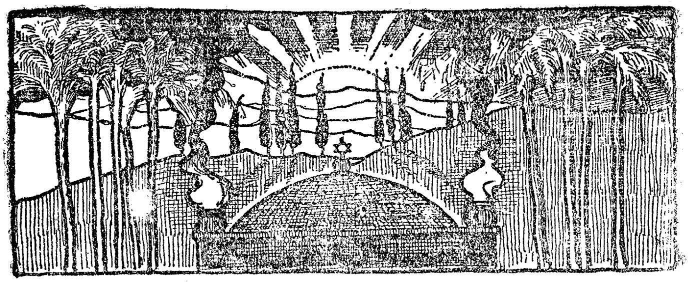

(אַ בלומען-פּלאַץ אין אַ פּאַרק. אין מיטען אַ גרויסע, רונדע בלומען-קלומבע, אין וועלכער די פערשיעדענסטע בלומען זיינען אויסגעזעצט, נאָך פערשיעדענע פיגורען און צייכנונגען. רעכטס און לינקס, פאָרנט און הינטען, פיהרען צו דער קלומבע פיער שטראַהלען-וועגען. די גראָזערד, וועלכע זיי שליעסען איין, ענדיגט זיך ביים וועג, וועלכער געהט אַרום דער קלומבע, האַלברונד, אַרומגעשטעלטע הויכע האָרטענזיעסקוסטען. די זייטען פון די וועגען זיינען אויך בעזעצט מיט הויכע אַרומגעשאָרענע קוסטען. ווייט הינטען שטעהט אַ בלומענ-הויז מיט אַ גלעזערנעם דאַך און גלעזערנע וועגד. די גראָזערד פאַר דער בלומענהויז איז אויסגעזעצט מיט קליינע גרופּען פון פערשיע-דענפאַרביגע בלומען.

לעם. אַ יונגער אַרבייטער פון אַ יאָהר זיבצעהן, מיט אַ לאַנגער נאָז צווישען איינגעצויגענע לייב-פאַרביגע באַקען, אין אַ גראָבען לייווענטענעם העמד און גראָבע לייווענטענע הויזען, שטעהט ביי דער פאָרנסטער וואַנד פון דעם בלומענהויז, בעשעפטיגט מיט די דאָרט איינגעפלאַנצטע בלומען און זינגט אין האַלבען קול, פויל און שלעפעדיג):

בלומען, בלומען אומעטום,
וואו איך קעהר און ווענד מיך;
שכור ווער איך פון דעם דופט,
זייער פראַכט פערבלענדט מיך.

רויזען, ליליען, נעגעלעך,
טיולפען און יאסמינען...
רויט און ווייס און בלוי און גאלד —
עס פערגעהן דיִ זינען.

דער פאטער (א מאן פון א יאהר פופציג מיט א גרויסען בארד און געדיכטע ווינבצען, אין וועלכע עס זיינען שוין פראן א סך גרויע האר, אין א דינעם ליוועגטענעם העמד און דינע זומערהויזען, וועלכע זיינען אריינגערוקט אין הויכע שטיפעל, מיט א גרויסען שטרויענעם פארמערהוט אויפ'ן קאפ, קומט-אן פון דעם פארבסטען וועג רעכטס, שטארק אויפגערעגט און שרייט צו לעמ'ען): היי, דו, דיך זאג איך!

לעם (דערזינגענדיג גראד דיִ לעצטע ווערטער, שרייט צוריק): איך האב מיך נישט בעהאלטען.

דער פאטער: זאלסט זיך מיר נישט ווערטלען. דו וועסט שוין כאפען ביי מיר געגוג אזוי אויך. לאז אב דיין ארבייט און קום נעהנטער צו מיר. איך דארף צו דיר נישט אריין.

לעם (לאזט אב זיין ארבייט, נישט ווילענדיג, און ווענדט זיך לאנגזאם צום געהן, אונטערזינגענדיג אונטער דער נאז. מען הערט נאך דיִ פאלגענדע ווערטער פון דער ליעד):

וועלכע ליעב איך, וויים איך ניט,
'ך חיות מיך מיט אלע...

דער פאטער: געה שנעלער, זאג איך דיר, און קום און גיב מיר ענטפער.

לעם (צוקומענדיג נעהנטער): ענטפער? איך? איהר האט ביי מיר דאך גארנישט ניט געפרעגט.

דער פאטער (א שפריִנז טועגדיג איהם אנטקעגען, מיט כעס): דו וועסט שוין גלייך הערען. — און ברייננ מיך נישט ארוים פון געדולד! דאס האסטו דיר פאר דיינע רעד! (פאטשט איהם).

לעם (כאפט זיך פאר דער באק, א ביסעל איבערראשט). איז דאס דיִ פראגע? דארף איך דארויף ענטפערן?

דער פאטער: קריגסט גלייך נאך איינעם, און וועדסט נאך מעהר געשלאגען. זאג מיר, וואס ווייסטו פון גאאיל'ן און גאבריִ'ן?

לעם: פון גאאיל'ן און גאבריִ'ן?

דער פאטער: פון גאזלן'ן און גאַבריזן, יאָ! דו האָסט עס געהערט! זאָג מיר, וואָס ווייסטו?

לעם: וואָס איך ווייס?

דער פאטער! יאָ, וואָס דו ווייסט! וואָס דו ווייסט!

לעם: ווייס איך וואָס? וואָס ווייס איך? איך ווייס דען וואָס?

דער פאטער. אין דעם פינסטערסטען קעלער וועל איך דיך איינשליסען, און דו וועסט ביי מיר צופוילט ווערען ליגענדיג דאָרטין. איך וועל דיר אָנטון אלע צרות און ענויים! דו וועסט מיך געדיינקען, וואַרט! דו ווילסט מיר נישט זאָגען, מאַכסט דיך תמעוואטע, אָבער איך ווייס שוין פון אלץ. דו ביזט געוועזען זייער גאַנצער שליח, זייער צעטעלטרעגער. זייער גאַנצער צונויפברייגגער ביזטו געוועזען, זאָלסט מיר גלייך זאָגען, האָסטו אַרומגעטראָגען צעטלעך צווישען זיי? זאָלסט דיך נישט דערוועגען צו לייקענען! איך וועל דיך שלאָגען און ממית'ן.

לעם: האָב איך דען עפיס געלייקענט? האָב איך דען געזאָגט, אַז נישט?

דער פאטער: אַהאַ, האָסט יאָ געטראָגען? האָסט יאָ געטראָגען! טיק נאַ דיר זשע איין אויפגאָב אויף דיין שכר הליכה. (רייסט איהם פאַר דאָס האָר און שלאָגט איהם).

לעם: איך לייקען! איך לייקען,

דער פאטער: דו לייקענסט! וואָס לייקענסטו? דו לייקענסט, אַז דו האָסט געטראָגען צעטעלעך צווישען זיי? אַז דו האָסט געהאָלפען צוזאַמענפאָרען מיין טאָכטער, די טאָכטער פון דיין בעל-הבית, מיט דעם עלענדען קנעכט? וואָס לייקענסטו, וואָס?

לעם: איך לייקען גאָרנישט, אָבער איהר רייסט מיך פאַר די האָר...

דער פאטער: איך וועל דיר נאָך די צונג אויך אַרויסרייסען, די פיס וועל איך דיר אָבשלאָגען, די הענד וועל איך דיר אויסדרעהען...

לעם (וויינעריש): אַ שיינער תכלית וועט פון מיר ווערען.

דער פאטער: דו וועסט וויסען, ווי אָבצוטון אַזעלכע מעשים הינטער מיין רוקען. — זאָג מיר, וואו פלעגען זיי זיך צונויפקומען, מיין טאָכטער מיט'ן קנעכט?

לעם: וואו זיי פלעגען זיך טרעפען.

דער פאטער: איז דאָס אָפשר איין ענטפער? דו ווילסט מיך נאָך מאַכען צום נאַר? זאָלסט מיר רעדען קלאָרע דיבורים! זאָג מיר, וואו

לעם: איך האָב געענטפֿערט קלאָר. איינמאָל האָב איך זיי געזעהן אין דעם הויכען קאָרן, איין אַנדערסמאָל ביים זוים פֿון וואַלד, און צווישען די קוסטען, דאָרטין, וואו זיי זיינען געדיכטער, און אויך הינטער דעם שטאַל, ווען איהר זייט געוועזען בעשעפֿטיגט אין פֿעלד.

דער פֿאָטער: זאָל דיך!... דאָס ביזטו אַלץ געוועזען דער צונויפֿפֿיהרער? דאָס האָסטו זיי צוגעשטעלט, וואו זיי דאַרפֿען יעדעס מאָל זיך טרעפֿען!

לעם: וואָס האָב איך געוואוסט? זיי האָבען מיך געשיקט און איך בין געגאַנגען. פֿון וואַנען זאָל איך וויסען, אַז איהר ווייסט דערפֿון נישט?

דער פֿאָטער: זיי האָבען דיר דאָך מסתמא אָנגעזאָגט, דו זאָלסט קיינעם נישט דערצעהלען. ווי אַזוי האָסטו געקאָנט בעהאַלטען פֿון מיר אַזאַ זאַך? דו שטיק נבֿלה, דו! דו וואָרים! דו עגדים! דו פּיפּערנאָטער!

די מוטער (אַ פֿרוי פֿון עטליכע און פֿירציג, ליידט אָנגעטאָן אין אַ ציצענעם קלייד און בלוזע, מיט אַ ווייסען ליוועגרענעם זון־הוט אויף'ן קאָפּ, קומט געלאַפֿט אויף דעמזעלבען וועג, וואָס פֿריִער דער פֿאָטער, אין גרויסער אויפֿרעגונג): איז עס טאַקע אמת? פֿלעגען זיי זיך טאַקע טרעפֿען? דאָס שטיק אונגליק איז געוועזען זייער צווישענטרעגער?

דער פֿאָטער: אמת, אמת, אַלץ אמת! דאָס האָסטו אַזוי אויפֿגעפּאַסט! ווען די אַלטע האַלב־בלינדע דיענסט וואָלט עס נישט געוואָהר געוואָרען... און ווער ווייס, אפֿשר וועלען מיר שוין סיי ווי סיי באַלד דאַרפֿען ניאַנטשען זיך מיט'ן קינד פֿון אונזער אַמאָליגען אויפֿזעהער.

די מוטער: איך האָב אויפֿגעפּאַסט אַזוי פֿיעל, וויפֿיעל דו. איך זיץ אויך נישט לעדיג און האָב אַנדערע מלאָכות ווי נאָר נאָכצוקוקען, וואוהין דיין טאָכטער גערט. אָבער דאָס שטיק פּורעניות — צוּ־ רייסען דאַרף מען עס אויף שטיקער, ווען נישט ער...

דער פֿאָטער: ער וועט שוין ביי מיר קריגען זיין לוין. (צו לעם'ען). וואו איז זי אַציַנד, וואו? וואו שטעקט זי אַציַנד מיט'ן קנעכט? זי איז שוין לאַנג אַוועק פֿון דער היים, און דו מוזט דאָך וויסען, וואו זיי האָבען אָבגערעדט. דו זאָג מיר, אָדער איך צורייב דיך אויף אַש. (גיט איהם אַ שטויס).

די מוטער (גיט איהם אַ שטויס): אָדערן וועל איך פֿון דיר ציעהען! די נשמה וועל איך פֿון דיר אַרויסזעצען! קרעפּירען וועסטו ביי מיר פֿון הונגער! זאָלסט שוין זאָגען, וואו זי איז!

דער פאָטער (שטויסט איהם): זאָלטט מיר שוין רעדען!

די מוטער (שטויסט איהם): שטומען וועט ער! זעה, ווי ער קוקט אונז אָן, ווי ער וואָלט נישט פערשטאַנען, וואָס מען רעדט צו איהם.

דער פאָטער: דו זאָגסט צו נײַן?

לעם: וואָס זאָל איך זאָגען?

די מוטער: זעהסט, וואָס זאָל ער זאָגען, וואָס!

דער פאָטער: זאָלסט מיר זאָגען, וואו זיי זײַנען.

לעם: איך ווייס נישט, צו איך ווייס עם?

דער פאָטער: וואָס זײַנען דאָס פאַר אַ ווערטער?

די מוטער: קאָנסטו איהם נישט מאַכען. ער זאָל דײַטליכער רעדען?

דער פאָטער: דאָס וועל איך אָבער גלײַך.

לעם: אַז זיי רעדען אָב איינס, מײַנען זיי עפּים אַנדערש. ווען זיי זאָגען צו טרעפען זיך בײַ די קוסטען, מײַנען זיי גאָר דעם קאָרן. יע־דעס מאָל מאַכען זיי אָב צווישען זיך עפּים אַנדערש, און קײַנמאָל זײַנען זיי נישט דאָרטין, וואו איך האָב איהם אָדער איהר צוגעזאָגט צו זײַן.

די מוטער: זעהסט, ער איז דאָך געוועזען זײַער...

דער פאָטער: וואָס אַרט דיך. ער וועט שוין זײַנס האָבען. דו זאָג מיר נאָר, וואו האָבען זיי זיך הײַנט געדאַרפט טרעפען?

לעם: בײַם שײַער.

דער פאָטער: און דאָס זאָל בעדײַטען?

לעם: דאָס ווייס איך נישט.

דער פאָטער: איך וועל דיך מאַכען צו רעדען.

לעם: דאָס האָב איך קײַנמאָל נישט געוואוסט.

די מוטער: דו וועסט עס גלײַך דערוויסען.

דער פאָטער: איך טרײַב דיך אַוועק פון מײַן הויף, קרעפּירען זאָלסטו ווי אַ הונד. אָבער צוערסט וועסטו נאָך פינסטערן בײַ מיר אין קעלער, וואַרט! — וואָס טוען זיי, ווען זיי קומען זיך צונויף?

די מוטער: האָסטו זיי געזעהן צוזאַמען? ווי האָסטו זיי געזעהן? ווי שטעהען זיי? ווי זיצען זיי? ווי—ווי.

לעם: איך האָב מיך קײַנמאָל צו זיי נישט צוגעקוקט.

די מוטער: פון איהם וועסטו שוין קײַן זאַך נישט דערגעהן. פאַר וואָס נעמסטו זיך נישט צו איהם?

דער פאטער (שלאגענדיג איהם): דעם אמת זאלסטו מיר זאגען! דעם אמת! דעם אמת!

דיִ מוטער (שלאגענדיג): דא האסטו דיר פאר אלע דיינע שליחות! דא וועסטו וויסען, וויִ צו זיין א צונויפבריינגער און א צוזאמענפארער!

דער פאטער: דאס איז דיר אלץ איין אויפגאב, עס וועט נאך קומען מעהר און ערגער.

דיִ מוטער: מאגסט דיר שוין אליין גראבען א קבר, און וואס טיפער, אלעבעדיגען וועלען מיר דיך בעגראבען.

דער פאטער: און יעצט מוזען מיר לויפען זוכען זייִ.

דיִ מוטער: פין אונטער דער ערד אפילו אויסזוכען זייִ.

דער פאטער: איך אין איין זייט און דו —

דיִ מוטער: איך לויף דאך צום שייער.

דער פאטער: לויף איך צום וואלד. (צו לעמ׳ען): און דו זאלסט מיר אויך לויפען זוכען זייִ. און געפינסטו זייִ, זאלסטו גארנישט זאגען, נור קומען און רופען מיך.

דיִ מוטער: און מיך.

דער פאטער: איך לויף צום וואלד.

דיִ מוטער: און איך צום שייער.

דער פאטער: גלייך זאלסטו מיר לויפען.

לעם: איך האב בלומען דארטין געלאזען ליגען. עטליכע היאצינטען.

דער פאטער: לאז דיִ בלומען.

דיִ מוטער: זייִ וועלען שוין וואקסען אהן דיר.

דער פאטער: לויפען זאלסטו מיר. — איך לויף צום וואלד. (איילט אוועק לינקס פארנט).

דיִ מוטער: און איך צום שייער. (צו לעמ׳ען). טראג דיך, הערסטו! (איילט אוועק רעכטס הינטען).

לעם (בעטאפט זיך דיִ גליעדער, דעם קאפ, טריקענט זיך דיִ בלוטענדיגע ליפען, פרובט זיך, צו זיצען איהם דיִ ציינער פעסט אין מויל, און שאקעלט מיט׳ן קאפ). איך וואלט געוועזען א בעלן צו וויסען, וויפיעל קלעפ איך האב געקראגען. עך—עך—עך ... אך—אך—אך ... אך—אך—אך ... זייִ האבען דארטין א גוטע צייט און איך האב קלעפ. — געפינט מען זייִ אבער, וועלען זייִ אויך האבען. — עך—עך—עך ... אך—אך - אך ... וואו געהט מען זייִ זוכען? (טייטעלט מיט׳ן פינגער צו אלע פיער וועגען, ווי

ער וואלט געווארפען גורל. דער פינגער בלייבט שטעהן נאך פארנט רעכטס, און ער געהט אוועק אהין. א ווילדע איז דער פלאץ לעדיג. באלד שפרינגט ארויס פון הינטער דעם בלומען-הויז מיט געלעכטער גאאיל, א יונג מיידעל פון א יאהר ניינצעהן, ליכט זומערדיג אנגעטאן, דער צאפ אראבגעלאזען, א גרויסער לייווענדענער זון-הוט אין האנד, און לויפט איבער'ן גראז צו דער קלומבע. הינטער איהר יאגט זיך). גאברי. (א יונגער מאן פון א יאהר פינף-און-צוואנציג מיט א קליינעם בלאנדען בערדעל, אין א ווייסען זומערהעמד, ליכטע הויזען און הויכע שטיפעל, און שטרויענעם הוט).

גאאיל (מיט איין איינגעהאלטענער שטימע, לויפענדיג און לאכענדיג): דו וועסט מיך נישט כאפען! דו וועסט מיך נישט כאפען!

גאברי (נאך איהר, אויך מיט איין איינגעהאלטענער שטימע): איך וועל דיך שוין! איך וועל דיך שוין! (זיי לויפען ארום דער קלומבע).

גאאיל: דו וועסט מיך נישט! דו וועסט מיך נישט!

גאברי: נאך א שפרונג, און איינס—צוויי—דריי—און אט ביזטו שוין...

גאאיל (דרעהט זיך ארויס ביי איהם פון האנד). אהא — האהאהא— האסט נאך נישט! האסט נאך נישט!

גאברי: איך וועל דיך שוין — איך וועל — אט ביזטו שוין אין מיינע — (ער כאפט זי, נעמט זי ליידענשאפטליך ארום פון הינטען און בעדעקט זי מיט פייערדיגע קושען, איבערבויגענדיג איהר קאפ צו זיך, א ווילע בלייבען זיי שטעהן גאנץ פערגליווערט אין א קוש).

גאאיל (אפרייסענדיג זיך פון גאברי'ן לאכענדיג): האסט מיך אבער נישט אזוי שנעל געכאפט.

גאברי: אבער דאך:

גאאיל: עטש, עטש, איך לויף בעסער פאר דיר.

גאברי: אבער איך האב דיך דאך געכאפט.

גאאיל: עטש, עטש. איך לויף בעסער פאר דיר.

גאברי: און אפשר האב איך גארנישט געוואלט דיך אזוי שנעל כאפען?

גאאיל: אום!

גאברי: איך האב ליעב געהאט דיין הארציג לאכען און דיין לויפען, און האב ליעב געהאט דיין שטימע און דיין לויפען, דאס איז זיסער מיר געוועזען ווי מוזיק. און איך האב געוואוסט, אז וואס לייגנער מיר וועלען לויפען, אלץ זיסער וועט אונז זיין דער קוש ביים כאפען.

גאאיל (לאכט הארציג): און איך האב געפיהלט פון וויטען שוין דיינע הענד ארום מיך, און מיר איז געוועזען אזוי ווארם פון דער בעריה-רונג. און דו האסט מיך געכאפט, וויל איך האב דיך אזוי געפיהלט.

גאברי: און דיינע באקען ברענען יעצט אזוי, און דיינע אויגען גליהען, און מיין אטעם שטאקט... דו הערסט, איך קאן שוין באלד נישט רעדען.

גאאיל (שטיפעריש): ביזט מיך אזוי פון לויפען.

גאברי: פון לויפען? איך מיד? דאן דארף דאס לויפען לאנג לאנג געדויערן. איך ווער נישט אזוי שנעל מיד, גרייף אן מיינע מוס-קולען, זיי זיינען פון אייזען. זיי קאנען לאנג וואס אריבערטראגען, (ווייך און צארט). אבער מיין הארץ קלאפט פון דיין נאהנטקייט, דאס פייער פון דיינע באקען ברענט אין מיין בלוט. — — קום לא'מיר אונז צוזעצען, דא הינטער דעם הארמעניזיעם-קוסט. — אזוי—וי—וי, (זיי זעצען זיך רעכטס). דעם קאפ לעג איך אוועק ביי דיר אויף דער ברוסט. אזוי—וי—וי, און איך מאך צו די אויגען, און דו בייג איבער דיין קאפ איבער מיר, און טראג מיר צו דיינע ליפען, שטיל, שטיל. (זיי גיעסען זיך צוגויף אין א קוס). ווי א שטילער שאטען שוועבט איבער מיר, און איך פיהל דיך מיט אלע מיינע אברים, ווי זיס דיין אטעם איז. איך פיהל דאס שטראה-לענדיגע גליק, וואס שוועבט איבער דיין רייצענדען פנים'ל, און הארצען טיעף דרינגט מיר אריין דיין שמייכעל... דו! דו!... דו שווייגסט און קוסט מיך מיט די אויגען.

גאאיל (לעגט צו איהם שטיל צו איהרע ליפען).

גאברי: דיינע ליפען זיינען פאר מיר געוועזען יעצט איין איבער-ראשונג, און דורך מיינע גליעדער איז עס דורכגעלאפען ווי א בליץ.

גאאיל: דו ליעבער...

גאברי: ניין, רעד נישט. איך ליעב אצינד דיין שטילקייט. לאז מיך אליין רעדען. איך רעד און הער דיין שטילקייט, דו עטעמסט זי ארוים פון זיך און אין איהר איז איינגעוויקעלט דיין גאנצע ליעבע, און זי צוגיעסט זיך איבער מיר, שוועבט איבער מיר, טראגט זיך ווי א ווארמער, ווארמער הויך.

גאאיל: (גאנץ שטיל): דו ליעבער...

גאברי (דריקט זיך צו איהר): דאס איז געוועזען שטילער ווי די שטילקייט. דאס איז געוועזען גוט. רעד צו מיר מעהר אזוי... רעד צו מיר מעהר אזוי...

גאַאיל (גאַנץ שטיל קוים אַרויסאַטמענדיג די ווערטער): דו ליעבער, ליעבער, ליעבער... ליעבער... איך קאָן נישט רעדען... איך קאָן נישט רעדען... הערסטו ווי מיין הארץ קלאַפט? דאָס וויל צושפרונגען ווערען פאַר גרוים גליק און ליעבע. (זי דריקט זיך צו איהם צו מיט די ליפּען). און יעצט ווערט מיין הארץ שטיל, שטיל.

גאַבריִ: יאָ, שטיל, שטיל, שטיל, ווי יענער ערסטער בליק פון דיינע הארציג-שעמעוודיגע אויגען, אָן וועלכען איך האָב דערקאַנט, אַז דו ליעבסט מיך. יעצט זעה איך איהם וויעדער און לעב איהם וויעדער איבער. איך זעה דעם ברונען און אַרום איהם אַלע פעלדאַרבייטער און פעלד אַרבייטערקעס, און דו קומסט צו איבערצוברייינגען מיר די לעצטע שליחות פון דיין טאַטען.

גאַאיל: און דו, גנביל, האָסט מיך נאָך געפרעגט, צו האָט גאָר דער טאַטע נישט געהאַט קיין אַנדערן צו שיקען?

גאַבריִ: דיין בליק איז מיר געוועזען די ערשטע בשורה פון דיין ליעבע, און איך האָב געוואָלט אַ צווייטע אין דעם אויפפלאַקערן פון דיינע באַקען.

גאַאיל: יאָ, איך בין רויט געוואָרען ווי צונטער, און איך האָב מיך שיער נישט צוואויינט.

גאַבריִ: די פערעלעך אין דיינע אויגען האָבען מיר אין גאַנצען אַרויסגעגעבען דיין סוד.

גאַאיל: און אין דיינע אויגען האָט גלייך אויפגעבליצט דער זיגער.

גאַבריִ: און די אונענדליך-גרויסע פרייד.

גאַאיל: פון דיינע בליקען האָב איך דיין ליעבע נישט דערקאַנט. מיר האָט זיך געדאַכט, אַז דו לאַכסט מיך אויס.

גאַבריִ: און דו ביזט נאָך רויטער געוואָרען, און מיין נשמה האָט געלאַכט און געשריען און געיויבעלט!

גאַאיל (דריקענדיג איהם צו זיך): או—ו—ו—ו! (קוקט איהם אָן מיט אַ גליקליבען שמייכעל).

(קורץ שווייגען).

גאַאיל (שטיל מיט לאַסקע): צום וויפיעלטען מאָל רעדען מיר דאָס איבער?

גאַבריִ: צום וויפיעלטען מאָל? האָבען מיר וועגען דעם ווען גערעדט? און מיט די זעלבע ווערטער? דאָס איז מיר ניי, ווי יעדער קוס פון דיינע ליפּען, און רעדען מיר וועגען דעם, לעב איך עס אויך

איבער, עס איז מיר אַלץ, ווי אַ לאַנגער, לאַנגער טאָג. אַ טאָג, אין וועלכען די לייַבטענדיגע, לאַבענדיגע זון איז אויף קיין רגע נישט אָפּ־געטראָטען פֿון דעם הימעל, און מיין נשמה האָט אויף קיין אויגענבליק נישט אויפגעהערט צו יויכצען.

גאַאיל: מיין ליעבער, ליעבער... ווען נור מיינע עלטערן:

גאַברי (וועצט זיך ראש אויף): דיינע עלטערן!

גאַאיל: יאָ, ווען זיי וואָלטען נור נישט —

גאַברי: דעם וואָלקען אויף אונזער הימעל פֿערגעס איך גאָר צו אָפֿט. (קוקט זיך אַרום). ווען זיי געפֿינען אונז דאָ...

גאַאיל: אוי, וואָלט עס געווען...

גאַברי: דו ציטערסט?

גאַאיל: יאָ. איך ציטער אין יעדעם אַבר.

גאַברי: וואָלטען זיי אונז איינמאָל פֿאַר אַלעמאָל ענטדעקט...

גאַאיל: בעהיט אונז גאָט:

גאַברי: איינמאָל וועט די זאַך מוזען געשעהן.

גאַאיל: וואָס שפּעטער... וואָס שפּעטער...

גאַברי (לעגט ווידער אוועק זיין קאָפּ אויף איהר ברוסט, לייַדענ־שאַפֿטליך): יאָ, וואָס שפּעטער. און דערווייַלע וועלען מיר געניעסען אונ־זער ליעבע אין איהר גאַנצער פֿולקייט און איהר גאַנצער זיסקייט, און דערדען וועלען מיר פֿון נעבעטען, פֿון אַלע די פֿערגאַנגענע נעבעטענס, און דערמאָנען וועלען מיר אונז יעדען געגעבענעם קוס, יעדער דורכגעלעב־טע לאַסקע. און רייַכער וועלען מיר מאַכען דאָס הייַנט.

גאַאיל: יאָ, יאָ, אָבער איך פֿערגעס די עלטערן און טראַכט וועגען אונזער גאַנץ לעבען. איך וויל רייַכער מאַכען אונזער הייַנט מיט דער ווייַטסטער צוקונפֿט.

גאַברי: און אז דו פֿערגעסט נישט די עלטערן?

גאַאיל (זיפֿצט אויף).

גאַברי: טראַכטסטו דאַן פֿון צופֿריעדען ווערען?

גאַאיל: ווען איך טראַכט וועגען די עלטערן, ווייַן איך אַ סך, און דו טראַכטסט גאָר קיינמאָל נישט וועגען זיי? טראַכטסט גאָרנישט וועגען אונזער צוקונפֿט?

גאַברי: איך שרעק מיך פֿאַר איהר נישט. זאָל קומען, וואָס זאָל קומען. ווען דו זאָלסט נור זיין שטאַרק.

גאַאיל (זיפּצט).

גאַבריִ: דו זיפּצסט? — יאָ, הם. — נײן, נײן, לאָ'מיר אונז דאָס הײַנט נישט פערשטערען. אַ קום! אַ קום אויף גיך!

גאַאיל (בויגט זיך איבער איהם איבער, און זײ גיעסען זיך צונויף אין אַ קום).

לעם (קומט אָן אויף דעם זעלבען וועג, אויף וועלכען ער איז אַוועק): עד - עד—עד... אָך— אָך—אָך...

זײ (שפּרינגען אויף).

לעם (קוקט זײ איבערראשט אָן): זעה, איהר זײַט גאָר דאָ? און מען זוכט אײַך אַרום שדים ווײסען וואו.

גאַאיל (מיט שרעק): מע זוכט אַרום?

גאַבריִ: ווער זוכט אַרום?

לעם: ווער? דער טאַטע, די מאַמע.

גאַאיל: דער טאַטע! די מאַמע! זײ האָבען זיך דערוואוסט?! ווי אַזוי האָבען זײ...

לעם: וואָס מאַכט עס אוים, ווי אַזוי. זײ ווײסען שוין. און דאָס איז אַלץ, (צו גאַבריִן). און דו געה בעסער אַוועק פון דאַנען. מען וועט דיך נאָך דאָ געפינען.

גאַבריִ: איך קאָן נישט אַזוי. מיר דאַרפען נאָך וואָס בערעדען, דו שטעה און היט, צו עמיץ קומט.

לעם: אַזוי גאָר? געפין איך אײַך, דאַרף איך עס גלײַך אָנזאָגען דעם בעל הבית אָדער דער בעל־הבית'טע.

גאַאיל: אוי, דאָס וועסטו דאָך נישט!

גאַבריִ: דו ווילסט דאָך מיך נישט האָבען פאַר אַ שונא.

לעם: דער בעל הבית האָט מיך שוין געשלאָגען, און די בעל הבית'טע האָט מיך שוין געשלאָגען, און דער בעל הבית וועט מיך נאָך שלאָגען, און די בעל הבית'טע וועט מיך נאָך שלאָגען, און זײ טרײַבען מיך אַוועק פון הויף, און פינסטערן וועל איך אין קעלער, און איך דאַרף מיר שוין גראָבען אַ קבר...

גאַבריִ: דו שרעק דיך נישט, איך נעם דיך אין מײַן שוץ.

לעם: דו ווילסט געשלאָגען ווערען פאַר צווייען? דאָס וואָלט מיך שוין נישט געלוסט.

גאַבריִ: דו געה און היט, שטעה שמירה. און זאָרג נישט פאַר דאָס, וואָס וועט זײַן מיט דיר.

ל ע ם: דאָס איז לייכט געזאָגט. דערווייַלע טוט מיר דער רוקען וויעה.

ג אַ א י ל: לעם, טייערינקער, געה, געה ...

ל ע ם: וואוהין זאָל איך געהן? זיי קאָנען אָנקומען פון אַלע זייטען, און ווי קאָן איך מיך צורייסען אויף אַלע זייטען?

ג אַ ב ר י: געה אַרום, געה אין קרייז.

ל ע ם: און בין איך דאָ, וועלען זיי אָנקומען פון דאָרטין, און בין איך דאָרטין ...

ג אַ ב ר י (שטרענג): דו געה ...

ל ע ם: וואַרט, איך קריך אַרויף אויף יענעם עפּעלבוים ... פון דאָרטין קאָן איך זעהן און הערען ...

ג אַ ב ר י: נור צו אונזער אָרט ווער טויב און בלינד.

ל ע ם: די בעל הבית׳טע זאָגט שוין לאַנג, אַז איך זעה נישט, וואָס עס טוט זיך אונטער מיין נאָז. אַז מען האָט אַזאַ גרויסע נאָז ווי איך, ווי קאָן מען עפּיס זעהן, וואָס אונטער איהר טוט זיך?

ג אַ ב ר י: געה שוין, געה!

ל ע ם: זאָג בעסער, קריך שוין, קריך, אַנו, קום גיב מיר נור דעם ערסטען הייב.

ג אַ ב ר י (געהט מיט לעמ׳ען נאָך רעכטס).

ל ע ם (קלעטערענדיג): קוקט נישט, גאַאיל, קוקט נישט, איך שעם מיך. — איין אויסגעצייכענטער אָרט, דערווייַלע וועל איך נאַשען איין עפּעל. אום—ם—ם, אַ זויערער. איך קריג אַ בויך־וועהטאָג.

ג אַ ב ר י (אָנקומענדיג צוריק): דו זיץ דאָרטין און שטום.

ל ע ם (עסענדיג): מו—הו—ם—ם, ווי אַ פיש.

ג אַ ב ר י (צו גאַאיל׳ן): נו, און וואָס יעצט?

ג אַ א י ל (ציטערנדיג): וואָ ס — יעצט?

ג אַ ב ר י: יעצט מוזט דו דיך בעוויייזען.

ג אַ א י ל: יעצט - מוז איך מיך — — יאָ.

ג אַ ב ר י: דו ליעבסט מיך אין דער ווייטסטער צוקונפט — און זאָל היינט די ליעבע איבערגעריסען ווערען?

ג אַ א י ל: בעסער שטאַרבען.

ג אַ ב ר י: דאָס הייסט אויך, די ליעבע איבעררייסען, בעסער לע-בען און ...

ג אַ א י ל: איך וועל מיך וואַרפען די עלטערן פאַר די פיס.

גאבריִ: ווְעסט ניִשט פִיעל דערגרײכֶען. זײ זײַנען צו שטאָלץ, און איִך בִין פָאר זײ צו ניִדריִג, זײער געוויעזענער אויפזעהער!

גאַאיִל: איִך וועל וויינען פָאר זײ, איִך וועל בעטען רחמים.

גאַבריִ: ניִשט, ניִשט, טראַכט ווײַטער, ווײַטער.

גאַאיִל (געבראָכען): איִך וועל אַנטלויפען פון זײ, איִך וועל אוועקגעהן מיִט דיִר!

גאַבריִ: אַה, דאָס איִז גוט! יעצט האָב איִך דיִך, יעצט האָסטו מיִר געשײנקט די צוקונפט.

גאַאיִל: דײַנע בין איִך. דײַנע זאָל איִך שטענדיִג זײַן. האָסטו געצווײפעלט איִן דעם?

גאַבריִ! איִך האָב עס געוויִס, ווי האָב איִך אַנדערס געקאָנט? דו ליִעבסט דאָך דײַנע עלטערן.

גאַאיִל: יאָ, איִך ליִעב מײַנע עלטערן, אָבער טויזענד מאָל מעהר ליִעב איִך דיִך. צו האָט דען ווען מײַן הארץ אַזוי געשלאָגען, ווען איִך האָב אַרומגענומען מײַן מוטער, און איִז מיִר דען ווען דער אָטעם אַזוי פערגאַנגען פון דעם טאַטענס קוס? עס ציִעהט מיִך צו דיִר מיִט טויזענדער ניִשט־צו־זעהענדיִגע קײטען, און דײַנע בין איִך, דײַנע אויף אײביִג.

גאַבריִ: מײַנע בִיזטו, מײַנע אויף אײביִג.

גאַאיִל: איִך געה מיִט דיִר, וואוהיִן דו ווְעסט מיִך פִיהרען. און זאָלען די עלטערן מיִך פערשיִלטען, דײַן ליִעבע וועט איִבערוועגען אַלע קללות, און רוהיִג און גליִקליִך וועל איִך זײַן אונטער דײַן שוץ.

גאַבריִ: דו ווְעסט מיִט מיִר נאָך קײנעם מעהר ניִשט בײַנקען.

גאַאיִל: דו ווְעסט מיִר זײַן מײַן אַלץ.

גאַבריִ: און דו מיִר.

גאַאיִל: איִך פִיהל, מײַן ליִעבע צו דיִר איִז אונענדליִך.

גאַבריִ: און מײַנע זעה איִך אויך קײן סוף ניִשט. אַך, איִך זעה שוין אונזער לעבען, איִך האָב שוין לאַנג עס אָבגעפּלאַנעוועט. איִן אַ ווײַט, ווײַט לאַנד וועלען מיִר אַוועק, ווען מיִר וועלען עס מוזען. אַ לאַנד, וואו אײנער קאָן קריִגען ערד, וויִפִיעל ער וויל אַלײן, דאָרטיִן וועלען מיִר אונז בעזעצען, ווײַט פון אַלע מענשען, איִן טיִעפער אײנזאַמקײַט, איִך און דו, און דו און איִך...

לעם: און איִך! און איִך!...

גאַבריִ: יאָ, און די קלײנע, מײַן פערשטאָרבענעם פרײַנדס

יתומה׳לע, וואָס איך ערציִעה אויף. דו האָסט דאָך גאָרניִשט געגען דעם, איך זאָל זיִ נעמען מיִט?

גאַאיִל: דאַרפֿסטו עס דען פֿרעגען?

גאַבריִ: זיִ איִז אַ שייִן און אַ קלוג קיִנד.

לעם (מיִט שרעק): דיִ בעל הביִת׳טע קומט!

גאַבריִ און גאַאיִל (שפּריִנגען אָב איינס פֿון דעם אַנדערן און קוקען זיִך אַרום איִן אַלע זייטען איִן גרויסער אויפֿרעגונג).

לעם: זיִ איִז נאָך וויִיט, זיִ איִז אויפֿ׳ן וועג פֿון שייִער.

גאַאיִל: אוי, ווי בּיִן איִך דערשראָקען!

גאַבריִ: מיִר בלייִבען דאָ, מיִר וואַרפֿען זיִך צו איִהרע פֿיִס, מיִר בעטען זיִ...

גאַאיִל: ניין, ניין, דו ניִשט. דייִן אָנזעהן וועט אַרייִנטרייִבען זיִ איִן ווילדען כּעס, דיִ ריִהרענדסטע טרערען וועלען איִהם ניִשט אויסלעשען.

גאַבריִ: דאַן בלייִבּסט דו אַליין, בעגעגענסט זיִ. איִך קריִך אַרויף אויף יענעם בוים. (ציינט נאָך ליִנקס). איִן זייִן געדיִכטע קרוין וועט מיִך קייִן אויג ניִשט בעמערקען.

לעם: זאָל איִך אַראָבגעהן אונטערשטופּען דיִך? און נאָכדעם וועסטו מיִך.

גאַבריִ (צו גאַאיִל׳ן): זייִ רוהיִג נור, מייִן ליִעב, האַלט פֿעסט דיִך, און קומט אַ גיִנסטיִגע מיִנוט, בּיִן איִך בּייִ דיִר.

לעם: טראָג דיִך אָב, זיִ קאָן דיִך באַלד דערזעהן.

גאַבריִ (צו גאַאיִל׳ן, קוסענדיִג זיִ): דו געדייִנק מיִך, געדייִנק אונזער ליִעבע. (פֿערשוויִנדט נאָך ליִנקס).

לעם: ווי אַ מאַלפּע קלעטערט ער. הו, ווי געשיִקט ער איִז. שאַ זיִ איִז שוין דאָ. יעצט ווער איִך וויִעדער שטום.

גאַאיִל (איִן אויפֿרעגונג, לאָזט זיִך צו דער פֿון רעכטס היִנטען אָנקומענדיִגער מוטער).

דיִ מוטער: זעהסט, דו בּיִזט דאָ! געפֿונען דיִך, האַ? אַליין גאָר? פֿון וואַנען קומסטו, זאָג! וואו בּיִזטו געלעגען בעהאַלטען מיִט דייִן — מיִט דייִן — — מיִר וויִיסען שוין פֿון אַלץ. זאָלסטו זיִך ניִשט דערוועגען צו לייקענען.

גאַאיִל: מוטער!

די מוטער: אהא, איז עס טאקע אמת?

גאאיל: האסטו וועץ געליעבט, דאן פרעג ביי מיר נישט מעהר.

די מוטער: צו האב איך ווען געליעבט? דאס פרעגסטו נאך, דו! אבער איך האב געליעבט דיין טאטען!

גאאיל: יא, דו האסט געליעבט איינעם, וועלכער איז ווערט גע־וועזען געליעבט צו ווערען. מיין הארץ זאגט מיר, אז איך ליעב אויך אזא איינעם.

די מוטער: א קנעכט ליעבסטו, א קבצן.

גאאיל: האסטו געליעבט דעם טאטען פאר זיין רייכטום און זיין יחוס?

די מוטער: דו קוק נאר אן זי, די חכמה! מען דארף ליעבען נאר זיינס גלייכען.

גאאיל: מיין גלייכען איז — איין אנדער פרוי.

די מוטער: זעה נאר, ווי דאס ווערטעלט זיך. מאכט זיך, ווי זי פערשטעהט מיך נישט, איך רוף דעם טאטען באלד. ער וועט דיר שוין אלץ דערקלערען, ווארט.

גאאיל: דו ערגער דיך נישט, מוטער. רעג דיך נישט אויף. איך פערשטעה דיך גוט, איך האב אבער געזאגט דעם אמת. און איז אונז שוין בעשערט צו פערליעבען זיך אין א מאן, דאן פרעגט דאס הארץ נישט, אין וועלכען. דו האסט געדארפט די מענער צולאזען צו מיר מיט צעטעלעך אנגעקלעבטע: „אין דעם פערליעב דיך", „אין דעם פערליעב דיך נישט". און וואלסטו דאס געטאן, מיין הארץ וואלט דאך נישט גע־פאלגט און וואלט געליעבט נור דעם, ווער וואלט שטארקער געמאכט עס שלאגען. (נעמט ארום די מוטער). מוטער! מוטער!

די מוטער (שטופט זי אב פון זיך): דו געה אוועק פון מיר! דו לאז מיך אב!

גאאיל: ניין, ניין, מאמעלע, דו הער מיך דאך נאר אוים. איך ליעב דיך שטארק און דו ליעבסט מיך, און דארפסט מיך נישט אזוי שטויסען פון זיך, דו זאג אליין: איז דער טאטע געוועזען דער איינציגער מאן, וועלכען דו האסט אנגעטראפען אין דיין גאנצען מיידעלשען לעבען? פיעלע זיינען זיי געוועזען. איך קען נאך אייניגע, וועלכע דו האסט מיר פערטרויט, אז זיי זיינען געוועזען פערליעבט אין דיר. פון זיי זיינען א פאר נאך שענער פארן טאטען...

די מוטער: זעה אַקאָרסט! ביזט טאַקע אַ גרויסע מבינטע!

גאַאיל: און דו האָסט געהאַט און האָסט נאָך יעצט דיינע אויגען בלויז פאַר'ן טאַטען . פון אַלעמען האָט דיין האַרץ זיך אָבגעשטעלט בלויז אויף איהם .

די מוטער: ווייל ער איז געוועזען דער שענסטער און דער בעסטער און דער ווערטפולסטער פון אַלע. זיין גאַנג אַליין איז דאָך געוועזען אַ חיות אָנצוקוקען . היינט זיין רעדען , זיין שטימע , זיין גאַנץ בענעמען זיך . אַלץ אין איהם האָט געבעטען זיך , מען זאָל איהם אויסקוּסען די גליעדער .

גאַאיל: און דאָס פיהל איך אַלץ צו איהם — צו גאַברי'ן .

די מוטער: זאָלסט מיר זיין נאָמען נישט דערמאָנען! הערסטו! אַ קבצן , אַ קנעכט , אַ איך ווייס נישט וואָס —— ווי קומסטו צו איהם? ווי קומט ער צו דיר?

גאַאיל: דו זעהסט דאָך ... זעהסט דאָך , מאַמעלע!

די מוטער: וואָס זעה איך? איך זעה גאָרנישט. איך זעה , אַז דו ביזט אַ גרויסער נאַר און מען דאַרף פון דיר אַרויסשלאָגען דיין נאַרישקייט . דו זאָלסט דיר איהם אַרויסשלאָגען פון קאָפּ , הערסטו! זאָלסט איהם פערגעסען , זאָלסטו איהם!

גאַאיל: רייס מיר אויס מיין האַרץ , אויב דו קאָנסט .

די מוטער: איך וועל איהם אָבער אַרויסרייסען ביי דיר פון האַרצען .

גאַאיל: ווי קאָנסטו אַזוי האַרט רעדען , דו וועלבע האָט אַליין געליעבט?

די מוטער: לאָז מיר מיין ליעבע צו רוה! דו שענדעסט זי , ווען דו ברייננסט זי אַרויף אויף דיינע ליפּען! דו געה מיר גלייך אַהיים! איינשליעסען וועלען מיר דיך , די ליכטיגע וועלט וועסטו ביי אונז נישט אָנזעהן .

גאַאיל: בעגראָבט מיך שוין צוגלייך ...

די מוטער: דו וועסט דיר שוין אַרויסשלאָגען פון קאָפּ דיין ליעבענעס . און אַז עס וועט קומען דיין אמת'ער בעשערטער ...

גאַאיל: פון וואַנען ווייסטו , אַז דאָס איז נישט גאַברי?

די מוטער: זיין נאָמען זאָלסטו מיר נישט דערמאָנען , האָב איך דיר געזאָגט , הערסטו! זיין נאָמען זאָלסטו מיר נישט דערמאָנען!

און געה גלייך אַהיים. אַז נישט, וועל איך דיך אָוועקשלעפּען פֿאַר די האָר.

גאַאיל: איך וועל געהן.

די מוטער: געה גלייך און שנעל, וואָס ריהרסטו זיך נישט? איז ער ערגיץ דאָ?

גאַאיל: זעהסט דאָך.

די מוטער: מסתמא ערגיץ־וואו בעהאַלטען. (קוקט זיך ארום). הינטער די קוסטען. אויף אַ בוים.

גאַאיל: ביזט דאָך אָנגעקומען — פּלוצלונג. האָסטו איהם גע־זעהן?

די מוטער: וואָס ווייס איך, וואָס! געה גלייך אַ היים, דער טאַטע לויפֿט אַרום איבער וואַלד און פֿעלד און זוכט דיך. איך געה איהם גע־פֿינען און אָנזאָגען, אַז דו ביזט אַוועק אַהיים.

גאַאיל (ברעכט אויס אין טרערען).

די מוטער: מיט דעם וועסטו מיך נישט ריהרען. אויף דעם האָב איך מיך געריכט, דו זאָג אַליין, טאָכטער, איז דאָס שיין פֿון דיר צו נעמען און פֿערליעבען זיך אין דעם, וואָס איז געוועזען אונזער אויפֿ־זעהער. דאָס איז דאָך די גרעסטע בושה. פֿאַר חרפּה וועלען מיר אונז דאָך דאַרפֿען בעגראָבען לעבעדיגערהייט. דו פֿאָלג מיך און שלאָג דיר איהם אַרויס פֿון קאָפּ. קאָנסט זיין זיכער, אַז מיר וועלען נישט איינגעהן אויף דעם, מיר זאָלען אַפּילו וויסען, איך וויים נישט וואָס. איך נישט, און דער טאַטע אַוודאי נישט. איך האָב נאָך מיט דיר גערעדט ווי מיט אַ מענשען. דער טאַטע וואָלט דיך שוין לאַנג אַוועקגעשלעפּט פֿאַר די האָר אַ היים און וואָלט דיר צושניטען די הויט און — און... טיק געה שוין בעסער אַ היים, זאָל ער דיך דאָ נישט געפֿינען. איך וועל איהם זאָגען, אַז דו ביזט שוין לאַנג אין דער היים. איך וועל איהם בעטען. ער זאָל דיך נישט אָנריהרען. געה אַ היים, מיין טאָכטער, געה אַ היים.

גאַאיל: איך וועל שוין געהן. לאָז מיך כאָטש גוט אויסוויינען זיך. דאָס מאָגסטו מיך דאָך לאָזען.

די מוטער: נאַרישקייט. דיין גאַנצער געוויין איז אַ נאַרישקייט.

גאַאיל: מוטער, ווי קאָנסטו אַזוי? מוטער!

די מוטער: נו, טיק וויין, טיק וויין. וויין דיך אויס און געה אַ היים. זעה, אַז איך און דער טאַטע וועלען קומען אין שטוב, זאָלסטו

שוין זײַן אין דער היים. (קוקט זיך ארום). צו איז ער דאָ נאָר נישט בע־האלטען?

גאַאיִל (וויינט שטארקער).

דיִ מוטער (טריקענט זיך אויף דיִ אויגען). אֵי, נאַר, נאַר! נישט־קשה, וועסט אונז נאָך דאַנקען. — הער אויף, הער אויף. מאַכסט מיך אויך צו וויינען. אָבער דיר וועט גאָרנישט דערפֿון אַרויסקומען. — נאַ, הער אויף צו וויינען און גײה גלײַך אַ היים. איך גײה געפֿינען דעם טאַטען. (טריקענט זיך דיִ אויגען און אײַלט אַוועק נאָך ליִנקס פֿאָרנט).

גאַאיִל (קוקט איהר נאָך און שרײַט אויס הערצרײַסענד): מוטער!

דיִ מוטער (מאַכט איהר מיט דער האַנד און פֿערשווינדט מיט נאָך שנעלערע טריט).

גאַאיִל (ציהט זיך אויס אויפֿ׳ן גראָז און וויינט היסטעריש).

לעם (פֿון בוים): הערט אויף, הערט אויף. איך ווײן שוין אויך. איהר צורײַסט מיר מײַן האַרץ. און דיִ מאַמע געהט און וויינט אויך. זיִ הערט נישט אויף צוווישען זיך דיִ אויגען.

גאַבריִ (קומט שנעל צו): ליבע, ליבינקע! הער אויף, הער אויף. איך לאָז דיך פֿרײַ, ווײן נור נישט אַזוי... הער אויף, ליבינקע...

גאַאיִל: גלײַך, גלײַך. דאָס האָב איך מיך צוזעגענט יעצט מיט מײַן מוטער.

גאַבריִ: דאָס האָסטו —?!

גאַאיִל: יאָ. (שטעהט אויף). נעם דו מיך אַוועק, גלײַך, יעצט, אַט ווי איך שטעה, עק וועלט גײה איך מיט דיר. דײַן לעבען וויל איך טײלען, און ווי אָרם דאָס זאָל נישט זײַן. ווילסטו מיך נעמען?

גאַבריִ: דו פֿרעגסט? — ליבע! איך בין שוין לאַנג גרייט דיך צו צונעמען, ווי דו שטעהסט און געהסט. האָב איך דיך געליבט פֿון דײַנע גיטער וועגען? האָב איך דען ווען געטראַכט פֿון דײַן טאַטענס רײַכ־טום? דיך ליב איך — דיך נור אַליין. נאָך דיר בענקט מײַן נשמה, נאָך דיר לעכצט מײַן האַרץ, נאָך דיר טראָג איך מײַן גרויסען דורסט!

גאַאיִל: טיִק קום, טיִק קום! לאָמיר שנעל אַוועק.

גאַבריִ: יאָ, קום שנעל! אַ קוש נור וועל איך דיר גלײַך געבען, בעזיעגלען זאָל ער דיִ פֿערגאַנגענהײַט און אַריבערפֿיהרען אונז אין דיִ גליקליכע צוקונפֿט. אין מײַנע אָרמס, געליבטע, טײַערע, האַרץ און נשמה! (ער כאַפּט זיִ ליידענשאַפֿטליך אַרום און זיי פֿערלירען זיך אין אַ לאַנ־גען קוש).

לעם (הוסט אָב אַ פּאָר מאָל. זיי לאָזען זיך נישט שטערען).

גאַאיל: אַה, יעצט קום!

גאַברי: יעצט קום!

גאַאיל (מיט אַ געבראָכענעם קול): זיי געזונד, מאַמעלע! זיי געזונד, טאַטעלע! (לעגט אַוועק דעם קאָפּ אויף זיין אַקסעל און וויינט).

גאַברי (גלעט זי).

גאַאיל (שטאַרקט זיך): דאָס איז אַלץ. נישט מעהר וויינען. יעצט געהער איך דיר, און דו ביזט מיין אייביגע פרייד. איך געה אַוועק מיט דיר מיט אַ לייכטען האַרצען. איך פיהל מיך גליקליך, און פרייד גיעסט זיך דורך מיינע אָדערן. איך קאָן יעצט שרייען און יויכצען. (מיט אַ געבראָכענער שטימע). קום, קום שנעל, זייט געזונד, מיינע שיינע בלומעלעך! זייט געזונד, מיינע בוימדעלעך! גריסט די עלטערן פון מיר. זאָגט זיי, אַז איך האָב זיי שטענדיג געליעבט און וועל זיי שטענדיג ליעבען; (לאָזט זיך אַראָב אויף די קניע און קוסט די ערד און דאָס גראָז). זיי געזונד, ערדעלע, אויף וועלכער איך האָב פון מיין קינדהייט אָן געטראָטען. זאָלען מיינע עלטערן נאָך לאַנג, לאַנג אויף דיר טרעטען. גיב זיי איבער מיינע קוסען, גיב זיי איבער אַלע מיינע לאַסקעס. (שטעהט אויף). קום, קום! קום שנעל! זייט געזונד אַלע, אַלע! זיי געזונד, הימעל איבער מיין עלטערנס הויז. דיך נעם איך אָבער מיט. דורך דיר וועל איך זיי שיקען מיינע גריסען און פון דיר וועל איך אָבנעמען זייערע גריסען. זיי וועלען מיר דאָך שיקען גריסען? ווי? המ? גאַברי?— דו וויינסט? דו וויינסט גאָר? קום! קום! (זיי הייבען אָן צו געהן נאָך רעכטס פאָרנט):

לעם (פון בוים): העי, העי, און וואָס וועט זיין מיט מיר? זאָל איך מיך דאָ אויפהייגנגען גלייך אויפ'ן בוים?

גאַברי: יאָ, דו קומסט מיט. דו קומסט מיט אונז. מיר וועלען וויסען, ווי אָבצודאַנקען דיר פאַר אַלע דיינע דיענסטען, קום נור שנעל.

לעם (שפּרינגט אַראָב פון בוים און קומט אַרויס אויפ'ן פּלאַץ): דאָ בין איך שוין. איהר געהט, איך קום אייך גלייך נאָך. איך נעם נור צו מיט זיך מיין ביסעל אָרמקייט. (לויפט צום בדומעגהויז).

גאַאיל (אַוועקגעהענדיג): זייט געזונד, אַלע און אַלץ! (געהט און בויגט זיך צו דעם גאַנצען אַרום). זייט געזונד! זייט געזונד! (פערשווינדט מיט גאַברי'ן רעכטס פאָרנט. מען הערט זי נאָך רופען מיט אַ געבראָכענעם קול): זיי געזונד, טאַטעלע! זיי געזונד, מאַמעלע!

לעם (קומט אין אַ ווײַלע אַרום אַרויס מיט זײַן „ביסעל אָרמקײַט”, אײַנ־געבונדען אין אַ טוך, אויף דעם רוקען, און בויגט דעם קאָפּ, ווי ער וואָלט זיך צוזעגנענט) . זײַט געזונד , פלאַנצעלעך . איך וואָלט געוויינט, ווען איהר וואָלט געוועזען ציבעלעס. זײַט געזונד. נישט איהר, וועלען זײַן אַנדערע זײַט געזונד , (שפּרינגט און זינגט) .

בלומען , בלומען אומעטום ,
וואו איך קער און וועגד מיך ...

צווייטע סצענע.

(א הויכער גראז-פלאץ, פון וועלכען עס עפענט זיך איין אויסבליק אויף א ווייט, גראז-בעדעקט טהאל, וואס איז ארומגעצוימט מיט וואלד און וואלד-בעוואקסענע בערג. — עס איז אנהעב פריהלינג, דאס אלטע גראז הענגט זיך קוים אויף פון דעם ווינטערדיגען שלאף און איז ערטערווייז געל. די צוויי בוימער רעכטס, איינער אין מיטען, דער אנדערער הינטען, און דער איין בוים לינקס הינטען, ווי אויך די פיעלע קליינע קוסטען, זיינען נאך אהן בלעטער).

(פון ווייט הינטען רעכטס הערט זיך גאברי, אונטערטרייבענדיג פערד): וויא, וויא, וויא! נאך א ביסעל, נאך א ביסעל... פוילט אייך נישט, פוילט אייך נישט... וויא, וויא, וויא!... אהא, אהא, אהא... טפררררו! (די זייט פון א גרויסער בויד ווערט קענטיג ביים ראנד פון פלאץ רעכטס צווישען די ביידע בוימער).

גאברי (אנגעטאן אין א דונקעלען רעקעל אויף א בלויעס העמד, מיט דונקעלע הויזען אין הויכע שטיפעל און א ווייסען פילץ-הוט מיט איין איבער די אויגען איבערגעבויגטען ברעג, שפרינגט אראב פון דער בויד). איהר זעהט, איך האב אייך געזאגט, מיר קומען אן אויף דעם העכסטען פונקט. און מיר זיינען טאקע אויף דעם העכסטען פונקט. דא בלייבען מיר יעצט שטעהן און זעהען זיך דעם פלאץ גענויער אן. (ווענדט זיך צו דער בויד). ארוים פון בויד, הייסט עס או, או, פאוואליע, מיין שווער ווייבעל! קאנסט דיך נישט ריהרען, הא? ביזט אלט געזעסען געווארען? אזוי... אזוי... האפ!

גאאיל (אין א דיקען גרויען אנצוג, אויפ'ן קאפ א מין קאפיושאן, שפרינגט אראב).

גאַבריִ (דריקט זי צו זיך צו און קושט זי).

גאַאיִל: אויף! טאַקע אַלט געוועסען געוואָרען.

גאַבריִ: געה זיך נור אַ ביסעל פֿערנאַנדער. (צוריק צו דער בויד) און דו, קליינע, ביזט אויך מיעד פֿון זיצען?

די קלייִנע (פֿון בויד): זעהר.

גאַבריִ: נו, טיק שפּרינג אַראָב, גיב דיינע הענטעלעך. אָט אַזוי אָ... נו, האָפּ־טשאַק... האָפּ! און לויף זיך דורך אַ ביסעל. (ער גאַלאָפּירט אַרויף מיט אַ קליינעם מיידעלע פֿון אַ יאָהר נײַן, איין איינגעוויקעלטער אין אַ גרויסער פּאַטשיילע).

די קלייִנע: אוי, ווי מיינע פֿיס זינגען!

גאַבריִ: טיק זאָלען זיי אויך טאַנצען. (געהט צוריק צו דער בויד און רעדט אַריין). און דו דאָרט, וואָס ליעגסטו נאָך ווי אַ בער? קום אַראָב, מיר ווילען אָנזעהן זיך די געגענד. זאָל איך דיך אפשר אויך אַראָבנעמען?

לעם: אַ—א—א, שווער אַזוי די ביינער. (ער קומט אַרויס פֿון בויד, אָנגעטאָן אין אַ געלען פֿערלאַטעטען ווינטער אַנצוג אין גרויסע שטיפֿעל מיט אַ שווערען היטעל אויפֿ'ן קאָפּ, פֿויל בעוועגענדיג זיך. צו גאַבריִ'ן). קלאָפּ מיר אָן אַ ביסעל די ביינער. לאָ'מיך זיי אַ ביסעל בעסער דערפֿיהלען. (וואַרפֿט זיך צו צום מיטעלסטען בוים און שלאָגט זיך אָן איהם דאָס מיט איין זייט, דאָס מיט דער אַנדערער).

גאַבריִ: בעסער, בעסער... שטאַרקער, שטאַרקער...

די קלייִנע: וואַרף נור דעם בוים נישט איין.

גאַבריִ (געהט צו צו גאַאיִל'ן, וועלכער שטעהט מיט'ן געזיכט צום הינטערגרונד און בעטראַכט די געגענד). דער פּלאַץ איז וואונדער־שיין. און מוז אויך זיין גוט, איך וועט, אַז דאָרט אונטען מוז זיין אַ וואַסער, זעהסט עס נישט אויס ווי אַ וואַסער? בעוועגט זיך נישט די אויבערפֿלעכע? אויב דאָס איז אַ וואַסער, האָבען מיר עס בעסער ווי געוואונשען, פֿאָהרען מיר ווייטער נישט און מיר בלייבען דאָ.

גאַאיִל: אַך, דאָס וואָלט געוועזען גוט. איך בייִנק שוין נאָך אַ היים.

גאַבריִ: איז דאָס אַ פֿאָרוואורף מיר?

גאַאיִל: דיר אַ פֿאָרוואורף? וואָס פֿאַלט דיר איין? ווילסט דו דען אַליין קיין היים נישט האָבען? בייִנקסט דו אַליין נישט נאָך איהר?

גאַבריִ: און ווי נאָך! און ווי! איך האָב קיינמאָל אַזוי נישט געבייִנקט נאָך איין אייגענער היים. איך האָב איבערהויפּט נישט געבייִנקט

נאָך אַהיים, נאָך איין אייגענעם ווינקעל. מיין רענצעל איז מיר געוועזען מיין ווירטשאַפט, די ערד—מיין ווייך געפעדערט בעט און דער הימעל איבער מיר – דער אויסגעפוצטער באַלקען.

גאַאיל: בין איך דיר נעביך אַ גרויס, שווער יאָך?

גאַברי: אָה, ניין! דער אַרמער וואַגאַבונד וואַלגערט זיך וואו אַ טאָג און וואו אַ נאַכט אויף אָפענע גאַסען און טראָגט זיין לעבען לייכט, ביז ער קומט פּלוצלונג צו עשירות, דאַן בויט ער שנעל זיך אויס אַ הויז און דאָס וואַגאַבונדען-לעבען וויל איהם מעהר נישט שמעקען. דו האָסט מיך, אַרמען וואַגאַבונדען, מיט דיין ליעבע אונענדליך רייך געמאַכט און עס ציעהט מיך צו שטוב און דאַך. איך וויל מיין אוצר דאָרטין בעהאַלטען, אַז קיין שטויבעל זאָל אויף איהם נישט פאַלען. נישט ליידען זאָל ער פון זון און פון רעגען, און פראָסט און שניי זאָלען איהם נישט שאַדען. בעדריקט פיהל איך מיך יעצט אונטער דעם פרייען הימעל, און אין דעם ענגסטען חדר מיט דיר אַליין אָטעם איך, ווי אין דער אונענדליכקייט. או, דו! אַ גרויס, שווער יאָך ביזט דו מיר?! האַ, האַ! יעצט פיהל איך מיך ערסט אַלס גאַנצער מאַן, פעהיג צו די גרעסטע טהאַטען, און מיין טרייבקראַפט איז: דו, דו, דו — אַ גליקליכע, דו אַ פרעהליכע, דו אַ פערגניגטע! או, דו! (קוסט זי ליידענשאַפטליך). אָבער, וואָס האָב איך פערפערט...

גאַאיל (אַרומנעמענדיג איהם). אָה, ליעבער, רעד ווייטער. ווייטער. עס איז מיר אַזא חיות דיך צו הערען. רעד, רעד.

גאַברי: ניין, פון רעדען וועל איך דיר נישט אויפבויען קיין היים. דו כאַפּסט נאָך אַ גוטען קוס — (ער קוסט זי): און איך געה אַרומקוקען דעם פּלאַץ. צו איז עס טאַקע אַ וואַסער, וועל איך זעהן, און צו איז דער פּלאַץ דאָרט אונטען נישט זומפּיג, און ווי די ערד איז. (צו לעמ'ען). קום, דו, מיר וועלען אונז אַרומגעהן אַ ביסעל איבער דעם אַרום. שלאָף נישט. בעוועג דיך. שטעל פיס.

לעם (וועלכער איז געשטאַנען איינגעהויקערט אונטער'ן בוים, בעוועגט זיך קוים). עך, פאָהרען איז בעסער. געלעגען און געגעסען, געגעסען און געלעגען. אַ גוט שטיקעל צייט.

גאַברי: דאָס גוטע שטיקעל צייט וועט דיר גלייך אַוועק. עס וועט זיך אָנהעבען איין אַרבייט...!

לעם: אַ שמחה אין שטעדטעל. איך האָב ליעב, אַז די אַרבייט

נעמט זיךְ אוים . (בײדע מענער פֿערשווינדען אין הינטערגרונד . ווי אראָבגעהענ־דיג אַראָב אַ באַרג) .

ג אַ א יִ ל (שטעהט און קוקט זיי נאָך) .

ד יִ ק ל ײ נ ע (שטעהענדיג נעבען איהר) . וועט דאָ זיין אונזער הײם ?

ג אַ א יִ ל : יאָ , מײן קלײנינקע .

ד יִ ק ל ײ נ ע : מיר האָבען דאָךְ דאָ קײן הויז ניִשט .

ג אַ א יִ ל : וועלען מיר דאָ בויען אַ הויז .

ד יִ ק ל ײ נ ע : איז דאָס דײן טאַטענס ערד ?

ג אַ א יִ ל (ציטערט אויף) : נײן , מיר זײַנען ווײַט — ווײַט פֿון מײן טאַטענס ערד .

ד יִ ק ל ײ נ ע : אָ , יאָ , מיר זײַנען דאָךְ אַזוי לאַנג—לאַנג געפֿאָהרען . מען קאָן גאָר אַ ודאי פֿון דאַנען ניִשט זעהן דײן טאַטענס ערד . קאָן מען פֿון דאַנען זעהן דײן טאַטענס ערד ?

ג אַ א יִ ל (זיפֿצט) : נײן .

ד יִ ק ל ײ נ ע : אַז מען זאָל אַפֿילו אַרויפֿקלעטערן אויפֿ'ן בוים , אויךְ ניִשט ?

ג אַ א יִ ל : אויךְ ניִשט . (טרויעריג) . ווײַט זײַנען מיר פֿון דער הײם . זעהר ווײַט .

ד יִ ק ל ײ נ ע : וועסטו דײן טאַטען מיט דײן מאַמען גאָר קײנמאָל מעהר ניִשט קאָנען זעהן ?

ג אַ א יִ ל (אונרוהיג) : קינדעניו , פֿרעג ניִשט , קינדעניו , רעד ניִשט מעהר .

ד יִ ק ל ײ נ ע : וועסטו נאָךְ זיי בענקען , יאָ ? בענקסט נאָךְ זיי . האַ ?

ג אַ א יִ ל (נעמט אַרויס אַ טאַשענטוךְ און קערט אָב דאָס געזיכט) .

ד יִ ק ל ײ נ ע : איךְ געדײנק ניִשט מײן טאַטען מיט מײן מאַמען . איךְ בין אין גאַנצען אַ יתומה . — אַז איךְ וועל שטאַרבען , וועל איךְ זעהן מײן טאַטען מיט מײן מאַמען . איךְ וועל זיי ניִשט דערקענען . זיי וועלען מיךְ אָבער דערקענען . מײן מאַמע קומט צו מיר אָפֿט אין חלום . איךְ ווײס אָבער ניִשט איהר געזיכט . אַז איךְ מאַךְ צו די אויגען , זעה איךְ אויךְ ניִשט איהר געזיכט . אָבער איךְ זעה איהר גאַנצע געשטאַלט . אַזאַ דאַרע אין אַ ווײַסען קלײדעל . — אַז דו ווײנסט , פֿאַר וואָס ביזטו אַוועקגעפֿאָהרען פֿון דײן טאַטען און מאַמען ?

ג אַ א יִ ל : פֿרעג ניִשט , קינדעניו , פֿרעג ניִשט .

ד י ק ל ײ נ ע: טאקע פאר וואס ביזטו אוועקגעפאהרען, אז דו וויינסט?

ג א א י ל: עס האט געמוזט אזוי זיין, קינדעניו. — איז דא נישט שיין, הא? קום, לא'מיר שפּיעלען אין עפּיס. לא'מיר שפּיעלען אין באפּענים. קום, כאפּ מיך. (הערבט אן צו לויפען).

ד י ק ל ײ נ ע! איך וויל נישט שפּיעלען.

ג א א י ל: טיק קום, לא'מיר אונז זעצען, וועסט זיך אװעקלעגען בײ מיר אין שוים און איך וועל דיר דערצעהלען א מעשה, קום. (זי זעצט זיך און ציעהט אראב צו זיך די קלײנע), אזוי, א, נו, יעצט ליעג רוהיג און איך וועל דערצעהלען. א מאל איז געוועזען... ווארט, וואס זאל איך דיר דערצעהלען? ווארט, איך וועל עפּיס אויסקלערען. א מאל איז געוועזען... האסטו גאר דיין טאטען מיט דיין מאמען נישט געקאנט?

ד י ק ל ײ נ ע: איז דאס א מעשה?

ג א א י ל: יא, איך וועל שוין דערצעהלען. האסטו ליעב דעם פעטער גאברי?

ד י ק ל ײ נ ע: איך האב ליעב דעם פעטער גאברי און האב ליעב צו הערען א מעשה.

ג א א י ל: וועסט שוין הערען, האסט איהם שטארק ליעב? וועסט מיך אויך ליעב האבען?

ד י ק ל ײ נ ע: אז דו וועסט מיך ליעב האבען וועל איך דיר אויך ליעב האבען?

ג א א י ל: איך וועל דיך ליעב האבען. איך האב שוין דיך זעהר ליעב. איך וועל דיר זיין דיין מאמע.

ד י ק ל ײ נ ע: מײן מאמע קומט צו מיר אין חלום. איך וועל דיך רופען מוהמע.

ג א א י ל: איך וועל דיך אבער לאסקען, ווי א מאמע. דו ווייסט נישט, ווי א מאמע קאן לאסקען. עס איז אזוי גוט, ווען א מאמע לאסקעט.

ד י ק ל ײ נ ע: פאר וואס ביזטו אוועקגעפאהרען פון דיין מאמען?

ג א א י ל: ווייל איך ליעב דעם פעטער גאברי.

ד י ק ל ײ נ ע: האסט איהם ליעבער פאר דיין מאמען?

ג א א י ל: ליעבער פאר אלץ אין דער וועלט.

ד י ק ל ײ נ ע: פאר וואס האסטו איהם ליעבער?

ג א א י ל: דאס וועסטו פערשטעהן, אז דו וועסט אויפוואקסען. דו פערשטעהסט, ער איז דאך מײן מאן

די קליינע: זיינען אַ מאַנס לאַסקעס בעסער פאַר אַ מאַמעס לאַסקעס?

גאַאיל (מיט צוגעמאַכטע אויגען, די הענד אויפ'ן קאָפּ, אין ענטציקונג): אומ—מ—מ—מאַ!

די קליינע: וועל איך אויך ליעב האָבען אַ מאַן. וועל איך נישט דאַרפען האָבען קיין מאַמען.

גאַאיל: קינד וואָס רעדסטו! דו דאַרפסט נאָך האָבען אַ מאַמען און איך וועל זיין דיין מאַמע.

די קליינע: קאָנסט נישט זיין מיין מאַמע. מיין מאַמע איז טויט. איך וועל אָבער ליעב האָבען אַ מאַן.

גאַאיל: איך וועל דיך ליעבען און לאַסקען. און מיר וועלען שפּיעלען צוזאַמען. און אַלע שפּיעלען וועלען מיר שפּיעלען. איך קען אַלע שפּיעלען. און וואָס קאָנסטו שפּיעלען?

די קליינע: איך קען אויך אַ סך שפּיעלען.

גאַאיל: קום גלייך לאָ'מיר אין עפּיס שפּיעלען.

די קליינע: יעצט וויל איך נישט.

גאַאיל: אַך, וואָס, דו אַלטע באַביצע! קום! (העבט זי פון דער ערד).

גאַברי (פון אונטערן באַרג): מיר בלייבען דאָ! מיר בלייבען דאָ! (גלייך ווערט ער און לעם זיכטיג).

גאַאיל: הורראַ! הורראַ! (פּאַטשט אין די הענד פאַר ענטציקונג און כאַפּט די קליינע דרעהען. דאַן אַיילט זי גאַברין ענטגעגען). דאָס איז אַ וואַסער טאַקע? די ערד איז גוט?

גאַברי: דאָס איז אַ וואַסער, נישט לאַנג און נישט זעהר ברייט, אָבער גאַנץ טיעף, ווייזט אויס, און פון איהם ציעהט זיך אַ לאַנג און שמאָל וואַסער-שלייַנגעל, ווי אַ גראָבען, ווייט ווייט, ביז דאָס אויג כאַפּט, בעוואַסערענדיג דאָס טאָל, דאָס איז אַ מזל וברכה. די ערד איז זעהר גוט, ווילד גאַנץ און נישט-בעריהרט. מיידעל-ערד. מען וועט זי צוערסט דאַרפען בעקאַנט מאַכען מיט פייער און אַוועקברענען אַל'ץ, וואָס זי טראָגט יעצט אויף זיך. מיר מאַכען עס נאָך היינט. אַ סימן זאָל עס אונז זיין, אַז די אַרבייט דאַרף ביי אונז ברענען.

לעם: אַרבייט... אַרבייט... אַזוי געהט ער די גאַנצע צייט און רעדט. איך האָב נאָך קיינמאָל דאָס וואָרט אַזוי אָפט נישט געהערט ווי היינט פון דיר.

גאַבריִ: און האָסט זי אויך אַזוי פֿיל ניִשט געזעהן, וויִפֿיִעל דו וועסט זיִ זעהן בײַ מיִר. מיִר וועלען ניִשט טאָרען וויִסען פֿון מיִדיִגקײַט און פֿוילען־זיִך.

לעם: עך, עך...

גאַבריִ: דאָרט אונטען, ניִשט ווײַט פֿון דעם וואַסער, זײַהען מיִר דעם קאָרן! און העכער, דאָרט אַרויף, קומט דער ווייץ, דעם גאַנצען מיִטען דאָ פֿערנעמען מיִר מיִט קאַרטאָפֿעל, און היִנטען דאָרטיִן, היִנטער יענע סאָסנעס, וועלען קומען האָבער און גערסט און מיִר וועלען אונז נאָך נעמען ערד געגוג פֿאַר היי, און פּאַשע פֿאַר בהמות. דאָ, וואו מיִר שטעהען, בויען מיִר אויף אונזער הויז...

גאַאיִל (איִן ענטציִקונג): אונזער הויז!

גאַבריִ: דער פּלאַץ איִז גראָד ווי בעשאַפֿען דערפֿאַר. מען האָט פֿון איִהם איין אויסבליִק אויף דעם גאַנצען אַרום, אָט טאַקע דאָ, וואו מיִר שטעהען יעצט, שטעלען מיִר אויף אונזער הויז.

גאַאיִל (פֿערטרוימט, שעפּטשעט גליִק־זעליִג אַרוים): אונזער הויז!

גאַבריִ: ליִנקס דאָ דעם שטאַל און שפּײַכלער און שײַער. אַ ביִסעל ווײַטער דאָרטיִן דעם היִהנער־הויף...

גאַאיִל: איִך זעה שוין אַלץ קומען! איִך זעה שוין אַלץ קומען!

לעם: און מיִר האָבען נאָך אַפֿילו ניִשט דעם ערסטען קלאָץ.

גאַבריִ: און וואָס ביִזטו? דו מיִש דיִך ניִשט אַרײַן מיִט דײַנע פֿוילע ווערטער, דו קאָנסט מיִך מאַכען וויִלד. איִך ביִן יעצט ווי אַ פֿאַרע־קעסעל. עס קאָכט און זיִדט איִן מיִר און שרײַט נאָך אַרבײַט, נאָך טעטיִגקײַט...

לעם (מיִט האַלבען מויל): און איִן מיִר — בורטשעט עס אויך פֿאַר הונגער. (געהט צו דער בויד, וואו ער נעמט אַרוים אַ שטיִק ברויט און הערבט אָן צו קײַען).

גאַבריִ (צו גאַאיִל'ען, כמעט פֿליִסטערנדיִג מיִט אַ פֿערכאַפּטען אָטעם). אַך, מײַן חלום ווערט דערפֿיִלט, איִך און דו, און דו און איִך, איִן טיִעפֿער אײַנזאַמקײַט, אַליין מיִט אונזער גליִק און אונזער ליִעבע. פֿון לעבענס־קראַפֿט און טעטיִגקײַטס־פֿערלאַנג... אַך, דו! איִך פֿיִהל, אַז איִך מוז דיִך אויפֿהעבען יעצט אויף מײַנע הענד און דורכלויפֿען זיִך וויִלד מיִט דיִר איִן וויִלדע לײַדענשאַפֿט און התלהבות. וואָס ליִעבע מאַכט! וואָס ליִעבע קאָן נור מאַכען! עס פּאַטופּעט זיִך מיִר ניִשט איִן מײַן מוח. מײַן האַרץ ברײַטעט זיִך און קאָן דאָך ניִשט אַלץ אומפֿאַסען.

גאַאיל (שטיל אויפלאַכענדיג פאַר גליקזעליגקייט און האַלזענדיג איהם): דו, דו...

גאַברי (דריקענדיג זי צו זיך): דו וועסט שוין זעהן, ווי איך וועל אַרבייטען.

גאַאיל: צו זעהן? ניין! איך בין פול פון דיר און דיין טעטיג־קייטס־פערלאַנג. ניין, איך שטעה פון דיר נישט אָב. איך אַרבייט גלייך מיט דיר, איך וויל נישט בלויז אָבווישען דיר דעם שווייס פון דיין שטערן, ווען אַ מידער וועסטו קומען פון דער אַרבייט. איך וויל דיר העלפען שוויצען, און ביידע וועלען מיר טריקענען איינס דעם אַנדערן דעם שווייס, איך דיר — אַזוי, און דו מיר —

גאַברי: אַזוי.

גאַאיל: שטעהענדיג אַזוי גענייגט צו גענייגט...

גאַברי: וועלען מיר האַרציג זיך צו קוסען. (זיי גיעסען זיך צוזאַמען אין אַ לאַנגען קוס).

לעם (צו דער קליינער, וועלכע קוקט זיך צו צו אַלץ מיט איין ערנסטער מינע): זעהסט, האַ, קליינע? אַזוי איז טאַקע גוט צו אַרבייטען, וועסטו וועלען אַזוי אַרבייטען?

די קליינע (ערנסט): אַ מאַנס לאַסקעס זיינען בעסער ווי אַ מאַמעס.

לעם: העי, העי, פון וואַנען ווייסטו דאָס? דו וועסט עס ערסט נאָך וויסען.

די קליינע: איך ווייס, איך וועל עס וויסען.

לעם: העהע... (קיינט ווייטער).

גאַאיל (אין ענטציקונג): אַך. וועלען מיר אַרבייטען — מיט קוס און לאַסקע אַלס שטענדיגע בעגלייטער. צוזאַמען גלייך ביים אַקערן און ביים זייהען, ביים שניידען און ביים אַריינקלייבען פון פעלד, אין שטוב און אין שטאַל...

גאַברי (פליסטערט מיט לאַסקע, ווי אַ סוד): נעמסטו דיר נישט צופיעל פאַר? פערגעסט...

גאַאיל: וואָס?

גאַברי: וועסט מוטער ווערען.

גאַאיל: דאָס וועט זיין מיין אַברוה.

גאַברי: עס וועלען קומען קינדער.

גאַאיל: זיי וועלען זיין מיין שפיעל. אַך, דו וועסט שוין זעהן, וואָס איך קאָן! און איך וועל עס דיר אויך גלייך בעווייזען, איך לויף צו

אונזערע ווערקצייג. נעם אַ גראָבאייזען און העב אָן צו גראָבען דאָס פונדאמענט פאַר אונזער הויז.

ג אַ ב ר י (כאַפּט אַראָב זיין הוט און פאָכעט מיט איהם): הורראַ! (זיי לויפט צו דער בויד, ער נאָך איהר, זיי בינדען דאָרט אויף אַ גרויסען לאַנגען קאַסטען, וועלכער איז צוגעבונדען הינטער דער בויד).

ל ע ם: נאַ, איך העב שוין אויך אָן צו זעהן אונזער הויז. איך זעה שוין דאָס עסצימער, די קיך. דעם זאַל, די שלאָפצימער, דאָ וועט זיין מיין מקום מנוחה, לעג איך מיך טאַקע גלייך שלאָפען אין מיין שלאָפצימער. (ציהט זיך אויס אויפ׳ן גראָז און מאַכט צו די אויגען).

ג אַ א י ל (קומט צוריק מיט אַ גראָבאייזען).

ג אַ ב ר י (נאָך איהר מיט אַ האַרקע).

ג אַ א י ל: מיר וועלען דאַרפען גראָבען טיעף, אום פלאַץ צו האָבען פאַר אַ קעלער. און אויפשטעלען וועלען מיר אַ שטיינערנעם פאָדמוראָק.

ג אַ ב ר י (אַריינפאַלענדיג איהר אין די רעד): אונזער הויז זאָל שטעהן שטאַרק, און לאַנג נאָך אונז זאָל עס דערצעהלען פון אונזער גליק!

ג אַ א י ל: אָ, דו! דו כאַפּסט מיר מיינע ווערטער אַראָב פון צונג! אַלזאָ, וואו העב איך אָן? אָט טאַקע דאָ, וואו דו האַלטסט דיין פוס. פון אונטער אַ שטאַרקען, וועט עס שטאַרק אַרויסוואַקסען. נעם איהם יעצט אַוועק, דיין פוס, יעצט שטעל איך דאָ אַרויף מיין גראָבאייזען, שפאַר מיר אין די הענד גוט אָן, יעצט דריק איך אָן דעם גראָבאייזען מיט מיין פוס. מיט גליק! מיט גליק!

ג אַ ב ר י: מיט גליק! מיט גליק!

ג אַ א י ל (וואַרפט אַרויס אַ גראָבאייזען ערד, וויל ווייטער גראָבען און שלאָגט אָן אויף אַ שטיין): אַ שטיין?... איז דאָס אַ גוטער סימן צו אַ שלעכטער?

ג אַ ב ר י: אַ גוטער! אַ גוטער! מיר וועלען אַלע שוועריגקייטען בייקומען, ווי אָט דעם שטיין. איך גראָב איהם אונטער גלייך מיט מיין האַרקע, אַזוי אָ... דו גראָבסט פון דער אַנדער זייט... אַזוי אָ...

ג אַ א י ל: ער בעוועגט זיך שוין! ער בעוועגט זיך שוין!

ג אַ ב ר י: יעצט גיב איך איהם אַ שלעפּ, אַ הו—ו—ו—ו! און אַרויס איז ער! הורראַ, דער אָנהעב איז גוט געמאַכט, הורראַ!

ג אַ א י ל: הורראַ! הורראַ! הורראַ!

צווייטער אקט.

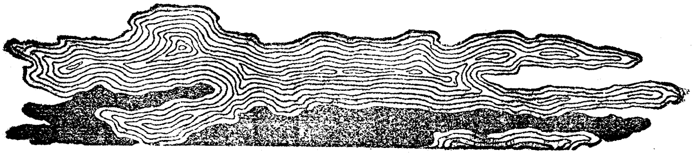

(אַ גראָב בעֶאַרבייט צימעֶר, ווי מעֶן זעֶהט עֶס אָפט אין פויעֶרשעֶ הייזער, די וועֶנד – דיקעֶ בעֶרוועֶנעֶס, צווישעֶן וועֶלכעֶ עֶס שטעֶקט אַרוים גראָבער מאָך, דער באַלקעֶן עֶטליכעֶ פאַראַלעֶלע לויפעֶנדיגעֶ בעֶרוועֶנעֶס מיט ברעֶטער צווישעֶן זיי, נישט געֶווייסט. רעֶכטס צוויי פעֶנסטער, צווישעֶן וועֶלכעֶ עֶס שטעֶהט אַ הילצעֶרן זיץ-בעֶטעֶל. לינקס צוויי טירעֶן, צווישעֶן וועֶלכעֶ עֶס געֶפינט זיך איין אייזערנעֶ פליטעֶ. אין דער הינטערסטעֶר וואַנד דריי טירעֶן. אין מיטעֶן צימעֶר שטעֶהט אַ מיט אַ טישטוך איבערגעֶדעֶקטער טיש, אויף וועֶלכעֶן עֶס געֶפינט זיך אַ דונקעֶל ברעֶנעֶנדיגעֶ לאָמפּ און עֶטליכעֶ לייכטער מיט נישט אָנגעֶצונדענעֶ ליכט, אַ האַלב-דוצעֶנד פּראָסטעֶ ווייסעֶ שטולעֶן שטעֶהעֶן אַרום טיש, און אַנדערעֶ צווישעֶן די פעֶנסטער און צווישעֶן די טירעֶן, ביי דער הינטערסטעֶר וואַנד. נישט ווייט פון אויוועֶן נאָך הינטעֶן נאָך שטעֶהט אַ פּראָסטעֶר געֶשיר-שראַנק. — דאָס צימעֶר איז לעֶדיג. פון דרויסעֶן דרינגט אַריין אַ קלאַפּעֶן מיט האַמערס, באַלד הערט מעֶן גאַאילס שטימעֶ: הורראַ! הורראַ! אַ האַלבעֶ שטונדעֶ נאָך און די צעֶהניעֶהריגעֶ אַרבייט איז געֶעֶנדיגט. און גלייך שטעֶקט זי אַריין איהר קאָפּ אין דער פאָרנסטער טיר לינקס. קלייינעֶ פּאַר וואָס איז דאָ עֶפּיס פינסטער? מיידעֶל, מיידעֶל, וואו שטעֶקסטו נור? קומט אַריין אין צימעֶר, אויפגעֶלעֶבט און אויפגעֶרעֶגט, געֶהט שנעֶל צו צום טיש און דרעֶהט אַרויף די פלאַם פון לאָמפּ; זי זעֶהט אויס איבער דרייסיג, דאָס מאַט-געֶוואָרעֶנעֶ געֶזיכט ווייזט פון אַ סך אַרבייט, די גאַנצעֶ פיגור איז אַ ביסעֶל פלומפּ, פויעֶריש. זי איז אָנגעֶטאָן אין אַ גראָבעֶן פויעֶרשעֶן העֶמד מיט אַ דונקעֶל-בלויעֶן ציצעֶנעֶם קלייד איבער איהם און אין גראָבעֶ, שווערעֶ שיך).

די קליינע (קומט אַרויס פון דער רעכטער טיר אין דער הינטערסטער וואַנד, גאַנץ פערשלאָפען. זי איז יעצט א שיין מיידעל פון אַ יאָהר נײַנצעהן, אָנגעטאָן אויך אין אַ גראָבען פויערשען העמד מיט אַזאַ מין קלייד איבער איהם, רויטע קאָראַלען אויפ'ן האַלז און די באָרפיסע פים אין שטעקשיך).

גאַאיל: דו האָסט גאָר געשלאָפען! שעממט דיך נישט? נאָך אַ שורה ברעטער און דאָס הויז איז פאַרטיג!

די קליינע: (געגעצענדיג): אַך, האָסט עס געמאָגט אָבלאָזען אויף מאָרגען אויך. שוין אַזוי שפעט.

גאַאיל: דו ביזט אָבער גוט און קלוג. (בעטאָנענדיג די ווערטער). היינט פאַר צעהן יאָהרען האָב איך אָנגעהויבען צו גראָבען דאָס פונדאַמענט פון אונזער הויז און היינט מוז דאָס הויז געענדיגט ווערען, כאָטש ביי לבנה־שיין און פאַקעל־ליכט. אַזוי האָב איך געזאָגט און לאָז דערפון נישט אָב, מיר האָבען אונצעהליגע מאָל אָבגעלעגט, און לאַנגזאַם געגוג איז די אַרבייט ביי אונז געגאַנגען. היינט אָבער ווערט זי געענדיגט, און היינט אויך יום־טוב'ן מיר די חנוכת־הבית, לעבעדיג, מיידעל, טשוכע דיך פערנאַנדער, צינד די ליכט אָן, מאַך העל און יום־טוב'דיג. גרייט די גלעזער אָן און שטעל דעם ווײַן אויפ'ן טיש, שמחה וששון זאָל זײַן! און איך געה צוריק צו דער אַרבייט. ער זאָל מיר דאָרטין נישט צושלאָגען די לעצטע ברעט. דאָס מוז זײַן מײַן אַרבייט. איך האָב אָנגעהויבען און איך מוז ענדיגען. איך טו נור אַ קוק, וואָס מאַכען מיינע פופקעלעך. (געהט צו צו דער לינקער טיר אין דער הינטערסטער וואַנד, עפענט זיך קוקט אַרײַן און הערט זיך צו). מײַנע פינף פופקעלעך שלאָפען אַזוי געשמאַק, כראָפען אַזש. (מאַכט צוריק צו די טיר). דו ווערסט דאַכט זיך אויך ענטשלאָפען. טו דײַן אַרבייט, טו. מיר זײַנען באַלד שוין פאַרטיג. (געהט אַרויס, מען הערט זי הויך פרעגען). וואו האַלט איהר שוין? זייט איהר שוין ביים סוף?

די קליינע (וועלכע איז געזעסען פויל ביים טיש, הערט זיך אויף, געהט זיך צוריק צום אויווען, נעמט אַ שוועבעלע, צינדט זי אָן, געניצט און צינדט אָן אַ ליכט, דאַן אַ צווייטעס, די שוועבעלע געהט אויס, געניצט זי ווידער, נעמט אַ ברענענד ליכט און צינדט מיט איהם אָן אַ דריטעס).

לעם (קומט אַרײַן, ער איז בעוואַקסען מיט אַ גרויסען שוואַרצען באָרד, אָנגעטאָן אין העמד און הויזען, און באָרפיס): נאַ, איך קאָן שוין מעהר נישט, עס געהען מיר שוין מעהר די הענד נישט, נאָך אַזאַ שווערען טאָג אַרבייט אין פעלד, איז דאָס נאָך אַ צוגאָב, ער קאָן שוין אויך מעהר נישט

ארבייטען. קוים וואס ער בעוועגט נאך דעם האמער. נור זי וויל גאר נישט מיד ווערען. טיק זאל זי דארטין ארבייטען. איך וועל מיר געהן שלאפען, איך בין שוין אזוי שלעפעריג. און וואס שלאפסטו נאך נישט? פאלסט דאך אויפ'ן נאז? ווארטסט אויף די חנוכת הבית? מאכסט אילוזיאנען? (לעגט אויף איהר ארויף די האנד).

די קליינע (שטופט איהם אב): געה, דו ביזט דאך שלעפעריג, געה לעג דיך שלאפען.

לעם: ניין, נישט שלעפעריג מעהר. איך האב דיך דערזעהן, איז אוים, איז נישט שלעפעריג מעהר.

די קליינע: העבסט שוין אן?

לעם: ווען האב איך דען אויפגעהערט?

די קליינע: געה, העלף מיר בעסער ארויפשטעלען גלעזער אויפ'ן טיש און ברייננ אריין דעם ווין פון קעלער.

לעם: מיט'ן גרעסטען פערגניגען. וועסטו מיר געבען דערפאר א קוש?

די קליינע: טראג דיך אב. איך דארף דיין הילף נישט.

לעם: איז נישט, העהעהע, איז געה אליין.

די קליינע (געהט ארוים).

לעם (וועצט זיך אוועק אויף א שטול, געניצט און שמייכעלט פערגניגט, פון דרויסען דרינגט אריין געאילם געשריי: קליינע, מיר זיינען באלד פארטיג! מיר זיינען באלד פארטיג!

די קליינע (קומט אריין מיט א קרוג ווין און שטעלט איהם אויפ'ן טיש).

לעם: זעהסט, ווען דו וואלסט מיר אבער געגעבען א קוש, וואלסטו דיר פערשפארט די טרחה צו געהן אין קעלער אריין, און איך פרעג דיך נישט מעהר. וואס זשאלעוועסטו א קוש? פאר ווע מען האלסטו זיי, דיינע קושען?

די קליינע (ארויסנעמענדיג גלעזער פון שראנק און ארויפשטעלענדיג זיי אויפ'ן טיש): פאר דעם, וועד עם וועט זיי קריגען.

לעם: פערגעם נישט, אז איך בין דער איינציגער מאנסביל אויף מיילען און מיילען ארום.

די קליינע: דער איינציגער אפילו?

לעם: וואס, אפשר נישט? גאברי איז דאך אבגערעכענט. איך האב שוין אפילו לאנג בעמערקט, ווי דו קוקסט אויף איהם, ווי דו ווערסט גאר א פערצווייפעלטע, ווען ער קומט נאהנט־צו צו דיר.

די קליינע: ווי דו האָסט עס אָבער בעמערקט!

לעם: אָבער וואָס איז די פעולה, דו צאַפּעלסט זיך אומזיסט, ער איז שוין איינמאָל פֿאַר אַלעמאָל נישט צו האָבען. און דו ביזט פֿאַר איהם אַ—פֿיו! אַ שאָטען אויף דער וואַנד.

די קליינע: ווי שאַרפֿזיכטיג דו ביזט.

לעם: אפשר נישט?

די קליינע: וואָס פֿרעגסטו? דו ווייסט עס דאָך געוויס.

לעם: געוויס ווייס איך דאָס געוויס. קאָנסט זיכער זיין, ער וועט שוין גאַאיל'ן נישט אויסבייטען אויף דיר.

די קליינע: ווער זאָגט עס דען?

לעם: היינט וואָס מאַכסטו פֿאַר איין אָנשטעל. בין איך דאָך פֿאָרט דער איינציגער מאַנסביל.

די קליינע: די וועלט איז דען קליין?

לעם: די וועלט! וואָס דאַרפֿסטו ווייט זוכען, אַז איך בין לעבען דיר? האָב מיך ליעב, זאָג איך דיר, מיידעל, און דו וועסט הנאה האָבען, דו ווייסט דאָך: אַ מאַנס לאַסקעס זיינען בעסער אַפֿילו ווי אַ מאַמעס, איז אויף וואָס ווארסטו נאָך? דו ביזט שוין אויך אין די ריכטיגע יאָהרען, און איך וועל דיך אַזוי גוט לאַסקען—מ—מאַ, דו האָסט קיין בעגריף נישט, ווילסט, גיב איך דיר אַ פּראָבע. (וויל זי אַרומנעמען).

די קליינע (שטופּט איהם אָב): די הענד אַוועק, האָב איך דיר וויפֿיעל מאָל געזאָגט, איך זאָג עס נאָך גאַברי'ן.

לעם: דו מיינסט, ווען ער היט דיך אָב פֿון מיר, איז ער וואָס אויסען? ער וויל מעהר נישט, מיר זאָלען זיך נישט פֿערגעסען, נישט לייכטזיניג זיין. ער וויל, מיר זאָלען חתונה האָבען און פֿיהר'ען זיך געזעצליך...

די קליינע (לאַכט אויף).

לעם: וואָס לאַכסטו? אַ ודאי מיינט ער דאָס. און אויב דו ווילסט...

די קליינע (לאַבענדיג): געה, דו ביזט אַ נאַר.

לעם: מיר וואָלטען געקאָנט אַזוי גליקליך זיין און אַזוי פֿיעל געניעסען.

די קליינע: אָ, איך געניעס שוין.

לעם: וואָס געניעסטו?

די קליינע: דיין צאַפּלען-זיך.

לעם: זעה, איך קאָן אַמאָל אין כעס ווערען דערפֿאַר.

די קליינע: אַהאַ! און וואָס וועסטו טון?

לעם: איך קאָן אין כעס ווערען און... יעמאָלט כאַפּ איך דיך מיט געוואַלט און קוש דיך אָן, וויפיעל מיין האַרץ גלוסט. (גיט זיך א לאָז צו איהר און כאַפּט זי אַרום).

די קליינע (ראַנגלענדיג זיך מיט איהם): דו קוסט נאָך נישט!

גאַברי (אַריינט אַריין): וואָס איז דאָס? דו לאָז זי גלייך אָב! (ער זעהט אויס ווייניג געעלטערט, אָנגעטאָן אין העמד און הויזען: וועלכע שטעקען אין הויכע שטיפעל).

לעם (לאָזט אָב די קליינע, פערלעגען שמייכלענדיג).

די קליינע (פערריכט איהר האָר און קוקט אויף גאַברי'ן מיט א דורכדרינגענדיגען בליק).

גאַברי (צו לעם'ען): וואָס האָסטו שוין עפּיס ווידער.

לעם: זי האָט מיך אַריינגעבראַכט אין כעס, און וואָס זי האָט מיר נישט געוואָלט געבען מיט גוטען, האָב איך געוואָלט נעמען מיט בייזען.

גאַברי: וויפיעל מאָל דאַרף איך דיר נאָך זאָגען, דו זאָלסט זי מיר לאָזען צו רוה. דו געהסט מיר גלייך אַרויס! געה העלפען שנעל גאַאיל'ן.

לעם: איך בין מיד. איך וויל שלאָפען.

גאַברי: טיק געה שלאָפען אָבער גלייך.

לעם: העהע. (גיעסט זיך אָן א גלאָז וויין, לחיים! טרינקט אויס און געהט אַוועק דורך דער הינטערסטער טיר לינקס).

די קליינע (מאַכט זיך צו שאַפען אויפ'ן טיש, אויף איהרע ליפען שפּיעלט א צופריעדענער שמייכעל).

גאַברי (בעגלייט אַרויס לעם'ען מיט א בייזען בליק. בלייבענדיג אליין מיט דער קליינער, ווערט ער אונרוהיג, קאָרטשעט זיך עפּיס איין און זאָגט ווי פאַר זיך). ער וויל גאָר נישט אָבלאָזען. איך האָב דרויסען שוין געהערט, ווי דו האָסט זיך מיט איהם געראַנגעלט.

די קליינע: אפשר געזעהן אויך?

גאַברי: וואָס מיינסטו מיט דעם?

די קליינע: האהא, איך מיין, אז דו האָסט צוגעקוקט, וואָס טוט ער דאָ מיט מיר אליין.

גאַברי: איך האָב — וואָס? ווי קומסטו דאָס צו טראַכטען?

די קליינע: טאַראַליאַ—ליאַ און טראַליאַ—לי!

גאַברי: דו ענטפער:

די קליינע: איז ניין, נו! איז האָב איך א טעות געהאַט.

גאברי: ווי קומסטו אבער אזוינס צו טראכטען?

די קליינע: ווי קום איך? דאס פרעג ביי דיר.

גאברי: קליינע, דו פערטראכסט מיר צופיעל.

די קליינע (שארף): דאס זאלסטו מיר נישט זאגען. איך פער־טראכט גארנישט. ווילסט דאך נישט, איך זאל דיר דערצעהלען פון דיר אליין.

גאברי: ווי? וואס?

די קליינע: דו שטאמעלסט. זעהסט, דו ווייסט שוין, אז איך ווייס.

גאברי: קליינע!

די קליינע: איך בין שוין א גרויסע.

גאברי: דאס ווייס איך.

די קליינע: דו פיהלסט עס.

גאברי: ליידער — פיהל איך עס.

די קליינע: ליידער?

גאברי: יא, ליידער! ליידער! און הערסט—ווי מיר די קליינע, ווי שטענדיג. זיי די קליינע, ווער די קליינע. לא'מיר פערגעסען, אז דו ביזט אויפגעוואקסען.

די קליינע: האהאהא, איך דארף עס שוין! ווילסטו עס טאקע?

גאברי: איך וויל עס, איך וויל עס, און איך בעט דיך, און איך הייס דיר, וויל דו עס אויך.

די קליינע (ליידענשאפטליך): קאן איך עס, קאנסט דו עס? — אויב דו קאנסט עס, האסטו דאך נישט וואס צו רעדען. (ליידענשאפטליבער). בין איך צו דיר געקומען און האב דיר געזאגט: זעה, איך וואקס, איך ווער גרעסער, איך בין שוין אויסגעוואקסען, און קוק אויף מיר יעצט מיט גאנץ אנדערע אויגען. בעריהר מיך יעצט מיט דיינע פינגער גאנץ אנדערס, אטעם איבער מיר מיט א הייסערען אטעם. קום מיך מיט א גרעסערען ברען. האב איך דיר דאס געהייסען? האב איך דאס פון דיר געוואלט? פערגעס, אז איך בין אויסגעוואקסען, אויב דו קאנסט, און וועסט צו מיר נישט דארפען האבען קיין טענות.

גאברי (איבערראשט פערוואונדערט): קליינע, פון וואנען ווייסט דו דאס אלין?

די קליינע: פון דיר! פון דיר!

גאברי (כאפט זי אן ליידענשאפטליך פאר דער האנד): דו!

די קליינע (כאפט צוריק די האנד): וואס ווילסטו?

גאברי (רייבט זיך די שטערן און די ברוסט): וואס וויל איך? וואס וויל איך?

גאאיל (פון דרויסען): פארטיג! פארטיג! הורראַ!

גאברי (ציטערט אויף).

די קליינע (קוקט איהם אן פון דער זייט פול שפאנונג).

גאאיל (פון דרויסען): פארטיג! פארטיג! דאס לעצטע ברעט שוין צוגעשלאגען! הורראַ! הורראַ!

גאברי (לאזט זיך פלוצלונג צו דער טיר, און לויפט ארויס דרויסען): הורראַ! הורראַ! מזל טוב! מזל טוב!

די קליינע (בלייבט אליין, ווי איבערראשט און בעליידיגט. זי שטעהט פאר דעם טיש פערטראכט און פלוצלונג העבט זי אן צו פערלעשען די ליכט, לאנגזאם, אויטאמאטיש, אין געדאנקען. זי פערלעשט איין ליכט און דאס צווייטע און העבט אן דונקעל צו מאכען די לאמפ. באלד רעדט זי ארויס שטילערהייט מיט עקסטאזע): ער איז דאך מיינער! ער איז דאך מיינער! (זי דרעהט אויף גיך ארויף די פלאם, צינדט אן די פערלאשענע ליכט און ווענדט זיך צו דער טיר, אויסרופענדיג אין א מין ענטציקונג, מעהר אלס פארטזעצונג פון איהרע געדאנקען): הורראַ! הורראַ! (ווערדיג די טיר ווערט מיט רעש אויפגעעפענט און גאאיל און גאברי קומען אריין מיט גערויש. פרעהליכע און יום-טוב'דיגע).

גאאיל (ווי ענטפערענדיג דער קליינער אויף איהרע הורראַ-געשרייען): הורראַ! הורראַ! (כאפט ארום די קליינע און קוסט זי שטארק אוןווארם): עס איז דערגרייכט! און יעצט מאכען מיר דעם גרויסען יום טוב, די גלעזער אנגעגאסען! און וואו איז לעם?

די קליינע: ער איז אוועק שלאפען.

גאאיל: שלאפען? יעצט איז ניטא קיין שלאפען! (זי געהט לינקס צו דער הינטערסטער טיר און רופט אריין). שטעה אויף, פעפער! די ארבייט איז געענדיגט און מיר געהען יום-טוב'ען יעצט די חנוכת הבית, מיר וועלען טרינקען וויין און לוסטיג זיין. שטעה אויף. קום ארויס! איך ווארף דיך באלד אראב פון בעט.

לעם (קומט ארויס, רייבענדיג זיך די אויגען). וואס מיר חנוכת-הבית, אז איך בין גאר ברגז.

גאאיל: ברגז? מיט וועמען און אויף וועמען?

לעם, מיט איהר און אויף איהר. (זעצט זיך ביים טיש, פויל).

גאאיל: וועסטו דיך איבערבעטען, (צו גאברין). גיס אן די גלע-

זער. (בעמערקט, אז ער האט זי שוין אנגעגאסען). אה, דו האסט זיי שוין איז טרינקען מיר. נעמט זיך פאר די גלעזער און קלאפען מיר זיי אן...

לעם: ניין, דאס שוין געווים נישט. איך קאן איהר אין די אויגען גלייך נישט קוקען.

גאאיל: פערשטער מיר דו די שמחה נישט.

גאברי: וואלסט איהם שוין בעסער געלאזען שלאפען.

גאאיל: וואס איז? וואס איז צווישען אייך געשעהן?

לעם. איך וויל פון איהר אקוס, און זי וויל מיר איהם נישט געבען.

גאאיל: האהאהא, אט דאס איז אלץ?

לעם: ביי אייך איז דאס נאך ווייניג?

גאאיל:ווארט נאך, קומט צייט. קומט קוס, און וואס מיינט איהר, קינדער, מאכען מיר אפשר אונזער שמחה דאפעלט?

גאברי: וואס מיינסטו דערמיט?

גאאיל: מאכען מיר זיי אפשר חתונה?

די קליינע (מיט שרעק): וואס?!

לעם: א, איך בין א בעלן כאטש גלייך.

גאברי (פארזיכטיג): אזא זאך ווערט נישט אבגעטאן אזוי שנעל און שפעט ביי נאכט.

לעם: גאר אזוי? ווען דען אנדערם?

גאאיל: ער איז א וואוילער יונג, נישקשה, אונזער פוליאק...

די קליינע: דו לאז מיר שוין אליין, איך וועל אויסקומען אהן דיין שדכנות.

גאאיל: איז נישט. איז נישט געפיעלט.

לעם: נא, איך געה צוריק שלאפען.

גאאיל: ניין, דו געהסט נישט אוועק. די חנוכת הבית איז דיין שמחה אייך. ווי אונזער אלעמענס. צו די גלעזער, חברה! לחיים! טרינקט.

(זיי ווינשען זיך צו לחיים און טרינקען).

גאאיל: און נאך איינס.

גאברי (גיעסט אן).

גאאיל (צו איהם): און יעצט זאג עפיס. א טאאסט! א טאאסט!

גאברי: דאס געהערט דיר. דו האסט אנגעהויבען דאס הויז און דו האסט עס פערענדיגט. דיר געהערט אויך דער ערסטער טאאסט.

גאזיל: מיינסט, איך וועל מיך מיט דיר דינגען? מיין צונג איז יעצט אין בעסטען גאנג. (הערבט אויף איהר גלאז, גרויסער פייערליכקייט און הארציגקייט). איך טרינק, אז אונטער דעם דאך זאל קיינמאל קיין זארג נישט איינטרעטען און קיינמאל נישט קיין טרויער. איך טרינק, אז אין דעם הויז, וואס איז אנגעהויבען געווארען אונטער דעם ווארקען־קלאנג פון גרויסער ליעבע און אונטער דעמזעלבען קלאנג פארטגעזעצט און געענדיגט געווארען, זאל די ליעבע קיינמאל נישט אויפהערען. איך טרינק, אז אין דעם הויז, וואס איז צעהן יאהר געבויט געווארען, ביסלעכווייז פאמעליך, שטיין צו שטיין, בערוועגע צו בערוועגע, ברעט צו ברעט, און די אברוה־שטונדען נאך שווערער ארבייט אין פעלד און שטאל, זאל קיינמאל נישט אויסנעמען זיך דער פליים און דער טעטיגקייטס־פערלאנג. איך טרינק... איך טרינק פאר איין ארבייטסטרייבע און ליעבעפולע צוקונפט ביז וויים אין א טיעפע עלטער ארײן, ווען ענדליך ארומגערינגעלט פון טרייע, עהרליכע און פלייסיגע קינדער, וועלען מיר רוהיג קאנען צומאכען די אויגען. איך טרינק פאר גליק און פרייד און ליעבע הורראַ! הורראַ! הורראַ!

אלע (ווי מיט א האלבען מויל): הורראַ! הורראַ! הורראַ! (זיי טרינקען).

גאזיל: איהר זייט מיר שלעפעריג, קינדער. (צו גאבריז): אבער גיס וויטער אן און זאג דו א טאאסט

גאבריז (אנגיעסענדיג): אנגיעסען וועל איך שוין. אבער זאגען? דו האסט אויסגעדריקט מיט דיין טאאסט, וואס מיר אלע ווינשען, און איך קאן איהם בלויז איבערחזר'ן ווארט פאר ווארט. איך האב גארנישט געוואוסט, אז דו ביזט אזא גוטע רעדנערין. איך וועל אזוי גוט נישט קאנען. — איך טרינק... איך טרינק פאר דיר, וועלכע האט דאכט זיך דעם גרעסטען חלק ארבייט אין דעם הויז. איך טרינק פאר דיר, דו זאלסט דערלעבען צו זעהן, אז אלע דיינע וואונשען זיינען מקוים געווארען. איך טרינק, אז דו זאלסט דערלעבען פיעל נחת פון דיינע קינדער און דיין היים...

גאזיל: מיט דיר צוזאמען! מיט דיר צוזאמען!

גאבריז: הורראַ! הורראַ!

אלע: הורראַ! הורראַ!

גאזיל: נא, איך רעכען, ווייל עס איז אזוי שפעט און דו ביזט מיד. דו האסט עס געקאנט א ביסעל ווארמער מאכען, מילא, גיס ווידער אן, יעצט וועסט דו, קליינע, זאגען א טאאסט.

די קליינע: איך?!

גאַאיל: יאָ, דו. וואָס איז דו קאָנסט נישט רעדען? נעם דאָס גלאָז און הייב אָן.

די קליינע: אָבער ווירקליך. איך ווייס גאָר עפּיס נישט. איך האָב יעצט ווײַן אין קאָפּ, אָבער נישט געדאַנקען. דאָך... ער האָט זײַן טאָאסט געזאָגט פֿאַר דיר, און דו האָסט שוין דײַן טאָאסט געטרונקען, וועל איך איהם זאָגען מײַנעם.

גאַאיל: גוט, גוט.

די קליינע (אויפֿהייבענדיג צו גאַברי'ן איהר גלאָז, לײַדענשאַפֿטליך).

איך טרינק פֿאַר דיר! איך טרינק פֿאַר דיר, דו שיינער, קרעפֿטיגער מאַן...

גאַברי: אָ—או!

לעם: זעהסט, איהם מאַכט זי גאָר די קאָמפּלימענטען.

גאַאיל: ווי ער פֿערדיענט. אָבער רײַסט זי דאָך נישט איבער.

די קליינע: איך טרינק, דו זאָלסט אויך אויף ווײַטער בלײַבען אַזוי יונג און אַזוי קרעפֿטיג, פֿול ענערגיע צו נײַע טהאַטען און נײַע פֿריי־דען. איך טרינק, אַז דו, דער זיעגער אין לעבען, זאָלסט אויך ווײַטער זיעגען און דערגרייכען אַלע דײַנע פֿערלאַנגען. איך טרינק, אַז די ליעבע, וועלכע מאַכט יונג, זאָל דיך, וואָס ליעבסט און ווערט געליעבט, אויך קיינמאָל נישט פֿערלאָזען. הורראַ! הורראַ! הורראַ!

אַלע: הורראַ! הורראַ! הורראַ!

גאַאיל: קורץ און גוט. יעצט ווײַטער, און אונזער פּױליאַק וועט טאָאסטען.

לעם: איך? יאָ, איך וואָלט שוין געטרונקען פֿאַר איהר, און וואָלט געוואָלט, זי זאָל טרינקען פֿאַר מיר. אָבער יעצט... יעצט טרינק איך פֿאַר — פֿאַר שלאָפֿען געהן.

גאַאיל: געה, דו ביזט מיר אַ פֿרייד־צושטערער. איך בין ערסט אין גאַנצען הוליען. און... און... אוי, איך האָב מײַנע אַנדערע בעלי־שמחות גאָר פֿערגעסען. (זי לאָזט זיך צו דער לינקער טיר און דער הינטערש־טער וואַנד).

גאַברי: צו וואָס? לאָז זיי שלאָפֿען.

גאַאיל: זיי האָבען זיך אַזוי געבעטען, איך זאָל זיי אויפֿוועקען צו חנוכּת הבית. אָבער איך וויל בלויז אַ קוק טון, טאָמער שלאָפֿען זיי נישט, מײַנע מחותנים'לעך. (געהט אַרײַן אין דאָס קינדער־צימער).

ל ע ם: און איך געה יעצט טאַקע אַוועק שלאָפען. און נאָך ברגז׳ער ווי פריער.

ד י ק ל יי נ ע: טאַקע?

ל ע ם (צו גאַבריז): יעצט בין איך אָבער ברגז אויף דיר אויך. איך זעה שוין, אַז דו ווילסט נישט, איך זאָל מיט איהר חתונה האָבען.

ג אַ ב ר י: וואָס? געה און שלאָף דיך אוים און רעד נישט קיין נאַרישקייטען.

ל ע ם: נאַרישקייטען? זאָל זיין נאַרישקייטען. איך בין אָבער ברגז און וועל אפילו קיין גוטע נאַכט נישט זאָגען. (אין טיר דרעהט ער זיך אום, שטעקט אַרוים די צונג און מאַכט אַ פערקרימט געזיכט צו דער קליינער, ע–ע, ע–ע), דו וועסט אָבער אויך שלאָפען אַליין. (פערשווינדט).

ג אַ ב ר י (שיקט איהם נאָך, האַלב פאַר זיך. נאַר! דאַן ווענדט ער זיינע אויגען צו דער קליינער און קוקט זי אָן מיט אַ פאָרשענדען בליק).

ד י ק ל יי נ ע (שטעהט אויף, געהט צום פענסטער, קוקט אַרוים אין דער פינסטערניס, ווענדט זיך אום און ענטפערט איהם מיט דרייעלבע בליקען, נישט אַראָבנעמענדיג פון איהם די אויגען).

ג אַ א י ל (קומט אַריין): זיי שלאָפען אַזוי געשמאַק, די פּופּקעלעך. איך האָב קיין האַרץ נישט געהאַט זיי אויפצוּוועקען. איך האָב זיי נור איינציגווייז גוט אָנגעקוקט. זיי האָבען זיך אפילו נישט אַ ריהר געטאָן. איך וואָלט זיי יעצט געוואָלט אַזוי האָבען אַרום זיך. די גרעסערע וואָלטען זיך אָנגענומען פאַר מיין קלייד, אַזוי אָ, און איך וואָלט גענומען די ביידע קליינע אויף מיינע הענד, אַזוי אָ, און וואָלט מיך געלאָזט מיט זיי אַ טענצעל. אַך, וואָלט איך מיט זיי געטאַנצט... אָט אַזוי אָ... (טאַנצט גלייך זי וואָלט געהאַט אַרום זיך די קינדער און רעדט טאַנצענדיג). און געלאַכט וואָלטען זיי... אונזער מוזיניטשקע מיט איהר זילבערנעם געלעכטערל... און אונזערע פיער בנים... העהעהע און האַהאַהאַ... האַהאַהאַ און העהעהע. (האַקט-אָב פּלוצלונג דאָס טאַנצען אונ געהט מיד צום זיץ-בעטעל שווער רעדענדיג). אָט אַזוי וואָלט איך מיט זיי געטאַנצט. (זעצט זיך און שמייכעלט מיד), העֶ... (זי זעהט אָבגעמאַטערט און געשטערט אוים), יעצט בין איך אָבער טאַקע מיד, אָבער טאַקע שטאַרק מיד.

ג אַ ב ר י: וועלען מיר געהן יעצט שלאָפען.

ד י ק ל יי נ ע (האָט ביי גאַאיל׳ס לעצטע ווערטער אָנגעהויבען אונטער-צוטאַנצען אויף איהר אָרט, יעצט טאַנצט זי אין קרייז, שטיל צוזינגענדיג זיך און שפּיעלענדיג מיט איהרע קאָראַלען).

גאַאיל: שלאָפֿען געהן? אַזוי אָבהאַקען די שמחה? מען האָט שוין אַפֿילו געדאַרפֿט געהן שלאָפֿען. אַזוי פֿיעל היינט געאַרבייט און מאָרגען איז ווידער אַ טאָג. ווילסטו שוין געהן שלאָפֿען? זעהסט, איהר טענצעלט זיך ערסט. ניין, אַזוי וועט עס זיין. הוליען איז הוליען. ניטאָ נאָך קיין שלאָפֿען געהן. איך וועל מיך נור דאָ אַ ביסעל אויסרוהען. איך וועל אַזוי אָ אַריינגעמען די פֿיס אונטער זיך און וועל מיר אָנשפּאַרען אַ ביסעל.

די קליינע (איבערראַיסענדיג איהר טאַנץ): איך וועל דיר ברייננגען אַ קיסען.

גאַאיל: ניין, נישט נויטיג. איך וועל נור אַזוי אָ...

די קליינע (געהט דאָך אַרויס אין דאָס שלאָף-צימער דורך דער מיטעלסטער טיר און דער הינטערסטער וואַנד).

גאַאיל: פֿון טאַנצען האָט זיך מיר נור אַ ביסעל פֿערדרעהט דער קאָפּ. דו רוק נור צו דעם טיש צום בעטעל, איך זאָל קאָנען דערלאַנגען מיין גלאָז. איך וועל ליעגען און העלפֿען אייך טרינקען.

גאַברי (רוקט צו דעם טיש צום בעטעל).

די קליינע (קומט אַרויס מיט אַ קיסען און לייגט איהם איהר אונטער'ן קאָפּ).

גאַאיל: איך וועל מיך נור אַ ביסעל אָפּרוהען און מיר העבען אָן די שמחה פֿון אָנהעב. העהע... און דער פּויליאַק איז טאַקע ענטלאָפֿען שלאָפֿען? אַ רחמנות אויף איהם. ער איז נעביך אַזוי פֿערליעבט אין דיר און דו גאָרנישט. העהע. דו ביזט איבערהויפּט דאַכט זיך אַ קאַלטע, וואָס מיינסטו, מאַנ'דעל, איז זי פֿעהיג צו פֿערליעבען זיך?

גאַברי: איך וויים? פֿון איין איז זי דאַכט זיך נישט.

גאַאיל: העהע... אוּ, בין איך אָבער מיד. (ציעהט אוים די האַנד נאָך איהר גלאָז). לחיים, קינדערליך! טרינקט. (זי טרינקט אָב און שטעלט אוועק צוריק דאָס גלאָז, לאַנגזאַם, מיט שווערער האַנד). די הענד, די הענד זיינען מיר ווי קלעצער. און די פֿיס, די פֿיס, ווייסטו, פֿון זיצען אונטערגעבויגען אויפֿ'ן דאַך...

די קליינע (העבט ווידער אָן אונטער-זיטענצלען).

גאַאיל: זעהסט, זי טענצעלט ווידער, יאָ, זי האָט קיין פֿינף קינדער נישט געהאַט און האָט אַזוי פֿיעל נישט געאַרבייט.

די קליינע: אַ, איך וואָלט יעצט!... איך וואָלט אַרויס יעצט אין פֿעלד און וואָלט מיך געלאָזט לויפֿען ווי אַ ווילד פֿערדעל און וואָלט

געשריִען און וואָלט געזונגען. איך וואָלט עפּיס יעצט...

גאברי: ששש, לאָז זי שלאָפֿען.

גאאיל: ניין, ניין, איך שלאָף ניִשט... איך האָב נור אַזוי...

די קליינע (צו גאבריִן). ע, קום לאָ׳מיר ביידע מאַכען לחיים.

גאאיל: העהע, אָט אַזוי אָ, טריִנקט, זייט אייך משׂמח.

די קליינע: קום, לאָ׳מיר זעהן, ווער וועט צוערשט שיכּור ווערען.

גאאיל (האַלב איינגעשלאָפֿען): איך זאָל אייך נור ביידען ניִשט דאַרפֿען נאָכדעם אויסטון און לעגען שלאָפֿען. העהע.

די קליינע (גיִעסט אָן די גלעזער און זעצט זיך ענטגעגען גאבריִן ביים טיש). אָט האָסטו דיין גלאָז און איך האָב מיין גלאָז. לחיים!

גאברי (ענטפֿערט קוים אָב): לחיים!

די קליינע (קריִמט איהם נאָך): לחיים! וואָס עפּיס אַזוי שלעפֿריג? ביזטו אויך מיד? ווילסט דיך אויך צושפּארען? זעהסט, זי שלאָפֿט שוין.

גאברי (קוקט אָן די שלאָפֿענדיגע און קנייטשט אָן די שטערן).

די קליינע: נו. וואָס אַזאַ אָנגערוקטער?

גאברי: (שטעהט אויף געהט זיך דורך איבער׳ן צימער).

די קליינע: נו, וואָס איז דאַרטין? וואָס איז? וואָס קוועטשט דיך?

גאברי (געהט צו איהר צו און שעפּטשעט שטיל און לייזענשאַפֿטליך ארויס). מיידעל, ווייסטו, וואָס דו ווילסט?

די קליינע: צו ווייס איך וואָס איך וויל? ערסטענס וויל איך, דו זאָלסט דיך אוועקזעצען אָט דאָ אַנטקעגען מיר, ווי דו ביזט פֿריִער געזעסען, און מיר וועלען אונז קוקען אין די אויגען. נו, וואָס שטעהסטו?

גאברי: ווייסטו, וואוהין דאָס קאָן אונז פֿיִהרען? צו וואָס דאָס קאָן אונז ברייִנגען?

די קליינע: איך מיין, דו ווייסט עס שוין פֿון לאַנג און האָסט דערצו געטריִבען.

גאברי: איך האָב געקעמפֿט די גאַנצע צייט מיט זיך אַליין...

די קליינע: דו האָסט געקעמפֿט די גאַנצע צייט מיט דיר אַליין און האָסט אין דערזועלבער צייט ניִשט אָבגעלאָזט פֿון מיר און מיך גאַנץ ווילד געמאַכט... קוק ניִשט צו איהר, זי שלאָפֿט שטאַרק... און זי האָט דיך שוין גענוג געגאָסען, שוין גענוג געהאַט פֿון דיר אונצעהליגע פֿריידען. (שפּריִנגט אויף און לעגט אַרויף איהרע אָרעמס אַרום זיין האַלז). יעצט

וויל איך זיי פון דיר. איך וויל דיך זעהן ווילד, ליידענשאַפטליך פייער־דיג. איך וויל פון דיר געלאַסקעט ווערען ווי נאָך קיינמאָל נישט, דו זאָלסט מיך דערדריקען מיט דיינע אומאַרמונגען. איך בענק שוין לאַנג נאָך דיין ווילדקייט, איך וואַרט שוין לאַנג אויף דעם פון דיר.

גאַבריִ: נישט דאָך, נישט. איך וויל דיר וואָס דערקלערען. קום דרויסען... קום אַרויס דרויסען.

דיִ קליינע: יאָ, קום דרויסען, דו וועסט מיר וואָס דערקלערען. (זיי ווענדען זיך צו דער גאַסטיר, זי פאָראויס און ער נאָך איהר. פלוצלונג כאַפּט ער זי אָן פון הינטען, בויגט אַריבער איהר קאָפּ און עסט זיך איין אין איהר מיט אַ ווילדען קוס).

גאַבריִ (ליידענשאַפטליך שעפּטשענדיג איבער איהר): נאַ, דו האָסט מיך ווילד געמאַכט. יעצט איז עס געקומען איבער מיר. יעצט וועסט דו האָבען, וואָס דו ווילסט, יעצט איז ניטאָ שוין קיין צוריק. יעצט העב איך דיך אויף אויף מיינע הענד... (ער טוט עס). און טראָג דיך אַרויס אין דאָס פרייע דרויסען, און דו וועסט זעהן, ווי איך קאָן לאַסקען. אַ, זאָל געשעהן, וואָס מוז געשעהן! (אײַלט מיט איהר אויף די הענד, צו דער טיר).

גאַאיל (איז וואַך געוואָרען פון זיין צו שטאַרקען געפּליסטער, עפענט ווייט פערנאַנדער די אויגען, גיט זיך אַ כאַפּ, גאַנץ בלייך ווערענדיג, און שרייט אַרויס מיט גרויסען שרעק): אוי!

גאַבריִ (גיט אַ ציטער, שטרויכעלט און פערליערט כמעט די קליינע. ער שפּאַרט זיך אָן מיט דער לינקער האַנד אָן פּריטילקע פון דער טיר און לאָזט אַראָב דעם קאָפּ טומרמלענדיג): יעצט קומט, וואָס איך האָב נישט געוואָלט.

דיִ קליינע (שווער עטמענדיג, מיט פערבּיסענע ציינער און צונויפגע־דריקטע פויסטען, בלייבט שטעהן צוטוליענדיג זיך צו איהם).

גאַאיל (מיט אַ טאָן פון גרויסען בראָך רעדט קוים אַרויס. ווי מיט געבעט): מאַנ׳דעל! קליינע!

דיִ ביידע (שווייגען).

גאַאיל: איז דאָס—דער ווייַן?... מאַנ׳דעל, גאַבריִ, דרעה דיך דאָך אוים צו מיר, איך וויל דאָך אַלץ וויסען. (בּרעכט אויס אין אַ געוויין): אוי ועה, מאַנ׳דעל, מאַנ׳דעל!

גאַבריִ (פאַסט זיך און שעפּטשעט שווער אַרויס): געה, קליינע, צו דיר אין צימער.

דיִ קליינע (ברעכט אויס אין אַ געוויין, לעגט אַרויף די הענד אויפ׳ן געזיכט און שלעפּט זיך אַוועק צו דער רעכטער טיר אין דער הינטערסטער וואַנד).

גאַאיל (וויינט נאָך שטאַרקער מיט טרערען פון אַ גרויסען אונגליק).

גאַבריִ (געהט צו איהר צו און גלעט זי איבער'ן קאָפּ. נאָך אַ קורצען שווייגען זאָגט ער): ווילסטו מיך אויסהערען?

גאַאיל: איך וויל... איך מוז... וועה, ווי אַזוי איז דאָס געשעהן? ווען האָב איך דיך גאָר פלוצלונג אַזוי אָנגעוואָרען?

גאַבריִ: ווי און ווען — איך קאָן עס דיר נישט ערקלערען. מיין בעגעהר נאָך איהר — איך האָב פלוצלונג איהר דערפיהלט. ווי פון אַ פערבאָרגענעם אָרט האָט ער זיך אַריינגעגנב'עט אין מיר און איז געוואַקסען מיט איהר וואוקס, ווי אַ טויטליכער קרעבס אויף אַ מענשענס קערפער. אַלץ אין מיר האָט גיזלעכצט נאָך איהר, גערופען און געשריען. וואָס וויַיטער, אַלץ מעהר. איך האָב מיין נשמה רוה פערלאָרען, און אַ שווערע בייִנקענים האָט אָנגעפילט מיין גאַנץ וועזען. דו האָסט מיך אָפט געזעהן מיד אַזוי און אָבגעלאָזען, און האָסט עס דיר דערקלערט מיט מיין איבעראַרבייטקייט, מיט מיין צופיעל־האָרעווען. אָבער אַרבייט וואָלט קיינמאָל אַזאַ יכולת נישט געהאַט איבער מיין אייזענשטאַרקען און צו אַרבייט געוואָהנטען קערפער. דער בעגעהר נאָך איהר האָט עס ווי אַ וואָרם מיך געטאָטשעט און אונטערגעפרעסען מיר מיין מונטערקייט און קראַפט. די קראַפט, וועלכע גיט מיר מיין גאַנצע שטאַרקייט, דער מאַן אין מיר איז פערוואונדעט און קראַנק געוואָרען פון נישט־בעפריעדיגט־זיין.

גאַאיל: אָבער דו האָסט דאָך מיך געליעבט! דיין ליידענשאַפט צו מיר איז דאָך אַזוי גרויס און שטאַרק געוועזען, אַז איך האָב קיין אָבקיהלונג צו מיר בשום אופן נישט געשפירט. איז דאָס געוועזען אַ געמאַכטע ליידענשאַפט, איך זאָל דעם אמת נישט ענטדעקען?

גאַבריִ: ניין, געטייַן בין איך נישט, און דיך בעטריגען האָב איך קיינמאָל נישט געוואָלט. אָבער איך האָב מיט גרויסער ליידענשאַפט צו דיר געוואָלט שטילען מיין בעגעהר צו איהר. איך האָב מיך געוואָלט אָנזעטיגען מיט דיר און אין מיין זאַטקייט אָן איהר פערגעסען.

גאַאיל: און דו האָסט די פערגעסענהייט ביי מיר נישט געפונען? ליעב איך דיך נישט אַלץ מיט דערזעלבער ליידענשאַפט ווי פון אונזער ערסטען קום אָן? איז מיין אומאַרמונג כאָטש אַ ביסעל קיהלער געוואָרען? האָב איך דען אויפגעהערט אויסצוגעפינען פאַר דיר אַלץ נייע און נייע לאַסקעס?

גאַבריִ: און דאָך... און דאָך... דאָס נישט־געוואָלטע איז דאָך

געקומען איבער מיר, האָט מיך בעהערשט, מיך גאַנץ אונטעריאָכֿט אונטער זיך, פֿערכֿאַפּט און בעוועלטיגט. איך האָב זי אויסמײַדען געוואָלט, די קלײנע, און אַלץ עפטער האָב איך זי אויפֿגעזוכֿט, וואו זי איז געוועזען אַלײן. איך פֿלעג מײַנע אויגען אָבקעהרען פֿון איהר, און מײַנע הענד פֿלעגען זי אין דונקעלען געפֿינען, און אָנריהרען זיך אָן איהר איז מיר געוועזען די גרעסטע גליקזעליגקײַט. איך האָב אויפֿגעהערט צו זײַן בעל הבית אויף זיך אַלײן, און קוים איז מיר געלונגען, אַז דו זאָלסט נישט בעמערקען, וואָס אין מיר קומט פֿאָר.

גאַאיל (וויינט ביטערליך, דאָס געזיכֿט בעהאַלטען אין די הענד).

גאַברי (גלעט זי איבער'ן קאָפּ, שטיל און ווייך): איך האָב אַלץ געהאַפּט מײַן לײַדענשאַפֿט צו בעזיעגען...

גאַאיל (הײבט אויף דעם קאָפּ און רעדט אַרויס, געבראָכֿען און געשטיקט פֿון טרערען): יעצט—איז—אויס!

גאַברי (ציטערט אויף און גלעט אַלץ איהר האָר).

גאַאיל: יעצט—איז—אויס. איך האָב דײַן ליעבע נישט מעהר. דו געהערסט איהר. איך וויל קײַן אָנטשעפּעניס נישט זײַן. איך בין יעצט איבעריג דאָ. איך געה אַוועק.

גאַברי: דאָס טאָר נישט זײַן. דאָס טאָר נישט זײַן.

גאַאיל: דאָס מוז זײַן. דאָס מוז זײַן.

גאַברי: דאָס טאָר נישט זײַן. איך וועל דערצו נישט דערלאָזען. איך בין שטאַרק גענוג צו אָבזאָגען זיך פֿון איהר. מיר שיקען זי אַוועק און ווי מען פֿערגעסט אַ טויטען, וועל איך זי אויך פֿערגעסען. מיר בלײַבען דאַן אַלײן און אין אונזער אײַנזאַמקײַט וועלען מיר אונז צוריק געפֿינען.

גאַאיל: נײן, דאָס געהט נישט. איך קאָן דײַן פֿאָרשלאַג נישט אָננעמען. דער וואָרם, וועלכֿער האָט דעם מאַן אין דיר געטאָטשעט וועט דיך נישט אָבלאָזען מעהר. דו וועסט פֿון דער בענקעניס נאָך איהר נישט בעפֿרײַען זיך און דײַן רוהיגקײַט וועט זײַן נור אַ מאַסקע אויף דײַן געזיכֿט. אַלערדינגס וועט מיר זיך אַזוי אויסדוכֿטען. איך וועל דײַן אומאַרמונג מעהר נישט קאָנען גלויבען. אין דײַן יעדער לאַסקע וועל איך זעהן אַ ליגען און דײַן לײַדענשאַפֿט וועט מיר זײַן בלויז אַ געמאַכֿטע. דאָס וועל איך נישט אַריבערטראָגען.

גאַברי: אָבער דו טאָרסט נישט אַוועק. דו האָסט עס בײַ מיר נישט פֿערדינט, איך זאָל דיך לאָזען געהן.

גאַאיל: אָ, יאָ, איך ווייס, דו פיהלסט דיך אונאַנגענעהם. דו האָסט אויף מיר רחמנות, דו פיהלסט דיך אונדאַנקבאַר. אָבער דאָס טרייבט מיך ערסט רעכט אַוועק איך וויל דיין רחמנות נישט און וויל נישט דיין דאַנקבארקייט. קאָן אונז די ליעבע נישט פעראייניגען מעהר, די הייסע, גרויסע ליעבע, וועלכע האָט אונז צוזאַמענגעפיהרט, קאָנען מיר אויך נישט מעהר צוזאַמענלעבען.

גאַבריִ: אָבער די קינדער.

גאַאיל: איך קאָן זיי אַלע קרבנות ברייגנען, אָבער נישט דעם קרבן. איך נעם זיי מיט — דו וועסט זיי מיר מוזען געבען — און איך פאָהר צוריק צו מיינע עלטערן.

גאַבריִ: צו דיינע עלטערן?!

גאַאיל: זיי וועלען מיך צונעמען צוריק איך פיהל עס, צוליעב זייערע איייניקלעך וועלען זיי עס טון. איך פאַק מיך באַלד איין און ווי עס העבט אָן צו טאָגען, פאָהר איך גלייך אַוועק.

גאַבריִ: איז דאָס דיין פעסטער בעשלוס?

גאַאיל: מיין פעסטער און מיין לעצטער. אַזוי איז עס גלייכער פאַר אונז ביידען. דו וועסט קומען צוריק צו דיינע כחות און איך... און איך וועל נישט זיין מעהר די געגאַרטע. איך פאָהר גאַנץ פריה אַוועק. איך נעם מיט מיר פאָרלויפיג נור די קלענסטע צוויי, ווען איך בלייב מיט מיינע עלטערן, נעם איך מיר אויך די עלטסטע. לעם'ען וועסט מיר אויך מוזען מיטגעבען, ער זאָל מיך בעגלייטען.

גאַבריִ: דאָס האָב איך שוין געטראַכט.

גאַאיל (אונאַנגענעהם בעריהרט, לאַכט נערוועז אויף דורך טרערען): זעהסט, דו האָסט שוין אויך געפלאַנט, ווי מיך בעסער אַוועקצושיקען.

גאַבריִ (שטאַמעלט): דאָס האָב איך יעצט... ווייל דו...

גאַאיל (געבראָכען): איך האָב צו דיר גאָרנישט.

גאַבריִ: ניין, ווירקליך, ווייל דו האָסט אַזוי פעסט בעשלאָסען...

גאַאיל (שרייט אויף געבראָכען): אוי, ווי מיר רעדען עפּיס!

גאַבריִ: ווייל דאָס איז דיין פעסטער וואונש...

גאַאיל: איז עס נישט עפּיס אַ בייזער חלום? איז עס אַלץ אויפ'ן וואָהר? פערברייננג איך דאָס אַזוי די נאַכט פון מיין אַזוי לאַנג ערוואַרטעטער חנוכת הבית? איז דאָס אַזוי מיין גרויסער יום-טוב? האָב איך געהאָלפען בויען דאָס הויז, די וועגד, די פאָדלאָגע, דעם באַלקען, דאָס דאַך, איך זאָל זיי גלייך פערלאָזען? אַזוי זעהט עס אויס דער ענטפער

אויף מײַן טאָאסט ? וואָס פֿאַר אַ גליקליך לעבען האָב איך מיר פֿאָרגעשטעלט און פלוצלונג : ווי ? ווי אַזוי ?

גאַבּרי : וואָס דאַרפֿסטו ברעכען דיר אַזוי דאָס האַרץ ? קיינער נויטיגט דיך דאָך נישט ...

גאַאיל : ניין , ניין , רעד מיר נישט ! דו ווערסט מיך פֿון מײַן בּעשלוס נישט אָבּבּריינגען , אָבּער איך מוז מיך אויסשרײַען ! איך מוז מיך אויסוויינען ! דאָס אונגליק איז געקומען אַזוי שנעל , אַזוי אומגעריכטערהייט ... איך מוז מיך ... אוי , אוי , אוי ! ... (בּרעכט אויס אין אַ היסטערישען יאָמער) .

גאַבּרי (שטעהט איבּער איהר גאַנץ פֿערלאָרען . גלעט זי איבּער דאָס האָר , וויל איהר אויפֿהעבּען דעם קאָפּ) : דאָס דאַרפֿסטו נישט . דאָס דאַרפֿסטו נישט ... נעם אַ בּיסעל ווײַן ... (זעהענדיג , אַז קיין ווײַן איז ניטאָ מעהר , לויפֿט ער צו לעם׳ס צימער און שרײַט אהין אַרײַן) . לעם , שטעה אויף אויף גיך און בּריינג אַרײַן אַ קענדעל קאַלט וואַסער . (לויפֿט ווידער צו איהר און רעדט גאַנץ פֿערלאָרען) : בּערוהיג דיך ! בּערוהיג דיך !

די קליינע (עפֿענט אויף די טיר און בּלײַבּט שטעהן אונבּעמערקט צווישען טיר און פֿריטיקע) .

לעם (קומט אַרויס פֿון זײַן צימער) : וואָס לאָזט מען גאָר הײַנט נישט שלאָפֿען ? (בּלײַבּט שטעהן , פֿערוואונדערט אָנקוקענדיג די וויינענדיגע) : וואָס טוט זיך דאָ , וואָס ? איין איבּריג גלאָז ווײַן ?

גאַאיל (אַרויסשרײַענדיג) : לעם , איך פֿאָהר צוריק צו מײַנע עלטערן !

לעם : וואָס ? !

די קליינע (שרײַט ענטציקט אויף , לעגט אָבּער גלײַך אַרויף די האַנד אויף איהר מויל און פֿערשווינדט לאַנגזאַם צו זיך אין צימער) .

דריטער אקט.

דאָס צימער פֿון דעם פֿריערדיגען אקט. — גאַברי זיצט בײַם טיש, פֿערלעגט אַ פֿוס אויף אַ פֿוס, רויכערט אַ פּיפּקע און קוקט נאָך פֿערטראַכט דער קלײנער, װעלכע ראַמט אָב פֿון טיש. בײדע שװײגען שטיל).

די קלײנע (ענדיגט איהר אַרבײט און קומט צו צו איהם): נאַ, װאָס האָסטו עפּיס אויסגעקוקט? — נעם דאָך אַרויס דײן פּיפּקע פֿון מויל. דו האָסט דאָך גאָר קײנמאָל אַזוי פֿיעל נישט גערויכערט, — נו זאָג, װאָס האָסטו עפּיס אויסגעקוקט.

גאַברי: װאָס נעכטען און עהערנעכטען און די גאַנצע צײט, װאָס איך קוק.

די קלײנע: קענסט מיך שוין דאַכט זיך אויף אויסװעניג.

גאַברי: ריכטיגער געזאָגט! פֿון אויסען.

די קלײנע: און פֿון אינװעניג?

גאַברי: אפֿשר אויך.

די קלײנע: צום בײַשפּיעל, װי קענסטו מיך?

גאַברי: דו ביזט אײנע מיט הינטערגעדאַנקען.

די קלײנע: איך — מיט הינטערגעדאַנקען?

גאַברי: און מיט אַ נישט־רײנער נשמה.

די קלײנע: זעהר ליעבענסווירדיג פֿון דיר, און װאָס נאָך װעסטו זאָגען?

גאַברי: אַז פֿאַר דיר האָב איך מורא, װײַל דו האָסט הינטערגעדאַנקען, געדאַנקען, װעלכע איך קען נישט.

די קלײנע: און גאַאילס געדאַנקען האָסטו שטענדיג געקאָנט?

גאַברי: זי האָט קײן אַנדערע געדאַנקען נישט געהאַט װי נור

מיך, די קינדער און די ווירטשאַפֿט. אַמאָל נאָך איהר קינדהייט און איהרע עלטערן.

די קליינע: און וועלכע געדאַנקען האָב איך דאָס?

גאַברי: קען איך נישט.

די קליינע: דאָך צום ביישפּיעל, מיט וועלכע געדאַנקען, מיינסטו, טראָג איך מיך אַרום.

גאַברי: מיט גענוס-געדאַנקען, מיט יצר-הרע-מחשבות.

די קליינע: ווי קומסטו דאָס צו מיינען? ליעב איך דיך נישט?

גאַברי: ניין, דו ליעבסט די שכרות, אין וועלכע איך ברענג דיך אַריין, דו ליעבסט דאָס שכור-ווערען.

די קליינע: און וואָס האָט זי דען געליעבט?

גאַברי: מיך.

די קליינע: איך פֿערשטעה דעם חילוק נישט.

גאַברי: דער חילוק איז דער: זי וואָלט מיך געליעבט, ווען איך וואָלט געוואָרען אַפילו אַ קאַליקע און איין עובר בטל, דיר אָבער וואָלט איך דאַמאָלס געוואָרען איין עקעל און אַ לאַסט.

די קליינע: דאַן קענסטו מיך בעסער, ווי איך זיך.

גאַברי: דו האָסט בלויז אַזוי ווייט נאָך נישט געטראַכט. אָדער דו האָסט מורא מודה צו זיין זיך אין דעם, ווייל עס איז פֿאַראַן נאָך אַ חילוק.

די קליינע: צום ביישפּיעל?

גאַברי: זי האָט מיך געליעבט און געטראַכט נור וועגען מיך, דו ליעבסט דעם גענוס און דיין פֿאַנטאַזיע בלאָנדזשעט אָפֿט צו אַנדערע מענער, צו מענער איבערהויפּט.

די קליינע: שווייג! דו ווערסט געמיין. אַזוינס האָסטו מיר נישט געדאַרפֿט זאָגען.

גאַברי: דו האָסט ביי מיר געפֿרעגט דיינע געדאַנקען, האָב איך זיי דיר געזאָגט.

די קליינע: ווי קומסטו איבערהויפּט צו אַזעלכע געדאַנקען וועגען מיר? מיט וואָס האָב איך זיי ביי דיר אַרויסגערופֿען? וואָס האָב איך אַזוינס פֿערבראָכען?

גאַברי: וואָס דו ביזט יעצט לעבען מיר, נישט גאַאיל:

די קליינע: אין דעם ביזטו דאָך נאָך מעהר שולדיג, ווי איך.

גאַברי: איך האָב שטאַרק געקעמפֿט מיט מיר אַליין, האָב נאָך יאָהרען-לאַנגען ראַנגלען-זיך אונטערגעגעבען זיך צו די שטאַרקע געפֿיה-

לען, וועלכע זיינען מיך בעפאלען. דו אבער האסט די גאנצע צייט גע-וואלט בעזיגט ווערען און זיך נישט דאס קלענסט ביסעל אנגעשטריינגט צו קעמפפען געגען דאס, וואס דו האסט נישט געדארפט טון. קיין ביסעל מיטגעפיהל מיט איהר, קיין טראפען דאנקבארקייט פאר אלץ, וואס זי האט געטאן פאר דיר.

די קליינע: איך האב נור געהאט איין געפיהל: וואס גיכער אריינווארפען זיך אין דיינע ארמס, וואס שנעלער איבערלעבען דיינע לאסקעס, און אין דעם ביזטו דאך שולדיג. יאהרענלאנג האסטו מיך גע-רייצט...

גאברי: דאס ערגסטע מיט דיר איז, וואס דו בעגרייפסט נישט דיין שלעכטיגקייט און געמיינהייט.

די קליינע (אויפשרייענדיג): איך וויל נישט, דו זאלסט צו מיר אזוי רעדען. איך בין צו דיר נישט געקראכען. דו האסט מיך געמאכט, צו וואס איך בין געווארען.

גאברי: צו וואס ביזטו געווארען?

די קליינע: ווייס איך, צו וואס? דו האלטסט דאך מיך פאר אזוי שלעכט. איך ווייס איבערהויפט נישט, וואס דו ווילסט פון מיר. איך העב אן מורא צו האבען, אז דו האסט דיך פערבייינקט נאך גאאיל'ען.

גאברי: יא, אבער נישט אזוי, ווי דו פערשטעהסט. איך האב מיך פערבייינקט נאך ריינקייט לעבען זיך, נאך א ריינער נשמה, נאך מא-ראלישער געזונדקייט.

די קליינע: ווייל דו אליין ביזט מאראליש קראנק, ווייל דו אליין האסט קיין ריינע נשמה נישט.

גאברי: נא, מילא, קום בעסער צו מיר אויף די קניע.

די קליינע: אט דאס א, אט דאס אלץ ווילט זיך דיר!

גאברי: נו, נו, קום, לאז דיך נישט בעטען. (ער שלעפט זי אראב מיט געוואלט און זעצט זי ארויף אויף זיינע קניע).

די קליינע: אויב עמיץ ליעבט די שכרות און דאס שכ'ר-ווערען, דאס ביזטו דו.

גאברי: האסט דיך ערסט געבאפט? (דריקט זיך צו איהר ארויפ-לעגענדיג דעם קאפ אויף איהר ברוסט).

די קליינע: איך בין פאר דיר בלויז א תאוה-זאך, א געפעס, אויף צו שטילען דאס געמיינסטע אין דיר.

גאברי: דאס געמיינסטע? גערה, נארעלע, דאס אונערקלער־ליכסטע, פיעלייכט דאס שטארקסטע.

די קליינע: דערפון ווערט מיר א האר נישט גרינגער. דו ליעבסט מיך אבער נישט.

גאברי: דאס איז נישט ריכטיג, מיין קליינע.

די קליינע: דו ליעבסט מיך נישט. דו ביזט א בעל־תאוה'ניק, און האסט מיך מאראליש אראבגעשלעפט צו דיר, ווי יעצט צו דיר אויף די קניע.

גאברי: זידעל מיך, זידעל מיך.

די קליינע: דו ווייסט נישט, וואס צו ענטפערן. דו אליין ליעבסט בלויז דעם געגוס און דיין פאנטאזיע פערבלאנדזשעט צו אנדערע פרויען.

גאברי: יא, יא, אבער יעצט נעם מיך גוט ארום. דריק זיך צו מיר צו, לאז מיך פיהלען דיין גאנצער נאהנטקייט. פארלויפיג ווינען מיר ביידע שכורים און לא'מיר לעבען און געניעסען אונזער שכרות.

די קליינע (כאפט איהם אן פאר דער מארדע און גיט איהם א שטויס דעם קאפ אויף הינטען, קאפריזנע בייז). אוי, דו!

גאברי: זעהר צארט איז דאס נישט געוועזען, אך, אין דיין הארץ פערקלייבט זיך א בייזקייט צו מיר, א שנאה...

די קליינע: אז דו וועסט אזוי ווייטער רעדען, וועל איך דיך טאקע פיינד קריגען.

גאברי: פריער אדער שפעטער. איצט אבער גיב מיר א הייסען, שכור'ען קוש.

די קליינע: איך וואלט וועלען וויסען, פון וואנען זיינען צו דיר געקומען די אלע געדאנקען און פאר וואס האסטו זיך היינט אזוי צולאזען?

גאברי: וואס ווייס איך, פון וואנען די געדאנקען זיינען געקומען? עס איז מעהר א געפיהל־זאך, און אז עס איז געקומען צום ווארט, האב איך ארויסגעזאגט.

די קליינע: און אז אזעלכע געדאנקען זאלען אנהאלטען...

גאברי: איך וועל עס מעהר נישט ארויסזאגען. איך וועל זיי פערזאגען פון מיר.

די קליינע: גליקליך קאן מען נישט ווערען.

גאברי: (המ...) גליקליך... זאל נור די שכרות אנהאלטען. נא, איך בין נאך געזונד, און דו ביזט בלוט־יונג...

לעם (קומט ארײַן): הם... שלום עליכם!

די קלײנע (שפרינגט אויף פון גאַבריס קני, גאַנץ דערשראָקען): לעם!

גאַברי (קוקט זיך אײַן). הם, דער פּױליאַק! פון װעלכער תּליה האָסטו זיך עס פלוצלונג אָבגעריסען?

לעם: אויף אַהילצערנער האָט מען מיך נאָך נישט אויפגעהאַנגען, אויף אַ װײַבערשער האָב איך מיך נאָך נישט אויפגעהאַנגען. האָב איך מיך, הײַסט עס, פון קײן תּליה נישט אָבגעריסען, נור איך בין דאָ פּשוט מיט איהר.

גאַברי: מיט איהר?! מיט גאַאיל'ען?

לעם: (לעבהאַפטיג): מיט איהר.

גאַברי: װאו איז זי?

לעם: אין קאַרטאָפעל-פעלד בײַ די קינדער.

גאַברי: װאָס זײַט איהר נישט צוגעפאָהרען גלײַך אַהער?

לעם: זי האָט דערזעהן די קינדער, האָב איך אָבגעשטעלט די פערד און זי איז אַראָב צו זײ.

גאַברי (לעגט אַװעק שנעל די פּיפקע און אײַלט אַרױס).

די קלײנע (בעגלײט איהם אַרױס מיט אוגרוהע אין די אױגען).

לעם (קוקט זי אַיראָניש אָן).

די קלײנע (טראָגט אַריבער איהר פערזאָרגטען בליק פון דער טיר אויף לעם'ען, גיט זיך אַ פיהר מיט דער האַנד איבער די האָר און פרעגט װי מעגליך רוהיג): נאַ, װאָס מאַכסטו עפּיס?

לעם: װאָס געהט עס דיך אָן?

די קלײנע: ביזט משוגע?

לעם: נײן. איך האָב מיך פערשװאָרען אין דײַנע דלית אַמות נישט צו שטעהן און מיט דיר נישט רעדען.

די קלײנע: דו ביזט אַ גאַסט, אַז נישט װאָלט איך דיר הײסען, דו זאָלסט דיך גלײַך אַרױסטראָגען.

לעם: איז אַז איך װאָלט געװאָלט, װאָלט איך מיך אַרױסגעטראָגען, און אַז נישט, װאָלט איך געװאַרט, מען זאָל מיך אַרױסטראָגען. נור װײַל איך האָב געשװאָרען נישט צו שטעהן אין דײַנע דלית אַמות, געה איך אַװעק. (געהט צו דער טיר).

די קלײנע: לעם!

לעם: אַהאַ, װאָס איז? דיך קװעטשט עפּיס?

די קלײנע: נאָך װאָס איז זי געקומען?

לעם: אויף אָבצונעמען פון דיר צוריק דעם מאַן.

די קליינע! נאָך די קינדער?

לעם: און וואָס איך זאָג, געפעלט דיר נישט אַזוי?

די קליינע: קאָנסט דיר גערן.

לעם: זי איז געקומען, אָבצונעמען ביי דיר צוריק איהר מאַן און דיך חתונה מאַכען מיט מיר. וואָס זאָגסטו צו דעם?

די קליינע: אַז דו ביזט אַ געמיינער קנעכט, און גערה.

לעם. אויף געמיינהייט פערשטעהסט דו דיך שוין גוט. דערפאַר געפעלט מיר טאַקע דער שידוך נישט מעהר.

די קליינע: טפו! (שפייט אויס און געהט אַוועק צו זיך אין צימער).

לעם: העי, קליינע, קאָנסט אַריינקומען צוריק. איך גערה אַוועק. העהעהע... (געהט אַרויס. אַ וויילע שטעהט דאָס צימער לעדיג. באַלד קומע אַריין גאַברי און גאַאיל).

גאַאיל (בלייבט שטעהן אין טיר און רופט אין דרויסען): שטעהט דרויסען, קינדער, שטעהט דרויסען, מיר וועלען אייך אַריינרופען. (קומט אַריין אין צימער לאַנגזאַם. אויפהעבענדיג די אויגען, ווי זי וואָלט געוואַרט עמיצען צו דערזעהן, און קוקט זיך אַרום. זי זעהט אויס נישט אַזוי פלומפ, דאָס געזיכט נישט אַזוי מאַט, איז מאָגערער געוואָרען; אין די אויגען ליעגט אַ טיעפע טרויער)

גאַברי (מאַכט צו די טיר הינטער זיך און געהט גלייך צו דער פיפקע, מאַכט דאַן אַ פאָר טריט צו דער קליינעס צימער, האָט אָבער חרטה, בלייבט שטעהן און העבט אָן אָנצושטאָפען די פיפקע).

גאַאיל (קוקט איהם נאָך).

גאַברי (פערווירענדיג): זעץ דיך. נעם אַ שטול. ווילסט עפּים עסען? טרינקען?

גאַאיל! ניין, בעמיה דיך נישט. זעץ דיך דו. לאָז דיך אָנקוקען.

גאַברי: איך האָב דיך שוין געזעהן און דו האָסט מיך שוין געזעהן. (זעץ זיך).

גאַאיל (מיט געמאַכטער פרעהליכקייט): שרעק דיך נישט, איך וויל דיך נישט אָנקוקען, אום נאָך אַ מאָל צו פערליעבען זיך אין דיר. איך וויל נור זעהן, ווי דו זעהסט אויס, וואָס דו מאַכסט, און מאָגסט מיר טאַקע זאָגען, ווי געפינסטו מיך.

גאַברי (העבט אויף איהר אויף די אויגען און לאָזט זיי גלייך ווידער אַראָב צו דער פיפקע): ביזטו, הייסט עס, געקומען נאָך די קינדער?

גאַאיל. יאָ. ווי מיר האָבען אָבגערעדט.

גאברי: וואָס מאַכען די עלטערען?

גאאיל: גוט. אַלט געוואָרען.

גאברי: ווי האָבען זיי דיך אויפגענומען?

גאאיל: איבערראַשט, ערשטוינט. האָבען מיך נישט געוואָלט אָנקוקען, כלומרשט, און האָבען זיך באַלד איבערגעבעטען. פאָרט טאַטע־מאַמע.

גאברי: אוהום. איז געהט זיי גוט? די זעלבע פאַרם? דערזועל־בער פאַרק?

גאאיל: דערזועלבער בלומענהויז, די זעלבע קלומבע. דערזועל־בער וואַלד. דערזועלבער שייער. נור מענשען בייטען זיך הפנים אין צעהן יאָהר.

גאברי: אוהום. נו, דערצעהל עפּים נאָך פון זיך.

גאאיל: וואָס וואָלסטו געוואָלט וויסען?

גאברי: אָט, גלאַט. וואָס מאַכען די קינדער?

גאאיל: פיין. האָסט זיי דאָך געזעהן.

גאברי: די קליינע רעדט שוין שאַרף.

גאאיל: אָ, וואָלטסט זי געהערט, ווען זי צורעדט זיך!

גאברי: און יעצט ביזטו געקומען נאָך די גרעסערע.

גאאיל: נו יאָ, דאָס איז דאָך געוועזען אונזער אָברעד.

גאברי: דו רעדסט יעצט אַזוי רוהיג.

גאאיל: ווי דען וואָלטסטו געוואָלט, איך זאָל רעדען?

גאברי: יאָ, יאָ.

גאאיל (שטעהט אויף): וועסט מיר אַרויסגעבען די קינדערשע זאַכען, וועל איך זיי איינפּאַקען און מיר וועלען אַוועקפאָהרען. אָדער איך קאָן זי מיר אַליין נעמען.

גאברי: וואָס איילסטו? וועסט דאָך נישט גלייך היינט אַוועק־פאָהרען? וועסט דיך אויסרוהען. די פערד מוזען דאָך אויך זיין שטאַרק מיד.

גאאיל: ניין, איך פאָהר גלייך אַוועק. איך האָב אַזוי אויך גע־דונגען די פערד. (געהט צו דער טיר פון קינדער־צימער). דאָ איז דאָך דאָס קינדער־צימער? איהר האָט דאָך גאָרנישט געביטען?

גאברי: ניין, גאָרנישט געביטען.

גאאיל (עפענט די טיר):

גאַבריִ: דו קום נור אהער. האָסט נישט וואָס צו איילען. ווי געפֿינסטו עפּיס מיך?

גאַאיל (געפֿינענגט): האַלט מיך נישט אָב.

גאַבריִ: וואָס האָסטו אַליין געדאַרפֿט קומען נאָך די קינדער? אַזאַ לאַנגע רייזע? לעם אַליין וואָלט זי דיר דען נישט געקאָנט ברײנגען?

גאַאיל: איך האָב מיך אויף קיינעם נישט געוואָלט פֿערלאָזען מיט די קינדער.

גאַבריִ: וואָס ביזטו מיט אַ מאָל אַזוי אונרוהיג געוואָרען?

גאַאיל: ווען דו וואָלסט געוועזען אַ ביסעל צאַרטער, האָסטו עס נישט געדאַרפֿט פֿרעגען.

גאַבריִ: אמת, אמת, איך בין אַ שלעכטער מענש.

גאַאיל: איך געה נאָך די זאַכען. אויב דו ווילסט, קאָנסטו מיר אַרײַנברײַנגען אַ קאָרב.

גאַבריִ: ניין, ווירקליך, וואָס דאַרפֿסטו דיך אַזוי איילען?

גאַאיל: וואָצו פֿרעגסטו עס? וואָצו זאָגסטו עס?

גאַבריִ: וואָצו? וואָצו? איך וואָלט געוואָלט...

גאַאיל (קוקט צו צו איהם און קוקט זיך אין איהם שאַרף איין): זאָג נור, ביזט יעצט גליקליך?

גאַבריִ: הו, הו, וואָס פֿאַר אַ פֿראַגע דו האָסט עס מיט אַ מאָל אַ שטעל געטאָן!

גאַאיל: איז דאָס איין ענטפֿער?

גאַבריִ: וואָס געהט דיך דער ענטפֿער אָן? וואָס איך האָב פֿון איהר, קאָנסטו מיר נישט געבען, און דערמיט באַסטאַ!

גאַאיל: גיט זי דיר אַלץ, וואָס דו האָסט געהאַט פֿון מיר?

גאַבריִ: עס ווייזט אויס, אַז אַלץ קאָן איינע נישט געבען.

גאַאיל: איז נישט געוועזען אַ צייט, ווען איך האָב דיר געגעבען אַלץ?

גאַבריִ: געוועזען און אַוועקגעגאַנגען.

גאַאיל: און מיט איהר, ווייזט אויס, האָסטו אַזאַ צייט קיינמאָל נישט געהאַט?

גאַבריִ: אויב דאָס בעוואוסטזיין קאָן דיך מאַכען גליקליך, טיק נעם עס מיט. דאָס צו דערגעהן, ביזטו מסתמא אויך געקומען.

גאַאיל: וואו איז זי יעצט?

גאַבריִ: מסתמא ביי זיך אין צימער. וואָס איז?

גאַאיל: ווערסט מיר ערלויבען דורכצורעדען זיך מיט איהר אַביסעל אויג אויף אויג?

גאַברי: צו וואָס, גאַנץ איבריג.

גאַאיל: איך בין דײַן גאַסט אויף אַ קורצע ווײַלע. ערלויב מיר עס.

גאַברי: נאַ, אויב דו ווילסט עס אַזוי שטאַרק. נור אָהן סצענעס און אָהן סקאַנדאַלען.

גאַאיל: בין איך איינע, וועלכע מאַכט סקאַנדאַלען? קאָנסט דערווײַלע געהן אַרײַנטראָגען אַ קאָרב אָדער אַ קאַסטען און אַרײַנפּאַקען די קינדערשע זאַכען.

גאַברי (עפענט אויף די טיר פון דער קליינעס צימער און רופט אַרײַן): קליינע, קום אַרויס אויף אַ ווײַלע.

די קליינע (בעוויזט זיך אין טיר, אָהן חשק, לאַנגזאַם).

גאַברי: זי וויל מיט דיר עפּיס רעדען. איך געה פאַרבערייטען עפּיס. צושלאָגט אײַך דאָ נור נישט, האַהאַ... (געהט אַרויס).

די קליינע (מאַכט צו די טיר הינטער זיך און בלײַבט שטעהן מיט דער מיר-קלאַמקע אין האַנד, האַלטענדיג בײדע הענד אויפ'ן רוקען).

גאַאיל (גאַנץ אויפגערעגט, קעמפּפענדיג מיט דער אויפגערעגטקײַט, קיים קוקענדיג אויף דער קליינער): איך וועל רעדען אָהן הכנות. זאָג מיר, פאַר וואָס איז ער נישט גליקליך?

די קליינע (נאָך אַ קורצען שווייגען): האָט ער דיר געזאָגט, אַ ער איז נישט גליקליך.

גאַאיל: ניין. אָבער איך זעה אָן איהם נאָך.

די קליינע: אפשר האָסטו זיך פערזעהן? איבריגענס, פרעג בײַ איהר, וואָס פרעגסטו דאָס בײַ מיר?

גאַאיל (פּעסט): פ אַ ר ו ו אָ ס א י ז ע ר נ י ש ט ג ל י ק ל י ך?

די קליינע (מיט איראָניע): ווײַל ער בעיינקט נאָך דײַן צניעות, נאָך דײַן ריינער נשמה, נאָך דײַן מאָראַלישער געזונדקײַט. איך בין איהם אונמאָראַליש. איך האָב אַ נישט-ריינע נשמה.

גאַאיל: דאָס האָט ער דיר געזאָגט.

די קליינע: אָט היינט ערסט. אַקוראַט, ווי ער וואָלט געפּיהלט, אַז דו קומסט אָן. דײַן אָנקומען איז מסתמא געלעגען אין דער לופט און ער מיט זײַן „ריינער" נשמה האָט עס דערפּיהלט.

גאַאיל: דאָס פרייט מיך. דאָס פרייט מיך. דאָס איז פאַר מיר די בעסטע מתנה, די גרעסטע איבעראַשונג.

די קליינע: דו פריינסט דיך אומזיסט. ער וועט מיך דאך ניט אוועקוואַרפען און בלייבען מיט דיין ריינקייט.

גאַבריאל: ניין, נישט דאס. אַז ער איז אַזוי גוט און ריין, פריינט מיך.

די קליינע: ער — ריין?! אויב איך בין שלעכט און זינדיג, ווייסטו, פון וועמען דאס קומט צו מיר? פון איהם. דאס האט ער מיך געמאַכט צו דעם, וואס איך בין. איך בין די פרוכט פון זיין ריינקייט, פון זיין גוטסקייט און פרומקייט, און מיט וואס ביזטו דאס בעסער פון מיר, וואלט איך בלויז וועלען וויסען? ווייל דו האסט די געלעגענהייט נישט געהאַט שלעכט צו ווערען? ווייל דיך האט קיינער נישט פערדאָרבען? מיך האט אַ מאַמעס האַנד נישט אויפגעצויגען, און זינד איך האב פון דיר דערוואוסט זיך, אַז אַ מאַנס לאַסקעס זיינען בעסער ווי אַ מאַמעס, האט מיין נשמה נור פון זיי געטרוימט. זעהסט, דו האסט אויך דיין טייל אין מיין נשמה'ס טומאה.

גאַבריאל: איך האב דאך גאָרנישט שלעכט געמיינט, ווען איך האב מיט דיר גערעדט.

די קליינע: און דאך האסטו אַזוי פיעל שלעכטס פעראורזאַכט. און ביזט דו נישט שולדיג אין מיין טומאה, בין אויך איך אין איהר נישט שולדיג. דער פערלאַנג, דאס ביינקעניס נאך אַ מאַנס לאַסקעס איז איינגעוואַקסען געוואָרען אין מיר און איז מיט יאָהרען אין מיר אַלץ שטאַרקער און ברענענדיגער געוואָרען. איך האב געחלום'ט פון אַ מאַן, פאַנטאַזירט פון איהם, אָהן איין אויפהער געטראַכט פון איהם, געווינשט איהם זיך. אַז איך בין אַלט געוואָרען זעכצעהן יאָהר, האט דער פויליאַק אָנגעהויבען צו צורוקען זיך צו מיר, און איך האב שוין געוואַרט מיט אַ פערכאַפטען אָטעם אויף זיין ערסטע אומאַרמונג. פלוצלונג האט ער, דיין מאַן, אַריינגעשטעלט זיך צווישען מיר און איהם. מיט דעם אינסטינקט פון אַ חיה רעה, ווען מען וויל ביי איהר אַוועקנעמען איהר גוטען ביסען. ער האט זיך נישט ערלויבט צו טון עפּיס מיט מיר, אָבער ער האט מיך נישט פערגינט לעס'ען. ער איז אַרומגעגאַנגען אַרום מיר מיט הונגריגע אויגען, גרייט מיך צו פערשלינגען. און מורא האָבענדיג מיך צו געניסען האט ער נור צוגעזעהן, אַז דער אַנדערער זאָל מיך נישט האָבען. זיינע געפיהלען האט ער נישט געקאָנט און טאַקע נישט געוואָלט פון מיר בעהאַלטען.

גאַבריאל: נישט געקאָנט.

די קליינע: זאָל זיין נישט געקאָנט. דו מאַך איהם נור פאַר אַ

צדיק. האָט ער דאָך געקאָנט בעהאַלטען זיי פֿון דיר. בּיי מיר אָבער פֿלעגט ער זיך בענוצען מיט דעם רעכֿט פֿון אַ צווייטען טאַטען און נעמען מיך אויף זיינע קניע, כּלומרשט, ווי זיין קינד, און קוסען מיך און לאַכֿקען מיך מיט די קוסען און די לאַסקעס פֿון איין אויפֿגערעגטען, ליידענשאַפֿטליכֿען מאַן. איך האָב עס גלייך דערפֿיהלט, און ער, דער שיינער, שטאַרקער מאַן איז מיר נאַטירליך אָנגענעמער געוועזען, ווי דער מיאוסער פֿוליאַק. און אין מיר איז אויסגעוואַקסען דער בעגעהר, איהם אויף שטענדיג צו געהערען.

גאַאיל: און דאָ קומט דיין גאַנצע שלעכֿטיגקייט. ווי האָסטו מיך געקאָנט פֿערגעסען? האָב איך וויינינ פֿאַר דיר געטאָן? בּין איך דיר ניט געוועזען ווי אַ צווייטע מוטער? האָב איך מיט עפּיס דיך אָבגעטיילט פֿון דיינע קינדער? האָב איך דיך ניט אַרומגערינגעלט מיט ליעבע און מיט לאַסקע, דו זאָלסט דיין יתומה'שאַפֿט נישט פֿיהלען? ווי האָט דיך נישט אָבגעשראָקען די אָבגרונד-טיעפֿע אונדאַנקבאַרקייט פֿון אָבצונעמען בּיי מיר דאָס טייערסטע אין לעבען? ווי האָט דיין געוויסען — ווען דו וואָלסט געהאַט אַ געוויסען — דיך נישט אָבגעשטעלט פֿון אָבצאָהלען מיר פֿאַר מיין גאַנצע גוטסקייט צו דיר מיט דער טיעפֿסטער וואונד אין האַרצען?

דיקליינע: ניין, דו האָסט פֿאַר מיר נישט עקזיסטירט. האָט פֿאַר דיר עקזיסטירט דיין לייבליכֿע מוטער, ווען דו בּיזט ענטלאָפֿען פֿון איהר מיט איהם? וואָסער געפֿיהל פֿון דאַנקבאַרקייט האָט אין דיר יעמאָלט גערעדט? האָסטו נישט געדאַרפֿט מורא האָבען, אַז דו וועסט מיט דיין ענטלויפֿען געבען דיין מוטער אַ טויטקלאַפּ? איז דאָס אַ גוטע בעצאָהלונג פֿאַר דער מאַמעס לאַסקעס? און ווען אין דיר האָט דיין געפֿיהל צו איהם געזיעגט איבער דיינע געפֿיהלען און פֿליכֿטען צו דיין מוטער, פֿאַר וואָס האָט אין מיר דאָס געפֿיהל פֿון דאַנקבאַרקייט אָדער רחמנות געזאָלט בעזיעגען די געפֿיהלען צו איהם? געפֿיהלען, וועלכֿע זיינען נאָך פֿערשאַרפֿט געוואָרען דורך לאַנג-יעהריג רייצען און געברענט אין מיר, ווי דאָס פֿייער פֿון אַ קאַלך-אויווען.

גאַאיל: איז פֿאַר וואָס האַלט ער דיך פֿאָרט פֿאַר שלעכֿט און זינדיג?

דיקליינע: ווייל ער איז דער מאַן! און ווייל... ווייל ער האָט פֿערנאַנדערגעבלאָזען אין מיר אַ פֿייער, און יעצט האָט ער אַליין מורא פֿאַר דאָס פֿייער. נישט בלויז מיין אונדאַנקבאַרקייט צו דיר מאַכֿט מיך

שלעכט אין זיינע אויגען. ער זעהט מיך זינדיג אין דער צוקונפט.

גאַאיל: האָט ער אַ טעות?

די קליינע: וואס ווייס איך! ער האט מיך הונגעריג געמאַכט, מענער־הונגעריג, און עס טרעפען מאָמענטען, ווען איך קוק אויף דיין אונטערוואַקסענדיגען עלטסטען מיט אַזעלכע הונגער־אויגען, ווי ער האט אַ מאָל געקוקט אויף מיר.

גאַאיל: ביזטו דאָך טאַקע שלעכט און פערדאָרבען.

די קליינע (צוגעהענדיג צום פענסטער): בין איך עס. ווער זאָגט, אַז ניין?

גאַאיל (נאָך אַ קליינעם שווייגען): לאָז מיר איהם אָב צוריק.

די קליינע (קעהרט זיך ראָש צו איהר צו): דו ווילסט, ער זאָל מיט דיר בלייבען אוים רחמנות צו דיר?

גאַאיל: ניין, איך וויל מיט איהם בלייבען אוים רחמנות צו איהם. איהר זייט ביידע בלויז פערשכורט. ער מיט דיר און דו מיט איהם, איך זעה, אַז די שכרות געהט שוין צו אַ סוף...

די קליינע: אָ, זי וועט נאָך לאַנג געדויערן.

גאַאיל: זי וועט זיך אָבער ענדיגען פריער אָדער שפעטער. דאַן בלייבט ער אַליין.

די קליינע: ווערסטו יעמאָלט צו איהם קומען.

גאַאיל: אָבער ער פיהלט זיך שוין מיט דיר נישט גוט און זיכער.

די קליינע: און דאָך וועט ער מיך נישט אָבלאָזען. עס שטורמט אַ קראַפט אין איהם, וועלכע געפינט אין מיר נור איהר שטילונג און בעפריעדיגונג. און איך פיהל זיך מיט איהם אַזוי גוט, אַזוי גוט...

לעם (איילט אַריין און רעדט אַרוים ווי אין אַ סוד, מעהר געווענדט צו גאַאיל'ן): ער האט מיר געהייסען שפאַנען איהם אַ פערד, ער פאָהרט אוועק.

ביידע פרויען: וואס?!

לעם: אָט דאָס, מסתמא האט ער בעשלאָסען אַז איידער צו האָבען אויף זיך צוויי ווייבער, איז בעסער קיינע.

גאַאיל: וואָס רעדסטו דאָרטין?

לעם: אָט דאָס, וואָס איהר הערט. דאָס איז אַ פאַקט. ער פאָהרט אוועק. און ווען פון איין ער איז אַם ליעבסטען, זאָל גלייך לויפען נאָך איהם. איך געה איהם שפאַנען דאָס פערד.

די קליינע (לאָזט זיך צו דער טיר): דאָס איז אונמעגליך! דאָס איז אונמעגליך!

גאַברי (קומט אריין צו לעם'ען): אומזיסט ביזטו געלאָפען גלייך דערצעהלען, אַז איך פאָהר אַוועק. איך האָב נישט געוואָלט אַנטלויפען. איך וואָ"ט מיך פיין צוזעגענט.

די קליינע: וואָס איז דאָס פאַר איין איינפאַל? דו ווילסט טאַקע אַוועקפאָהרען? אַליין?

גאַברי: אַליין. גאַנץ אַליין.

לעם: אהאַ. וואָס האָב איך געזאָגט? איידער צו האָבען אויף זיך צוויי ווייבער...

גאַברי: איז בעסער אַסך

לעם: אַסך?!

גאַברי: אַסך. אַפּולע. דאָס איז מיר יעצט קלאָר געוואָרען, שטעהענדיג מיט דער פּיפּקע אין מויל און קוקענדיג אין דאָס ווייסע, ברייטע טאָל אַריין.

די קליינע: ווען מיר האָבען זיך דאָ איבער דיר געדונגען!

גאַברי: דאָס האָב איך געוואוסט און דאָס האָט מיך געבראַכט צום בעשלוס. איך האָב פערשטאַנען, וואָס אייער רעד ווערט זיין, און האָב זיך מיט מיר אַליין געדונגען. איך בין געשטאַנען, ווי יענער עזעל צווישען צוויי בינטלעך היי, און האָב נישט געוואוסט, ביי וועמען פון אייך ביידען זאָל' איך בלייבען. יעצט, אין דעם מאָמענט, האָט איהר פאַר מיר ביידע דעם גלייכען רייץ און ביידע זייט איהר מיר גלייך פרעמד. און איך האָב דערפיהלט, אַז אויב עס ברענט אין מיר אַ פייער, איז עס נישט צו איינער פון אייך בעזונדערס, נור צו אייער גאַנצען מין. איך האָב מיר גלייך אַ פּאַטש געטאָן אויפ'ן שטערן. געפונען! האָב איך אויסגערופען. איינמאָל אין לעבען ביזטו דיר קלאָר געוואָרען אין דיר אַליין. און איך האָב ווייטער קלאָר און קלוג געטראַכט. ביז צום לעצטען פּועל יוצא. די ליעבע, שטורמיש, מעכטיג, איז געוועזען שטענדיג די גרויסע טרייבקראַפט אין מיר, די קוואַל פון מיין ענערגיע. יאָהרענלאַנג ביזט דו דאָס, גאַאיל, מיר געוועזען, ביז די קליינע איז אויפגעשטאַנען פאַר מיר, און דער מאַן אין מיר איז אַוועק אין געפאַנגענשאַפט צו איהר. דו, קליינע, אָבער ביזט געוועזען פאַר מיר אַ שטיקעל טעות. דו האָסט מיין ענערגיע נישט אויפגעלעבט, און מיין קראַפט נישט פערייניגט און נישט בעניייט. די אונגערעכטיגקייט געגען איהר, איז ווי שווערע שטיי-

נער געלעגען אויף מײַן בעוואוסטזײַן, אויף מײַן גאַנצער קראַפֿט. מײַן געוויסען איז מיר אונרוהיג געוואָרען, און אַ שלעכט געוויסען איז ערגער נאָך פֿאַר שווינדזוכט. יעצט זײַט איהר בײדע מיר גלײַך פֿרעמד, און עס ציהט מיך אַ בענקעניס נאָך נײַע איבערלעבעניסען און נײַע זיגען. די אַלטע קראַפֿט, זי העבט זיך אָן אין מיר צו ריהרען, און איך פּאַק מײַן רענצעל מיר און געה אַוועק, אַ פֿרײַער מאַן, אין די גרויסע וועלט, מײַן לעבען פֿון אָנהעב אָנצוהעבען.

די קלײנע: (שרײַט אויף): דו ביזט משוגע!

לעם: ער נויטיגט זיך אין קאַלטען וואַסער.

גאַבריִ: דעם גרויסען שטורם אין מיר — איך וויל איהם יעצט אויסשטורמען, מײַן גאַנצע לעבענסקראַפֿט — איך וויל זי יעצט אויסלעבען, ביז... ביז... נאַ, וואָס, ביז?

לעם: ביז עס וועט פֿון דיר אַ שײנער תּכלית ווערען.

גאַבריִ: דאָס האָסטו גוט געטראָפֿען. (צו גאַאיל'ן). נו, וואָס שטעהסטו אַזוי ווי פֿון דונער געטראָפֿען?

גאַאיל: עס שוידערט מיך.

גאַבריִ: עס שוידערט דיך? פֿון וואָס?

גאַאיל: וואָס האָסטו אָבגעטראַכט? אין וואָסער עלענד ווילסטו דיך אַרײַנוואַרפֿען? אויף וואָס ווילסטו אַוועקגעבען דײַנע כּחות?

גאַבריִ: מײַן מאַמעלע! איך ווײס, דײַן גוט האַרץ שרעקט דיך. ווער וועט מיר געבען מײַנע לײַבשפּײַזען? ווער וועט מיר אײַננעהען אַ קנעפּיל? פֿערציִרעווען ווער וועט מיר מײַנע זאָקען? און כאָפּ איך ווען אַ קאַטער, ווער וועט דאַן אַרומטאַנצען אַרום מיר? אומזיסטע זאָרגען, מײַן טײַערע. איך געה צוריק צו מענשען, און דער עיקר, וואו עס זײַנען פֿאַראַן אַ סך פֿון דײַנע שוועסטער. יונגע, געפּיהלפֿולע, ליעבענסווירדיגע. און אויסערדעם, ווען איך וויל מיך אַרײַנוואַרפֿען אין אַ שטורם, ווי קאָן איך טראַכטען וועגען מײַנע קנעפּלעך און זאָקען און מײַן קאַטער?

גאַאיל: אָבער... אָבער... די יאָהרען פֿערגעהען דאָך?

גאַבריִ: אָ, אַז איך וועל אַלט ווערען!... אַז איך וועל אַלט ווערען און פֿערבענקען זיך נאָך אַ הײם, דערפֿיהלען אַ נויטיגקײט נאָך אַ רוהיגען ווינקעל, וועל איך קומען צו אײנער פֿון אײַך און אָנקלאַפּען אין טיר און בעטען...

די קלײנע: מײַן טיר וועט בלײַבען פֿאַר דיר פֿערשלאָסען. איך וועל בײַ מיר קײן פּלאַץ נישט האָבען פֿאַר אויסגעלאָשענע אַלטע.

ג אַ ב ר י: דאָס האָב איך מיך געריבֿט. (צו גאַאיל'ן): נו, און דו?

ג אַ א י ל (פֿײַערליך): איך בלײַב דאָ און וועל וואַרטען, ביז דו וועסט קומען. איך וועל אָנגרײַטען פֿאַר דיר אַ היים. דײַן בעט וועט זײַן געמאַכֿט, דײַן שטול וועט שטעהן בײַם טיש.

ג אַ ב ר י: הוררא. איך בין שוין פֿעריאָרגט. לעם. גער שנעל און שפאַן דאָס פֿערד, איך פּאַק מיר מײַן רענצעל...

ל ע ם (געהענדיג צו דער טיר): איך בין דאַכֿט זיך אויך אַ מאַנסביל. נאַ!

ד י ק ל יי נ ע (צום אוועקגעהענדיגען לעם): דו שפּאַן פֿאַר מיר אויך. איך פֿאָהר אויך גלײַך אוועק. אָ, איך וויל מיך אויך אויסשטורמען!

ג אַ ב ר י: גוט, טו עס. ווילסט, וועל איך דיך אונטערפֿיהרען. אָבער ניין, עס איז גלײַכֿער, אַז דו פֿאָהרסט אַליין. און בעסער נאָך, אין איין אַנדער וועג.

ד י ק ל יי נ ע: אָ, דו וועסט מיך מעהר נישט זעהן. (לויפֿט צו איהר טיר, עפֿענט עס אויף, בלײַבט אַ סעקונדע שטעהן, צוריפֿענדיג איהם פֿעראַכֿטונג): ריינע נשמה! (און פֿערשווינדט, צומאַכֿענדיג די טיר הינטער זיך מיט אַ רעש).

ג אַ ב ר י: האַהאַ. שיין איז זי אָבער צום אויפֿעסען. איך וועל אפֿשר אַ צײַט נאָך נאָך איהר בענקען. — נאַ, איך גער מיר פּאַקען מײַן רענצעל.

ג אַ א י ל: און איך נעם מיך צו מײַן אַרבײַט, צו היטען דיר דײַן היים. איך וועל פֿלײַסיג צוזעהן שטוב און שטאַל, בעזאָרגען פֿעלד און גאָרטען. איך און אונזערע קינדער. איך וועל אַרבײַטען פֿלײַסיג, און וועל זיי מאַכֿען פֿלײַסיג: אַרבײַט גוט, מיט חשק, וועל איך זיי זאָגען. דאָס איז פֿאַר דעם ליבען טאַטען, וועל איך זיי זאָגען. און אַז זיי וועלען מיך פֿרעגען, וואו איז דער ליבער טאַטע, וועל איך זיי זאָגען: דער טאַטע איז אַוועק אין די ווײַטע וועלט, זײַן גרויסע לעבענסקראַפֿט אויסצולעבען. דער טאַטע, וועל איך זאָגען, טראָגט גרויסע שטורמס אין זיך, און ער איז אַוועק זיי אויסצושטורמען, און מיר מוזען אָבהיטען איהם זײַן היים. אַזוי וועל איך זיי זאָגען, און מיר וועלען אַלע אַרבײַטען גוט און פֿלײַסיג. און אַז דו וועסט קומען אַ היים, וועל איך דיך דורכֿפֿיהרען דורך הויז און הויף, און וואַלד און פֿעלד, און וועל דיר זאָגען: זעהסט, איך האָב גוט געפֿיהרט דײַןווירטשאַפֿט, נעם זי יעצט איבער און ווער ווידער בעל הבית.

ג אַ ב ר י (קלאַפּט איהר אויפ'ן רוקען גאַנץ געריהרט): יאָ, יאָ, דו ביזט אַ גוטע.

גאַאיל: אוּן פֿרעגען וועל איך דיך: ווי איז עס דיר געגאַנגען, מיין אַלטינקער? האָסטו דיין לעבען גוּט אוֹיסגעזעסען? האָסט אַ סך עפּיס ערלעבט אוּן איבּערגעלעבט? האָסטו דיינע שטוּרמס אוֹיסגעשטוּרמט? אוּן האָסטו אוּנז געבּראַכט אַ מתנה כאָטש אַ קליינעם פֿוּנק נאָך פֿוּן דעם פֿייער, וואָס האָט אין דיר געבּרענט? אוּן איך וועל דיך אַוועקזעצען אוֹיף דיין שטוּל, אוּן איך בּיי דיר צוּפֿוּסען, אוּן איך וועל דיר קוּקען אין די אוֹיגען אַריין אוּן... אוּן...

גאַבּרי: הערע... דוּ ריהרסט מיך פּשוּט... דוּ ריהרסט מיך...

גאַאיל: דוּ זאָלסט נוּר קוּמען. דוּ זאָלסט נוּר קוּמען.

גאַבּרי: דיינע בּאַקען זיינען אַזוֹי גערוֹיטעלט, אוּן זעהסט אוֹיס אַזוֹי יוּנג אוּן שען.

גאַאיל: דאָס וועסטו מיר יעמאָלט זאָגען, יאָ? דאָס וועסטו מיר יעמאָלט זאָגען!

גאַבּרי: הערע... (געהט צוּ דער טיר פֿוּן דעם שלאָפֿצימער).

גאַאיל (ווערט געשעפֿטיגט, העבּט אָן צוּנויפֿצוּרוּקען די שטוּלען אוּן נעמט אַראָבּ אַ פּאָר אוֹיסגעבּרענטע שוועבעלעך פֿוּן טיש).

גאַבּרי (בּלייבּט שטעהן אין דער טיר אוּן קוּקט זי אָן מיט בּעוואוּנדערוּנג אוּן התפּעלוּת. פּלוּצלוּנג גיט ער זיך אַ לאָז צוּ איהר, פֿאַלט פֿאַר איהר אוֹיף די קניע אוּן קוּשט דעם זוֹים פֿוּן איהר קלייד).

גאַאיל (דערשרעקט זיך אין פֿלוּג. בּאַלד לייטערט זיך איהר געזיכט אוֹיף, אוּן זי בּויגט זיך צוּ איהם אַראָבּ אוּן גלעט איהם איבּער'ן קאָפּ מיט אַ ריהרענדען שמייכעל אוֹיף די ליפּען). מיין אַלטינקער! מיין אַלטינקער!

מיט זיגער פאנען.

א דראמע.

אין איין אקט.

פערזאנען:

מינט.

טאניע.

נארדאן, איהר פאטער.

די באבע.

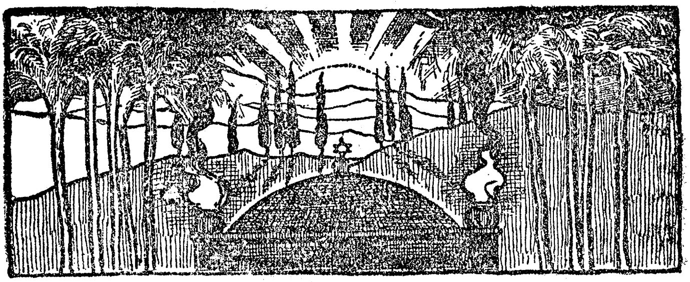

ג אָ ר ד אָ נ ס רײַך װאָהנצימער. רעכטס צװײ מיט גאַרדינען פֿער. האַנגענע פֿענסטער, לינקס צװײ טירען, הינטען אַ גרויסע טיר, דראַפּירט מיט שװערע גאַרדינען. צװישען די בײדע פֿענסטער אַ גרויסע קאַנאַפּע מיט שײנע פֿערציערטע קיסען. פֿון בײדע זײַטען קאַנאַפּע און פֿענסטער צװײ אַרמשטולען. גאַנץ פֿאָרנט אַ ביסעל אָבגעטראָטען פֿון דעם פֿאָרנסטען אַרמשטול אַ גרויסע װאַזע מיט בלומען. אין װינקעל, הינטער דעם הינטערסטען שטול, אַ גרויסער זײגער. דעם מיטען צימער פֿערנעמט אַ גרויסער געשניצטער טיש, אויף װעלכען עס געפֿינען זיך ביכער מיט צײַטונגען, אַ בלומען טאָפּ און אײַנגעראַמטע פֿאַמיליען-בילדער. פֿערשידענע אַרמשטולען אין אונאָרדנונג אַרום איהם, צװישען בײדע טירען לינקס שטעהט אַ פּיאַנאָ, און װינקעל בײַ דער הינטערסטער װאַנד אַ נאָטענטישעל. פֿון בײדע זײַטען פֿון דער מיטעלסטער טיר שטעהען סטאַטועטקעס אויף פּיעדעסטאַלען. איבער׳ן טיש הײַנגט אַ גרויסער לײַכטער מיט עלעקטרישע לעמפּלעך. אויף די װענד פֿערשידענע בילדער אין שײנע ראַמען.

ט אַ נ י ע (אַ מײדעל פֿון אַ יאָהר זיעבצען, מיט צװײ צעפּ און אַ ראָד אויף די מיט אַ טײל פֿערקעמטע קאַסטאַניען-האָר, אַנגעטאָן אין אַ בלוזקע, געה-קלײדעל און געלע שיך, זיצט אויף אײן אַרמשטול בײַם טיש, דעם קאָפּ צװישען בײדע הענד. װעלכע זי האַלט מיט די עלענבויגענס אויפ׳ן טיש, קוקט געשפּאַנט אין אַ בוך, װאָס ליעגט פֿאַר איהר, און בעגײַעסט זיך מיט טרערען).

ד י ב אָ ב ע (אײן עלטערע פֿרוי אין די זעכציגער, אין אַ רײַכען פּעניואַר

זיצט נישט ווייט פון טאַניען ביים טיש און מאַכט אַ זאָק. פלוצלונג העבט זי אויף די אויגען אויף טאַניען און קוקט זיך אין איהר איין, ווי זי וואָלט עפּיס איהרע אויגען נישט געגלויבט): נאַ, נו, דו וויינסט דאָך גאָר! טרערען גיסען ווי די באָבען, די אויגען זיינען באַלד אָנגעשוואָלען. ווידער עפּיס אַ העכסט אינטערעסאַנטער ראָמאַן? אַ שוידערליכע דראַמע?

טאַניע (ווישט זיך די אויגען מיט'ן טאַשענטיכעל, נישט אָברייסענדיג זיי פון בוך).

די באָבע: עפּיס זעהר ריהרענד, יואָס? אַ טרויעריגע מעשה, וואָס פערכאַפּט דעם אָטעם?

טאַניע: אַי, באָבעלע, עס איז אַזוי האַרצברעכענד. עס רייסט מיר אַרוים די נשמה. (פערשלוקט זיך מיט טרערען).

די באָבע: נו, זאָג־זשע מיר, וואָס איז דאָרטין אַזוינס. איין אונגליקליכע ליעבע געווים? זי ליעבט איהם און ער זי נישט, וויל זי זיך דאָס לעבען נעמען, שרייבט זי איהם דעם לעצטען בריעף...

טאַניע: ניין, באָבעלע. אַ יונג מיידעל... ליעבט אַ יונגען מאַן... וועלכען איהרע עלטערן ווילען נישט... ענטלויפט זי מיט איהר געליעבטען...

די באָבע: אַהאַ, און ער לאָזט זי נאָכדעם זיצען און פינסטערן נאָך איהרע יאָהרען און טעג.

טאַניע: ניין, איך לייען ערסט, וואו זי ענטלויפט.

די באָבע: וואָס האָסטו דאָ אַזוי צו וויינען? דאָס איז דאָך אין ראָמאַן דער פרעהליכסטער מאָמענט.

טאַניע: אָבער ווי זי רעדט דערביי. זי... צוזעגענט זיך מיט איהר צימער... קוסט יעדע זאַך.. און בעט... איבערגעבען אַ נערום... איהרע עלטערן... זאָגען זיי, אַז זי האָט זיי שטאַרק ליעב...

די באָבע: שטאַרק ליעב און ענטלויפט פון זיי. פאַר אַזאַ שטאַרק־ליעב לאָז איך מיך בעדאַנקען. פון אַזאַ שטאַרק־ליעב האַלט איך זעהר ווייניג. שטאַרק ליעב און צורייסט דאָס האַרץ זיי אָהן רחמנות.

טאַניע. ווייל זי ליעבט דאָך דעם יונגען מאַן.

די באָבע: דאָס איז אַ שיינער תירוץ. מען ליעבט שטאַרק די עלטערן און מען טוט זיי אָן די גרעסטע עגמת נפש, מאַכט זיי אַ טיעפע וואונד אין האַרצען, ווייל מען איז פערליעבט דאָרט אין דעם ערסטען בעסטען. די עלטערן זיינען די לעצטע זאַך. וואָס געהען וועמען זייערע ליידען אָן?

טאַניע: ביזט מסתמא קיינמאָל נישט פֿערליבט געוועזען.

די באָבע: הלואי ווייטער. איך האָב געליעבט מיין מאַן, וועמען מיינע עלטערן האָבען אויסגעקליבען פֿאַר מיר. און אַזוי האָט אויך מיין גאָטזעליגע מאַמע. און דו, וואָס ווייסטו פֿון פֿערליבט־זיין? ביזט ערסט אַרוים פֿון דיינע קורצע קליידלעך און רעדסט מיר, ווי דו וואָלסט עפּיס שוין געוואוסט?

טאַניע (פֿערלעגען): איך? איך רעד דאָך בלויז טעאָרעטיש.

די באָבע: טעאָרעטיש, פֿון די ענגעלייענטע ראָמאַנען. האָסטו גאָר קיינמאָל נישט געלייענט, ווי טעכטער, וועלכע האָבען ווירקליך שטאַרק געליבט זייערע עלטערן, האָבען זיך אָבגעזאָגט פֿון זייערע געליבטע און געבליבען מיט די, וועלכע האָבען זיי אויפֿגעצויגען, אין ליעבע און אין דאַנקבאַרקייט?

טאַניע (פֿערעכטליך): דאָס זיינען געווים געוועזען שוואַכע נשמות, מיידלעך אָהן כאַראַקטער און זעלבסטשטענדיגקייטס־געפֿיהל, צוגעבונדענע צו דער מאַמעס פֿאַרטוך. נפשות, וועלכע האָבען מורא געהאַט פֿאַר דאָס לעבען. איך גלויב גאָרנישט אין זייער ליעבע, אַזעלכע קאָנען גאָר נישט ליעבען.

די באָבע: דאָס איז מיר אַ טייערע טעאָריע. עס מוז גאָר, הייסט עס, אַ פֿערליבטע ענטלויפֿען פֿון איהרע עלטערן, אויב זיי ווילען איהר געליבטען נישט.

טאַניע (ליידענשאַפֿטליך): יאָ, זי מוז. ליעבע איז די העכסטע זאַך. און ליעבען זיך צוויי, מוזען זיי זיך געהערען. די עלטערן קאָנען פֿאָדערן אַלץ פֿון זייער טאָכטער, ביי איהר ליעבע מוזען זיי בלייבען שטעהן. די ליעבע איז דאָס הייליגסטע אין זייער טאָכטער, דאָס קדשי קדשים. אַהינצו טאָרען זיי נישט אַריין.

די באָבע. טע—טע—טע—טע! הער נור דו, ווי לאַנג ערסט האָסטו אַרומגעשפּילט אין קוקלעס? און ווי דו ברשנסט דאָס מיר יעצט! מיט שיינע געדאַנקען טראָגסטו דיך אַרום אין קעפּעל! וואָלסטו, הייסט עס, ענטלאָפֿען פֿון דיין טאַטען, ווען ער וואָלט נישט געוואָלט דעם, אין וועלכען דו האָסט דיך פֿערליאַפּעט?

טאַניע (זיכער): איך וואָלט דערביי געליטען און געוויינט, ווי די דאָ אין דעם בוך. אָבער איך וואָלט עס געטאָן.

די באָבע: דאָס איז גוט צו וויסען. האָלטסטו אפֿשר שוין דערביי? לאָז דיך אָנקוקען גוט. האָסט שוין דאָרטין אפֿשר אַ ליעבע? העב

נור דיינע אויגען אויף. א קשיה אויף א מעשה. אין וועמען האסטו דיך דארטין שוין פערליעבט? אין קוימענקעהרער אפשר?

טאניע: אבער, באבע, מיר רעדען דאך בלויז טעארעטיש. (מיט א קאקעטען שמייכעל). אט, צום ביישפיעל, קאן איך נעמען און פערליעבען זיך אין מינט'ען...

די באבע: האא — א—א! יעצט אבער ווייס איך, פון וואנען די געדאנקען קומען צו דיר. איך האב גאר פערגעסען, אז דער „פריי־ליעבעניק" איז ביי אונז איין אפטער אריינגעהער.

טאניע (מיט היץ): בעשולדיגסט מינט'ען גאנץ אומזיסט! איך לייען, איך לערן, איך טראכט, איך האב מיין אייגענעם קאפ און איי־גענע געדאנקען. איך האב אנגעכאפט מינט'ען בלויז, ווייל איך ווייס, אז דו האסט איהם פיינד און קאנסט נישט ליידען. וואס ער קומט אהער, כאטש איך פערשטעה נישט, פאר וואס האסטו איהם פיינד און פאר ווען.

די באבע: דו פערשטעהסט נישט, פאר וואס און פאר ווען! ווייל וואס מיר איז הייליג, איז איהם נישט הייליג, מיין גאט איז נישט זיין גאט. א סאציאליסט איז ער און א פריי־ליעבעניק. און הער איך איהם רעדען, ווינש איך מיר, איך זאל בעסער טויב ווערען, און וואס נאך בעסער, ער זאל שטום ווערען.

טאניע: א דאנק דיר, דו ביזט זעהר מענשענפריינדליך און ליע־בענסווירדיג צו איהם. איז יעצט שטעלען מיר אונז פאר, אז דער טאטע קאן איהם אויך נישט ליידען, אזוי ווי דו, איז וואס מיינסטו וועל איך טון? איך וועל מיך אבזאגען פון מיין ליעבע? וועל אונטערדריקען מיינע געפיהלען אונטער אייערע?

די באבע: דו וועסט! דו וועסט! אזוי, אזוי איז עס? דו ביזט שוין דאכט זיך וויים אוועק. איך העב שוין אן צו גלויבען. אז צווישען אייך...

טאניע (שרייט אויף): דו האסט גארנישט וואס צו גלויבען!

די באבע: יעצט אבער וועל איך זעהן, ער זאל אויפהערען צו אונז צו קומען. דארף איהם וואליע נויטיג האבען. וועט ער איהם קאנען טרעפען ערגיץ אנדערס־וואו. איך האב שוין לאנג געזאגט, מען טאר איהם נישט אריינלאזען אין א שטוב, וואו עס זיינען פאראן יונגע מיידלעך.

טאניע (מיט כעס): דו האסט קיין רעכט נישט וועגען איהם אזוי צו רעדען!

די באָבע: אַזוי און נאָך ערגער, אַזעלכע מענשען זײַנען אַ כּם, אַ סכּנה זײַנען זיי אין אַ שטוב...

טאַניע (ווילד): דו דאַרפסט וועגען איהם אַזוי נישט רעדען! (אין קאָרידאָר קלינגעלט דאָס עלעקטרישע טיר גלעקעל).

די באָבע: איך פרעג ביי דיר גלייך, ווי איך זאָל וועגען איהם רעדען, ווי דאָס נעמט זיך אַ ביסעל אָן פאַר איהם, ווי פערפלאַמט דאָס איז און אויפגערעגט! דו טראָג דיך גלייך אַרויס פון דאַנען מיט אַזאַ געזיכט — עמיצער איז געקומען.

טאַניע: איך וועל דיך נישט לאָזען וועגען איהם אַזוי רעדען. דו ווייסט איהם נישט, דו... (זי כאַפּט איהר בוך און ענטלויפט לינקס צו זיך אין צימער דורך דער פאָרנסטער טיר).

די באָבע (פערנעמט איהר אַרבייט): אויב אַזוי, דאַרף מען גלייך געהן זאָגען עס דעם טאַטען. (געהט אַוועק דורך דער מיטעלסטער טיר).

מינט (אַ יונגער מענש פון אַ יאָהר 23, ראַזירט, רייך און מיט געשמאַק אָנגעטאָן, עטוואָס פון אַ קינסטלער אין דער גאַנצער ערשיינונג, איילט אַריין דורך דער הינטערסטער טיר לינקס. ער איז קענטיג שטאַרק אויפגערעגט, קוקט זיך אַרום אין צימער, ווי ער וואָלט עמיצען געזוכט. איילט דאַן צו טאַניעס צימער און קלאַפּט אָן אין טיר מיט אַ געוויסער נערוואָזיטעט).

טאַניע (קומט אַרויס מיט'ן בוך): אָ, הערר מינט!

מינט: איך, איך אַליין. איך בין... זעהט, איהר האָט געוויינט!

טאַניע (דורך אַ שמייכעל): אָט פון דעם בוך.

מינט: נישט מעהר? דאַן אַרט מיך נישט. איהר גיט מיר אַהער דאָס בוך יעצט... (נעמט ביי איהר דאָס בוך): איך לעג עס אַוועק אויפ'ן טיש... (טוט עס) און איהר קומט נעהנטער אַהער...

טאַניע (אָבגעהענדיג פון טיר): זעהט, ווי מאָדנע איהר זייט עפּיס!

מינט: טאַניע, איך בין... איך וויל...

טאַניע (ווערט אויפגערעגט און לאָזט זיך אַראָב אויף איין אַרמשטול בײַם טיש און קוקט אָן מינטען מיט פערוואונדערטע אויגען).

מינט: טאַניע, איך בין געזעסען היינט דעם גאַנצען טאָג און געשריבען. איך האָב אָנגעהויבען אַ נייע זאַך, די אַרבייט איז מיר געגאַנגען גוט און מיט יעדעם נייעם בלעטעל האָב איך געפיהלט, אַז איך שאַף אַ זעהר גוטע זאַך. מיין האַרץ האָט מיר שטאַרק געשלאָגען, דער קאָפּ האָט געאַרבייט מיט איין אונגעוועהנליכער שנעלקייט, און אין יעדעם אָבר האָט עס מיר געצוקט. מאָמענטען האָב איך אויפגעשריען פאַר

פֿרייד, פֿאַר ענטציקונג, אויס בעוואוסטזיין פֿון גרויסע געלונגענהייט. פלוצלונג האָב איך אַ וואָרף געטאָן מיין פען און נישט געקאָנט מעהר שרייבען. אַ געפֿיהל איז מיך בעפֿאַלען, אַ בענקענד און נאָגענד געפֿיהל, וואָס האָט אויפגערויבט ביי מיר די גאַנצע שאַפֿענסלוסט און געטריבען מיך צו טון נאָך אַ גרעסערע זאַך. טאַניע, אין מיטען פֿון מיין גרויסער שאַפֿונגס-בעגייסטערונג איז מיך בעפֿאַלען אַ בענקעניס נאָך אייך. איך בין אויפֿגעשפרונגען פֿון מיין זיץ, האָב אויסגעשפרייט מיינע הענד, גלייך די גרויסע בענקעניס וואָלט פֿערגאַנדערגעשטופט מיין ברוסט, און איך האָב געכאַפּט מיין הוט און געלאָזען זיך צו אייך. איך בין געלאָפֿען, ווי עמיץ וואָלט מיך געטראָגען. מיין גרויס גליק אין מיין געלונגענעם שאַפֿען וויל איך מיט אייך זיך טיילען און ענטפלעקען אייך מיין גרויסע ליעבע. טאַניע!...

טאַניע (לאַכט אויף קורץ, דערשראָקען, און צוואוויינט זיך, בעהאַלטענדיג דאָס געזיכט אין ביידע הענד).

מינט (לאָזט זיך אַראָב פֿאַר איהר אויף די קניע און וויל אָוועקנעמען איהרע הענד פֿון איהר געזיכט): ניין, ניין, דאָס האָב איך נישט געמיינט. נישט וויינען, נישט וויינען. נעמט אַראָב אייערע הענד, לאָזט מיך זעהן אייער געזיכט, אייערע אויגען, אייער שמייכעל, ליעבט איהר מיך, טאַניע? ליעבט איהר מיך?

טאַניע: יאָ... דאַכט זיך...

מינט (שפרינגט אויף און שרייט אַרויס אין עקסטאַזע): האַ! טאַניע! טאַניע! דיינע הענד אַהער! דיין געזיכט אַהער! זאָג עס נאָך אַ מאָל! זאָג עס בעשטימט!

טאַניע: יאָ... איך...

די באָבע און גאָרדאָן (קומען אַריין פֿון דער מיטעלסטער טיר).

גאָרדאָן (איז אַ מאַן פֿון אַ יאָהר פֿערציג מיט אַ ברייטען דונקעלען באָרד, אָנגעטאָן היימיש, און אַ טוזשורקע).

טאַניע (שפרינגט אויף און שטעלט זיך ביים אַרמשטול).

די באָבע: זעהסט, ער איז טאַקע דאָ. דאָס האָט ער זיך דאָ אַזוי צודרשנ'ט. (קוקט אָן ביידען מיט חשד-אויגען).

גאָרדאָן: גוטען טאָג, הערר מינט. וואָס האָט איהר עפּיס אַזוי געשריען?

מינט (אָנכאַפּענדיג טאַניען פֿאַר דער האַנד): הערר גאָרדאָן, באָבע, דאָס האָט פֿון מיר דאָס גרויסע גליק אַרויסגעשריען, טאַניע ליעבט מיך!

הוררא און יובֿהײַ! איך האָב דאָס ערסט פֿון איהר געהערט! זי האָט מיר דאָס ערסט געזאָגט!

די באָבע (בייז): שרײַט נאָך נישט אַזוי! שפּרינגט נאָך נישט אַזוי! עס לעבט נאָך אַ טאַטע, און ער האָט נאָך אויך אַ שטיקעל דעה.

מינט: ווי? אַך, וואָס! דער עיקר, זי ליעבט מיך! און דאָס איז אַלץ, וואָס איך האָב געוואָלט, דאָס איז אַלץ, נאָך וואָס איך האָב געבײַנקט.

די באָבע: און אַז איהר טאַטע וועט אײַך כּדומה למשל זי נישט וועלען געבען?

מינט: וועט ער דאָס קאָנען?... הערר גאָרדאָן, וועט איהר דאָס קאָנען, ווען איהר זעהט אַזוי אײַן גרויסע פֿרײד? וועט איהר האָבען הארץ דערצו? דאָס גלויב איך נישט! דאָס גלויב איך נישט!

די באָבע: ער מאַכט זיך גאָר פֿאַר אַ תּם! איהר וועט עס שוין מוזען גלויבען, און זי וועל איך באַלד נעמען פֿאַר'ן צאָפּ... די טעאָרעטישע!

טאַניע (שרײַט אויף): באָבע!

מינט: באָבע...

די באָבע: איך בין אײַך קײן באָבע נישט! איך בין פֿרוי גאָרדאָן.

מינט: רעדט נישט אַזוי, בעלײַדיגט זי נישט, זײַט אַ גוטע באָבע, הער"ר גאָרדאָן, רעדט איהר דאָך, ליעבער, טײַערער...

גאָרדאָן: איך קוק און בעוואונדער אײַער העזה...

טאַניע (אַרויסנעמענדיג איהר האַנד פֿון מינטס האַנד, לאָכט נערוועז אויף).

מינט: מײַן העזה? מײַן פֿרײד, ווילט איהר זאָגען.

גאָרדאָן: איהר ווילט אונז נעמען מיט איהר, ווי דער דײַטש זאָגט, אויף נומער זיכֿער.

מינט: וויל איך עפּיס? ווייס איך, וואָס איך טו? עס שטורמט אין מיר אַ גרויסע פֿרײד, אַ יובֿהײַ־געשרײ, אײַערע בייזע אָנגערוקטע געזיכטער האָבען עס אין מיר נישט אָבגעשראָקען און נישט אײַנגעשטילט. ווי דען וואָלט איהר געוואָלט, זאָל איך שטעהן דאָ יעצט פֿאַר אײַך? מיט אײַן אַראָבגעלאָזענעם קאָפּ? מיט ציטערנדיגע קניע? מיט אַ שטאַמלענדיגער צונג? האָב איך געזאָלט בעוועלטיגען יעצט אין מיר מײַן גרויסע פֿרײד. וועלכֿע האָט זיך צולאָזען, ווי ווילד געוואָרענע פֿערד, און בלײַך און אָבהענדיג בלײַבען שטעהן אָהן לשון און אָהן ווערטער, און וואַרטען פֿון אײַך אונטערטעניג אויף מײַן משפּט?

גאָרדאָן: ניין. אָבער איידער איהר האָט אייך אריינגעלאָזען אין ערקלערעניסען מיט אַ קליינער מיידעל, האָט איהר געדאַרפט קומען צו מיר און פרעגען, צו וויל איך זי אייך גאַר געבען.

מינט: וואָס? ! איידער איך האָב געוואוסט, צו זי ליעבט מיך, האָב איך געדאַרפט קומען צו אייך און אויסבעטען זי ביי אייך, ווי עפּיס אַ חפץ אָהן אַ נשמה? איידער איך האָב געוואוסט, ווי שלאָגט איהר האַרץ פאַר מיר, האָב איך געזאָלט קומען צו אייך, גאַנץ אָפיציעל געקליידעט, אין פראַק און אין צילינדערהוט, אַוועקזעצען זיך מיט האַרצקלאַפּעניס אויף אַ בּרעג שטול, און איהר וואָלט מיך געפרעגט: „וואָס וועט איהר זאָגען גוטס, העררמינט?“ און איך וואָלט אויפגעטאָן מיין מויל און מיט שטאַמלען אַרויסגעבראַכט: „איך קום צו אייך, זעהר געעהרטער העררגאָרדאָן, צו בעטען די האַנד פון אייער טאָכטער“. אָדער: „איך עוילויב מיר, זעהר געעהרטער און אַזוי ווייטער“, אָדער: איך האָב די עהרע, און אַזוי ווייטער“, אָדער גאָט ווייס, וואָס איך וואָלט דאַרטין אַרויסגעשטאַמעלט? אָט דאָס האָב איך געזאָלט טון? !

די באָבע: יאָ, אָט דאָס האָט איהר געדאַרפט טון! און אַז איהר אַליין ווייסט נישט, וואָס צו רעדען, וואָלט איהר געשיקט אַ שדכן, און מיר וואָלטען איהם אַראָבגעוואָרפען פון אַלע טרעפּ, וואָלט איהר יעמאָלט געהאַט אַ קלאָרע תשובה.

טאַניע (לאַכט ווידער קורץ און נערוועז אויף).

מינט: און מיינט איהר, באָבוניו, אַז איהר וועט מיט אייערע רעד מיין פרייד כאָטש אויף אַ האָר אָבשוואַכען? איהר מאָגט מיר נאָך האַרבערעס וואָס זאָגען, אין מיר שרייט און רופט און יויכצט: טאַניע ליעבט מיך! טאַניע ליעבט מיך!

גאָרדאָן: ווי עס ווייזט אויס, זייט איהר פעסט ענטשלאָסען נישט אויסצומאַכען זיך, פון דעם, וואָס איך וועל זאָגען.

מינט: ניין, וואָס איהר וועט זאָגען, איז מיר זעהר וויכטיג. נור וואָלט איך געקומען נאָך אייער וואָרט, נישט ווי איהר וואָלט וועלען. מיט פרייד־געשריי און יובעל וואָלט איך מיט איהר, מיט מיין ליעבער, ליעבער טאַניען, אַריינגעריסען זיך צו אייך אין קאַבינעט, און ביידע וואָלטען מיר אייך אַרומגעכאַפּט אַרום האַלז, און מיט ליאַרעמדיגע קוסען אַרויסגעקראָגען פון אייער איבעררגאַשטען האַרץ אייערע פעטערליכע ברכות.

גאָרדאָן: איבערפאַלען, איבעררגאַשען און מיט געוואַלט אַרויסקריגען די ערלויבניס. דיפּלאָמאַטיש!

מינט: דיפּלאָמאַטיש?! איז מײַן פֿרײד געמאַכט און געקינסטעלט? זײַנען מײַנע גליקגעשרײַען, װעלכע האָבען אײַך אַרײַנגעבראַכט אַהער, געװעזען אָבגעקלערט און אױסגעטראַכט אַלס אַ דיפּלאָמאַטישער שריט? װײַסט איהר דאַן, װאָס גרױסע פֿרײד איז? װײַסט איהר דאַן, דאָס גליקגעשרײ פֿון ליעבע? אַט שטעה איך פֿאַר אײַך—קוקט אין מײַנע אױגען אַרײַן, זעהט, װי עס אָטעמט שטאַרק מײַן האַרץ, פֿיהלט, װי מײַנע מוסקולען שפּאַנען זיך—װאָס איז דאָס אַלץ? געמאַכטס? געקינסטעלטס? און פֿאַר װאָס זאָל איך פֿון אײַך מײַן פֿרײד בעהאַלטען? פֿאַר װאָס זאָל איך קומען צו אײַך מיט אונטערדריקטע געפֿיהלען און אײַן אײַנגעהאַלטענעם געשרײ?

גאָרדאָן: װײַל איך װיל אײַך גאָר מײַן טאָכטער פֿאַר אַ װײַב נישט געבען.

טאַניע (װעלכע איז געשטאַנען, אײַן האַנד אױף דער באַק, און אָנגעקוקט מינט'ען מיט אַ מין פֿערזאָרגטען און דערשראָקענעם בליק, עטעמט יעצט שטאַרק אױף).

מינט: אָבער מײַן פֿרײד איז דאָך, װאָס טאַניע ליעבט מיך!

טאַניע (מאַכט אַ בעװעגונג, װי זי װאָלט זיך אײַנגעקאָרטשעט).

גאָרדאָן: אָבער װאָס װעט איהר יעצט זאָגען, װען איך זאָג אײַך, אַז איהר געפֿעלט מיר גאָרנישט פֿאַר אײַן אײדעם און איהר װעט טאַניען פֿון מיר נישט קריגען?

מינט. דאָס קאָן אױף מיר קײן װירקונג יעצט נישט האָבען. איך בין צו פֿול פֿון דעם גרױסען גליק, װאָס טאַניע ליעבט מיך, אין מײַן האַרץ איז קײן פּלאַץ נישטאָ פֿאַר אַנדערע געפֿיהלען, און מײַן קאָפּ קאָן גאָרנישט יעצט בענעמען.

גאָרדאָן: איהר מאַכט אײַך נישט צום נאַר. איך זאָג אײַך שױן...

מינט: אין מיטען פֿון בעגײַסטערטען שאַפֿען האָט עס מיך אױפֿגעהױבען פֿון אָרט און געטריבען שנעל צו טאַניען, אַרױסצושטורמען פֿאַר איהר מײַנע געפֿיהלען צו איהר. דורך איהר קורצען יאָ זײַנען מײַנע געפֿיהלען אונענדליך נאָך געטאָפּפּעלט געװאָרען. עס רױשט און קאָכט און זידט אין מיר, און אײַער קאַלט נײן װערט פֿאַרלױפֿיג אין מיר װי צושמאָלצען...

גאָרדאָן: נאַ, אױב אַזױ...

די באָבע: פֿערשטאָכענע אױגען עפּים!

גאָרדאָן (צו טאַניען): דו געה גלײַך צו דיר אין צימער!

טאַניע (ריהרט זיך, לאַנגזאַם, רויט און בלייך ווערענדיג).

מינט (אַנגעמענדיג זי פאַר דער האַנד). דו געה יעצט נישט אַוועק. עס האַנדעלט זיך אום דיר ווי אום מיר. דו וועסט נאָך אויך דאַרפען זאָגען אַ וואָרט. איך ווייס, דיין קלוגער, גוטער, עדעלער טאַטע וועט דיך דאָך נישט וועלען בעהאַנדלען ווי אַ חפץ.

גאָרדאָן (געהט־צו, נעמט אָן טאַניען און פיהרט זי אַרויס אין איהר צימער).

טאַניע (פערבייסט די ליפען, אַטעמט שווער, ווי צום פערגאַנדערהייזנען זיך).

די באָבע: אַזוי איז רעכט. שוין לאַנג געדאַרפט. פערשליעס זי אויך.

מינט: יעצט קום איך צו מיר, מיין קאָפּ הערבט אָן צו בענעמען.

די באָבע: אהא!

מינט: מיין ליעבער, טייערער הערר גאָרדאָן, איך ווייס דאָס געזעץ איז אויף אייער זייט, אייער זיעבצעהניעהריגע טאָכטער איז גאַנץ אין אייער רשות, אָבער אַלס עדעלער מענש, וועט איהר דאָך האַנדלען נאָך דעם ווילען פון אייער קינד. און איך מוז אייך זאָגען אָפען: צו וואָס דער קאַמפּף? איהר וועט דאָך סיי ווי סיי גאָרנישט אויספיהרען.

די באָבע: דו הערסט ווערטער! דו הערסט?

גאָרדאָן: וואָס איז דאָס? איהר סטראַשעט מיר? איהר ווילט נאָך, הייסט עס, אַריינבריינגען מיך אין כעס?

מינט: ניין, דאָס וויל איך נישט. איך וויל אייך פערהיטען פון אומזיסטע יסורים.

די באָבע! איך וואָלט געשיקט נאָך פּאָליציע, אויף מיינע נאמנות.

מינט (ווארם): ליעבער, טייערער הערר גאָרדאָן, איהר קאָנט רוהיג פערטרויען אייער טאָכטער מיינע קרעפטיגע אַרמס, איך ליעב זי, איך קאָן אייך גאָרנישט זאָגען, ווי גענוג, אַ לעבען גאַנץ אויסצופילען. איך בין אויך ביכולת, אייער טאָכטער אין יעדער הינזיכט גליקליך צו מאַכען. איך בין דאָך גאַנץ איבערראַשט און ערשטוינט, אַז איהר זאָלט זיין געגען מיר, ווי איהר פלעגט מיך שטענדיג אַזוי פריינדליך אויפנעמען.

גאָרדאָן: טאַניע איז איבערהויפט נאָך צו יונג.

מינט: דאָס איז ביי אייך בלויז איין אויסרעד, איהר זייט דאָך געגען מיר.

גאָרדאָן: און איהר זייט מיר אויך צו יונג.

מינט: בין איך נישט צו יונג ווערטען אויפצובויען אין מיינע ווערק—ווערק, וועלכע האבען ארויסגערופען אייער אייגענע בעוואונדערונג און אייער ווארמע בעגריסונג, פאר וואס זאל איך זיין צו יונג מיין אייגענע וועלט אויפצובויען? ניין, אייך דריקט עפּיס אנדערס וואס. זאָגט אָפען מיר, וואס האט איהר געגען מיר. איך בין אונאבהייננגיג, בעמיטעלט, פון גוטער פאמיליע, אנשטענדיג און עהרליך, בעריהמט אפילו... איהר האט זיך אקניימש געטאָן ביי דעם ווארט עהרליך — האט איהר עפּיס וואס אויסצוזעצען אין מיר בנוגע צו דעם פונקט?

גאָרדאָן: איך האב.

מינט: (האלט זיך קוים איין פון אויסצושרייען): הערר גאָרדאָן!... דאס איז נישט ריכטיג! איהר ווילט מיך בלויז בעליידיגען און גרייפט מיך אָן דוקא אין מיין שטארקסטען פונקט.

גאָרדאָן: עס קאָן זיין, אז דאס איז אייער שטארקסטער פונקט. קיין ביינעל אויפ'ן מארק האט איהר נישט געגנב'עט און קיין פאלשע וועקסלען נישט געמאכט. אבער ווער ווייס אייך אין הלכות נשים, אייך מיט אייער פרייער ליעבע!

מינט: אויב דאס איז אלץ, וואס דריקט אייך, איז ווער איך גלייך געהאָלפען. איהר דארפט מיך נור פערשטעהן, און יעדער מורא, און יעדער ספק וועט גלייך פון אייער הארץ פערשווינדען.

די באבע: דו גלויב איהם נור. ער וויל די ציינער בלויז פערדרעהן.

מינט: איך בין פאר ליעבע נור, און יעדע ליעבע מוז פריי זיין.

די באבע: דאס איז דער סם, וואס האט ארויסגערעדט פון טאניען.

מינט: וואו ליעבע איז, איז גליק, און פרייע ליעבע איז דאס העכסטע גליק. ווען איהר וואלט טון, ווי די באבע וויל, אריינרופען פאליציי און ארויסזעצען מיך פון אייער שטוב, איך און טאניע, מיר וועלען אונז דאך גליקליך פיהלען אין דעם בעוואוסטזיין פון אונזער ליעבע. דאס גרעסטע גליק וועט דאס נישט זיין, ביז מיר וועלען נישט בעפרייען אונזער ליעבע פון די שטערונגען אויפ'ן וועג, וועלכע איהר וועט איהר שטעלען. ליעבע, ליעבע, ווי איך פיהל זי יעצט, ליעבע, וועלכע פולט אוים מיין גאנצע נשמה, וועלכע זינגט און רוישט אין אלע מיינע

גליעדער, זי מוז פריי זיין, זי טאר נישט געשטערט ווערען.

גארדאן: ווייסט איהר, וואוהין אזעלכע לעהרען פיהרען?

מינט: צו גליק! צו פרייד! צו פריעדען! פערשטעהט מיך בלויז! אייך שרעקט דאס ווארט פרייע, און איך זאג אייך: אין ליעבע ליעגט דער קערן. און ווען איך ליעב אייער טאכטער אזוי פול און מעכטיג מיט א ליעבע, וועלכער איך זעה קיין סוף נישט, וואס ווילט איהר אבשטעלען אייך אויף ווערטער, געגען וועלכע איהר פיהלט א מורא?

גארדאן: דאס זיינען נישט קיין ווערטער, דאס איז א לעבענס-אויפפאסונג, וועלכע שרעקט מיך אב פון אייך, מארגען פערליעבט איהר אייך אין איין אנדער מיידעל, און ווידער מוז אייער ליעבע פריי זיין, וויל איהר טארט נישט געשטערט ווערען אויף דעם וועג צום העכסטען גליק. מיין טאכטער ווערט א שטערונג אויפ'ן וועג, און איהר מאכט זיך פון שטערונגען נישט אויס.

מינט. איך קאן די האר אויף מיר רייסען, ווען איהר רעדט אזוי וועגען מיין ליעבע. און ווען איך פרעדיג פרייע ליעבע, דאס העכסטע גליק, הייסט עס דאך נישט, אז איך מוז און אז איך בין גאר פעהיג צו פערליעבען זיך יעדען טאג אין איין אנדער מיידעל. דאס שליעסט דאך נישט אויס ליעבע אויפ'ן גאנצען לעבען. און געזעצט דער פאל, מיין ליעבע צו טאניען וועט אויסגעלאשען ווערען — איך קאן עס קיים ארויסברייינגען איבער מיינע ליפען! — און איך פערליעב מיך — — — פוי, ווי קען איך דאס גאר רעדען!

די באבע: וואס פאר איין אנשטעל ער מאכט עס.

מינט: איין אנשטעל! איך! ווען איהר וואלט מיר א פאטש געגעבען אין געזיכט, וואלט דאס מיר אזוי נישט געשמארצט, ווי דער חשד און די בעליידיגונג פון מיין אינערן מענשען. איך פערשטעל מיך נישט און מאך קיין אנשטעל נישט. איך רעד, ווי איך פיהל, און וואס איך וויל זאגען, איז: איהר קוקט נור צו זיך גוט, ווי לעבען אלע זוגים ארום אייך און ווי האבען זיי געלעבט פון דור און דורות. וואס בעדייטען די אונצעהליגע גט'ן? קאנט איהר איבערצעהלען די אלע נארערייען הינטער'ן רוקען פון מאן און ווייב? און וואס איז דען ווען געלעגען די ערבות, די פעסטע גאראנטיע פון א טרייען צוזאמענלעבען ביז'ן טאג פון טוט; און וועט איהר אויסגעבען אייער טאכטער אפילו פאר א הייסען שונא פון פרייער ליעבע, וואו ליעגט די זיכערהייט, איהר זאלט אין גיכען נישט חרטה האבען? אין דעם ליעבען, אין דעם ליעבען-קאנען.

הײם און װארם, טרײַ און הײליג, ליגט די גרעסערע ערבות, און די קאָן איך אײַך ברײַנגען. ענדליך קומט עס דאָך בלויז אָן אויף דעם מענשען. מײַן ליעבער, טײַערער הערר גאָרדאָן...

גאָרדאָן: איהר העבט מיך באַלד אָן איבערצורעדען.

מינט (שרײַט אויף): האַ!

די באָבע: וואָס! וועל איך עס נישט דערלאָזען! דו ביזט דאָך באַלד נישט בעסער פאַר איהם.

גאָרדאָן: ששש, מאַמע, אין ערנסט בין איך דאָך קײנמאָל נישט געװעזען געגען איהם.

מינט: ווי?!

גאָרדאָן: איך אַכט דעם יונגען מאַן און האָב מיר קײן בעסערען אײדעם נישט געוואונשען. איך האָב איהם בלויז געוואָלט אַ ביסעל עקזאַמענירען.

מינט (לויפט זיך צו טאַניעס צימער, דויפענדיג און שפרינגענדיג): טאַניע! טאַניע! דער טאַטע איז מיט אונז! הורראַ! קום שנעל אַרויס! (ער רײַסט זיך אַרײַן צו איהר אין צימער).

די באָבע: טפו! איך וועל שוין בעסער דאָ נישט זײַן. (אַמלט אַרויס).

מינט (אין טאַניעס צימער): דו ליעגסט! דו ווײַנסט! טריקען די אויגען שנעל און קום צו דײַן טאַטען. וועסט הערען פון זײַן מויל... ווײַן דאָך נישט, קום, קום. (ער בעווײַזט זיך אין טיר, פיהרענדיג פאַר דער האַנד די ווײַנענדיגע טאַניע. וועלכע האַלט דאָס געזיכט פערדעקט מיט איהר טאַשענטוך). זי ווײַנט, די גאָלדיג מײדעל, זי קאָן צו זיך נישט קומען. דאָס האָט איהר פון אײַער עקזאַמען! אַזוי געשמאַקלאָז צו זײַן! (ער זעצט זי אַוועק אויף איהר פריערדיגען אָרט).

טאַניע (לעגט אַוועק דעם קאָפּ אויפ'ן טיש).

מינט (שטעלט זיך פאַר איהר אויף די קניע). הער-אויף דאָך, גאָלדיג. עפען דײַנע אויגען אויף. לאָז מיך זעהן דײַן געזיכט, דו זאָלסט דאָך יעצט גאָר לאַכען.

גאָרדאָן (געהט צו צו טאַניען, לעגט אַרויף זײַן האַנד אויף איהר קאָפּ, בויגט זיך אָן און קוסט זי אויף די האָר). זי וועט זיך שוין בערוהיגען. דאָס וועט באַלד בײַ איהר אַריבער. (קוסענדיג מינט'ען אויפ'ן קאָפּ און אויפהעבענדיג איהם פאַר די אַקסלען). זײַ דו נישט אַזוי אויפגערעגט. זי וועט שוין קומען צו זיך, זי וועט שוין לאַכען. (קלאַפּט איהם אויפ'ן רוקען). נו,

נו, קוק נישט אזוי צו איהר. דו קום אהער און זאג מיר בעסער, ווי קומט עס. דו זאלסט דיך אזוי פערליבען, דו וועלטפערבעסערער, דו ליעבסט דאך גאר די מענשהייט.

מינט: איז עס עקזאמען וויעדער?

גארדאן: ניין, איך מיין אזוי.

מינט: איך ליעב די מענשהייט און — מיין טייער מיידעל. דיביידע ליעבעס שליעסען זיך נישט אוים, זיי זיינען ביידע טיילען פון מיין גאנצען איך. אבער גענוג יעצט פילאזאפירען. איך וואלט אייך געבעטען בעסער, צו לאזען מיך אליין מיט טאניען. איך האב איהר נאך דעם ערסטען קוס אפילו נישט געגעבען, און ער וויל געגעבען ווערען אונטער פיער אויגען.

גארדאן: דו ביזט מיר אבער...

מינט: איהר וועט שוין מיט מיר זיין צופריעדען.

גארדאן: יא, יא. (קלאפט איהם אויפ'ן רוקען. דאן בויגט ער צו צו זיך זיין קאפ און קוסט איהם אויפ'ן שטערן).

מינט (כאפט אן זיינע הענד און טרייסעלט זיי ווארם, הארציג, גערירט).

גארדאן (ווישט זיך א טרער און געהט ארוים דורך דער מיטעלסטער טיר).

מינט (בעגלייט איהם מיט די אויגען, דאן לאזט ער זיך ליידענשאפטליך צו טאניען מיט פערנאנדערגעשפרייטע ארמס): טאניע! דו גרויסע ליעבע מיינע!

טאניע (שפרינגט אויף): ניין!

מינט (בלייבט שטעהן ווי פון דונער געטראפען און פון האלז רייסט זיך ביי איהם ארוים מיט א מאדנער פערשטיקטער שטימע): ניין?! — טאניע?! — וואס זאל דאס הייסען?

טאניע: הערר מינט...

מינט: הערר מינט?!

טאניע: (שטיקענדיג זיך דורך טרערען): איך האב א טעות געהאט...

מינט (גיט זיך א שאקעל ווי א שיכור, כאפט זיך אן אן א שטול און ווישט זיך לאנגזאם דעם קאלטען שווייס פון שטערן). א טעות געהאט?!

טאניע: איהר הערט מיך אוים... נור... רוהיג.

מינט (מיד): דאס וועל איך שוין.

טאניע: איך האב אנגענומען מיינע געפיהלען צו אייך פאר ליעבע... אבער דאס זיינען געוועזען בוך-געפיהלען, ארויסגעלייענטע פון ראמאנען.

מ י נ ט (לעגט אַרויף די האַנד אויף'ן שטערן. איבער די ברעמען, צומאַכענדיג די אויגען, און שטעהט ווי פֿערגליווערט, גאַנץ אויפֿמערקזאַמקייט).

ט אַ נ י ע: וואָס לייענט אַזאַ נאַריש מיידעל ווי איך בין געוועזען? דאָך נור ראָמאַנען און ראָמאַנען. איך האָב זיך זייער אַזויפֿיעל אָנגעלייענט, אַז מיר האָט זיך אויך געוואָלט שפּיעלען אַ ליעבע, ווערען אַ העלדין פֿון אַ ראָמאַן. אַז איך בין נאָך געוועזען פֿופֿצעהן יאָהר, האָב איך עס מיר שוין אַריינגענומען אין קאָפּ. איך האָב מיר גענומען פֿאַר אַ העלד יעדען יונגען מאַן, וואָס איז אַריינגעקומען צו אונז אין שטוב. אויף יעדען פֿלעג איך מיר זאָגען, דאָס איז ע ר, און אויסגעמאָלט מיר אין מיין פֿאַנטאַזיע דעם ווייטערדיגען ראָמאַן, איין אומגליקליכען געוועהנליך, און פֿלעג וויינען ביטער איבער מיין אייגענער פֿאַנטאַזיע. מיט אַ פֿערכאַפּטען אָטעם פֿלעג איך בעגעגנען יעדעם העלד פֿון מיינע ראָמאַנען, אַריינקוקען איהם אין די אויגען און וואַרטען, ער זאָל זיך מיר דערקענען אין ליעבע. איך וואָלט מיך זיכער אַרויפֿגעוואָרפֿען איהם אויף'ן האַלז און געוואַרט אויף דער פֿאָרטזעצונג פֿון מיין אָבגעטראַכטען ראָמאַן. אַזוי האָב איך פֿאַנטאַזירט יאָהר־אויס יאָהר־איין. באַלד זייט איהר געוואָרען אויף אַלע צינגער און פֿון אַלע זייטען האָט עס געקלונגען מיט אייער נאָמען, און איידער איך האָב אייך געזעהן, האָב איך מיך שוין אין אייך פֿערליעבט.

מ י נ ט (אַטעמט אַרויס ווי ער וואָלט אָבגעקרעכצט): הם!

ט אַ נ י ע: איך האָב געפֿאַנטאַזירט נור וועגען אייך. איך האָב מיר אויסגעמאָלט, ווי איהר זעהט אויס, ווי איך האָב זיך מיט אייך געטראָפֿען, ווי איהר האָט זיך אין מיר פֿערליעבט... גאַנץ נאַריש און גאַנץ קינדיש... און אַז מיין ברודער האָט אייך אַריינגעבראַכט צו אונז אין שטוב, האָב איך פֿאַר פֿרייד געפּאַטשט אין מיינע הענד און יענע נאַכט מיט קיין אויג נישט צוגעמאַכט. און מעהר און מעהר זייט איהר געוואָרען דער העלד פֿון מיין פֿאַנטאַזיע, איך האָב געטראַכט פֿון אייך ביי טאָג און נאַכט, אייער קומען פֿלעגט זיין פֿאַר מיר אַ גרויסע שמחה. איך האָב מיט חשק וועגען אייך גערעדט און מיט אַ קלאַפּענדיגען האַרצען געהערט רעדען וועגען אייך. איך האָב שוין ווירקליך אָנגעהויבען צו בענקען נאָך אייער דערקענען־זיך מיר אין ליעבע.

מ י נ ט: און אַז דאָס איז געקומען?

ט אַ נ י ע: האָב איך מיך פּלוצלונג אויסגענישטערט, אייער גרויסע ליעבע האָט מיך געבראַכט צו זיך.

מ י נ ט (עפֿענט פֿערנאַנדער די אויגען): זי?!

טאניע: יא, זי, איך האב ערסט פערשטאנען, וואס ליעבע איז און בעגריפען, אז מיין ליעבע איז קיין ליעבע נישט. אייער גרויסע פרייד האט אויפגעדעקט פאר מיר מיין פוסטקייט. איך האב מיך דערשפירט ווי אויסגעליידיגט, איין אויסגעבלאזען איי. וואס מעהר איהר האט געשטורמט, אלץ שטארקער האב איך דאס געשפירט.

מינט (קרעכצט ווידער ארויס): הם!

טאניע: איך האב מיך דערפיהלט אזוי עלענד און אזוי ביטער. א שרעק איז אויף מיר אנגעפאלען, און ווען איהר האט אזוי געיויכצט, בין איך געשטאנען און שטיל אין זיך געקרעכצט און רעכענשאפט מיר אבגעגעבען. אייער יעדער בעגייסטערטער זאץ איז געוועזען מיר א פאטש אין פנים, און דעם טאטענס צבזאג האט אויסגעזעהן מיר ווי א רעמונג. איך האב יעצט געוויינט אויף מיין גרויסען טעות און פאר בושה געגען אייך.

מינט (עטעמט ארויס): יא. (קוקט זיך ארום מיט מבולבלע אויגען, ווי ער וואלט עפים געזוכט, רייסט זיך אב פון טיש, ווי א שיכור און מאכט א פאר טריט צו דער ארויסגאנגס-טיר).

טאניע (לאזט זיך ווידער אראב אויפ'ן שטול און לאזט אראב איהר קאפ אויף די הענד).

מינט (בלייבט שטעהן, קעהרט זיך באלד צוריק אום, געהט צו צום טיש, שפארט זיך אן איהם אן מיט ביידע הענד און שעפטשעט ארויס): טאניע, יעצט ווייסט איהר אבער, ווי איך ליעב אייך.

טאניע: ווען איהר וואלט מיך אזוי שטארק נישט געליעבט, וואלט איך אפשר מיין פוסטקייט נישט אזוי שנעל ענטדעקט. ערסט מיט אייער ליעבע געמאסטען, האב איך דערוואוסט, אז מיין ליעבע איז בלויז א קינדערשפיעל.

מינט: דאס ווייס איך שוין, אבער איך האב אויף מיין גרויסע ליעבע נישט חרטה. איך ליעב, ווי איך קאן.

טאניע: און ווי פערדראסיג איז עס, וואס איהר האט מיט אייער ליעבען-קאנען אנגעטראפען אויף מיר, אויף א פוסטע מיידעל, נאך גאנץ א קינד מיט קינדישע פאנטאזיעס.

מינט: איך האב דאס קינד געליעבט און די פרוי, וועלכע איז געלעגען אין איהם בעהאלטען. יעצט זעה איך פאר מיר די פרוי. זי האט זיך ארויסגעוויקעלט גאנץ פלוצלונג אזוי פאר מיר, און ציינט מיר, אז איך האב מיך אין מיינע ערווארטונגען נישט גענארט. פון דעם, וואס

איך האב פון דיר געהערט, טאניע, איז מיין ליעבע צו דיר נישט פער־פלויגען געווארען. דו ווייסט, ווי איך האב דיך געליעבט, יעצט ווייס, אז איך וועל דיך ווייטער אזוי ליעבען. איך האב א צייט געטראגען די בענקענים צו דיר, יעצט וועל איך זי ווייטער טראגען, א גרעסערע נאך ווי פריער. איך וויל דאך אבער האפען, אז מיין גרויסע בענקענים נאך דיר וועט פון היינט אן פערפאלגען דיך, אויספילען דיין בעוואוסטזיין, אריינדרינגען דיר אין דיין נשמה...

טאניע: דאס דארף נישט זיין. זאל איך מיך אין אייך אויף איין אמת פערליעבען, זאל עס קיינמאל נישט זיין אויס רחמנות. אויס רחמנות וואלט איך דאך נישט געדארפט אייך מיין טעות אויפדעקען.

מינט: איהר—זייט—גערעכט.

טאניע: די ליעבע מוז אריין אין מיין הארץ דורך ענטוזיאזמוס, מיט פערנאנדערגעלאזענע זיעגער פאהנען. יעצט ווייס איך דאך, וואס ליעבע הייסט. איך וויל אויך אויסגעפילט ווערען פון איהר און אלץ אין מיר זאל קאנען יויכצען. נישט אין קאפ זאל מיר די ליעבע זיצען, און אויך נישט בלויז אין הארצען. נור אלץ אין מיר זאל שפרינגען, זינגען, רופען. איך וויל די אמת גרויסע בענקענים אין מיר דערפיהלען און אלץ אין מיר זאל לעכצען ווילד נאך אייך.

מינט: דאס מאכט מיין בענקענים נאך גרעסער און וועקט אין מיר מיין גאנצע קראפט. איך ווייס, יעצט מוז איך דיך בעזיעגען.

טאניע: איך פיהל, איהר האט געברויכט יעצט דאס ריכטיגע ווארט.

מינט! און איך וועל דיך בעזיעגען. עס האט אין קראפט מיר קיינמאל נישט געפעהלט, און דער קאמפף אום דיר, דאס פערלאנגען נאך דיין ליעבע וועט מיין קראפט פערדאפלען. איך קעהר מיך יעצט אום צו מיין אנגעהויבענער ארבייט און וועל מיר זאגען: דער אנהעב איז זעהר גוט, ער איז דיר שטארק געלונגען, צוריים איהם און מאך איהם בעסער נאך. דו שרייבסט דיין ווערק, אום טאניען צו בעזיעגען, איהר ליעבע צו געווינען: דו מוזט וואס גרויסעס שאפען.

טאניע: ניין, טוט עס נישט. איין עבירה דאס, וואס איהר האט שוין אנגעשריעבען.

מינט. דאס טויג נישט. דאס מוז צוריסען ווערען. איך בין גע־קומען צו דיר גאנץ פול פון דעם, וואס איך האב אנגעשריעבען, און האב דיך דאך נישט בעזיעגט. דאס איז געוועזען נישט שטארק גענוג.

איך וועל מיינע כחות יעצט פערדאפלען און—וועל זיעגען. טאניע, איך וועל זיעגען, איך וועל אויספילען דיין גאנץ וועזען, ווי איך בין פול פון דיר, און קאפ און הארץ און אלע גליעדער וועלען יויבצען פאר ליעבע צו דיר.

טאניע: הלואי. וואס ווייס איך? ווער און וואס קאן מיך בעזיעגען — ווייס איך עס?

מינט. איך ווייס עס, איך! נור איך! די נשמה, וועלבע איך, מינט, קאן ליעבען, קאן קיין אנדערן נישט ליעבען, ווי מיך נור, מינטען.

טאניע: דו... איהר זייט אבער זעלבסטבעוואוסט.

מינט: דאס בין איך אויך! מיט פרעהליכען געמיט געה איך יעצט צו מיין ארבייט און וועל ארויס א קראפט, וואס זאל דיך ווי שיכור מאכען. (שטרעקט אויס צו איהר זיין האנד).

טאניע (ארייגלעגענדיג איהר האנד אין זיינע): וואס מאכט מען אבער דערווייל?

מינט: וואס מיינסטו?

טאניע: וואס זאגט מען דעם טאטען?

מינט! דאס? הם, — איך נעם דאס אויף מיר. איך געה גלייך צו איהם און זאג איהם: מיין ליעבער, טייערער הערר גארדאן. מיר האבען א טעות געהאט. איך האב אין אייער מאכטער בלויז דאס קינד בעזיעגט און געוואונען. יעצט מוז איך געהן און פארבערייטען זיך און שטארק ארבייטען, אום אין איהר די פרוי צו בעזיעגען און געווינען. איך געה צו איהם. (טרייסעלט איהר שטארק די האנד). גרייט דיך פאר. איך וועל דיך בעזיעגען.

טאניע: ווי דיינע אויגען גלאנצען. און שטארק ביזטו.

מינט (עטעמט ארויס שטארק): אדיע, טאניע! (וויל א קוש טון איהר האנד, האלט זיך אבער אב). ניין, נישט אזוי וויל איך מיין טאניען קוסען. (לאזט אב איהר האנד). אדיע! (לאזט זיך שנעל צו דער מיטעלסטער טיר).

טאניע: ווארט! (זי ווערט רויט און הערבט אן שווער צו אטמען).

מינט (דרעהט זיך שארף אום און קוקט זי אן מיט לייכטענדיגע אויגען).

טאניע (שטאמעלט): גארנישט. איך האב דיך נאך א מאל געוואלט זעהן.

מינט: טיק זעה מיך. טיק קוק מיך גוט אן. אט שטעה איך דא פאר דיר מיט אלץ, וואס איך האב אויפגעטאן ביז אהער און מיט אלע ווייטערע מעגליכקייטען אין מיר. קוק מיך גוט אן, דעם זיעגער איבער

דעם קינד אין דיר, דעם בעפרייער, וואס האט דיין נשמה בעפרייט פון די לעצטע קינדערייען. קוק מיך אן גוט. קוק מיך אן מיט דיין נייער, דיין בעפרייטער נשמה. (ער בלייבט רוהיג שטעהן, דורכדרינגענדיג זי מיט זיינע אויגען).

טאניע (עסט זיך איין אין איהם מיט די אויגען, ווי זי וואלט עפּיס אריבערגענומען פון איהם צו זיך, און אטעמט שווער, וועדליג אויף איהרע ליפּען בעווייזט זיך ביסלעכווייז א גליקזעליגער שמייכעל. א לייכטערע ווייכע קוקען זיי זיך ביידע אזוי אן).

מינט (מאכט ענדליך א טריט צו איהר און שעפּטשעט ארויס): יעצט זאג מיר, וואס זאל איך געהן זאגען דעם טאטען.

טאניע (קוקט איהם נאך אלץ אן ווי פריער און ענדליך שעפּטשעט זי ארויס): ווי שיין דו ביזט. — און דיינע אויגען, ווי זיי שטראלען. — עס שטראמט קראפט פון דיר ארויס.

מינט: דאס זאל איך זאגען דיין טאטען?

טאניע: ניין, דאס זאג איך מיר. ערסט יעצט, דאכט זיך, זעה איך דיך. און יעצט ערסט ערלעב איך דיך.

מינט (שרייט אויף מיט גרויסער פרייד): טאניע!

טאניע: איך פיהל, ווי דו דרינגסט אריין אין מיין נשמה, צולעגסט דיך ברייט אין קאפּ און הארצען. דאכט זיך, איך קאן יעצט אויך יויכצען! איך קאן יעצט אויך יויכצען.

מינט: טאניע! (זיי קוקען זיך א ווייל אן געזיכט צו געזיכט, מיט פערכאפּטען אטעם, דאן כאפּט ער זי ארום און גיסען זיך צונויף אין א לאנגען קוש).

אין פֿערלאג „פּראָגרעס" ווארשא

איז יעצט ערשינען

„שריפטען"

פֿון

יונה ראָזענפֿעלד.

פּראַכטפֿאָל שעהן געדרוקט

מיט'ן בילד פֿון אוטאָר.

פּרייז 65 קאָפּ'.

געבונדען אין פּראַכט-באַנד נאָך 35 קאָפּ'.

מיט בעשטעלונגען ווענדעט זיך צו:

Книгоиздательство „Прогрессъ",
Я. ЛИДСКІЙ, Варшава, Налевки 36.

דער פֿערלאג „פּראָגרעס" ווארשא

האָט יעצט אָב געדרוקט

א נייעם באַנד

שריפטען י. ל. פּרץ

אונטערן נאָמען

„פֿאָלקס טימליכע געשיכטען"

מיט דאָס נייעסטע בילד פֿון אוטאָר.

פּרייז 1 רובל 25 קאָפּ'.

מיט בעשטעלונגען ווענדעט זיך צו:

Книгоиздательство „Прогрессъ",
Я. ЛИДСКІЙ, Варшава, Налевки 36,

נאָר וואָס ערשינען דאָס צווייטע בוך יודיש.

מיט פאָלגענדען אינהאַלט:

י. ל. פרץ: דער דיכטער, דאָס בוך און לעזער.
ל. שאַפּירא: אום האלבע נאַכט (געדיכט).
ברכה'ן: קום, די זון איז שוין פערגאַנגען.
ב. דיקשטיין: די שפּראך־פראגע.
הערשעלע: משה זינגער.
נסתר: א טאָג־ביכעל פון א פערלויהרער.
ד"ר א. מוקדוני: גאַרדין און די יודישע ביהנע
י. טרונק: פון ים.
א. קאַגאַנאָווסקי: מירעלע (נאָוועלע).
ש. גאָרעליק: ראָזענבאַך (קריטישער נאַטיץ).
יעקב מייזיל: דער דאָרפס שמיעד.
אַלאַ האַנסואַן: דאָס יונגע פּאָר.
פרץ הירשביין: פון מיין אַלבאָם.
הערשעלע: צו תשליך.
ברכה'ן: פאַר'ן וואַלדעל (געדיכט).
ד. הירשקאַן: צוויי וועלטען (ערצעהלונג).

פּרייז פיר באַנד 75 קאָפּ.

ביידע בענדער צוזאַמען בלויז 1.25, פּאָרטאָ פריי. געבונדען אין פּראַכט בענדער נאָך צו 40 קאָפּ פיר יעדען באַנד.

אַדרעס:

Книгоиздательство „Прогрессъ“
Я. ЛИДСКАГО, Варшава, Налевки № 36.

Verlag „Progress“
J. LIDSKI, Warschau, Nalewki № 36.

אין פערלאַג פּראָגרעס איז ערשינען יודיש

רעדאַגירט דורך י. ל. פרץ.

שעהן געדרוקט אויף גוטען פּאַפּיר מיט א ספּעציעלע שעהנע ליטאָגראַפישע הילע פון יונגען קינסטלער ב. קראַטקא מיט פאָלגענדען אינהאַלט:

י. ל. פרץ: דער דיכטער, דאָס בוך און דער לעזער.
פרץ הירשביין: פון מיין אַלבאָם I אויפ'ן בית־עולם. II דער שטומער וואַסער־טרעגער.
צ. הירשקאַן: צוויי וועלטען (ערצעהלונג).
א. רייזען: לידער: I צום אייזנזאַמען, II צו איינער.
ל. שאַפּירא: ער און זיין דינער.
הערשעלע: בוים זון אונטערגאַנג.
י. מ. ווייסענבערג: די באַבעשי'ס אַבהיטען.
ש. גאָרעליק: אויגוסט סטרינדבערג
מ. ברכה'ן: (עלעגיע).
מנחם: שלמה (לעגענדע).
יהושע גאָטליעב: עקזיסטענץ און טאַטע.
א. ח. שעפּס: * (געדיכט).
ק. באַלמאָנט: * (געדיכט).
משה טייטש: שניי.
אַלאַ האַנסואַן: א וועלטזאַמע ליעבע.
ערנסט געאָרגי: די קינסטלערין.
אָסקאַר ואַילד: געוועהלטע שפּריכען.
אפרים קאַגאַנאָווסקי: אין דער אַלטער מוהל (נאָוועלע).
י. טרונק: ציגיינער (א בילד).
ז. וועגדראָף: זרח און בולאַני (א בילד).
ראָזא י.: צו מיין טאַטען (געדיכט).

Я. ЛИДСКІЙ, Варшава, Налевки 36.

יודישע לעהר-ביכער:

די נייע יודישע שול

א לעזע בוך פאר קינדער (נאך׳ן אלף-בית).

צוזאמענגעשטעלט לויט די נייעסטע קוועלען מיט לייכטע לעזע-שטיקער פון תלמוד, מדרש, פון דער יודישער און פרעמדע ליטעראטורען. אלעס לויט דעם בעגריף פון קינדער. מיט בילדער אין טעקסט.

פון אברהם רייזען.

יודישע חרעסטאמאטיע

א לעזע-בוך פאר שוהל און הויז.

געזאמעלט פון די בעסטע ליטערארישע און וויסענשאפטליכע קוועלען נאך די ניעסטע מעטאדעס מיט צייכנונגען און אילוסטראציעס.

דורך אברהם רייזען.

פרייז 50 קאפ׳.

א פאל-שטענדיגע יודישע גראמאטיק

(עטימאלאגיע און סינטאקסיס).

פערפאסט פון זלמן רייזען.

פרייז 50 קאפ׳.

שלום אש׳ס ווערק.

	ק׳	ר׳
סימבאלישע דראמען.	75	
רעאלישע דראמען.	75	
גאט פון נקמה.	35	
אמנון ותמר.	25	
משיח׳ס צייטען.	35	
מיט׳ן שטראם.	20	
שבתי צבי.	35	
אין א שלעכטע צייט	30	
אום ווינטער	10	
מאמענטען.	15	
זינדיגער.	15	